

Riksdagens protokoll

2012/13:93

Onsdagen den 17 april

Kl. 09.00 – 21.28

Protokoll
2012/13:93

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 11 april.

2 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:
2012/13:FPM86 Meddelande om EU:s preliminära position inför förhandlingar om global utveckling efter 2015 KOM(2013) 92 till utrikesutskottet

3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2012/13:357

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:357 Inlandsinnovation AB

av Marie Nordén (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 24 maj 2013.

Skälet till dröjsmålet är brist på tider i kammaren samt tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 8 april 2013

Näringsdepartementet

Annie Lööf (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Försvarsutskottets betänkanden 2012/13:FöU8 och FöU10
Konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU4

*Riksrevisionens
rapport om
skattekontroll av
företag*

5 § Riksrevisionens rapport om skattekontroll av företag

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU21
Riksrevisionens rapport om skattekontroll av företag (skr. 2012/13:48).

Anf. 1 LEIF JAKOBSSON (S):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till den enda reservationen i detta ärende som handlar om Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av Skatteverket när det gäller företagsbeskattning.

Det blir alltmer fokus i världen på att skatter ska betalas och att rätt skatter ska betalas. I spåren av finanskrisen och alla de länder som behöver restaurera sin ekonomi efter att ha räddat bankerna och deras ägare under finanskrisen blir det alltmer uppenbart att skatter måste in. Det kan inte vara valfritt att betala eller inte betala eller hur mycket.

Vi har i Sverige i grunden en väldigt god tradition jämfört med många av länderna i Europa som nu krisar ordentligt. Vi ser också att EU, OECD och G20 har frågan om företagsbeskattning och den egentliga skatteinbetalningen högt på dagordningen. Det handlar ganska mycket om de stora multinationella företagen. Dem lär vi komma tillbaka till senare.

I debatten är det ett stort fokus på företagsskatter. Det är viktigt av två skäl för oss socialdemokrater. Det ena handlar om att finansiera välfärden och att företagen kommer in med de skatter som är beslutade så att vi kan erbjuda medborgarna den välfärd de har rätt till. Det andra handlar om konkurrensneutraliteten. Det är ett växande problem i allt fler branscher där företag konkurrerar genom att inte betala skatter eller betala fel skatter.

Det är en dubbelbottnad problematik. Dels slår det mot seriösa entreprenörer och företagare som vill göra rätt för sig, dels ser vi socialdemokrater väldigt tydligt att i de företag där man struntar i sina skyldigheter mot samhället struntar man också i sina skyldigheter mot sina anställda.

Det är där kollektivavtal inte finns, där tjänstepensioner inte betalas in och där försäkringar och annat inte finns som Skatteverkets kontroll av företag ser till att företag konkurrerar på lika villkor, det vill säga att alla betalar rätt skatter. Det är oerhört viktigt även för löntagares rättigheter i Sverige.

Rapporten från Riksrevisionen är högst väsentlig. Vi har valt att huvudsakligen ta fasta på den kritik som Riksrevisionen har när det gäller regeringens sätt att styra och följa upp Skatteverkets kontroll av företag. Jag tänkte att jag skulle citera vad Riksrevisionen säger: ”Slutsatsen är att vi anser att regeringen saknar relevant underlag för att bedöma utvecklingen av företagskontrollen och att uppfattningen om hög träffsäkerhet därför är svagt underbyggd.”

På andra ställen pekar Riksrevisionen ut att det man har hittat om återrapportering och styrning mellan regeringen och Skatteverket i bästa fall en gång årligen inskränker sig till ett kafferep mellan finansministern och hans gamla statssekreterare. Skulle vi höra en sådan historia om till exempel Grekland eller Italiens styrning av sina skatteverk skulle vi nog dra på smilbanden.

I Sverige finns ingen dokumenterad sådan styrning eller kontroll. När regeringen inte har det får riksdagen naturligtvis ännu sämre möjligheter att följa det som sker och se var det finns principiella problem och ingripa i de fall det behövs.

Rapporten beskriver nya metoder där Skatteverket gått från att vara en kontrollmyndighet till att arbeta förebyggande. Det kan låta sympatiskt och kännas som svensk myndighetskultur, service och allt detta. Problemet är att regeringen inte har förvissat sig om att det paradigmskiftet har lett till en bättre effektivitet. Det är vad Riksrevisionen och vi i oppositionen efterlyser. Vi skulle gärna vilja se att man bevisar att det nya sättet att arbeta är bättre.

Här finns en hel del att problematisera kring. Det gäller till exempel rättssäkerhet och urvalskriterier. Man får uppfattningen att urvalskriterierna för de maskinella urvalen handlar om: Var kan man hitta mest pengar i skattekontrollen? Det är naturligtvis viktigt för finansieringen. Men den andra delen gäller att stävja oseriösa företag.

Det sker ofta i branscher där det kanske inte är enorma belopp men där själva förekomsten av skatteundandraganden och skatteflykt håller på att förstöra hela branscher. När branscherna är förstörda finns den organiserade kriminaliteten där och tar över. Vi ser tyvärr det i Sverige. Därför skulle till exempel en riksdagsdebatt om huruvida man bara ska ha urvalskriterier om var de stora pengarna finns att hämta vara behövlig.

Ett annat exempel är detta med fördjupat samarbete. Det förekommer inte i Riksrevisionens rapport. Det dök upp på ett sätt som jag nog vill påstå att både oppositionens och majoritetens företrädare i skatteutskottet inte kände sig informerade om eller komfortabla med hur det hade gått till.

Det handlar om att Skatteverket har öppnat för någon form av inbäddad personal på större företag men också gjort avtal med till exempel Föreningen Auktoriserade Revisorer. Den frågeställningen ställer naturligtvis en massa saker på sin spets som vi tycker hade varit ganska självklart att regeringen hade informerat skatteutskottet om så att skatteutskottet hade haft en möjlighet att diskutera innan man ger sig in i en sådan principiellt annorlunda verksamhet.

Herr talman! Kontentan av det hela är en fråga till Alliansen. Varför tycker inte ni att Skatteverkets styrning är av intresse för riksdagen? Är ni nöjda med hur vi till exempel uppdagade verksamheten med inbäddade konsulter och fördjupat samarbete med storföretagare? Tycker ni att det är okej att inte regeringen och riksdagen har koll när sådana principiellt annorlunda metoder väljs i skattekontrollen?

Anf. 2 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen.

Riksrevisionens rapporter är någonting som det är väldigt viktigt att ta fasta på. Det är ju inte för inte som de 2003 fick ett betydligt starkare

mandat, för det handlar om styrning. Det handlar om styrning av statliga verksamheter, att kontrollera vad som händer och hur denna styrning går till.

Med tanke på revisionens betydelse i hela samhällslivet blir jag lite förundrad när jag läser regeringens svar som mer handlar om att ja, det här fixar vi väl på något sätt. Föregående talare använde ordet kafferep. Jag är nog benägen att hålla med om att det låter som att det är väldigt många kafferep från regeringens sida, och för den skull även från Skatteverkets sida. Det är väl inte kafferepskultur vi ska främja i Sverige. Gärna en fika, men inte när det gäller styrning av statliga verksamheter. Då slår det fel.

Vi ska vara noggranna i Sverige med att vårda den kultur vi har av formell styrning. Formaliteter är viktiga. Det informella kan lätt dra i väg och bli någonting som till slut helt urartar.

Regeringen har några exempel på styrning som inte verkar ha fungerat alltför väl. Jag kan nämna Telia. Jag kan nämna Vattenfall. Jag kan nämna ett flertal statliga bolag där styrningen inte verkar ha gått så himla bra, i alla fall om man lyssnar på å ena sidan vad ministrar säger och å andra sidan vad bolag säger. Då är det viktigt att ta det som Skatteverket säger på allvar och inte bara vifta undan det, som regeringen gör.

I Riksrevisionens förslag när det gäller regeringens styrning av Skatteverkets företagskontroll skriver man: Varken budgetpropositionen eller regleringsbrevet ger någon tydlig bild av styrning av skattekontrollen av företag. Finansdepartementet litar på att den informella styrningen av Skatteverket fungerar väl – ännu fler kafferep. Man uttrycker förtroende för att Skatteverket informerar om eventuella problem i de muntliga avstämningar som sker regelbundet varje år. Här kunde man nästan ha skrivit ”kafferep” i stället för ”muntliga avstämningar”.

Är det så att verksamheten ska säga att nu är det dags att göra någonting? Är det inte snarare regeringen som ska styra det? Det är detta som är själva problemet, och det är därför oroväckande när regeringen på det här sättet viftar undan kritiken och får stöd av majoriteten i skatteutskottet. Det gäller också det fördjupade samarbetet mellan Skatteverket och större företag som framkom tydligt vid den utfrågning som utskottet arrangerade. Det är helt enkelt för mycket informalitet.

Jag skulle vilja påstå att det är ett ganska tydligt tecken på en regering som har suttit lite för länge och kanske flyttat lite för många statssekreterare till generaldirektörsposter. Det är klart att om man känner varandra är det alltid bra med kafferep, men det får inte göra att man bortser från det formella. Det formella är väldigt viktigt i ett demokratiskt samhälle och ska gå att följa upp. Det ska vara tydligt och ge klara riktlinjer för hur man ska arbeta. Det är precis det som vi från Miljöpartiet upplever att Riksrevisionen påtalar. Det är inte så allvarliga och jättesvåra saker, men det formella har stor betydelse.

Det som är oroväckande är när man viftar undan det formella på det här sättet och menar att man kan klara det genom lite samtal och telefonsamtal här och där. Därför menar vi att det här borde tas på mycket större allvar. Det formella är viktigt i en demokrati. Det är också viktigt att vi inte hamnar i en fikakultur på ett dåligt sätt.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 3 ULF BERG (M):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande nr 21 gällande regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport om skattekontroll av företag.

Riksrevisionen har granskat Skatteverkets kontroll av företag. Hur den kan utvecklas och förbättras kan sammanfattas i fyra punkter. Den första är hur man mäter och följer kontrollernas träffsäkerhet. Riksrevisionen anser att det är svårt att avläsa hur kontrollerna utvecklats över tid. Den andra är Skatteverkets uppföljningsverktyg, som kritiseras. Den tredje är Skatteverkets val av arbetsmetod. Den fjärde är valet av åtgärder.

Herr talman! Det finns skäl att påpeka att vid nästa årsskifte fyller Skatteverket jämnt, det vill säga tio år. Vi som har deklarerat under många herrans år lever nog i tron att Skatteverket borde fylla tresiffrigt. Men Skatteverket blev *en* myndighet den 1 januari 2004. Innan bestod verket av flera myndigheter. Även om nästan tio år kan tyckas vara en lång tid har jag respekt för att det ibland tar lite tid att få ordning på alla nya rutiner.

Många av oss i skatteutskottet får ofta ta del av synpunkter på Skatteverkets ändrade arbetssätt. Har sådana arbetssätt sitt ursprung i att myndigheten gör nya politiska bedömningar utan förändrad lagstiftning är det naturligtvis otillfredsställande. Men jag bedömer att anledningen till de diskussioner som har uppstått är att Skatteverket just blivit *en* myndighet och att man arbetar för att alla medborgare och företag ska behandlas lika i hela landet. Om vi politiker anser att rågången hamnat fel efter prejudikat är det naturligtvis vår uppgift att fatta nya beslut och ändra lagstiftningen. I en demokrati vore allt annat otillfredsställande.

Mot bakgrund av detta kan man ha viss förståelse för att det finns ytterligare saker som kan förbättras. Det framhålls även att regeringen hela tiden följer utvecklingen.

Det är naturligtvis viktigt att Skatteverket fungerar på ett utmärkt sätt. De skatter som vi i Sveriges riksdag beslutar om ska också betalas in – en uppfattning som säkert delas av kommuner och landsting. Det ska naturligtvis ske på ett rättssäkert sätt. Exempel på helt nya bedömningar kan enligt min uppfattning bara ha grund i att Skatteverket fortsätter arbetet med att få en likartad bedömning i hela landet.

Herr talman! Skatteverkets nya arbetssätt är naturligtvis välkommet. Det ska vara svårt att göra fel, och man ska göra rätt från början. Arbetet har förskjutits till mer förebyggande och mindre kontrollerande. I det arbetet är det naturligtvis viktigt att vi också genomför lagstiftningsarbeten för att underlätta detta synsätt. Personalliggare för vissa branscher, kassaregister, RUT och ROT är bara några exempel på beslut som vi i Alliansen har genomfört för att det ska bli svårare att göra fel och lättare för Skatteverket att genomföra sina kontroller. Vi ska gå vidare med ytterligare åtgärder som snart ska debatteras i denna kammare gällande kontantbranschen.

Också inom ett annat område har vi genomfört åtgärder. Det har tillkommit informationsutbytesavtal. Hur många sådana tillkom under regeringen Persson? Inga, såvitt jag vet.

Herr talman! Det är ingen tvekan om att den relativt nya myndigheten Skatteverket har mycket att samordna och utveckla, dels arbetet för att få

till stånd en samsyn bland de tidigare egna myndigheterna, dels att ta till sig och arbeta med de nya verktyg som vi i Alliansen förser Skatteverket med. Därför gör regeringen mycket klokt i att följa Skatteverkets utvecklingsarbete.

Att slå in öppna dörrar har blivit oppositionens paradnummer. Helt uppenbart har de rödgröna ingen egen samordnad politik. I detta betänkande är det, föga förvånande, S och MP som reserverar sig.

Jag hör till den skara som ser fram mot arbetet med den nya skatteförelskarta som regeringen gett Skatteverket i uppdrag att ta fram. Då får vi svaret om vårt arbete varit tillräckligt effektivt eller om vi måste ta ytterligare steg. Det är dock viktigt att dessa steg inte trampar på medborgarna. Alla skattebetalare ska känna trygghet i en rättssäker bedömning från Skatteverket. Om rättssäkerheten inte finns där finns det anledning för regeringen att skrida till verket, och det skyndsamt. Det finns inget i Riksrevisionens rapport som tyder på detta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 4 LEIF JAKOBSSON (S) replik:

Herr talman! Ulf Berg konstaterar att det absolut är rätt väg och rätt omprioriteringar som är gjorda. Jag sade också i mitt inlägg att jag fann det sympatiskt och i linje med den syn vi har och den myndighetskultur vi vill ha i Sverige.

Problemet är bara, Ulf Berg, att Riksrevisionen i sin rapport konstaterar att det inte är belagt att det har varit rätt väg att gå från en betydligt större kontrollvolym ned till det som är i dag. Det är detta vi vill veta, och vi tycker att det är problematiskt att regeringen inte visar större intresse för det.

Visst är detta en trend i hela Västeuropa. Alla skatteverk och skatteverkschefer träffas, och så kör man den nya modellen. Det känns igen från att konsulter åker runt i kommuner och berättar om nya styrsystem och annat.

Det är viktigt för oss att vi får ordentliga underlag och utvärderingar och får svar på frågan om detta är rätt eller inte.

Den kritik som Svenskt Näringsliv framförde vid hearingen var ganska oroande. Man gav uttryck för en oro över att alla kanske inte längre behandlades lika av Skatteverket. Det är vi politiker som är satta att se till att sådan oro undanröjs.

Åter till frågan som jag ställde. Den handlade om ett praktiskt exempel, nämligen det fördjupade samarbete som Skatteverket har inlett där man låter personal finnas på plats på stora företag och finnas med tidigt i processen. Det kan vara ett effektivt sätt, men frågan som ställdes var: Tycker inte Ulf Berg att det hade varit rimligt att regeringen hade informerat och kanske hört med riksdagen innan man lät Skatteverket göra detta?

Anf. 5 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Låt oss jämföra med exempelvis tullen. Där försöker man ha ett arbetssätt som får godset att flyta så bra som möjligt över våra gränser men har också kunskapen som gör att man slår till på rätt flöden för att få sina träffar.

Skatteverket har samma arbetssätt. Man måste göra noggranna analyser så att kontrollerna blir effektiva. Riksrevisionen har sagt att detta arbetssätt kan utvecklas.

I regeringens skrivelse, som inte verkar ha tillkommit på ett kafferep, vilket S och MP uppfattar det som, står det ordagrant på s. 1: Regeringen kommer att noga följa det fortsatta arbetet.

Jag vet vad som kommer att hända om Anders Borg börjar peka med hela handen. Då kommer ni att tävla om att KU-anmäla honom för ministerstyre.

Vi har inte denna ordning i Sveriges statskick, utan regeringen skriver ett regleringsbrev. Sedan är det myndigheterna som tar många beslut.

Vi tar beslut på strategisk nivå, och jag tror att det är nyttigt att vi påminner oss om det.

Ibland verkar det passa att man ministerstyr för att få ordning och reda medan man i andra fall absolut inte ska göra det. Det vore klädsamt om S hade ungefär samma uppfattning oavsett ärende.

En tioåring är inte fullärd. Det finns säkert saker och ting att utveckla. Tycker inte Leif Jakobsson det?

Anf. 6 LEIF JAKOBSSON (S) replik:

Herr talman! Jag förmodar att Ulf Berg syftar på Skatteverkets ålder, men det vi diskuterar är regeringen. Den är tack och lov inte tio år, och vi kommer att göra allt för att det inte ska bli någon tioårsdag heller.

Vi talar om regeringens styrning och information till riksdagen, som Riksrevisionen pekar på. Det är inte vi som har hittat på detta, men vi tycker att det är rimliga resonemang Riksrevisionen för.

Samtidigt som vi förde den principiella diskussionen och fick rapporten från Riksrevisionen blev vi uppmärksammade av bland annat Svenskt Näringsliv på det så kallade fördjupade samarbete som hade inletts.

Vi som sitter i utskottet vet alla att vi fick olika information gång från gång. Hemsidor med information ändrades och så vidare.

Det är inte Skatteverket utan regeringen jag kritiserar för att en sådan stor förändring inte skett på ett mer konsistent sätt och att riksdagen och skatteutskottet inte vare sig informerats eller haft möjlighet att fundera över detta.

Är Ulf Bergs uppfattning att inget finns att förbättra här och att riksdagen inte behöver mer information får vi i oppositionen försöka använda våra möjligheter i skatteutskottet till att få en mer strukturerad uppföljning och information om vad som händer för att kunna ta initiativ i tid. Det är inte rimligt att vi som landets skattepolitiker ska behöva bli upplysta av till exempel Svenskt Näringsliv om stora förändringar på Skatteverket. Det tror jag att Ulf Berg egentligen håller med om.

Anf. 7 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Riksrevisionen har tittat på Skatteverkets arbetssätt, och på ett antal punkter tycker man att det finns utvecklingsmöjligheter.

Jag kan meddela att alliansregeringen hela tiden kommer att jobba med utvecklingsarbete, oavsett vad det gäller. Det gäller givetvis också Skatteverket.

Man kan få ett intryck av reservanternas att regeringen inte tar till sig Riksrevisionens synpunkter, men så är det inte. Det står också på första

sidan i regeringens skrivelse: Regeringen förutsätter att Skatteverket fortsätter sitt arbete med ständiga förbättringar i syfte att uppnå en effektivare verksamhet. Regeringen kommer att noga följa det fortsatta arbetet.

Det är solklart att regeringen delar Riksrevisionens uppfattning att det finns saker som Skatteverket kan utveckla. Detta kommer regeringen noggrant att följa.

Jag återkommer till det jag sade i mitt inledningsanförande. Detta är ett typiskt ärende som oppositionen reserverar sig mot och slår in en vidöppen dörr. Egentligen har vi en samsyn, men här försöker man få Riksrevisionens rapport om Skatteverkets effektivitet till att regeringen inte har skött sig.

Detta är kanske oppositionens uppfattning, men det är klarlagt att man hela tiden utvecklar. Vi har haft dialog med Skatteverket och kallat till oss det. I denna fråga hade vi en stor hearing den 6 december i riksdagen där Riksrevisionen, Skatteverket, Svenskt Näringsliv, Företagarna och ett antal ledamöter deltog. Då ställde vi frågor för att ytterligare belysa dessa problem. Detta sker alltså inte i några dolda kafferum utan öppet i riksdagen.

Anf. 8 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Ulf Berg talade om en tioåring som inte är fullärd. Jag håller med om att en tioåring inte brukar vara fullärd. En tioåring behöver ofta handledning och styrning; det vet jag som lärare. En tioåring behöver också uppfostran, men det kanske inte Skatteverket behöver så mycket av.

Det intressanta är den kritik som vi för fram och som Ulf Berg inte alls berör i sitt anförande, nämligen att det blir en informell styrning.

En informell styrning har den nackdelen att den inte går att följa upp, när det blir muntliga möten. Regeringen skriver också själv att man ”förutsätter”. Ordet ”förutsätter” är väldigt märkligt i det här sammanhanget, för det betyder att man inte behöver säga något och inte behöver skriva ned något utan att det sker något slags telepati mellan regeringen och Skatteverket. Jag tillhör inte dem som tror på telepati – Moderaterna kanske gör det.

Det viktiga för mig är det formella, att man via regleringsbrev och via en tydlig styrning visar vad som ska hända och hur ska det ske, och även att Skatteverket replikerar. Det är det som Riksrevisionen kritiserar i sin rapport – att det är för mycket informellt.

Det menar jag att Moderaterna ändå måste kunna ta till sig. Det är ju ändå ni som är en stor del av regeringen. Jag hoppas att ni inte tror att det informella är något som löser alla problem. När man har suttit lite för länge vid makten är det visserligen en tendens att man tror att det går att lösa allt informellt. Men det är inte så en demokrati fungerar.

Därför undrar jag: Hur ställer sig Ulf Berg till den informella kafferepsstyrning som regeringen verkar använda sig av när det gäller Skatteverket?

Anf. 9 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Detta med kafferep är intressant. Jag tycker att Socialdemokraterna ska börja med att ha interna kafferep, så att man kommer

överens om vad man vill. Sedan kanske man bjuder in Vänstern och Miljöpartiet och fortsätter kafferepet så att man pratar ihop sig. Det må vara ett fungerande arbetssätt.

Men när regeringen informerar och har dialog med skatteverk är det naturligtvis på ett annat sätt, även om saker och ting också sköts informellt. Vi måste komma ihåg att det är regleringsbrevet som styr Skatteverket från regeringens sida.

Vi vet mycket väl att Skatteverket har en pågående dialog. I maj, är det väl, ska vi diskutera kontantbranschen när det gäller torg- och marknadshandel. Det är ett typexempel där vi alla känner till att Skatteverket i sitt interna arbete har upptäckt saker som inte är bra och som försvårar skattekontroll. Man är ganska övertygad om att det finns människor som inte gör rätt för sig och betalar de skatter som vi är helt överens om ska in. Det arbetet har nu lett fram till att det kommer en proposition.

Det är inte regeringen utan Skatteverket som jobbar med de här frågorna, i dialog. Det är väl jättebra att man har den dialogen. Det är klart att det också finns frågor där man från politikens sida kanske säger: Detta kommer vi aldrig att genomföra – det är mot vår ideologi. Då är det liksom ingen idé att Skatteverket lägger ned en massa jobb.

Än en gång: Det står väldigt klart i regeringens skrivning att man hela tiden kommer att följa detta. Jag tycker också att man ska påminna sig att det gäller en byråkrati som tar lite tid att ena. Det har varit flera myndigheter för mindre än tio år sedan.

Anf. 10 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! För att ta upp vad Ulf Berg sade precis på slutet, att det tar lång tid att enas: Det ger ännu större anledning till större formalitet och tydligare styrning från regeringens sida.

Min fråga, som jag inte verkar få svar på, gäller: Riksrevisionen, som har till uppgift att revidera, analysera och se felen, svagheter och nackdelarna i den statliga styrningen, pekar tydligt på att den informella styrningen är för stor. De pekar på det problemet.

Detta svarar regeringen på med att man "förutsätter" att Skatteverket ska veta vad de vill. Men då svarar man ju inte alls! Det är därför vi har skrivit en reservation i frågan – eftersom regeringen inte tar den högst berättigade kritiken på allvar.

Jag tycker att Skatteverket gör ett jättebra jobb, och jag är mycket imponerad. Sedan har jag frågetecken kring det fördjupade samarbetet. Men generellt gör Skatteverket ett mycket bra jobb.

Den som inte gör ett bra jobb är regeringen. Det är regeringen som Riksrevisionen kritiserar för att de har en informell styrning. Ulf Berg tar själv upp hur viktigt det är för en inte helt vuxen myndighet att den måste styras, att den ska liksom uppfostras, att den är bara tio år gammal, att det är svårigheter att få ihop verksamheten.

Jag får inget svar från Ulf Berg. Tar Ulf Berg och Moderaterna frågan om styrning av Skatteverket på allvar? Det är min fråga. Det verkar inte vara så. Annars hade vi från Miljöpartiet och Socialdemokraterna inte behövt reservera oss i den här frågan.

Anf. 11 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Vi tar skattebetalarnas pengar på allvar. Någonstans är det någon som har betalat in en skattekrona som bland annat går till Skatteverket. Det har sagts förr att om man inte använder skattekronan på rätt sätt är det en stöld från medborgarna.

Naturligtvis är det så, Mats Pertoft, att vi moderater om några vill ha ordning och reda och vill ha en rättssäker bedömning från Skatteverket – det får man inte glömma bort.

Jag kan ta ett exempel när det gäller olika myndigheter som det tidigare fanns i Skatteverket. Det gäller bland annat rationaliseringsköp när man köper jordbruksmark. I dag finns det en process på gång, och man har satt ned foten, eftersom det har varit olika bedömningar på olika ställen.

Sedan får vi se var rågången går, efter prejudikat som kommer att ta tid att få fram. När det är klart kan vi från politiskt håll säga: Den rågången blev inte bra – vi ska se till att man inte behöver köpa på sig så mycket mark, eftersom detta är viktigt för landsbygden och så vidare. Men det är svårt att från politiskt håll agera innan samordningen är fullt klar. I det här fallet har LRF varit mycket tydliga med att de kommer att driva detta i rätten. Så länge det pågår rättsliga bedömningar vet man inte var rågången går.

Även om man ibland tycker att vissa saker inom den statliga byråkratin ska gå mycket fortare måste man ha respekt för att saker och ting tar sin tid. Det måste få göra det i en rättsstat och en demokrati. När man är oense måste man få rättsliga prövningar och utslag. Därefter kan vi politiker skrida till verket och ändra om vi inte tycker att det har blivit bra.

Anf. 12 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Skattepolitik är inget kafferep. Skatteadministration är inget kafferep. Det är allvar, och det berör varje svensk.

Jag vill börja med att instämna med Ulf Berg på en mycket viktig punkt, nämligen att det ska vara svårt att göra fel i skattepolitiken. Det tror jag är en mycket viktig utgångspunkt för all skatteadministration. Det ska vara svårt att göra fel.

Ska man göra fel måste det finnas ett syfte, ett uppsåt. Det är det vi måste ha blicken på, när det är uppsåt och skatteplanering som syftar till skatteundandragande.

Detta betänkande är, vill jag påstå, mycket gastkramande. Ändå vill jag säga att det inte är fullt så gastkramande för en del skattebetalare som måndagens vårproposition var, för i den – det är inte behandlat i detta ärende, men det finns ett samband – fanns det ett avsnitt som inte uppmärksammades alls.

Det var att regeringen har beslutat föreslå riksdagen att se till att det skattefråse som har uppstått genom att många företag har delat upp sig för att undkomma skatt genom 3:12-reglerna, där man har revisionsbolag, advokatbyråer och liknande, ska betala den skatt som vi i riksdagen tycker är berättigad att företag ska betala. Det har man genom finurlig skatteplanering, genom att dela upp dessa företag, lyckats undkomma.

Det är ingenting som Skatteverket ligger bakom, utan det är vi i riksdagen som får ta ansvar för att vi inte hade förutsett konsekvenserna och att många skatterevisorer är duktiga skatteplanerare.

Men nu har det gått så långt att skatteplaneringen har övergått i skatteundragande, enligt mitt sätt att se. Riksdagen och riksdagens skatteutskott har då att se till att denna typ av skattefrälse försvinner. Alla ska betala rätt skatt i Sverige. Det ska vara svårt att göra fel. Men när folk har uppsåt att komma undan den skatt som de ska betala är det riksdagens och riksdagens skatteutskotts sak att se till att så inte sker. Det är mycket bra att regeringen nu har föreslagit att det skattefrälse som har bildats här ska bort. Detta har nämligen ett samband med vilket förtroende man har för Skatteverket och skattepolitiken över huvud taget.

Detta betänkande är, i motsats till vad oppositionen har sagt, mycket starkt i sak. Däremot är oppositionens förslag att man ska addera Riksrevisionens rekommendationer, som Ulf Berg också har sagt, att slå in en öppen dörr.

Jag har under mina år aldrig varit med om att det har kommit ett sådant förslag från mitt parti, Moderaterna, Centerpartiet eller Kristdemokraterna när vi satt i opposition eller tidigare att man ska addera detta helt kritiklöst utan att värdera det över huvud taget. Det är en mycket konstig situation.

Jag noterar att Miljöpartiet och Socialdemokraterna har anslutit sig till detta. Det är för mig fullständigt obegripligt att man inte gör en egen värdering av Riksrevisionens förslag på denna punkt. Det är konstitutionellt mycket märkligt.

Det förslag som oppositionen har kommit med har en konstitutionell motsättning. Man vill att regeringen ska addera detta och helt kritiklöst anta ett förslag och säga: Gör så här. Man vill nästan styra i detalj vad som ska göras.

Nu tycker jag att denna kritik är fel av andra skäl, men det är en annan sak.

Hur skulle det se ut, precis som Ulf Berg sade, om man började detaljstyra Skatteverket? Nej, Skatteverket ska vara självständigt i förhållande till regeringen efter regleringsbrevet.

Det är klart att om man vill skriva in de tomma satser som redan finns är det en sak. Men det gör varken till eller från i sakfrågan.

Det finns fortfarande en del problem i Skatteverket efter dessa tio år. Ett sådant problem som påpekas är att behandlingen av olika skatteföreteelser och skattebeslut fortfarande är alltför olika runt om i landet.

I betänkandet kan man läsa följande:

”Genom att göra en myndighet av skatteverksamheten skapades förutsättningar för en rättssäker verksamhet. I en organisation som finns i hela landet är det inte realistiskt att helt eliminera regionala skillnader i effektivitet. De regionala skillnaderna har dock minskat betydligt efter omorganisationen och skillnaderna fortsätter att minska i omfattning.”

Men, herr talman, det är mycket viktigt att alla skattebetalare i detta land behandlas lika. Där måste man fortsätta, och det finns säkert ingen oenighet om detta.

När vi tittar på vad vi nu ska besluta om kan vi se att det går en stor skiljelinje 2006. Det har egentligen inte att göra med regeringsskiftet utan med den allmänna samhällsutvecklingen. Fram till 2006 var Skatteverket mycket inriktat på en kontrollerande verksamhet, inte minst av enskilda personers deklARATIONER. En hel del skattebeslut som har tagits i riksdagen har gjort att kontrollerna av enskilda har minskat. Det har gjort

att Skatteverket efter 2006 mer har blivit en förebyggande verksamhet. Det tror jag att vi alla kan vara tacksamma över.

Herr talman! Jag ska hoppa över att säga något om kafferepet. Jag vet att Mats Pertoft där är sakkunnig som ingen annan efter de 16 kafferep som man hade 1998–2006. Kaffekonsumtionen gick upp varje gång man skulle budgetförhandla i det här landet. Men det kanske inte hör till detta.

Men enligt Riksrevisionen ligger 80 procent av skattefelet för närvarande på företagsbeskattningen. Det är ostridigt en sak som gör att regeringen måste arbeta vidare för att uppnå att det är svårt att göra fel. Det måste finnas ett uppsåt, och då ska det ofta vara kriminaliserat.

Anf. 13 KARIN NILSSON (C):

Herr talman! När jag tittar igenom Riksrevisionens granskning av Skatteverkets skattekontroll av företag reagerar jag otroligt starkt på Skatteverkets sätt att skylla nästan alla skattefel på företagssektorn.

Precis som Gunnar Andrén nämnde bedömer Skatteverket att 80 procent av skattefelet härrör från företagssektorn.

Då är det viktigt att känna till att Skatteverket definierar alla enskilda individer som utför ett svart arbete som skattefuskande företagare i sin statistik, även om de varken har F-skattsedel eller företag eftersom det arbete som de utför annars skulle ha utförts av ett företag.

Så om en snickare med en anställning på en byggfirma jobbar svart på kvällar och helger anser Skatteverket att han är en fuskande företagare och faller in under statistiken.

Jag anser att det är kränkande att inkludera hårt arbetande seriösa företagare i statistiska uppgifter som innehåller beskyllningar som inte på något vis härrör från deras vardagliga verksamhet.

Seriösa företagare har allt att vinna på att bli av med illojal konkurrens från mindre nogräknade skattefiffelare och vill självklart inte bli ihopbuntade med dem i Skatteverkets statistik över fuskare.

Sedan finns det säkert etablerade företagare som gör fel och där jag hellre skulle se en hjälpande hand än en stjälpande.

Herr talman! Som Ulf Berg mycket riktigt påpekade tidigare finns det inget i Riksrevisionens rapport som visar att det skulle finnas brister i rättssäkerheten inom Skatteverkets arbete. Det är just det som jag egentligen beklagar. Jag har nämligen gång på gång stått här i talarstolen och berättat om företagare som blivit anklagade av Skatteverket för skattefusk men som efter flera år med rättsliga processer i förvaltningsdomstolarna lyckats få rätt mot myndigheten.

Detta elände har upprepat sig gång på gång, och jag hade förväntat mig att Riksrevisionen i sin granskning av Skatteverkets företagskontroll hade tagit med detta som jag anser är ett högst anmärkningsvärt beteende.

Jag blir lika upprörd och ledsen varje gång jag får kännedom om en ny konkurs och en ny familjetragedi som har sin grund i att Skatteverket har nitiska tjänstemän som till varje pris ska ha rätt, även när de uppenbarligen har fel.

Det senaste i raden av övertramp handlar om ett företag i Åkersberga. Jag har samlat en lång rad namn och företag på min lista.

Skatteverket hörde av sig och ville komma ut för en kortare information och för att ta del av bokföringen. Företaget hade bra ordning på sin

bokföring som sköttes av en bokföringsbyrå, och det var inget konstigt med det. De var välkomna.

Efter det första besöket dröjde det fem månader innan Skatteverket hörde av sig igen för kompletterande frågor.

Ytterligare två månader senare slog bomben ned – två veckor före jul. Helt plötsligt hade Skatteverket fått förvaltningsrätten att godkänna ett betalningsföreläggande på 5,7 miljoner kronor. Innan företagaren hunnit säga flaska hade man utan företagarens vetskap tömt alla omsättningstillgångar, nollat alla bankkonton och kontaktat alla företagets kunder med uppmaningen att pengarna för företagets fakturor skulle sättas in på kronofogdens konto.

Hur driver man ett företag med 30 anställda som ska få ut sina löner till jul, och hur sköter man sina avbetalningar och leverantörsfakturor när en statlig myndighet på ett ögonblick har tömt alla bankkonton och förstört alla affärsrelationer?

Hela historien visade sig ha sin upprinnelse i att företaget hade anlitat en underleverantör som i sin tur inte hade skött sig gentemot Skatteverket. Underleverantören hade varken betalat skatt, moms eller arbetsgivaravgifter. Men i stället för att anklaga de skyldiga personerna kastade sig Skatteverket över en oskyldig företagare som faktiskt hade kollat att underleverantören hade F-skattsedel och försäkrat sig om att de inte hade några betalningsanmärkningar eller skatteskulder. Vad mer kan man kräva? Om det är någon som möjligen skulle ha kunnat bidra med mer information om underleverantörens obetalda skatter skulle det i så fall vara just Skatteverket.

Efter en lång tid av psykisk press med kränkande behandling i form av utmätningar av bil och pensionsförsäkringar, uppbörning av det privata bankfacket och hot från Ekobrottsmyndigheten om sex års fängelse för misstanke om grovt skattebrott var företagaren totalt barskrapad. Hem och familj hade gått åt fanders, och han led av en djup depression. Livsverket, företaget, var satt i konkurs. Då kom man slutligen fram till, i både första instans och högre förvaltningsrätt, att företagaren var oskyldigt anklagad av Skatteverket. Men som om detta inte var nog fortsätter Skatteverket att utöva sin makt och sätta sig över samtliga domstolar genom att yrka på att justitiekanslern ska avslå företagarens skadeståndsanspråk.

Jag rekommenderar verkligen alla er som sitter här och som lyssnar på debatten att läsa Christer Almgrens blogg där han delar med sig av sitt liv och orkar berätta och sätta ord på vad han har upplevt. Som ni hör blir jag fruktansvärt upprörd. Om ni som lyssnar har någon empatisk förmåga att sätta er in i Christers situation ska ni inte läsa bloggen på kvällen, för då kan ni inte sova. Ni blir också mörkrädda, för detta är en rysare.

Jag anser att detta är en grymt skakande historia. Ni får ursäkta att jag tar det så personligt, men detta visar på en myndighets makt som man inte tror kan existera.

Herr talman! Detta är bara en av alla de berättelser jag har fått till mig de senaste åren. Tyvärr har jag alltså flera berättelser utöver denna. Det här var endast en kort sammanfattning av ett fruktansvärt livsöde som jag inte önskar att någon mer ska behöva uppleva. Jag har för flera år sedan framfört till Riksrevisionens tjänstemän att de borde få med detta i sin granskning av Skatteverket vad gäller verkets agerande då det finns

tjänstemän som bedriver häxjakt på enskilda företagare utifrån misstanke om brott som det inte finns belägg för.

Jag har som sagt gång på gång här i kammaren lyft fram behovet av ökad rättssäkerhet. Jag har försökt få fler att se fler perspektiv än de rent fiskala intressena i frågan om skattekontroll av företag. Jag hoppas verkligen att någon har lyssnat denna gång och stöder mig i mitt krav på att detta maktmissbruk ska få ett slut.

Skatteverket är otroligt bra på mycket, men detta är en av många historier som solkar ned och överskuggar hela myndighetens mål och ambitioner att vara en myndighet för svenska folket – och den myndighet som svenska folket har högst förtroende för.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

Fiskeripolitik

6 § Fiskeripolitik

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2012/13:MJU13
Fiskeripolitik.

Anf. 14 JAN-OLOF LARSSON (S):

Herr talman! Fiskedebatten i dag behandlar ett antal motionsyrkanden.

Behandlingen av dessa motionsyrkanden måste ses i skenet av att det just nu pågår en diskussion inom EU om den kommande gemensamma fiskeripolitiken. I de flesta svar från majoriteten hänvisar man också till den pågående processen inom EU. I avvaktan på att det ska nås en överenskommelse om den europeiska fiskeripolitiken ligger även översynen av den svenska fiskelagen på is. Det är egentligen inte bara fiskelagen som behöver ses över; det är också högst nödvändigt att det sker en översyn av fiskets förutsättningar rakt igenom på nationell basis.

Frågan är om den här församlingen, och framför allt regeringen, vill ha ett svenskt fiske som bidrar till en levande kust och skärgård. Så som fiskeripolitiken och genomförandet av EU:s regler sker inom våra gränser handlar det bara om några få år innan vi genom politiska beslut har strypt möjligheterna till ett svenskt småskaligt fiske.

Anledningarna till att det svenska fisket håller på att utplånas är flera. Det beror inte minst på att det är kortsiktiga egenintressen som styr utvecklingen. Det är också många gånger så att man inte ser helheten och vilka konsekvenser de beslut får som fattas här i riksdagen och på myndighetsnivå.

Herr talman! Hur många gånger har inte den här församlingen framfört och beslutat att vi ska värna det småskaliga fisket runt Sveriges kuster? Och i nästan varje beslut undergrävs dessa intentioner. Svenskt fiske är i jämförelse med övriga fiskerikationer inget annat än småskaligt, särskilt inte efter det att regeringen skänkte bort och privatiserade kvoterna för det pelagiska fisket.

När den svenska regeringen omsätter de europeiska fiskereglerna verkar det som om vi gör vårt yttersta för att skapa ett regelverk som blir

näst intill omöjligt att följa. När det begås administrativa misstag av fiskaren, som numera ska vara dataoperatör, bötfälls han. När regeringen talar om att minska regelbördan för företag måste det vara så att de inte räknar fiskeföretag som näringsverksamhet. Dessa företag får varje år en allt större administrativ börda. Och dessa företag är just de småskaliga, kustnära fiskare som riksdagen och regeringen så gärna i ord men inte i handling vill värna.

Herr talman! I den senaste överläggningen som kommissionen hade med ministerrådet om den kommande fiskeripolitiken hade Sverige en avvikande mening om dumpning av fångst. Sverige ville inte gå med på att en viss procent av fångsten skulle få kastas död tillbaka i havet.

I motion MJ425, som jag yrkar bifall till, yrkas det på ett dumpningsförbud inom det pelagiska fisket, alltså i fisket efter bland annat sill och makrill. I dessa fisken får man förhållandevis lite bifångst, det vill säga fångst av andra arter än den art man försöker fånga. Det skulle därför vara ganska lätt att införa ett förbud mot att kasta fångst över bord just inom dessa fiskeslag.

Herr talman! När jag har tagit del av majoritetens – de fem borgerliga partiernas – åsikt säger de att en förutsättning för att införa ett dumpningsförbud är att det införs individuella försäljningsbara kvoter i alla fisken. Det är högst intressant. Jag undrar hur de ser detta samband. Det pelagiska fisket har och har haft försäljningsbara kvoter sedan en längre tid. Jag har inte noterat att regeringen har tryckt på för att detta fiske skulle gå före med ett dumpningsförbud. Men det kan ju vara så att regeringen och deras partirepresentanter samt de som förespråkar försäljningsbara kvoter bara har det som ett argument för att det ska bli lättare att driva igenom en privatisering av kvoterna inom alla fisken.

Om den här regeringen ihop med Sverigedemokraterna får som de vill införs försäljningsbara kvoter så fort beslut har fattats om den gemensamma fiskeripolitiken. Sammantaget gör regeringens fiskeripolitik det omöjligt för unga att över huvud taget kunna börja inom fisket. Hur ska de kunna finansiera en båt? Hur ska de finansiera redskap och inte minst det som ska finansiera båten och redskapen, nämligen kvoterna – alltså fångsten? Hur ska de kunna köpa upp kvoterna? Det skulle vara intressant att få reda på.

När regeringen säger att hela landet ska leva räknar den inte med den befolkning som finns utefter den svenska kusten.

Herr talman! Jag vill ta upp två motioner, en vardera från en moderat och en kristdemokrat. Båda motionerna handlar om Havs- och vattenmyndighetens förslag att utöka området i Kattegatt som i dag har ett totalt fiskeförbud för svenska och danska trålare. Området som myndigheten föreslår ska få trålningsförbud sträcker sig över större delen av Hallandsfiskarnas fångstområde. Trålförbudet skulle även gälla dem som fiskade med selektiva redskap, alltså så kallad rist. Dessa fångar i princip ingen fisk.

Skulle detta genomföras skulle det slå undan benen för de flesta Hallandsfiskare, och då ska ni veta att det är just dessa fiskare som har gått före när det gäller att utveckla selektiva redskap. Dessutom är det värt att notera att fiskeförbudet, som jag sade, endast gäller svenska och danska fiskare. Tyska fiskare får gå in och tråla i det redan stängda området. Detta är fiskeripolitik à la Eskil Erlandsson. Det är väl bara att hoppas att

den moderata motionen och KD-motionen får genomslag i regeringspolitiken så att inte allt Hallandsfiske slås ut.

Herr talman! Om riksdagens återkommande önskemål att vi ska värna det småskaliga fisket ska bli verklighet behöver Sverige en fiskeripolitik som stöder detta. Fram till i dag har det varit tvärtom.
(Applåder)

Anf. 15 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! I dag debatterar vi miljö- och jordbruksutskottets betänkande 13 om fiskeripolitik.

Givetvis står jag bakom Miljöpartiets båda reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till reservation 2 angående skydd av ål med mera.

Jag tänkte börja mitt anförande med att berömma regeringen. Det, herr talman, tillhör definitivt inte vanligheterna, men jag tänker på det sätt på vilket landsbygdsministern försvarade majoritetens skarpa position i ministerrådsmötet den 26–27 februari. Majoriteten i detta fall var inte de borgerliga, men det är glädjande att regeringen gradvis förflyttat sina positioner i riktning mot den linje Miljöpartiet företräder.

När det gäller fiske generellt anser vi i Miljöpartiet att det är överordnat att Sverige måste prioritera målen, det vill säga prioritera miljön framför sociala och ekonomiska mål. Utan fisk kan det nämligen inte finnas något fiske. Målet är att alla fiskbestånd ska förvaltas *över* nivåer som kan producera maximalt hållbart utnyttjande, MSY. Det är oerhört viktigt för att vara säker på att fisket är långsiktigt hållbart.

Ett annat fokusområde för Miljöpartiet är fiskeavtal med tredjeland. EU:s fiskeavtal med tredjeland har haft många brister, och vi i Miljöpartiet har kritiserat avtalen och många gånger röstat mot att teckna sådana. Vi vill att olika villkor ska vara uppfyllda för att vi ska kunna acceptera ett fiskeriavtal med tredjeland, och även här ser vi med tillfredsställelse att regeringen har närmat sig vår position. Man kan dock i sitt stilla sinne undra, herr talman, varför EU ska fiska i Indiska oceanen och Stilla havet.

Ett huvudkrav när det gäller att träffa dessa avtal är att vi inte träffar dem med diktaturer. Mänskliga fri- och rättigheter måste respekteras av det land EU ska träffa avtal med. Innan förhandlingarna startar måste gedigna utvärderingar finnas tillgängliga. Ett annat grundkrav är att fiske bara får bedrivas på överskott och alltså inte tära på kapitalet.

Ett stort problem är att fastställa hur stort fiskbeståndet är för att kunna säga att man bedriver fiske på just ett överskott. Här måste man ha tillfredsställande dokumentation såsom beståndsuppskattningar och offentligt tillgängliga fristående utvärderingar. Ett tredjeland måste också kunna visa vilket fiske som bedrivs på dess vatten så att inte fiskbeståndet utnyttjas både två och tre – eller kanske fler – gånger. Allt fiske måste räknas samman vid bestämmande av vad som är maximalt uthålligt fiske. Alltså: Fram på bordet med alla protokoll och avtal!

Vi vill också ha satellitövervakade skepp från EU, enligt så kallat VMS. Vi anser även att det minst miljöskadliga fisket ska prioriteras. Samma regler bör gälla för EU:s fiskare såväl i EU:s vatten som utanför. Fiske ska ske för humankonsumtion och inte till foder. Vidare ska EU:s miljöstandarder och sociala standarder gälla vid fiske i tredjelands vatten.

I avtalet måste en tillräckligt stor kustzon undantas för det kustnära fisket. Likaså ska regionalt samarbete eftersträvas.

Vi anser att det är fiskeoperatörerna, alltså de som tjänar på avtalen, som ska betala kostnaderna för tillträdet till fiskevattnen enligt fiskeavtalen – inte Europas skattebetalare. Vi vill att ekonomiskt stöd till tredjelands fiskeutvecklingsprogram ska stödja uthållig utveckling. Likaså vill vi att ersättning för fiskerättigheterna måste frikopplas från erhållna fångster. Vi anser också att stöd ska utgå även om fångsterna uteblir eller inte är tillräckliga.

När vi sedan slutligen står inför frågan om vi ska förkasta eller acceptera ett fiskeavtal mellan EU och tredjeland blir det fråga om en helhetsbedömning. Där är frågan: Vad är alternativet till avtalet? En sak är nog säker, och det är att fisken lär bli upptagen i alla fall.

En annan fråga som berör mig, herr talman, är den om ålen. Ålens situation är att den är akut hotad. Det har aldrig funnits så lite europeisk ål. Trots att en europeisk förvaltningsplan sjösattes 2007 har beståndet minskat ytterligare. Ålen är nu rödlistad som akut hotad. Det finns alltså en hög risk att ålen dör ut inom en snar framtid.

Ålen hotas av fiske, förändringar i dess livsmiljö och miljögifter. Den största inverkan har fisket. Vattenkraftsturbiner inverkar också negativt men dödar färre ålar än fisket. Eftersom fisket sker på nästan alla ålens livsstadier, från glasål till blankål, har det sammanlagda fisketrycket under uppväxtfasen inneburit att utvandringen av vuxen ål nästan utreds. Den vetenskapliga rekommendationen för att kunna uppnå målen i den europeiska förvaltningsplanen är att allt ålfiske upphör samt att all övrig mänsklig påverkan på ålbeståndet reduceras till ett minimum. Det råder nu ingen tvekan om att ett fiskestopp är den avgörande åtgärden för ålens möjlighet till återhämtning.

Den svenska delen av förvaltningsplanen har inte visat önskad effekt och beräknas heller inte göra det under överskådlig tid. Ett problem är de överdrivna förväntningar som finns på frivilliga åtgärder från kraftbolagen. Ett allvarigare problem är att planen i mycket hög grad förlitar sig på utsättningar, det vill säga att man fångar ålyngel i Biscayabukten och flyttar över dem till Sverige, och inte i tillräckligt hög grad på att minska fisket.

Varför är det då inte bra att flytta ålyngel och sätta ut dem här? Jo, invändningen är att ingenting tyder på att en flyttad ål kan hitta tillbaka till lekornädderna i Sargassohavet. Navigeringsförmågan har försämrats. Ålarna tappas orienteringsförmågan när de flyttas från Biscaya eller Engelska kanalen upp till Sverige.

Utsättningarna måste därför betraktas endast som ett stöd för ålfiskare som annars skulle tvingas sluta fiska därför att ålen försvinner. Utsättningar håller alltså uppe antalet ålfiskare på konstgjord väg. Dessa får därmed också möjlighet att fånga ålar som annars skulle kunna simma till Sargassohavet för att leka. Av den anledningen måste utsättningarna av ål stoppas och den svenska ålförvaltningsplanen revideras.

Vi tycker att det är dags att följa Norges och Irlands exempel att helt stänga fisket av den här akut utrotningshotade arten.

Eftersom ålar från Östersjöregionen ofta migrerar längs den svenska kusten på väg till Sargassohavet kan ålar som fiskas av svenska fiskare ha överlevt som ett resultat av räddningsåtgärder i andra länder runt Ös-

tersjön. Om Sverige skulle tillåta fortsatt ålfiske riskerar vi inte bara att ålen utrotas, utan vi spolierar även andra länders, till exempel Finlands, åtgärder enligt förvaltningsplanerna.

Det är alltså inte så konstigt om vissa fiskare tycker att det finns rätt så hyfsat med ål.

Ett ålfiskestopp får konsekvenser för de 300 personer som nu har licens att fiska ål. Antalet som har en sådan licens har minskat med ca 450 personer sedan 2005. En stor del av dem är ålderspensionärer. Avvecklingsstöd kan finnas inom ramen för den europeiska fiskefonden. Ett totalt ålfiskeförbud innebär därmed vissa kostnader som måste vägas mot utsikterna att aldrig mer kunna fiska ål och mot att arten försvinner ut ur ekosystemet. Utrotning är tyvärr för evigt.

Anf. 16 JENS HOLM (V):

Herr talman! Vi diskuterar nu ärendet MJU13 *Fiskeripolitik*. Man får nog erkänna att det är ett förhållandevis litet ärende på 24 sidor och med tre reservationer. Det finns egentligen inga större politiska motsättningar förutom några som jag ska försöka belysa. Så här blir det när vi har en politik som till så gott som 99 procent styrs av EU. Då blir det mycket svårt för oss folkvalda i den här kammaren att formulera konkreta förslag på hur vi ska få en bättre fiskeripolitik, hur fisket ska bli mer hållbart och så vidare. Det handlar om kvoter, fiskeriförvaltning, subventioner och avtal med andra länder. Allt detta styrs i dag från Bryssel.

Hur fungerar det då när fiskeripolitiken styrs av EU? Ja, inte särskilt väl, skulle jag vilja säga. Ungefär 80 procent av världens bestånd av fisk är i dag på gränsen till utfiskat, och Europa är inget undantag. Det är en av orsakerna till att EU försöker sluta fiskeriavtal med länder i Afrika, Indiska oceanen och så vidare för att få fiska upp deras fisk. Här i Europa har vi redan fiskat upp fisken.

För några månader sedan gjorde tidningen Sveriges Natur en jämförelse mellan den norska fiskeripolitiken och EU:s fiskeripolitik. Norge har lyckats mycket bättre med sin fiskeförvaltning än vad EU har gjort. Det tycker jag borde stämna till en smula eftertanke.

En av de stora reformerna från Bryssel är förslaget om överförbara fiskerättigheter. Det handlar om att en fiskare ska kunna sälja sina fiskerättigheter till andra fiskare. Det kan verka ganska bra på papperet, men jag vill varna för att man utvecklar en marknad kring rätten att fiska. Jag är rädd för att det kommer att bli de stora fiskeribolagen som kommer att tjäna på det här. Det småskaliga, kustnära fisket kommer inte att vinna på att man har överförbara fiskerättigheter.

Jag tycker att vi kan dra en parallell till ett annat handelssystem med någonting som vi måste begränsa, nämligen handelssystemet med koldioxid. Det heter EU ETS. I dag har det så gott som kollapsat. En utsläppsrätt för ett ton koldioxid i EU kostar i dag 25 kronor. I Sverige kostar det mer än 1 000 kronor att släppa ut koldioxid.

Jag är rädd för att vi kommer att hamna ungefär där om vi öppnar en marknad för fiskerättigheter även i Sverige. Det oroar mig väldigt mycket att regeringen har sagt att man vill införa det här i Sverige med benäget stöd av Sverigedemokraterna.

Just nu diskuterar fiskeriministrarna i EU hur man ska kunna reformera fisket. Jag tycker inte att det ser särskilt bra ut hittills, men vi har

sett en del positiva exempel. Jag tycker också att vi i den här kammaren har lyckats pressa vår fiskeriminister Eskil Erlandsson framåt åt ett lite mer progressivt håll. Jag hoppas verkligen att EU kommer att ta steg i rätt riktning, men som jag sade har vi inte sett så mycket positivt hittills.

Jag skulle också vilja säga något om reservation 1. Den handlar om att alla fångster ska landas och att vi ska få någon form av utkastförbud för bifångster. Om vi bifaller reservation 1 och får ett utkastförbud sätter vi mer press på fisket. Man ska vara mer selektiv och mer omsorgsfull om den fisk man fiskar upp. Vi får bättre kontroll över den fisk som landas, och vi kan få ett stopp för det här slöseriet. Som det ser ut i dag i EU är det nästan hälften av all fisk som tas upp i fiskebåten som kastas tillbaka ut i havet igen. Så gott som alla de fiskarna kan inte överleva, utan de dör. Jag såg uppgifter om att endast i Nordsjön är det varje år 800 000 ton fisk som kastas tillbaka. Det är oacceptabelt. Det är därför som vi behöver ett utkastförbud.

Jag vill också ta upp frågan om vattenbruk. Det finns en reservation i det här betänkandet om vattenbruk. Det finns också en relativt utförlig text om detta i själva betänkandet. Jag är mycket orolig för att vi ska hämta upp vår fisk från fiskodlingar nu när en stor del av våra fiskevatten är utfiskade. Om Sverige slår in på en väg med storskalig fiskodling kommer det att leda till att vi använder spannmål, nedmalda djurrester, andra fiskar och fiskmjöl för att föda fiskar i fiskodlingar så att de ska växa snabbt. Vad vinner vi på det?

I Norge har de satsat stort på detta, men det finns en betydande skillnad mellan Norge och Sverige. I Norge har de Atlanten. Det gör inte så mycket om det sipprar ut fiskar från deras fiskodlingar eller om det läcker ut en massa näringsämnen, till exempel kväve och fosfor, från fiskodlingarna. Det leder inte till någon större övergödning av Atlanten eftersom det är ett enormt hav.

I Sverige har vi ett mycket begränsat hav, Östersjön. Skulle vi satsa på storskaliga fiskodlingar här är jag helt övertygad om att det bara skulle spåda på övergödningen.

Jag är också oroad över att den svenska regeringen har förstärkt medfinansieringen i fiskeriprogrammet för just vattenbruk och fiskodlingar. Det innebär att Sverige är med och ökar subventionerna till den här verksamheten. Det är helt fel väg att gå.

Jag vill dock nämna ett undantag, och det är musselodlingarna, som inte har de negativa effekter som de storskaliga fiskodlingarna har. Tvärtom kan musselodlingar ha en positiv effekt vad gäller övergödningen och bidra till att rena havet.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att det var bra att Kew Nordqvist från Miljöpartiet tog upp fiskeriavtalen med utvecklingsländerna. Men jag är lite oroad över Miljöpartiets hållning i den frågan. Tidigare har Miljöpartiet mer konsekvent varit motståndare till dessa fiskeriavtal. Vi från Vänsterpartiet har sagt att det är en kolonial rest, något som EU stöder för att kunna fiska i de före detta koloniernas fiskevatten.

Kew Nordqvist frågade vad alternativet till sådana fiskeriavtal skulle vara. Alternativet skulle självklart vara att vi tar de pengar som EU i dag använder till de fiskeriavtalen och utvecklar dem till ett bistånd för berörda länder – för Kap Verde, för Madagaskar, för Mauretanien – så att de kan utveckla ett lokalt hållbart fiske där de landar och förädlar sin

egen fisk. Det skulle leda till lokala arbetstillfällen. Det skulle leda till att de på ett bättre sätt kunde försörja sig själva. Det är självfallet alternativet, och jag skulle önska att fler partier i riksdagen sade det klart och tydligt. Det är det alternativ vi vill ha.
(Applåder)

Anf. 17 RUNE WIKSTRÖM (M):

Herr talman! För 40 år sedan skötte fisket sig självt. Vi hade ett blomstrande fiske. Vi hade hamnar runt hela vår kust som blomstrade. Det var liv och rörelse och en framtidstro. Sedan började myndigheterna reglera. De reglerade igen, och de fortsatte att reglera. Nu är fisket totalt sönderreglerat med ett katastrofält resultat som följd. För varje reglering som skett har ett visst antal yrkesfiskare försvunnit.

Regeringen har gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att försöka föreslå regelförenklingar så att de värsta trösklarna ska kunna försvinna. Tyvärr finns andra myndigheter som gör segt och envist motstånd. Regeringen vill ha in förslag och tips på regelförenklingar, och jag tänkte därför ge sådana tips.

Släpp det småskaliga kustfisket fritt! Dessa fiskare är inte så många att de kan åstadkomma det minsta problem vare sig för fiskbeståndet eller för miljön. Med EU:s nya fiskeripolitik med producentorganisationer är det tänkt att man ska återge fiskarna en del av rådigheten över resurserna. Problemet är bara att det är lite för sent, för vi har tyvärr tappat ett par generationer fiskare.

Utkasten har varit mycket debatterade. Här har Sverige satt ned foten. Vi kräver noll utkast, men det är på gott och ont eftersom vi står ensamma mot alla andra nationer.

När det gäller laxfisket ska drivlinefisket efter lax i södra Östersjön fasas ut under 2013. Vi hade ett bra system för fördelningen av laxkvoterna. I södra Östersjön skulle den ena hälften och i norra den andra hälften fångas. Nu är det tänkt att allt laxfiske ska koncentreras till norr. Det är bara att beklaga, eftersom andra nationer ligger kvar och fiskar i samma områden och samma bestånd som tidigare, alltså områden som svenska fiskare inte längre får fiska i. Tyvärr är det återigen det småskaliga fisket som drabbas.

Ålfisket, som Kew tog upp, talas det också mycket om, och många tycks tro att all ål som fångas i bland annat Östersjön är utsatt. Enligt forskningen är inflödet på naturlig väg långt större än utsättningarna i Östersjön. Jag talade så sent som i förra veckan med en ålforskare, och han hävdar att det varje år simmar ut ungefär tre tusen ton ål genom bälten medan yrkesfisket bara tar en mycket liten del. Vi har en förvaltningsplan för ålen. Ändå sägs det ofta att det är yrkesfisket som är boven i dramat när ålen försvinner. Kew tog upp en del av problemen – miljöförstörelsen, vattenkraften – men vi har också en predator, och den heter skarv. Den kallas inte ålakra för ros skull. Den tar enorma mängder ål.

Förvaltningsplaner måste vi på sikt ha för alla kvoterade arter för att vi ska kunna få ett hållbart fiske. Hållbart fiske är A och O. Vi har dock ett djur i Östersjön som heter säl, och sälen är ett akut hot mot den spillra av kustfiskare som finns kvar. Ingen som inte med egna ögon sett ett sålangrepp på redskap kan föreställa sig hur det kan se ut. Sälen är vårt största och vanligaste rovdjur och uppgår kanhända till 35 000 individer.

Enbart i Stockholms skärgård sätter sälarna i sig ungefär 50 ton fisk per dygn.

Det talas mycket om att laxen är akut hotad, men om varje säl i Östersjön tar var sin lax på ett år – och ingen är väl dum nog att tro att en säl bara tar en lax om året – blir det mer än vad hela den samlade svenska kvoten utgör. Lägg därtill allt som skarven tar, och fritidsfisket och yrkesfisket hamnar ordentligt på efterkälken. Vi måste ha förvaltningsplaner även för säl.

Jag beklagar att yrkesfisket ofta framställs som miljöbov i stället för att framställas som livsmedelsproducent, vilket yrkesfisket i själva verket är. Ska det fungera behövs både storskaligt havsbaserat fiske och ett småskaligt kustnära fiske.

Fritidsfisket får allt större betydelse och sysselsätter en stor del av rikets invånare på deras fritid. Sportfisket sysselsätter många ute i glesbygdederna. Sportfiskarna har dessutom en stor ungdomsverksamhet där man lär ungdomar mycket om fiske, djur och natur.

Kameraövervakning på båtar tänkte jag också ta upp. Det finns förslag om att kameraövervakning ska införas på fiskefartyg. Jag undrar vilken annan yrkesgrupp som skulle tåla en sådan integritetskränkning. Det är inte tillåtet att sätta upp en kamera för att fotografera ett vildsvin ute på åtel, men att övervaka en fiskare under hela arbetspasset ska tydligen inte vara något problem.

Avslutningsvis, herr talman, tänkte jag hålla med Jens Holm om att vi är bakbundna från Bryssel. Jens var orolig för det småskaliga fisket ifall vi skulle få överförbara kvoter överallt. Ska vi ha överförbara kvoter ska det småskaliga fisket ha egna kvoter som man kan fiska på. Det har vi i det pelagiska fisket, och det har fungerat bra.

Jens tog även upp frågan om fiskodling. Många tycks tro att det är det allena saliggörande. I stället för att fiska ut våra hav ska vi ha fiskodlingar. Jag vill dock påminna om att fisk i fiskodlingarna inte äter köttbullar och prinskorv. De äter fisk, och den fisken måste komma någonstans ifrån.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i MJU13 och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 18 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! När man begär replik på Rune Wikström vet man inte om man begär replik på en politisk vilde, på en som företräder Moderaterna eller på en som företräder regeringen. Vi ska släppa det småskaliga fisket fritt, säger han. Är detta regeringens hållning, är det Rune Wikströms hållning eller är det något som kommer bara från Möja?

Sedan är frågan vad som är småskaligt och storskaligt, Rune Wikström. När vi nu har avpollletterat det pelagiska fisket har vi enligt min bedömning i dag enbart småskaligt fiske kvar. Enligt min tolkning menar Rune Wikström att det ska släppas fritt. Det ska bli intressant att få reda på vad som är småskaligt och vad som är storskaligt, och det vill man ha reda på även på Västkusten, inte bara runt Möja.

En annan sak som ni förespråkar är säljbara kvoter. Vi har i dag ett mycket litet antal fiskare kvar på Västkusten och i Skåne och Blekinge. Vad händer om kvoterna görs säljbara och man börjar handla upp dem?

Vi har gödslat med pengar i Göteborgsområdet – miljoners miljoner. Där finns i dag kapitalet och möjligheten att köpa upp dessa kvoter. Men hur går det då med infrastrukturen för fisket i övrigt? Fallor den, stärks den eller blir det ett koncentrerat fiske bara runt Göteborg? Det är en intressant fråga att få svar på.

Att politiken styrs utifrån EU:s fiskeripolitik är en sak. Men vi har stora möjligheter att fatta beslut i Sverige, bland annat om säljbara kvoter. Vi har beslutat att införa dem för pelagiskt fiske. Ni vill införa dem i allt fiske för att få bort utkastet av fisk. Men på vilket sätt skulle det ta bort utkastet av fisk?

Anf. 19 RUNE WIKSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Att man ska släppa det småskaliga fisket fritt är ett förslag från mig. Regeringen har begärt att få in förslag. Jag behöver inte lämna in ett förslag som regeringen redan har. Nu ger jag regeringen ett förslag från mig.

Egentligen är allt vårt svenska fiske småskaligt, om man jämför med andra nationer. På den punkten finns det väl inte någon större motsättning mellan Jan-Olof och mig.

Frågan om säljbara kvoter har Jan-Olof tagit upp många gånger med mig här i kammaren. När de en gång infördes för det pelagiska fisket var jag själv med och försökte få ihop det. Vi har lyckats få det att fungera bra. Det kustnära fisket – man kanske ändå inte ska kalla det småskaligt – fick då en egen kvot att fiska på. Det var tacknämligt. Ska vi ha de säljbara kvoterna, vilket förmodligen är något som kommer, ska vi ha precis samma system. Det småskaliga fisket ska också ha egna kvoter att fiska på, precis som det pelagiska fisket. Då tror jag att det kommer att bli bra.

Anf. 20 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Nu fick vi i varje fall reda på att Rune Wikström inte står här och pratar för regeringens och Alliansens räkning. Han står här och pratar för sin egen räkning och lägger fram förslag utifrån vad han själv tycker och tänker. Men när jag tog den här debatten förutsatte jag att jag skulle debattera de förslag som majoriteten i utskottet har fattat beslut om och det som regeringen står bakom. Det hade varit bra att få det bekräftat att du företräder Alliansen, Rune Wikström.

Du svarar inte på det här med det småskaliga fisket. Du säger att du håller med om att allt är småskaligt. Då ska allt fiske bli fritt i Sverige, enligt din bedömning, som visserligen inte är Alliansens bedömning. Men var ska du dra gränsen, nu när du vill avsätta en del av kvoterna till det småskaliga fisket? Gäller det de räkbåtar och kräftbåtar som inte går längre ut än en och en halv distansminut, eller är det vid två distansminuter gränsen ska gå? De är i princip likadana allihop. Vilka är det som ska få de här kvoterna när ni fördelar dem? Allt fiske är småskaligt, Rune.

Ni hävdar att säljbara kvoter är en förutsättning för att komma ifrån dumpningen. Men på vilket sätt gör säljbara kvoter att vi kommer ifrån dumpningen? Kan du förklara det för mig? Det är inte bara jag som är intresserad. Fiskare från Strömstad ned till Blekinge sitter hemma och lyssnar på detta. Tala nu inte bara om vad du tycker! Tala om hur rege-

Anf. 21 RUNE WIKSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Vi kan gå ifrån att det är småskaligt och benämna det kustnära fiske, vilket vi har börjat göra mer eller mindre. När det gäller säljbara kvoter för det pelagiska fisket gäller en storleksgräns för båtar. Det är väl 12 meter.

Jan-Olof Larsson undrar hur man ska kunna komma undan dumpningen genom säljbara kvoter. I och med att det blir ett tvång att ta i land allting blir det så. Man kommer på det viset att få ett incitament att göra allt vad man kan för att inte få någon bifångst. Bifångster kan man tyvärr aldrig komma undan. Däremot kan man göra rätt mycket genom att använda redskap som tar minimalt med bifångst.

Kommer det att fungera lika bra med de säljbara kvoterna som det har gjorts för det pelagiska fisket har vi ingenting att bekymra oss över. Bland fiskare har man varit nöjd, och jag tror att vi kommer att bli nöjda om det blir en annan ordning också.

Anf. 22 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Rune Wikström för hans rättframhet i anförandet. Han talar klarspråk i flera viktiga fiskerifrågor. Det hedrar Rune, tycker jag.

Jag skulle vilja prata om en enda fråga, nämligen fiskodlingarna. Jag tror att det finns en ganska stor samsyn där. Precis som Rune Wikström sade i sitt anförande kan man i princip bara föda upp de här fiskarna på ett sätt: genom att man mal ned andra fiskar till fiskmjöl. Det är ett irrationellt sätt att hushålla med våra redan nu knappa resurser.

Ett annat dilemma med storskalig fiskodling är risken för övergödning, att det läcker ut kväve och fosfor från fiskodlingarna. Ett så bräckligt hav som Östersjön skulle drabbas väldigt hårt om man expanderade fiskodlingarna.

Nu vet vi att fiskodlingen växer i Sverige. Bara mellan 2010 och 2011 växte den med ungefär 30 procent. Man producerade drygt 10 000 ton vid svenska fiskodlingar. Nu vill regeringen satsa på ännu mer fiskodling. Jordbruksverket har tagit fram en nationell strategi för vattenbruk. Snart kommer också vad jag förstätt en handlingsplan för mer fiskodling. Regeringen har ökat medfinansieringen till fiskodlingarna. Man ger alltså mer subventioner till fiskodlingarna.

Hur kommer Moderaterna att agera för att subventionerna till fiskodlingar ska bli mindre och för att utvecklingen ska avstanna?

Anf. 23 RUNE WIKSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Inom fiskodlingen är det bekymmer med övergödning och annat. Därom råder inget tvivel. Men jag är inte någon notorisk nejsägare till fiskodlingar. Efter kusten vill jag gärna att det ska bli fiskodlingar bara i mindre skala. Uppe i vattenmagasinen, där vi har stora möjligheter att odla röding och allt vad det är, kan vi däremot gott och väl ha mer odling. Men som både Jens och jag har sagt sker odlingen på bekostnad av andra fiskslag.

Jens Holm ville ha svar på en fråga om subventioner. Moderat politik är egentligen att inte ha några subventioner alls. Hur det kommer att bli med det i det här fallet vet jag inte så noga, men subventioner är inte någon moderat politik.

Anf. 24 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag vill tacka för det svaret och kan säga att jag inte heller är motståndare till alla fiskodlingar på alla platser, men jag är djupt kritisk till att vi antar strategier och handlingsplaner för att den här verksamheten ska expandera i stor skala. Där ser jag en väldigt stor risk vad gäller att vi måste ha mer foder till de här fiskodlingarna och kanske framför allt risken för övergödning. Det finns även en risk att fiskar rymmer i väg från fiskodlingarna, och det är inte heller bra.

Det låter som att vi har en ganska stor samsyn här. Rune Wikström säger att det är moderat politik att vi inte ska ha subventioner. Hur kommer det sig då att den moderatledda regeringen har arbetat för att subventionerna till fiskodlingarna ska öka? Kan Rune Wikström berätta för mig på vilket sätt Moderaterna kommer att verka för att subventionerna till fiskodlingarna ska minska?

Anf. 25 RUNE WIKSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag kan inte exakt säga hur det ska gå till, men jag hoppas att vi på sikt ska ta bort subventionerna även här, helt klart. Där odlingen ska expandera är, som jag sade, i vattenmagasinen. Ute i havet vet jag inte om det är tänkt att odlingen ska expandera.

Det här med subventionerna får vi titta lite närmare på.

Anf. 26 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga tre reservationer. Jag kanske gör er besvikna när jag konstaterar att jag inte kan se några stora motsättningar i fiskeripolitiken i den svenska riksdagen. Men det är naturligtvis ändå viktigt att vi diskuterar fiskeripolitik här i kammaren. Motsättningarna är ännu mindre i ett EU-perspektiv. Precis som Jens Holm var inne på styrs de flesta besluten av den gemensamma fiskeripolitiken. Det är viktigt att ha med sig att det trots allt kommer att finnas ett nationellt utrymme, och det måste vi naturligtvis förvalta och utnyttja på bästa tänkbara sätt. Då är diskussionerna här viktiga.

Herr talman! Vi kan konstatera att reformeringen av EU:s fiskeripolitik milt uttryckt är inne i ett avgörande skede. Det finns egentligen inte stort utrymme att misslyckas när det gäller att få en kraftfull reformering för att kunna säkra ett långsiktigt hållbart fiske i Europa.

Inför jordbruks- och fiskerådet i slutet av februari fanns en del utestående frågor som var centrala för Sverige. Det gällde det så kallade MSY, som kan översättas maximal hållbar avkastning. Det kan låta lite brutalt, men egentligen handlar det om att vi ska ha en fiskpopulation på en nivå som möjliggör goda fångster år efter år även på lång sikt så att vi på det sättet får ett hållbart och lönsamt fiske.

En annan fråga gällde utkastförbudet, när det skulle införas och om det skulle finnas några undantag.

En tredje sak jag vill lyfta fram är de fleråriga förvaltningsplanerna. Sverige har en väldigt tydlig linje att vi ska ha det för samtliga fisken när det gäller kommersiellt fiske. Tyvärr kunde inte Sverige här stödja överenskommelsen med de övriga länderna. Sverige var det enda land som röstade nej. Huvudorsaken var just utkastförbudet, att man får förskjutningar i tid och för många undantag. Man kan diskutera hur vi ska tolka reservation 1, men det ska jag återkomma till.

Herr talman! Ministerrådet och Europaparlamentet förhandlar nu vidare med ambitionen att nå en slutlig överenskommelse i juni, vilket känns ambitiöst och bra. Regeringen har naturligtvis tydliga ambitioner att fortsätta att delta i förhandlingarna för att landa på ett bra sätt, detta trots Sveriges nej i februari. I princip ligger kommissionens, EU-parlamentets och Sveriges ståndpunkter i linje med varandra. Det gäller att komma så nära den ståndpunkten som möjligt, och där har Sverige en avgörande roll.

Sveriges styrka i det här sammanhanget är den enighet som trots allt finns här. Vi kan se att det finns oenigheter om vissa små saker, men i de stora dragen är vi eniga här i Sveriges riksdag. Jag uppfattar att det sammanfaller med vad våra EU-parlamentsledamöter tycker; de är med på den linjen. Då är det viktigt att vi i det här läget utnyttjar denna enighet och lägger de små meningsskiljaktigheter som vi har åt sidan lite grann och tillsammans jobbar för att trycka på så att vi får det så bra som det över huvud taget kan bli. Det är nog en väldigt from förhoppning att tro att det ska gå helt Sveriges väg, men vi kan åtminstone komma mycket närmare det beslut som fattades i EU-parlamentet tidigare.

Sverige lägger en stor vikt vid att man kopplar reformeringen av fisket och fiskeripolitiken till miljölagstiftningen. Det tycker jag inte minst det brev som miljöminister Lena Ek skickade till sina ministerkolleger inom EU i slutet av mars visar där hon uppmanar sina kolleger på miljösidan att följa förhandlingarna och göra vad de kan för att försäkra sig om att fiskeripolitiken blir sådan att den leder till både en frisk marin miljö och ett långsiktigt hållbart fiske. Den dimensionen finns också. Det visar att regeringen har en väldigt hög ambition att landa bra. Jag hoppas att vi når dit.

Herr talman! Dagens betänkande behandlar 34 motionsyrkanden från allmänna motionstiden och ett antal reservationer.

När det gäller punkt 1 och reservationen om utkast tycker jag att Jens Holm och Jan-Olof Larsson gjorde helt olika tolkningar av reservationen. Min bedömning är att Jan-Olof Larsson låg närmast det som står där. Vi talar egentligen lite för att man ska kunna ha ett och annat undantag.

Det absolut viktigaste i utkastfrågan är att så långt som möjligt undvika oönskade bifångster. Här har Sverige varit starkt drivande när det gäller utvecklingen av selektiva redskap. Så sent som i fredags var jag med på en svensk räktrålare som fiskar med så kallade rist. Den fångst de får upp i selektionen är helt extrem. Om de tar upp 50 kilo räkor är får de kanske 1 kilo fisk. Där finns det egentligen ingen utkastproblematik. Det är nästan som att man ska undanta det fisket helt och hållet.

Det pågår en dialog och diskussioner om detta, och jag tror att det kommer att vara olika lösningar inom olika delar av fisket.

En annan del som är viktig när det gäller att undvika bifångster är det som har utnyttjats vid ett tillfälle av Havs- och vattenmyndigheten – jag

tror det var för en månad sedan – nämligen att stoppa fisket inom ett visst område när man upptäcker att där finns väldigt mycket ungfisk och fisk som inte håller minimimåttet. Det var ett område i Skagerrak där man stoppade fisket helt. Det stoppas alltid, och det står i regelverket, i 21 dagar, inte mer eller mindre utan 21 dagar.

Jag kan inte se annat än mycket av det som efterfrågas i reservation 1 är tillgodosett, men jag kanske läser för positivt. Man gör det ibland.

Herr talman! Ålen är, som Kew Nordqvist sade, extremt hotad. Det är bra att det pågår ett så intensivt arbete inom hela EU när det gäller ålen. Att man här valde nationella förvaltningsplaner beror på att det finns olika förutsättningar på olika ställen. Det är olika saker som måste angripas. Den svenska planen från 2009 handlar om skärpta fiskeregler, utökad kontroll, ökad utsättning och att minska dödligheten i vattendragen. Sedan kan man tvista om var det dör mest ålar, om det är i samband med fisket eller i vattendragen. Det känns som att olika saker är olika onödiga, för att nu uttrycka sig så. De ålar som dör i vattenturbiner är ju bortkastade ålar helt och hållet.

Därför är det bra att det nu pågår en process kring vattenverksamheter. Det pågår en utredning som ska vara klar i vår någon gång. Det gäller bland annat omprövning av vattendomar. I det sammanhanget tas problemet med vandringshinder upp, och det gäller naturligtvis även ålen, även om det kanske är mest lax och laxöring som är i fokus.

Kommissionen ska i slutet av året samla in resultaten från de nationella planerna och komma med en utvärdering. Vi får väl utgå från att det då tas nya beslut om man ser att det här inte är tillräckligt. Det är ju inte en svensk ålstam utan en europeisk, så det är väldigt viktigt att just de besluten tas på europeisk nivå.

Hälleflundra nämns också, men där ligger det också helt i linje med den svenska politiken. Vi vill ha förvaltningsplaner för alla kommersiella fisken, och det måste rimligtvis även inbegripa hälleflundra. Jag vet därför inte vad den reservationen skulle leda till.

När det gäller vattenbruket tycker jag att det är viktigt att slå fast att hållbart fiske och långsiktigt hållbart vattenbruk kompletterar varandra. I reservationen är fokus på att på grund av att havet sviktar bör man odla fisk. Det är naturligtvis helt parallella företeelser – vi måste få ett hållbart fiske och ett hållbart vattenbruk. Det är helt riktigt. Utgångspunkten är att det ska vara hållbart och att det finns regler kring detta.

Regeringen har jobbat mycket ambitiöst med denna fråga. Först var det utredningen *Det växande vattenbrukslandet*, som kom 2009. Sedan har man skaffat en gemensam myndighetsingång via Jordbruksverket på hemsidan, där den som vill syssla med vattenbruk lätt kan få en överblick över vad som krävs.

Den strategi som har tagits fram, *Svenskt vattenbruk – en grön näring på blå åkrar, Strategi 2012–2020*, har haft ett mycket brett deltagande. Jag tror att det är 18 organisationer, statliga, lokala och regionala myndigheter samt universitet och högskolor som har varit med och tagit fram den. Man har nu börjat jobba med att göra en handlingsplan utifrån denna strategi. Det kan inte vara så att den syftar till att skapa ett icke hållbart vattenbruk. Det finns ju, som Jens Holm säger, den faran att det skapas andra problem. Det måste vi naturligtvis ha med oss.

Sammanfattningsvis jobbar regeringen mycket ambitiöst med denna fråga. Även kommunerna har en roll när de håller på med sina översiktsplaner, och när havsplaneringen kommer ska man också skapa lämpliga områden för detta. Jag vill påstå att även den reservationen i många stycken är tillgodosedd.

Därmed har vi nog svarat på de flesta frågorna.
(Applåder)

Anf. 27 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Först ska jag tydliggöra att jag yrkar bifall till reservation 1.

Det är kul att replikera mot någon som företräder regeringen och sitt parti. Det känns lite tryggare i diskussionen när man gör det.

Först vill jag gå in på reservation 1 om stopp för dumpningen i det pelagiska fisket. Vi har vi lyft fram det på grund av att regeringen och regeringens partier ihop med Sverigedemokraterna säger att en förutsättning för att få slut på dumpningen är att man har säljbara kvoter. Det har man haft ett antal år nu i det pelagiska fisket, och då skulle Sverige ha kunnat gå före och visat hur bra detta fungerar.

När det gäller undantaget har vi sagt – det sade vi även i utskottet – att undantag ska göras på biologisk grund, att de arter som är levande kan kastas tillbaka och så vidare. Men vi går inte med på någon generell procentsats för det som ska få kastas tillbaka i havet när man dumpar. Man kan inte övervaka fisket i dag, och man kan inte övervaka om det kastas 1 procent, 5 procent eller 80 procent. Antingen får det vara ett dumpningsförbud eller också är det inget dumpningsförbud.

När det sedan gäller det gemensamma agerandet i EU håller jag med Lars. Vi är ofta ense när vi åker ned och diskuterar fiskeripolitiken i EU, och det tycker jag är bra. Men det finns, som du sade, en hel del vi kan göra internt. Jag skulle gärna vilja höra din förklaring och motivation när det gäller att införa säljbara kvoter inom räkfiske, kräftfiske och så vidare: På vilka grunder minimerar detta dumpningen? Det är en förutsättning, säger ni, för att få igenom dumpningsförbudet. På vilket sätt är det det?

Anf. 28 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Som jag tror att jag sade i mitt anförande måste det vara olika lösningar inom olika fisken. Det är inte så kategoriskt. Det pågår också en dialog om hur man ska kunna lösa problemet kring utkastförbudet inom olika fisken. Den dialogen har Havs- och vattenmyndigheten med olika företrädare. Jan-Olof Larsson tillstår inte att det finns något storskaligt fiske, men om man nu ser inom det svenska fisket finns det i alla fall mer eller mindre småskaligt, även det riktigt småskaliga och kustnära fisket.

I det sammanhanget är naturligtvis räk- och kräftfisket centralt, som jag sade i mitt anförande, när man ser vilken selektion de har. Jag vill påstå att selekterande redskap är nästan den enda lösningen om man inte ska få bifångster och problem kring detta. Just inom dessa fisken har man lyckats väldigt bra med det. Där finns det säkert andra lösningar, och det pågår en diskussion kring det. Jag tror inte att man ska vara riktigt så

kategorisk som Jan-Olof säger, att någon påstår att det är den enda lösningen.

När det sedan gäller att gå före har Sverige i sitt avtal med Norge och Danmark försökt göra detta i Skagerrak. Nu har det fallit på att det krävs att vi avvaktar lite grann eftersom Sverige och Danmark är EU-länder. Men den svenska regeringen har hela tiden haft en stor ambition att gå före just inom de fiskena. Där finns det heller inga tveksamheter.

I fråga om dumpning och vetenskaplig grund har vi diskuterat flera gånger att det inte är något politiskt problem att slänga tillbaka levande varelser som överlever. Det finns ingen politiker som hävdar att vi ska låta dem ligga och dö innan vi slänger tillbaka dem. Kan fisk eller skalldjur som man inte ska ta upp överleva är det klart att man slänger dem överbord. Det kommer naturligtvis inte att finnas sådana idiotregler.

Anf. 29 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Om jag uppfattar dig rätt nu, Lars, säger du att när man har ett selekterat räkfiske, kräftfiske och så vidare ska man inte ha säljbara kvoter. Då har man redan löst det problemet, och då är det ingen förutsättning. Men vissa inom SFR och fiskeriminister Eskil Erlandsson har gått ut ensidigt och sagt att ett dumpningsförbud förutsätter individuella kvoter.

Det är det jag grundar min fråga på: På vilket sätt skulle det lösa problematiken? Du kan väl åtminstone försöka förklara. Företrädaren från Möja hade ingen möjlighet att förklara det, men jag skulle gärna höra hur du förklarar att man löser utkastförbudet genom att man har säljbara kvoter. Ska man handla med kvoterna på vägen in, på en och en halv timme, för att lösa fem kilo kolja och en hälleflundra? Eller hur ska man göra? Det skulle vara väldigt intressant att höra.

En annan fråga som är oerhört viktig och som man från Strömstad till Blekinge och upp efter kusten här funderar på är: Hur ska en ungdom kunna börja fiska när du har infört de säljbara kvoterna? Hur ska han få råd att förutom båt och utrustning köpa kvoter som kostar betydligt mer än båt och utrustning? Hur ska det lösas, Lars? Dina väljare hemma i norra Bohuslän funderar på detta. De är inga förespråkare för säljbara kvoter. Hallandsfiskarna är inga förespråkare för detta. Många är inte förespråkare för detta, för de vet att det blir ett koncentrerat fiske, precis som det har blivit i det pelagiska fisket där det i dag är fem sex familjer som äger hela fisket.

Det är intressant att få svar på den frågan: Hur löser vi utkastproblemen med hjälp av säljbara kvoter? Är det en auktion som ska pågå in till hamnen?

Anf. 30 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att försäkra Jan-Olof Larsson att jag har en väldigt bra dialog med dem som fiskar både här och var, och kanske speciellt med dem som fiskar längs Bohuskusten eftersom jag hör hemma där. Där känner jag inga personliga problem.

Att få ungdomen att komma in i fisket handlar i grunden om att den politik vi för ska öka möjligheten att fiska. Fisket har hamnat i en nedåtgående spiral. Det handlar hela tiden om att vi ska minska och minska. Avsikten är dock att vi ska komma till ett läge där vi har en maximalt

hållbar avkastning, och då ska det ju finnas mer att fånga och rimligtvis också fler som gör det. Det är naturligtvis ett system som vi måste titta på.

Detta har på något sätt inte varit aktuellt. Fisket har lidit av att man inte kan öka det. Jag är helt medveten om det, och det är en fråga vi måste diskutera.

Jag tycker att jag ganska tydligt flera gånger har sagt till Jan-Olof Larsson att jag inte tror på att man kan ha samma lösning över allt eller att överförbara kvoter skulle lösa alla problem, och det gör knappast Havsmyndigheten heller. Det är därför som man nu för en dialog även med andra organisationer. Jag vet inte hur SFR, Sveriges fiskares riksförbund, har kommit till sin ståndpunkt, men de har väl sina bevekelsegrunder. Men det finns också andra organisationer inom fisket, som har andra ståndpunkter. Det förs en dialog med alla dessa organisationer. Den frågan är inte i hamn. Jag tror att det är viktigt att man har den dialogen, så att det finns alternativa lösningar för olika fisken.

Jag ställer mig inte bakom påståendet att överförbara kvoter löser hela problemet. Lösningen ligger snarare i att man utvecklar selektiva redskap och så vidare. Det är det som är den stora lösningen till slut.

Anf. 31 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Vi hörde här tidigare att Moderaterna var kritiska till en utveckling av storskaligt vattenbruk i Östersjön och att man inte vill ha några subventioner till denna verksamhet. Det tycker jag var ett bra och faktiskt lite oväntat klargörande från Moderaterna, men det var bra att få höra det, för Vänsterpartiet tycker ju likadant. Därför vore det självklart intressant att veta om de andra partierna i regeringen tycker likadant som Moderaterna i den här frågan.

Min grundläggande hållning är att det inte är något fel med småskaliga fiskodlingar här och där. Det kan säkert vara bra. Men är det verkligen rimligt att lägga stora resurser på att bygga upp en storskalig verksamhet av fiskodling? Det är så jag tolkar hela tanken med att man först har en vattenbruksstrategi och sedan ska ha en handlingsplan för ökat vattenbruk och ökad fiskodling. Vi vet att den här verksamheten bara på ett år ökade med 30 procent, så den växer ganska kraftigt.

Du sade själv, Lars Tysklind, att det till exempel handlar om att hitta lämpliga områden för den här verksamheten. Vilka då? Kan du ge några konkreta exempel?

Jag skulle självklart också vilja veta vad Folkpartiet anser om ökade subventioner till fiskodlingar. Är det bra eller dåligt?

Anf. 32 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Det kan låta mycket att det har ökat med 30 procent, men vi har en väldigt låg nivå på vattenbruket i Sverige, så det är inte så dramatiskt i faktiska tal.

Detta om det är storskaligt eller småskaligt är också en svår fråga. Det som måste bli det centrala är att man har tydliga miljökrav. Kan man uppfylla dem kan man ha den här typen av odlingar.

När det gäller lämpliga områden nämns vattenkraftsdammar i en reservation. Jag tror att det är ett högst lämpligt område. Där är det i alla fall ingen övergödningproblematik utan tvärtom snarare en undernä-

ringsproblematik. Det beror på att de är konstgjorda sjöar som inte möter humus på samma sätt.

Man måste ändå se vattenbruket som en produktion av högvärdigt livsmedel. Kan man ordna det inom miljöramarna måste det vara bra som ett komplement till fisket. Att säga att vi måste börja odla fisk för att vi har fiskat ut haven är ett helt galet fokus. Snarare handlar det om ett annat sätt att producera högvärdigt livsmedel. Inom miljökraven är det naturligtvis.

Det som är viktigt med strategin är att så många organisationer, myndigheter och forskningsinstitutioner har börjat prata med varandra om vad som är lämpligt. Man måste ju börja där någonstans. Vi kan inte börja här i kammaren med att bara tycka en massa saker.

Den handlingsplan man jobbar med förutsätter jag kommer att handla om sådant som miljökrav och liknande. När det gäller musselodling, som Jens Holm nämnde, och ostronodling finns det bara väldigt lokala miljöproblem, om ens det, så den typen av vattenbruk kan vi alla bejaka rätt upp och ned, men annars får man titta närmare.

Anf. 33 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det var bra att få detta klagörande om den mer principiella hållningen från Folkpartiets sida, att detta ska finnas bara på vissa områden där det inte riskerar att leda till övergödning och så vidare.

Jag är dock lite rädd för att om man bara ska ha fiskodlingar i vattenkraftsdammar kommer det inte att motsvara de förväntningar som man bygger upp nu när man har en nationell strategi som ska följas upp med en nationell handlingsplan för ökade fiskodlingar. Det kommer inte att räcka till, men vi kan förstås hoppas. Vi får följa frågan.

Det låter sig lätt sägas att det ska vara höga miljökrav på den här verksamheten, men samtidigt skriver man i betänkandet att regeringens linje är att kostnaden för tillsyn ska sänkas. Om man drar ned kostnaden för tillsyn kan vi nog räkna med att det blir mindre tillsyn av den här verksamheten i ett läge då vi kanske måste ha ökad tillsyn för att säkerställa att det inte leder till ökad övergödning och att fiskarna har det bra – hur det nu ska gå till i de här minimala dammarna vet vi inte riktigt. Jag är orolig för att fokus alltför mycket ligger på en storskalig utbyggnad.

Sedan skulle jag återigen vilja ställa frågan om subventioner, för den svarade du faktiskt inte på. Tycker Folkpartiet att det är bra eller dåligt med ökade subventioner till fiskodlingar?

Anf. 34 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! För att inte missa den frågan ska jag börja med den. Jag tycker inte att man ska ha några långsiktiga subventioner på vattenbruk, utan det ska naturligtvis bära sina egna kostnader. Däremot kan jag se att man även inom detta område – här talar vi om företagsamhet på landsbygden som ska växa fram – kan få vara med från staten och stötta initialt. Det kan handla om metodutveckling.

En av de saker som man kanske måste hjälpa till att utveckla är tekniska lösningar. Det finns ju sådana lösningar där man under odlingskasarna samlar upp både foder och spillning från fiskarna för att förhindra övergödning. Jag tror att det finns stora möjligheter även på den sidan.

Det handlar definitivt inte bara om vattenkraftsdammar – det kändes bara som det självklara exemplet.

När det gäller tillsyn är inte alltid det viktigaste att den sker i stor omfattning utan att den är effektiv. Det finns många områden där man har egenkontroller och liknande som också fungerar väldigt bra. Det är inte kostnaden i sig som säkrar att tillsynen är den bästa.

Som slutkläm vill jag säga att vattenbruk naturligtvis hamnar på landsbygden. Det är ju svårt att hålla på med vattenbruk inne i tätorterna. Det är ett utmärkt sätt att skapa arbetstillfällen på landsbygden och förädla produkter även där. Det finns alltså även den aspekten på detta.

Anf. 35 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Regeringen – och Centerpartiet – arbetar för ett hållbart fiske i Sverige, i Europa och i världen. Det finns, som vi alla vet, allvarliga problem med den väldiga överkapaciteten av fiskefartyg och fångstresurser i världen. Därför är de svenska och internationella ansträngningarna för att genom olika regleringar minska fisket tyvärr nödvändiga, även om de kan upplevas enormt hämmande, krångliga och orättvisa av de enskilda fiskeföretagarna.

Krånglighet är självfallet inget självändamål. Men de detaljerade regelverken vad gäller fiskeredskap och tillåtna fiskedagar och kvoter, och kontrollen av dem, är närmast bedövande när man utifrån sätter sig in i villkoren för att fiska.

En fiskeföretagare i dag, liten eller stor, måste kunna fiska. Men han eller hon, hen, måste också ha ett väldigt tålamod och stora insikter i regelverk och byråkrati.

Rune Wikström tog upp ett bra exempel här. Det gäller en kontrollåtgärd som har integritetsaspekter. I Sverige har vi regelverk för när man får sätta upp kameror för att kolla vildsvins beteenden, av integritetsskäl. Samtidigt får en fiskeföretagare tåla att få hela sitt liv som fiskare följt i närtid med kameror. Det här är en viktig integritetsaspekt. Det finns motiv för det, men det är väl värt att diskutera.

Jag tycker att det är viktigt att framhålla vilken oerhörd resurs som världshavens och sjöarnas enorma fisketillgångar utgör. Till exempel utgör fisk en primär proteinkälla för cirka en miljard människor.

EU:s fiskeflotta omfattar ca 70 000 fartyg, och den svenska omfattar uppåt 400. Antalet fiskefartyg minskar, eftersom kapaciteten är för stor i förhållande till bestånden. I Sverige arbetar ca 4 000 personer som fiskare eller i fiskeindustrin och gör viktiga insatser under ofta besvärliga förhållanden med många begränsningar. Och det är ofta – det ska sägas – en låg lönsamhet.

Centerpartiet – och regeringen – arbetar för goda förutsättningar för fiskeribranschen utifrån principen bruka utan att förbruka.

I det här motionsbetänkandet behandlas olika frågor kring fiske och vattenbruk. Oppositionen vill, som oppositioner ska, lite mer på några punkter. Jag vill ändå glädja mig åt att vi har en stor samsyn i Sveriges riksdag, och vad gäller svenska ledamöter i EU-parlamentet, kring det som landsbygds- och fiskeriminister Eskil Erlandsson med stor kraft driver på för i dessa frågor.

Utkast av fisk i samband med fångst är ett stort problem. Det är viktigt att det stoppas. Det är också viktigt att utveckla och nyttja effektiva

selektiva fiskeredskap. Sverige är starkt drivande i bland annat dessa båda frågor.

Det här har gjort att Sverige som enda land i EU ställt sig utanför Europeiska rådets uppgörelse om en reformering av EU:s gemensamma fiskeripolitik, både sommaren 2012 och i februari i år. Förslaget, som har antagits med bred majoritet, innebär förbättringar men är inte tillräckligt långtgående. Utkastförbudet genomförs senare och får fler undantag, till exempel.

Nu fortsätter ministerrådet och Europaparlamentet att förhandla om en slutlig överenskommelse. Regeringen kommer att göra allt den kan, det vill säga Eskil Erlandsson, som ansvarig minister, för att påverka resultatet utifrån den nej-position som vi har som enda nej-röstare.

Mot bakgrund av en socialdemokratisk motion om vattenbruk redovisar utskottet det betydande arbete som pågår för att utveckla vattenbruket med miljöhänsyn men ändå en småskalig näring som är viktig för landsbygden och som innebär att man fångar fisk eller odlar fisk.

Jordbruksverket har presenterat en nationell vattenbruksstrategi fram till år 2020 i samverkan med näringen. Nu pågår arbetet med en handlingsplan kopplad till strategin som beräknas vara klar under innevarande år.

Socialdemokraterna understryker i sin reservation angelägenheten i det arbete som pågår för att utveckla vattenbruket – Jens Holm har en annan ingång, som vi hörde tidigare. Och S nämner viktiga inslag i den kommande handlingsplanen. Jag tycker att vi är väldigt nära varandra i den här frågan och att motionen egentligen är tillgodosedd i utskottets skrivningar.

Jag skulle kort vilja kommentera några påståenden som Jens Holm kom med. Han kritiserade EU:s fiskeripolitik och framhöll Norge som ett föredöme. Det vore bättre om Sverige likt Norge stod utanför EU och kunde ha en bra nationell fiskepolitik.

Jag ifrågasätter om det då skulle bli bättre för fiskarna i Atlanten, Medelhavet och Östersjön. Skulle Spanien och andra EU-länder, om de inte samarbetade inom Europeiska unionen, sköta sig bättre och fiska mindre? Är inte risken uppenbar att det i stället skulle bli vilda västern i världshaven om vi inte gemensamt kontrollerar hur vi ska fånga fisk och reglerar detta?

Jag tror på vikten av samarbete mellan länder för att hejda utfiskningen av världshaven och kunna bygga upp livskraftiga fiskbestånd. Jag tror inte att en återgång till nationella beslut utan att samarbeta skulle vara någon framgångsväg.

Genom vårt medlemskap i EU kan Sverige påverka hur andra länder som kanske har för ambitiösa fiskeansträngningar kan begränsa dessa, och vi driver på i EU. Jag är glad att Sverige är med och kan göra detta. Jag beklagar lite att Norge inte kan göra det, men så är det.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 36 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jens Holm kan säkert svara för sig själv, Staffan Danielsson. Men jag uppfattade hans inlägg som att EU:s fiskepolitik har

mycket att lära av Norges fiskepolitik. Och det håller jag till 100 procent med Jens Holm om. Man har oerhört mycket att lära. Det är tack vare Norge som vi har fått de uppstyrningar som vi har fått inom den europeiska fiskepolitiken, eller det är till stor del tack vare Norge.

Jag har två frågor till Staffan Danielsson som jag gärna skulle vilja ha svar på.

Det gäller Hallandsfisket och det område där det är fiskestopp i Kattegatt. Nu vill man från Havs- och vattenmyndigheten utöka det här området. Och det gäller totalt trålfiskeförbud i det stora området.

Trålfiskeförbudet gäller Sverige, och det gäller Danmark. Det här är fiskeministern, din partikamrat Eskil Erlandsson, jättestolt över. Men de tyska båtarna går in och fiskar där så mycket de vill.

Är det då ett skyddat område? Eller är det inte ett skyddat område? Tycker du att svenska och danska fiskare ska behandlas på ett särskilt sätt inom EU? Ska det vara ett skyddat område undrar jag om det inte ska gälla alla. Det hade väl varit något att vara stolt över. Men just nu är det inte så.

Sedan har regelförenklingar varit en stor del av politiken för er. Jag skulle hemskt gärna vilja ha reda på: Vilka regelförenklingar har ni drivit igenom för fisket de senaste sex åren, och vilka är på gång fram till valet? Det kan vara kul att få reda på.

Anf. 37 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tror att Jan-Olof Larsson har rätt. Och om det var det som Jens Holm menade kan EU säkert lära av Norge vad gäller hur man ska förvalta fiskbestånd. Jag tror att man kan lära lika mycket av Sverige. Och vi försöker verkligen driva på för det som vi är överens om inom EU. Det kan inte Norge, utan Norge reglerar sina bestånd.

Jag tror alltså att det är bra att vi tillsammans kan reglera hur vi fiskar i världshaven, i Östersjön, i Medelhavet och i Atlanten. Det gör vi genom EU:s fiskeripolitik, och den ska vi utveckla, och där är vi överens i Sverige.

Sedan gäller det området i Kattegatt, där torsken är fredad. Det inrättades ett område 2009 för att minska fiskeridödligheten för torsk, framför allt, och för att förflytta det blandade trålfisket efter torsk, havskräfta och plattfisk till ett område med lägre fångster av torsk, söderut.

Det är alltså Havs- och vattenmyndigheten som har gjort ett förslag om att det helstängda området ska behållas och även att det ska utvidgas.

Det här är förslag från Havs- och vattenmyndigheten som är under beredning i Regeringskansliet. Jag vet att Jan-Olof Larsson kan mycket om det här. Det finns synpunkter i berörda områden, så jag har en öppenhet när det gäller var det här kommer att landa. Men jag är säker på att landsbygdsministern och regeringen kommer att landa i ett klokt beslut som vi får återkomma till när det är klart.

Anf. 38 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! När det gäller Norge så har de ett jättestort inflytande på fiskeripolitiken. Man har många gemensamma fiskbestånd som man kommer överens om, och förhandlingar sker vartenda år med Norge och EU om hur man ska hantera de olika bestånden och vilka restriktioner man ska ha. Det gäller Nordsjön, Atlanten och Skagerrak, så visst har de

mycket att säga till om i EU:s fiskeripolitik. Där har man haft ett stort inflytande. Däremot har man inte totalt inflytande på EU:s fiskeripolitik.

När det gäller de så kallade stängda områdena var min fråga om Staffan Danielsson tycker att det är relevant att behandla svenska och danska fiskare på ett sätt i EU och andra fiskare på ett annat sätt.

För min del anser inte jag att detta är ett stängt område. Tyska trålare kan ju gå in i dag och fiska på det så kallade stängda området. Tycker Staffan Danielsson att de ska få göra det? Fiskeministern är så stolt över det här skyddade området som nu inte är skyddat, eftersom det pågår trålning där av tyska båtar.

Min fråga är: Ska det vara på det viset? Ska vi behandla EU-medborgare på olika sätt, eller vad tycker Staffan Danielsson?

Anf. 39 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Jan-Olof Larsson riktat en fråga till mig som enskild riksdagsledamot. Jag tycker att det ligger mycket i vad han säger. Ska det vara ett stängt område utan fiske så ska det gälla lika för alla. Det tycker jag är en rimlig grunduppfattning och en princip som jag utgår från att även Havs- och vattenmyndigheten jobbar efter.

Jag får kanske återkomma till Jens Holm om detta, men min poäng var alltså att om vi inte skulle samarbeta om förvaltningen av fisk i världshaven genom till exempel EU:s fiskeripolitik, om Sverige inte skulle vara bunden av den, kanske Sverige skulle ha en ännu bättre politik medan kanske Spanien och andra länder skulle ha en värre.

Därför tror jag att det är bra att vi har ett samarbete och gemensamma regelverk. Fisken är ju en gemensam resurs som verkligen vandrar mellan hav och länder. Det var det som var min poäng. All respekt för Sverige, Norge och även EU vad gäller att man ändå jobbar på det här området, och då är det viktigt för oss att tillsammans få en så bra hushållning med fisk som möjligt inom ramen för det samarbete vi deltar i med Europeiska unionen.

Anf. 40 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! Nu kommer det en landkrabba. Jag konstaterade här nere förut att öst och väst står i talarstolen, och ibland undrar man om de möts. Ibland undrar man om man behöver tolk när herrarna som kan det här fiskeområdet går i gång riktigt. Det är spännande.

Men, herr talman, det som är väsentligt för oss i dag är det motionsbetänkande som ligger på bordet och som naturligtvis tar sin utgångspunkt i att vi jobbar med de här frågorna i internationella sammanhang och i EU-gemenskapen.

Vi kan ha många funderingar om det är rätt eller inte; det har vi hört i talarstolen. Jag har en övertygelse om att det är rätt. Vi behöver jobba gemensamt. Vad gäller fiskefrågorna är det så otroligt tydligt för mig eftersom vattnet, havet inte känner några nationsgränser. Alltså måste vi förvalta detta gemensamt utifrån de rådgivningar och vetenskapliga grunddokument som finns över vad ett hållbart fiske är. Då återstår mycket att göra.

Det arbete som nu pågår i Bryssel och som flera talare före mig har berört är oerhört centralt. Jag skulle drista mig till, herr talman, att säga att just nu är det lite spel för gallerierna i den här kammaren. Vi är oer-

hört överens i Sveriges riksdag om vad som är väsentligt i den här frågan. Vi strider ibland nästan om påvens skägg. Därför kan en del reservationer se ut som en kopia av det som alldeles nyss var en majoritetstext och vice versa.

Problemet uppstår dock när en minister säger nej vid sittande bord. Hur ska man sedan kunna fortsätta påverka kolleger? Det blir i alla fall betydligt svårare. Nu har jag ändå den goda tilltron till att den minister som vi har i alliansregeringen, det vill säga Eskil Erlandsson, kommer att fortsätta detta arbete oerhört intensivt för att se till att vi får en hållning i den nya fiskeripolitiken som ligger nära de rekommendationer som finns.

Det är oerhört centralt att det vi fiskar upp används, det vill säga att vi inte fiskar upp mer än vad som är vetenskapligt riktigt att plocka upp. Utkastförbud är ytterst centralt. Redskap och annat måste utvecklas på ett sätt som gör att fisket kan bedrivas, och det måste ske i samverkan mellan näring, vetenskap och myndigheter.

Här tror jag, herr talman, att vi har mycket att lära ut om hur detta arbete går till. Mycket har hänt i Sverige de år jag har fått förmånen att följa dessa frågor vad gäller samverkan mellan den näring som är i det dagliga värvet och dem som jobbar med det här på myndigheter, utbildningsinstitutioner och annat.

Herr talman! Jag ska beröra ett par andra punkter också. Det gäller vattenbruket. Jag tycker att den strategi som är framtagen av Jordbruksverket – som fick ta över de här frågorna – visar på att det här är en viktig framtidsnäring. Jag måste konstatera att jag tror att Vänsterpartiet inte har läst dokumentet eller väljer att läsa det oerhört selektivt. Det ristret kanske vi inte ska ha.

Det är centralt att vi kan producera livsmedel med hög och god kvalitet. Det gäller även på detta område. Det är centralt att vi fortsätter att forska och utveckla vad dessa fiskar ska födas med. Kan man hitta alternativ till det som i dag är att föda upp de allra flesta på det som är uppfiskat ur haven en gång? Det pågår forskning som är oerhört spännande på det här området och som jag hoppas kan lösa en del av dessa frågor.

Det är också viktigt för landsbygdsutvecklingen. Jag lever inte särskilt nära kust- och havsfisket, men jag lever till del nära insjöfiske och fiskodling och kan konstatera att företaget som bedriver förädling har 2–3 anställda och sätter bygden på kartan.

Herr talman! Jag vill se mer av detta. Jag vill se mer av den utveckling som gör att det här blir ett led i att hela Sverige ska leva. Fisk är och kommer att vara ett oerhört viktigt livsmedel som vi ska värna och hantera på ett hållbart sätt.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 41 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tänkte ta upp två saker i min replik till Irene Oskars-son.

Det ena är möjligheterna för Sverige att driva en progressiv fiskeripolitik. Jag tog tidigare upp Norge i mitt anförande, och jag tror att de flesta som är inne i den här branschen är väl medvetna om att Norge har varit

långt mycket framgångsrikare i sin förvaltningspolitik, att förvalta fiskbestånden, än vad EU har varit.

Norge har också utvecklat ett ganska långsiktigt samarbete med Ryssland där man lyckas påverka Ryssland, och det är precis som Jan-Olof Larsson från Socialdemokraterna säger: Norge påverkar också EU, därför att EU måste samarbeta med Norge.

Jag blir lite trött på de här fåniga argumenten mot mig att vi inte ska ha något samarbete alls om fiskeripolitiken inte styrs från EU. Självklart är det inte så. Men EU är inte en optimal organisation för att vi ska lösa de stora utmaningar som fiskeripolitiken innebär. EU har byggts upp för att man ska skapa en inre marknad där man ska kunna köpa varor och tjänster av varandra. EU har inte som sitt primära mål att man ska rädda miljön, rädda fiskarna eller någonting annat. Det är därför alla de här viktiga frågorna alltid hamnar på efterkälken inom EU.

Sedan skulle jag vilja fråga Irene Oskarsson angående fiskodlingar. Tycker Irene Oskarsson, som Moderaterna sade här tidigare, att det är fel med subventioner till fiskodlingar, ja eller nej?

Anf. 42 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Det är mycket som Jens Holm tar upp. Samarbete är centralt och viktigt. Då kan man ju travestera en del olika sammanhang och fråga: Vad är då bättre än den gemenskap vi har i dag för att jobba med detta gränsöverskridande? Jag har inte sett och jag ser inte några förslag på en organisation som skulle kunna ta ett helhetsgrepp motsvarande det som Europeiska unionen kan ta.

Herr talman! Jag säger inte att unionen gör allt i dag, men det är den organisation som jag kan se har förutsättningar att göra mer, och det är det som bland annat Eskil Erlandsson har varit oerhört pådrivande i att den ska göra.

Att sedan Norge gör bra saker tvivlar inte jag på och ingen annan heller. De bidrar naturligtvis på sitt sätt i den här processen. Men jag dristar mig att tro att om vi som enskilda nationer skulle göra detta skulle vi inte ha ett bättre resultat än vi har i dag. Från den utgångspunkt vi står i ska vi naturligtvis fortsätta att driva på så att unionen faktiskt tar sitt ansvar.

Det är lite häpnadsväckande, herr talman, att höra att nu ska inte EU ägna sig åt miljö, fiskefrågor och annat, utan man ska ha sin primära uppgift. Jag hoppas att det som var den primära uppgiften har övergått i andra centrala och viktiga uppgifter, där vi har sett att vi lever i en global värld och där EU är en gruppering av länder som faktiskt kan göra skillnad.

Utifrån Jens Holms andra fråga, herr talman, kan jag konstatera att utvecklingsresurser ska satsas på företag som har möjlighet att utvecklas och som har potential. Om det är vattenbruk, om det är lantbruk eller om det är någonting annat ska det vara möjligt. Där finns i dag ersättningsmöjligheter ur bland annat EU:s landsbygdssatsningar.

Anf. 43 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Låt mig bara göra väldigt klart att det är Vänsterpartiet i den här församlingen, i EU-parlamentet och i alla andra tänkbara sammanhang som hela tiden försöker att överordna miljöhänsyn, konsumenternas rättigheter, arbetarnas rättigheter och djurens rättigheter framför

marknadsfundamentalismen i EU. Men jag kan vara självkritisk och säga att det fungerar sisådär, därför att marknadstänkandet är så grundmurat inom EU att det är väldigt svårt att lyfta upp de här frågorna. Det är oftast omöjligt för enskilda medlemsländer att gå före på områden där politiken har blivit harmoniserad på EU-nivå. Men vi försöker hela tiden, och det tror jag att Irene Oskarsson mycket väl vet.

Just nu pågår det en så kallad reform av fiskeripolitiken. Vi från Vänsterpartiet spelar in mängder med konkreta förslag till regeringen som vi vill att regeringen ska driva i Bryssel för att det åtminstone ska bli lite bättre. Vissa av dem har vi faktiskt fått igenom. Det vill jag säga är väldigt positivt. Men tyvärr riskerar det här att bli en tummetott av den stora reform som behövs om vi ska ha en fiskeripolitik där man lyssnar på forskarna och följer deras rådgivning.

Vad gäller fiskodlingarna tyckte inte jag att Irene Oskarsson svarade riktigt på min fråga. Det gjorde Rune Wikström från Moderaterna. Moderaterna vill inte ha några subventioner till den här verksamheten. Samtidigt sitter de i en regering som faktiskt har höjt subventionerna till fiskodlingarna. Det tycker jag är lite märkligt.

Jag tycker i synnerhet att det är märkligt när det är en verksamhet som riskerar att ta en massa resurser från andra verksamheter för att det ska bli djurfoder till fiskodlingar, en verksamhet som riskerar att leda till övergödning av Östersjön, som redan nu är väldigt drabbad. Jag vill veta om Kristdemokraterna tycker att det är bra med subventioner till fiskodlingar eller inte.

Anf. 44 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Marknadskrafter är bra. Det är spännande att höra Jens Holm säga: Vi har drivit på detta. Jag skulle vilja säga att Sverige har drivit på miljöfrågan i ett EU-sammanhang. Det gör vi alla i denna kammar, men vi gör det från olika utgångspunkter. Jag tror nämligen på att människor har en förmåga att tänka nytt, tänka annorlunda. Företag, inte minst svenska företag, har visat detta och går i bräschen för mycket av den nya gröna tekniken. Det är företag, det är människor med initiativkraft och innovationsförmåga som gör det möjligt att förändra.

Sedan säger jag återigen, herr talman, att det program som Jordbruksverket har tagit fram i samarbete med näringen, med myndigheter visar på att det finns potential för vattenbruket. Men det ska naturligtvis göras utifrån de tre aspekterna ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart. Då finns också resurser för dessa företag att åtnjuta för att utvecklas och byggas upp.

Jag kan i det exempel som jag nu tänker på i min egen närhet, i min hembygd, se att detta har gett otroligt bra effekt för företagande i den bygden. Därför kan jag inte se varför det skulle behandlas annorlunda än grannen som driver ett mindre brödbageri eller som driver något annat som har möjlighet att få etableringsstöd eller utvecklingsresurser. Jag tror att det är oerhört centralt att vi ser alla de här delarna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2012/13: MJU15
Övergripande miljöfrågor.

Anf. 45 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Vi ska här debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande *Övergripande miljöfrågor* som innehåller 29 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Rubriken är ju något diffus, men betänkandet handlar i korthet om miljömålen och miljöbalken, även om långt ifrån allt som rör detta finns i det här betänkandet.

Inledningsvis kan jag inte låta bli att kommentera det klimatpolitiska haveri som ägde rum i går, när EU-parlamentet röstade ned förslaget om att undandra utsläppsrätter från EU:s utsläppshandel. Det var ett förslag som kom upp under förra året, när det verkligen stod klart att EU:s handel med utsläppsrätter inte fungerade. Priset för utsläpp hade då fallit så lågt att utsläppsrätterna helt hade tappade sin styrande funktion.

Den brittiska regeringen föreslog att ett rätt stort antal utsläppsrätter permanent skulle tas bort från marknaden för att pressa upp priset och rädda systemet. EU-kommissionen landade dock i ett förslag som innebar dels att ett mindre antal utsläppsrätter skulle tas bort, dels att det skulle vara en tillfällig lösning tills situationen förbättrades – ett mindre långtgående förslag men ändå något.

EU-kommissionens förslag röstades i går ned i parlamentet, med en rätt bräcklig majoritet. Fyra av de röster som avgjorde frågan kom från de svenska moderaterna i EU-parlamentet. Jag tycker att det är upprörande.

Varför säger jag det här? Det kan ju tyckas vara lite elakt att jag ska stå här och skälla på Lars Hjälmered och hans kolleger här i riksdagen för något som deras EU-parlamentariker har gjort. Men Lars Hjälmered kommer säkert att intyga att han vill att något görs för att rädda systemet med utsläppsrätter.

Om vi backar lite och tittar på vad som har hänt hittills: Hur agerade Sverige när förslagen från den brittiska regeringen och från EU-kommissionen kom? Man hade ju kunnat förvänta sig att den svenska regeringen, med sitt tal om att gå före, att vara ambitiös och att vara en förebild i miljöpolitiken, skulle ha stöttat och aktivt drivit på i frågan. Men det gjorde de inte. Det fanns en anledning till det, och den anledningen stavs Moderaterna. På grund av Moderaternas bromsande kom den svenska regeringen mycket sent ut på banan i den här diskussionen och medverkade inte som en progressiv kraft i EU.

Moderaterna har både som parti här i Sverige och via sina företrädare i Bryssel bidragit till att fälla det förslag som skulle rädda det viktigaste klimatpolitiska verktyget i EU. Det är skamligt, och det väcker ett löjets skimmer över den regering som säger sig ha världens mest ambitiösa klimatpolitik.

Herr talman! Jag ska inte fastna där. Jag tror, eller hoppas åtminstone, att de borgerliga företrädare som sitter här inser allvaret i detta.

”Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att

orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.” Så lyder generationsmålet, som är utgångspunkten för det svenska miljömålssystemet. Det handlar om solidaritet, både med människor runt om i världen och med kommande generationer – en självklar utgångspunkt.

För att skapa detta samhälle – det handlar ju om att förändra samhället – har 16 miljökvalitetsmål formulerats om bland annat klimatet, den biologiska mångfalden och en giftfri miljö. De bryts i sin tur ned i etappmål och strategier, och de bryts vidare ned regionalt och lokalt. Mållåret är 2020.

Hur står det då till med det svenska miljöarbetet? Kommer vi att nå målen? Svaret är nej.

”Årets bedömning är densamma som förra året, trots att miljöarbetet varit framgångsrikt inom många områden är nuvarande styrmedel inte tillräckliga för att nå målen till 2020.” Så skriver Naturvårdsverket, regeringens expertmyndighet med ansvar för att samordna och följa upp miljömålen i sitt senaste utlåtande som nyligen presenterades. 14 av 16 miljömål kommer inte att nås – bara 2 av 16. Det är hårresande.

Man skulle kunna tänka sig att detta borde sätta fart på aktiviteten hos regeringen, att det skulle komma många nya förslag om styrmedel för att vända utvecklingen i en annan riktning. Men nej. Regeringens miljöpolitik fortsätter att präglas av passivitet. När vi i oppositionen lägger fram förslag som skulle stärka miljöarbetet, öka takten, hänvisas väldigt ofta till Miljömålsberedningen. Det är en parlamentariskt tillsatt beredning med uppdrag att ta fram strategier och bereda förslag till etappmål.

Där sker ett bra och viktigt arbete, men det duger inte att hänvisa alla frågor dit. Miljömålsberedningen har inte möjlighet att i den takt som krävs föreslå nya styrmedel för att uppnå miljömålen. Hänvisningarna till beredningen har snarast blivit en ursäkt för att regeringspartierna inte ska behöva agera. Det är oseriöst.

Herr talman! Miljömålen måste betyda något. De kan inte bara vara fina målsättningar på ett papper. De ska vara utgångspunkten för ett gediget och genomgripande arbete, men något sådant ser vi inte. Och resultatet talar sitt tydliga språk. 14 av 16 mål kommer inte att nås.

Det är tuffa mål, och de är svåra att nå. En del är svåra därför att det krävs saker inte bara av den svenska politiken utan också internationellt. Det måste respekteras, även om man kan ha olika uppfattningar om hur Sverige bör agera internationellt för att det ska ske. Det har vi ofta. Ett exempel tog jag nyss upp, nämligen EU:s utsläppshandel. Men likaväl som den svårigheten måste respekteras måste regeringen, och regeringspartierna, också ställas till svars för det som faktiskt kan göras här hemma. Och det är inte lite.

Mycket skulle kunna göras omgående. Jag blev irriterad när jag läste debattartikeln i Svenska Dagbladet från de borgerliga partiledarna i samband med att Framtidskommissionen lade fram sin slutrapport. Där skriver man om hur angeläget det är att lösa miljö- och klimatproblemen, men ingenting om hur. Det finns bara någon vag formulering om att man måste identifiera styrmedel.

Herr talman! Problemet är ju inte att det inte finns styrmedel identifierade. Problemet är att de inte används. Som exempel kan nämnas att den parlamentariska klimatberedning som jobbade under förra mandatperioden lämnade i sin slutrapport tio konkreta förslag på styrmedel. Endast

två av dem har införts. Jag hoppas att Miljömålsberedningens arbete inte kommer att gå samma öde till mötes.

Men nu, för att smalna av, och anknyta mer konkret till innehållet i betänkandet, vill jag särskilt ta upp två av miljökvalitetsmålen.

Det första är målet om giftfri miljö. Där har Miljömålsberedningen tagit fram ett förslag till olika etappmål. De presenterades förra våren, och en proposition skulle enligt förväntningarna ligga på riksdagens bord nu. Det gör den inte. I stället förväntas en proposition läggas fram i höst. Det går långsamt. Detta exempel understryker det problematiska med viljan att hänvisa alla frågor till Miljömålsberedningen.

Den motion som behandlas här handlar mer specifikt om spridningen av läkemedel och dess konsekvenser för miljö och hälsa. Här hänvisar utskottsmajoriteten till pågående forskning och vill inte föregripa annat arbete och vill därför avslå motionen. Jag menar att de har fel. Dels finns trots allt kunskap på området, vilket redovisas i Miljömålsberedningens betänkande, som föreslår ett etappmål, dels skulle en sådan strategi inte stå i motsats till vidare kunskapsutveckling på området. Det behövs såklart också. Men en av kemikaliepolitikens viktigaste principer är försiktighetsprincipen, nämligen att om det råder osäkerhet om ett ämnes farlighet ska det betraktas som farligt och om det finns skäl att misstänka att det föreligger risker har vi ett ansvar att agera. Därför, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1.

Det andra är målet om en storslagen fjällmiljö. De svenska fjällområdena är en viktig del av ett internationellt världsarv som vi har att förvalta. Där finns olika intressen, till exempel ekonomiska intressen i gruvor som bryter värdefulla naturresurser, en viktig bas för det svenska välståndet. Vidare finns kulturella intressen, turismen, den viktiga rennäringen och miljöintresset, att bevara den biologiska mångfald som finns i dessa miljöer.

Dessa intressen kolliderar ibland, och dessa kollisioner lär knappast bli färre. I anslutning till detta ser vi en ökad terrängkörning i dessa känsliga miljöer, trots att det i princip ska vara förbjudet att framföra motordrivna fordon där. Det är oroande, eftersom det ger upphov till skador på mark och vegetation som vi har åtagit oss att skydda. Därför behövs åtgärder i form av kontroll och tillsyn för att i möjligaste mån undvika skador. Också detta tillbakavisas av utskottsmajoriteten med hänvisning till att frågan ses över.

Herr talman! Vi vet att det tittas på saker, att viktiga frågor utreds och stöts och blöts i myndigheter och i beredningar. Men det måste också hända något. På den punkten har regeringspartierna visat en stor brist på leverans.

Som sagt: 14 av 16 miljösmål kommer inte att nås om inte nya åtgärder vidtas. Mycket är svårt. Det vet vi. Men om inte ens dessa ändå enkla åtgärder kan vidtas för att vi ska kunna ta oss närmare att nå miljömålen, hur ska regeringspartierna då nånsin kunna ta sig an de riktigt svåra frågorna?

(Applåder)

Anf. 46 HELENA LEANDER (MP):

Herr talman! Vi ska prata om övergripande miljöfrågor. Det låter lovande. Det låter som om man ska få prata om de stora dragen, hur vi

skapar ett samhälle, eller snarare om hur vi ställer om det samhälle vi har till ett samhälle där vi lever gott inom naturens ramar. När man sedan börjar se på de konkreta förslagen hamnar man snabbt i en massa juridiska spetsfundigheter om miljöprovningssystemets utformning, detaljer i minerallagen och miljöbalken.

Men innan vi går in där tänkte jag få säga några ord om miljömålsfiaskot, som Sara Karlsson redan har varit inne på. Regeringen ser ut att klara bara 2 av 16 miljömål. Vi sätter upp en massa fina mål om hur vi ska lämna över miljön i god kondition till nästa generation, och sedan gör vi inte det. Precis som Sara Karlsson var inne på beror det inte på att det inte finns förslag, idéer, styrmedel och åtgärder. Man hade ett helt miljömålsråd till sitt förfogande som tog fram förslag efter förslag, långa listor, rapporter som hette *Miljömålen – nu är det bråttom!* Det som hände var att man ställde in bråttomförslagen i ett skåp, gjorde om hela systemet, och så blev det inte så mycket med förslagen.

Förslagen kan vi fortfarande damma av. Vi kommer säkerligen att behöva ta fram ännu fler förslag. Vi gör det för fullt i Miljömålsberedningen. Jag hoppas och tror att de inte kommer att landa i en byrålåda eller i ett skåp utan att de kommer att bli verklighet en vacker dag. Det är det minsta vi kan göra för att komma någonvart på vägen, komma bort från miljömålsfiaskot som nu hotar.

Jag vill säga lite om det övergripande och sedan gå direkt in på frågan om miljöprovningen. Det är ju så, herr talman, att om jag, talmannen eller någon annan vill öppna en fabrik eller gruva som har en stor miljöpåverkan är det inte bara att sätta i gång. Det måste bedömas miljökonsekvenser och ske provningar. Det är egentligen rimligt. Vi vill inte ha verksamheter som har en orimligt stor miljöpåverkan. Tvärtom vill vi se till att verksamheter bedrivs med anpassade metoder som skadar miljön så lite som möjligt. Vi vill att hela processen ska gå snabbt och smidigt och självklart också ge bra resultat, vara säker och noggrann.

Ibland kan det finnas en motsättning i detta. Jag tror inte att det finns någon som kan ha någonting emot att regeringen kan komma med mer pengar till de myndigheter som gör provningarna för att på så sätt förkorta handläggningstiderna. Men när man däremot börjar tala om att kanske luckra upp kraven för att det ska gå snabbare börjar i varje fall jag dra öronen åt mig. Jag tror inte att miljön vinner på det, och jag tror inte heller att företagen i förlängningen vinner på slarviga processer.

Jag har tidigare i talarstolen talat om behovet av att se över miljöbalken och om den fått det genomslag som man tänkte sig när man instiftade den för sisådär 15 år sedan. Av och till har det kommit upp olika fall där lärde män och kvinnor har ifrågasatt om det verkligen blivit som det var tänkt. Vi har till exempel LKAB:s gruva i Svappavaara där man har diskuterat hur långt man egentligen kan tänja på att godkänna ändringar av verksamheten utan att göra en ny samlad provning av hela verksamheten. Just detta med att ha en samlad bedömning är en av grundstenarna.

Vi har det numera mycket kända kalkbrottet i Bunge på Gotland där man har rest allvarliga frågor om hur vi egentligen tillämpar miljöbalkens hänsynsregler och också art- och habitatdirektivets krav vad gäller biologisk mångfald. Vi har också gruvor som släpper ut många gånger högre halter av farliga metaller än vad de egentligen fått tillstånd för.

Men eftersom de tillstånden var så luddigt skrivna kan man egentligen inte bli fälld för det.

Här har vi en rad exempel. Det finns många fler under årens lopp som väcker behovet av att titta över detta igen. Som ni hör handlar det påfallande ofta om just gruvor. Då är det inte bara miljöbalken som är relevant utan också minerallagen. Därför behöver man kunna titta på lagarna samtidigt och inte minst hur lagarna tillämpas.

En annan konkret fråga som behöver ingå i en sådan översyn är hur man gör med gruvor som går i konkurs och sedan inte har pengar att städa upp efter sig. I dag kan staten få stå med kostnaden i ett sådant fall. Naturvårdsverket har påpekat att man behöver ställa högre krav i de fallen på lönsamhetsbedömningar så att man vet att det verkligen finns pengar att använda om det skulle behövas.

Ett annat alternativ som har diskuterats är om man ska ha någon form av obligatoriska försäkringar för gruvbolagen som kan se till att det finns pengar för en eventuell sanering eller återställande om det skulle gå så illa att de går i konkurs.

När man ska ha en sådan översyn av miljöbalken och minerallagen kan man inte bara titta på miljön. Detta är verksamheter som i stor utsträckning bedrivs i renkötselområdet. Där har vi ett urfolk, samerna, som har rättigheter som urfolk. Enligt FN:s urfolksdefinition har urfolk rätt till sin mark, sina territorier, sina resurser, att behålla sin kultur, rätt till erkännande av deras olika identiteter, rätt till självstyre och självbestämmande och rätt att tillfrågas om samtycke vid beslut som kan påverka dem.

Det är ganska klart att om man plötsligt öppnar en gruva mitt i renarnas bästa betesmarker eller mitt i en viktig flyttningsled kan det ställa till stora bekymmer för rennäringen. Vi ska heller inte glömma att många samer är aktiva i turismnäringen. Det är också ganska uppenbart att om man smäller upp en gruva mitt i ett obrutet fjäll kan det ha vissa effekter på friluftslivet. Egentligen kan redan prospekteringen av värdefulla områden skapa en stor oro även om det sedan i slutändan inte blir någon brytning. Det finns goda skäl om man ska ha en sådan översyn att också se hur vi kan garantera samernas rättigheter och våra folkrättsliga åtaganden gentemot dem.

Om vi innan jag avslutar håller oss kvar i fjälltrakterna vill jag säga någonting om terrängkörning. Terrängfordon kan vara en förutsättning för viss näringsverksamhet i fjällen och då inte minst rennäringen. Särskilt fyrhjulingar i fjällen används framför allt i yrkesverksamhet medan däremot snöskotrar ofta används vid nöjesskörning. Användningen har ökat markant de senaste 25 åren, och då särskilt nöjesskörningen.

Jag kan personligen intyga att det inte alltid är jättepoppis på skidlederna när det kommer en snöskoter och förstör spåren, särskilt om skidleden inte ens är tillåten för snöskotrar. Dessutom kan ovarsam terrängkörning ge skador på mark och vegetation. Här tror jag att det behövs både mer tillsyn och mer information för att vi ska få ordning på olaglig terrängkörning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 2.

Anf. 47 JENS HOLM (V):

Herr talman! För några veckor sedan kom Naturvårdsverket med sin uppföljningsrapport om hur väl regeringen följer arbetet med de 16 miljökvalitetsmålen. Det var återigen en nedslående läsning. Naturvårdsverket konstaterade att 14 av våra 16 miljömål inte kommer att nås med gällande beslut och styrmedel. Jag sade att det gjorde detta återigen. I fjol kom det med en liknande uppföljningsrapport. Slutsatsen var densamma, 14 av 16 miljömål kommer inte att nås.

Miljökvalitetsmålen ska uppnås till 2020. Det brådskar verkligen. Vi har mindre än sju år på oss. De omfattar allt väsentligt inom vår miljö- och klimatpolitik. Ett klimat i balans, skogen, övergödningen, grundvattnet, fjällandskapet, frisk luft och en giftfri miljö är några exempel på vad som omfattas av de 16 miljökvalitetsmålen.

Förra veckan hade jag en interpellationsdebatt med miljöminister Lena Ek om just de missade miljömålen. Jag hoppades då på att miljöministern skulle presentera förslag på nya beslut och nya styrmedel för hur vi ska komma närmare att nå miljömålen. Men ack vad jag bedrog mig. Jag fick inte ett enda besked.

Nu har vi chansen. Nu debatterar vi bland annat miljömålen. Nu kan de borgerliga partierna berätta om vad som är på gång för att vi ska komma närmare att rädda vår miljö. Det är vad det handlar om.

Jag yrkar bifall till reservation 1 som handlar om ett av miljömålen, nämligen en giftfri miljö. Där har vi identifierat att det är stora problem med läkemedelsrester som läcker ut i vårt avloppsvatten. De går sedan vidare ända ned i grundvattnet. Vi har i dag inte någon bra strategi för att hantera de resterna. Det måste det finnas. Vi har än så länge inte sett några konkreta beslut från regeringen för hur vi ska kunna hantera det problemet på ett tillfredsställande sätt.

Jag vill också nämna reservation 2, miljöprövningar. Som det är i dag växer gruvnäringen så det knakar i Sverige och i många andra länder. Jag är rädd för att vi inte har en lagstiftning som riktigt svarar upp mot den snabba expansion som sker just nu.

Helena Leander från Miljöpartiet tog tidigare upp samernas roll. Samerna är vårt urfolk. De har rätt att få säga sin mening om framtida gruvexploatering i deras områden. Vi tycker inte att deras rättigheter är tillräckligt uttryckta i dag i minerallagen och miljöbalken. Det är därför som vi har lyft upp reservationen om miljöprövningar.

Den stora risken med en alltför snabb expansion av gruvindustrin i Sverige är att vi kan få hit lycksökare som inte sätter miljön och lokalsamhället i första rummet. I början av november i fjol skedde en av Finlands värsta naturkatastrofer någonsin. Det var ett stort läckage från en gruva i östra Finland, Talvivaara. Mängder av tungmetaller och även uran har läckt ut i området. Fortfarande arbetar man frenetiskt med att sanera området och rädda människor, djur och natur i området.

Vad är det ansvariga gruvbolagets roll i detta? Om vi hade haft svensk lagstiftning är det väldigt lätt för gruvbolagen att smita från sitt ansvar. Det tycker inte jag är okej. De gruvbolag som går in i verksamheten ska också stå för det ekonomiska ansvaret att återställa och sanera för sin verksamhet om olyckan är framme och det sker en stor olycka eller helt enkelt bara städa upp efter sin verksamhet.

Avslutningsvis skulle jag vilja tala för Vänsterpartiets reservation nr 5 om en översyn av miljöbalken.

I Sverige sker varje år tusentals slutavverkningar av skogen. Vi vet att skogen inte bara har en mängd ekologiska mervärden, som hem för djuren, olika arter och så vidare, utan minst lika viktigt är det med skogens sociala värden. Tänk på alla människor som går ut i skogen på hösten och plockar svamp och bär, joggar och orienterar, barnen leker och så vidare, och en dag när man vill gå ut i sin skog är skogen borta, därför att ett stort skogsbolag har skövlat hela skogen.

Ja, så går det faktiskt ibland till i dag i Sverige. Så får det inte fortsätta, tycker vi i Vänsterpartiet, utan en självklarhet borde vara att det ska ske obligatoriska samråd med de berörda människorna inför en slutavverkning för att i så stor utsträckning som möjligt bygga upp ett folkligt förtroende och förståelse för den viktiga skogsverksamhet som man bedriver. Och självklart är de människor som bor i området ofta de som vet bäst hur skogen ska huggas ned. Allting kanske inte behöver huggas ned. Man kan spara vissa områden eller bedriva en mer plockvis nedhuggning, att man hugger ned de träd som har blivit stora och mogna och låter andra träd växa vidare. Därför är det så viktigt att ha ett obligatoriskt samråd vid alla slutavverkningar.

Anf. 48 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! Sverige och världen har ett antal rätt stora miljöutmaningar som man kan känna en stor oro inför. I mitt anförande kommer jag måhända att vara lite mer positiv än Sara Karlsson och de andra som har varit före mig i talarstolen i dag.

Vi har att debattera och besluta om övergripande miljöfrågor med mera, som täcker in alltifrån miljömål till terrängkörning och inomhusmiljö, så vi får väl se vart debatten tar vägen efterhand. Men givet namnet tänkte jag tala lite övergripande om detta.

Då vill jag börja med, herr talman, att trycka på förmågan till och vikten av att kunna prioritera inom miljöpolitiken.

Vi har ett miljömålssystem i Sverige som ger en viss systematik i miljömålsarbetet och miljöarbetet med generationsmål och miljö kvalitetsmål och utifrån detta olika etappmål och konkreta saker som ska göras. Det är 16 nationella miljö kvalitetsmål som täcker in de största utmaningarna för Sverige. Men det är också viktigt att ha en förmåga att prioritera mellan och inom dessa, och det är precis det som Alliansen har gjort.

De senaste åren och före dess har vi kunnat se att det var mycket som behövde göras men som inte var gjort av Socialdemokraterna. Man talade havsmiljö, men vi såg inget konkret i statsbudgeten, man talade klimat, men vi hade ingen klimatpolicy på bordet etcetera.

För Alliansens del har vi därför den här mandatperioden särskilt prioriterat fyra områden: havsmiljö, giftfri vardag, biologisk mångfald och klimat. Konkreta exempel på vad vi gör för att ta oss an dessa utmaningar är havsmiljö miljarder i statsbudgeten, ett särskilt uppdrag för att identifiera och fasa ut farliga kemikalier, ett fortsatt arbete med att skydda skyddsvärd skog samt mål och åtgärder för att göra verklighet av en ambitiös klimat- och energipolitik.

Det andra som jag tycker är viktigt att trycka på är frågor om ekonomi, för ekonomi och miljö hänger så klart nära ihop. Vi har en över-

gripande uppgift i Sverige och världen att försöka bryta mönstret att ekonomisk tillväxt hänger ihop med användningen av fossil energi och ökade utsläpp. Men det är också viktigt, därför att om vi ska ha möjlighet att ha höga ambitioner i miljöpolitiken måste det gå hand i hand med en arbetslinje och med ordning och reda i ekonomin.

I snart sagt varje annat europeiskt land har de i sina riksdagar eller parlament diskussioner om stora nedskärningar, omfattande skattehöjningar och vad det är som ska få stryka på foten. Sverige bryter delvis av mot detta. Genom en arbetslinje och genom ordning och reda och ansvar kan Sverige i en ekonomiskt orolig tid i Europa fortsatt satsa på miljöpolitiken på ett bra sätt.

Herr talman! Det tredje som jag tycker att man ska tänka på lite grann är frågan om principer. Vi ger oss ofta i kast med enskilda sakfrågor. Jag tycker att det kan vara klokt att ibland stanna upp och fundera kring principerna i politiken.

För egen del tycker jag att det personliga ansvarstagandet är helt avgörande, att vi som personer kan och bör ta ansvar och ska uppmuntras att ta ansvar. Införandet av miljöbilsdefinition och andra initiativ är exempel på sådant som har gjort att Sverige har kunnat ta de första viktiga stegen i omställningen av fordonsparken.

Likadant tycker jag att det är viktigt att trycka på marknadsekonomin. Det kanske inte är en skräll om man som moderat företrädare talar om vikten av marknad och marknadsekonomi också inom miljöpolitiken. Men jag tycker att det är lite viktigt att trycka på, för en del för felaktigt fram att miljö är lite att se som en fri nyttighet i en marknadsekonomi. Vi har ju en politisk uppgift att sätta pris på utsläpp, till exempel genom en koldioxidbeskattning.

En annan princip handlar om att många av våra miljöutmaningar är internationella till sin natur och naturligtvis måste mötas med internationella svar. Jag tycker att arbetet med kemikalier är ett bra exempel på detta.

Reglering av kemikalier beslutas gemensamt i EU för 27, och snart 28, medlemsländer. Det är det som reglerar hur vi kan använda olika kemikalier. Mycket av vår nationella politik, till exempel Miljömålsberedningens arbete vad gäller kemikalier, har ju handlat om att fundera på vilken den svenska positionen ska vara när vi ska påverka vidareutveckling och reformering av Europas kemikalielagstiftning. Det är där vi kan göra den stora skillnaden på kemikaliepolitikens område.

En ytterligare princip som jag vill lyfta fram handlar om forskning för att bättre förstå vår värld och de utmaningar som finns. Många av lösningarna på miljöutmaningarna är lösningar som kommer ur forskning. Nu har riksdagen fattat beslut om en historiskt stor forskningsbudget. I år läggs exempelvis 1,3 miljarder kronor på energiforskning – viktigt för att kunna få ett bra energisystem också i framtiden.

I betänkandet handlar en hel del om de svenska miljömålen och miljömålsystemet som ju har till syfte att främja en hållbar utveckling.

Vi har ett antal väldigt stora utmaningar. Vi ser inte minst i de utvärderingar som görs av miljömålen att det är tuffa utmaningar som ligger framför oss. Miljömålsystemet är tänkt att ge en systematik i detta arbete, att måla upp de stora utmaningarna och det viktiga arbete vi har framför oss. Och med generationsmål är det tänkt att man inom någon

generation ska kunna lösa de stora utmaningarna. Det är onekligen en jätteutmaning.

För ett antal år sedan kunde vi konstatera att vi hade systemet på plats men att det var många utmaningar som var ogjorda. Skogen är ett sådant exempel. Man talade om stora avsättningar av skyddsvärd skog, men man såg det inte i praktisk politik. Därför gjordes en omdaning av miljömålsarbetet som bland mycket annat gjorde att det blev ett tydliggörande att ett antal myndigheter hade att jobba med uppföljning och utvärdering av miljömålen men också att det tillskapades en politiskt sammansatt beredning.

Vi ska vara ärliga när det gäller detta arbete. Det är inte som föregående talare har sagt, att regeringen har misslyckats, utan detta är en stor samlad uppgift som vi har i samhället. Regeringen ska fatta vissa beslut, och vi i riksdagen har att fatta vissa beslut, men vi ska också vara ärliga och säga att myndigheter själva inom sina ramar har att göra saker. Företag kan agera. Vi som enskilda har ytterst en uppgift att agera i detta.

För ett antal av utmaningarna som identifieras i miljömålssystemet krävs det politiska överväganden och avvägningar. Ibland kan det vara mellan olika miljömål och utmaningar och ibland mellan olika samhällsintressen. Miljömålsberedningen tillskapades därför som ett forum för politiska partier att föra resonemangen och ta de långsiktiga tagen i svensk miljöpolitik, biträdd av experter och sakkunniga från myndigheter, icke statliga organisationer etcetera. Utifrån detta ska konkreta förslag kunna lämnas på hur man på ett kostnadseffektivt sätt ska kunna ta steg framåt i den svenska miljöpolitiken.

Miljömålsberedningen har redan lämnat konkreta förslag vad gäller avfalls- och luftfrågor och lämnat ett kemikaliebetänkande som är väldigt ambitiöst när det handlar om vad vi kan göra konkret i Sverige och vilka mått och steg vi ska ta för att påverka reformeringen av den europeiska kemikalielagstiftningen under den kommande tioårsperioden.

För stunden är det fokus på hållbar markanvändning när det gäller skog. I juni ska det läggas fram ett betänkande, och beredningen diskuterar nu framför allt den svenska skogspolitiken ur miljösynpunkt. Det handlar om hur man kan agera när det gäller frågor om skydd, skötsel och generell hänsyn. Det gäller att väga av samhällsintressena och se hur vi kan värna jobb och ekonomi i den svenska skogssektorn och hur vi kan väga av miljöintressen som handlar om biologisk mångfald mot till exempel klimatfrågan.

Framför oss ligger stora utmaningar i att ta vidare markanvändningsarbete med fokus på jordbruk under det kommande året och ett ganska nytt uppdrag där det handlar om att ta hand om de viktiga vattenfrågorna.

Miljömålsberedningen och det aktiva arbete som sker är viktigt för att lämna konkreta förslag på hur vi ska kunna ta Sverige framåt i miljöpolitiken utifrån de stora utmaningarna som handlar om mark, vatten och annat.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 49 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Lars Hjalmered vill vara positiv, och det är ju trevligt. Jag blir dock lite bekymrad av det. Det står klart och tydligt att miljömå-

len inte kommer att nås om inga nya åtgärder vidtas. Vi ser inget arbete med nya åtgärder, och det arbete som sker står inte i proportion till det alarmerande läge vi befinner oss i.

Vi socialdemokrater har lagt fram många förslag på hur vi ska ta oss närmare och nå miljömålen. De flesta ligger i andra betänkanden, men vi har förslagen. Det handlar till exempel om skatt på handelsgödsel, ersättningssystem för musselodling för att dämpa övergödningen, uppjustering av skatten på växtskyddsmedel, översyn av skogsvårdslagen för att säkra biologisk mångfald, investeringar i klimatinnovationer och lokalt klimatarbete och metanreduceringsstöd. Det handlar också om ett mer aktivt kemikaliearbete i Sverige, i EU och globalt, inte minst när det gäller hormonstörande ämnen men även läkemedel, för att komma närmare miljömålet Giftfri miljö.

Det är förslag som avvisas av de borgerliga partierna. Om det presenterades alternativ skulle man kunna köpa det; vi har ju olika politiska ingångar i frågorna. Vi ser dock inga förslag som har likvärdiga effekter.

När kommer era förslag för att vi ska kunna nå de svenska miljömålen?

Anf. 50 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Sverige och världen har ett antal stora miljöutmaningar framför sig. Vi har särskilt prioriterat fyra frågor: klimat, havsmiljö, biologisk mångfald och giftfri vardag. Fokus ligger här för att vi har sett att det är områden där det krävs särskilda insatser för att ta politiken framåt, och under de senaste åren har vi på vart och ett av dessa gjort precis det. Miljöbudgeten har under åren ökat med 30 procent. Vi lägger väsentligt mer pengar på miljöpolitik i dag än vi gjorde tidigare.

Sara Karlsson ger uttryck för att inget händer. Men vi har ett betänkande från Miljömålsberedningen som handlar om just kemikaliepolitiken. Det har varit ett ambitiöst arbete där vi brett politiskt har funderat över vilka konkreta saker vi kan göra i Sverige inom kemikaliepolitiken och på vilket sätt vi kan utforma en position för Sverige där vi kan påverka reformering och utveckling av Europas kemikalielagstiftning, som är gemensamt reglerad. Det är ett tydligt exempel där vi kan vidta mått och steg för att utveckla den svenska kemikaliepolitiken.

Jag vill inte i denna debatt ge sken av att vi här och nu har lösningar på alla utmaningar. Det tror jag inte att Socialdemokraterna heller har.

Vi har jättestora utmaningar framför oss, men jag vänder mig lite mot bilden att inget händer. Det läggs stora resurser i form av skattepengar på klimat, havsmiljö, kemikaliepolitik och andra områden. Vi har ett ambitiöst miljömålsarbete och gör gärna politiska överenskommelser för att få en långsiktighet i miljöpolitiken.

Anf. 51 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Även om det händer saker händer det för lite, även på de områden som Lars Hjälmered tar upp som de fyra prioriterade områdena. Går det åt rätt håll där? Nej, det gör det inte. Den nöjdhet som Moderaterna presenterar gör mig bekymrad.

Eller är det snarare uppgivenhet? Det kan man fundera över mot bakgrund av det som presenteras, eller snarare inte presenteras, här, mot bakgrund av att vi har kunnat läsa i tidningarna hur Moderaterna inför

EU-valet nästa år backar i sina klimatambitioner för EU och mot bakgrund av det som hände i går när Moderaterna bidrog till att fälla det förslag som skulle förbättra EU:s utsläppshandel.

Ska vi dra slutsatsen att Moderaterna har gett upp?

Anf. 52 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! När det gäller klimatfrågan behöver världen en internationell överenskommelse med tillräckliga åtaganden om utsläppsreduktioner som gör att vi kan klara det som vetenskapen rekommenderar för att vi inte ska få en för stor temperaturökning i världen. Det är det stora målet och den globala lösningen på denna utmaning. Jag hade önskat att en sådan överenskommelse fanns på plats redan nu – eller för lång tid sedan.

Där är vi inte, men i väntan på det fortsätter vårt arbete med den svenska klimat- och energipolitiken där de svenska målsättningarna ligger fast. Det nationella arbete Sverige gör för att hitta andra vägar fortsätter. Ett konkret exempel på detta är det framgångsrika arbete som miljöminister Lena Ek gör när det gäller så kallade kortlivade klimatgaser. Det är både en klimatfråga och en luftmiljöfråga. Många länder har hoppat på detta och ser det som en väg att ta sig an både luftfrågorna och klimatfrågan i denna del.

För vår del handlar det inte om sänkta klimatambitioner. Det handlar om att fullfölja de högt ställda ambitioner vi har. Det är inriktningen här och nu, det är inriktningen för den svenska regeringen och det är inriktningen i vår politik inför Europaparlamentsvalet nästa år.

Anf. 53 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Lars Hjalmered försökte förut skjuta över ansvaret för de missade miljömålen på andra. Det är företag, alla vi individer och en massa andra som har ansvaret för att Sverige har missat miljömålen. Men även om alla individer har ett ansvar har ni som sitter i regeringsställning huvudansvaret. Ni har snart styrt i sju år. Ni har fått rapport efter rapport från Naturvårdsverket som hela tiden säger samma sak: 14 av de 16 miljö kvalitetsmålen kommer inte att nås.

Vi har fram till 2020 på oss, så det brådskar. Då håller det inte att åter peka på beredningar och utredningar. Vi måste ha en förändring av de styrmedel och gällande beslut som finns om vi ska ha en chans att rädda miljön, för det är vad det handlar om.

Lars Hjalmered tog upp marknadsekonomin som ett sätt att rädda miljön, att man ska sätta ett pris på miljön. Låt oss då använda oss av marknadsekonomin, som är det ekonomiska system vi befinner oss i.

Låt oss höja koldioxidskatten, som du själv nämnde, Lars Hjalmered. Det var det som Klimatberedningen föreslog. Men ni höjer inte koldioxidskatten.

Låt oss införa en kilometerskatt på långtradartransporter så att vi äntligen kan minska utsläppen från den tunga trafiken på våra vägar.

Låt oss införa en flygskatt. Det blir lite dyrare att resa utomlands, men det ger oss pengar att pumpa in i kollektivtrafiken.

När det gäller utsläppshandelssystemet, som Sara Karlsson från Socialdemokraterna nämnde tidigare, och ett marknadsbaserat system låg det ett konkret förslag på bordet i går om att reformera systemet och göra det

lite bättre för klimatet. Ni röstade emot det, Lars Hjalmered. Varför röstar ni alltid emot när ni har chansen att göra det bättre för miljön?

Prot. 2012/13:93
17 april

*Övergripande
miljöfrågor*

Anf. 54 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Vad jag försöker ge uttryck för i diskussionen om miljömålssystemet är att det är ett samlat ansvar. Vissa uppgifter har vi här i riksdagen, och vissa uppgifter ligger på regeringen att fatta beslut om. Men att ge sken av att regeringen ska fatta alla beslut är fel. Det finns mycket som enskilda myndigheter kan göra inom sina uppdrag, det finns mycket som enskilda företag kan göra och det finns mycket som vi som enskilda individer kan göra.

I detta miljömålssystem – om man dissekerar de olika målen och väldigt många av de utmaningar som finns – kan man konstatera att det finns ett antal saker som är särskilt svåra utmaningar. Det var därför det blev ett skapande av just en politisk miljömålsberedning. Det var ju en brist i det tidigare systemet att det inte fanns något politiskt forum där man mellan partier och mellan block kunde diskutera långsiktigheten i miljöpolitiken.

Där har det lyfts in ett antal frågor, till exempel kemikaliefrågorna. Man såg att det var ett område där det fanns ett behov av att politiskt diskutera vad en svensk position i kemikaliepolitiken ska vara, med nationella åtgärder och sådant som vi ska göra över tid. Likadant är det med frågor om skog, jordbruk och nu närmast om vatten. Det är den typen av frågor vi politiskt behöver stöta och blöta för att ta det hela framåt, och jag kan tycka att vi tar viktiga steg framåt.

Jag kan också konstatera att man tidigare väldigt mycket talade om problemen med havsmiljön – men det fanns ju ingen havsmiljöbudget i statsbudgeten, fast man talade om höga ambitioner. Likadant var det med skogen. Man pratade om skogliga avsättningar för att värna en biologisk mångfald. Men vi såg det inte i några mått och steg för att möta miljömålen. De framsteg som har gjorts där har kommit nu med Alliansen, med rejält stora avsättningar som har varit tidigare.

När det gäller flyg och sjöfart skulle jag jättegärna se att man satte ett pris på de utsläpp som kommer därifrån, gärna skatt på bränsle i den typen av sektorer.

Anf. 55 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Lars Hjalmered svarade inte riktigt på de konkreta frågor som jag tog upp.

Vi har en marknadsekonomi. Inom marknadsekonomi resonerar man: Låt oss sätta ett pris på det som smutsar ned. Det blir dyrare att smutsa ned, och då får vi också intäkter till det som behöver mer pengar.

Jag tog upp koldioxidskatten. Jag tog upp en kilometerskatt på långtradartransporter. Jag tog upp en flygskatt. Det är tre konkreta exempel på riktade skatter på utsläpp som skulle generera stora resurser till det viktiga klimat- och miljöarbetet.

Jag undrar varför Moderaterna inte backar upp det. Jag undrar också varför Moderaterna röstar emot, när man har chansen att reformera det handelssystem med utsläppsrätter på EU-nivå som i dag har havererat, Lars Hjalmered. Man är inte ens beredd att göra det minimala för att se till att det handelssystemet fungerar, utan man röstade i går emot kom-

missionens förslag om att undanta 900 miljoner ton koldioxid ut ur systemet.

Jag skulle också vilja veta en sak från Lars Hjälmered. Jag tror att även du och ni borgerliga politiker har träffat representanter från Lantbruksuniversitetet i Uppsala, som är djupt oroade över att de nu får mindre resurser för sin viktiga miljöverksamhet och forskning kring exempelvis djurens hälsa.

Ett av skälen till att de får minskade anslag är att vi inte längre har en handelsgödselskatt. Tidigare hade vi en skatt på handelsgödsel. Det innebär då, precis som vi har pratat om tidigare, att man satte ett pris på utsläppen. Det blev dyrare att använda mycket handelsgödsel. Man fick intäkter som gick tillbaka till miljöarbetet, bland annat till Lantbruksuniversitetets forskning. Det har ni tagit bort, och forskningen drabbas.

Det är ännu ett konkret exempel på hur saker och ting har försämrats. Varför gör ni så, Lars Hjälmered?

Anf. 56 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Genom en arbetslinje och en ansvarsfull ekonomisk politik har Sverige för inte så länge sedan i riksdagen kunnat fatta beslut om en forskningssatsning. Det innebär att alla universitet och högskolor får ökade medel. Jag tycker att Lantbruksuniversitetet och andra utifrån det måste prioritera inom sin budget. Alla får mer forskningspengar med den forskningspolitik som riksdagen fattade beslut om för inte så länge sedan.

När det gäller pris på utsläpp vill jag säga att vi absolut tycker att det ska vara så. Man ska bära sina miljökostnader. Det är den bärande principen. Sedan måste man alltid väga av olika insatser. Sverige har redan i dag en otroligt hög koldioxidbeskattning. Då måste en höjning vägas av mot risken för koldioxidläckage, att man flyttar industrier eller annan verksamhet och inte får miljöförbättrande åtgärder. Det måste man alltid väga av.

Blickar vi några ått tillbaka i tiden kan vi se vad Alliansen har gjort. Vi har gjort en grön skatteväxling, som Miljöpartiet ofta pratar om. Det är jobbskatteavdrag i kombination med höjda miljöskatter. Det är väl något som man skulle vara väldigt positiv till i sådana fall.

Återigen: Jag ser gärna att man skulle få en beskattning av bränsle för flyg- och sjöfart.

Slutligen när det gäller utsläppshandelssystemet och ETS: Vad världen behöver – det får vi inte glömma bort – är en internationell överenskommelse. Det är det som är den stora lösningen, så att vi inte tappar korten i detta.

Med det sagt är ändå handelssystemet en bärande del i en europeisk klimatpolitik. Det är oroande med ett lågt pris. Vi i Alliansen har utifrån förhandlingar landat i att vi är öppna för backloading, som det kallas. Det är ett konstigt begrepp.

Men vi ska vara medvetna om att det har handlat om att ratta och mickla med priset i hopp om att få upp det hela. Den ambitionen har inte funnits i förslaget om att minska antalet utsläppsrätter, att det systemet skulle innebära att det blir minskade utsläpp kopplade till det, så att vi vet vad vi pratar om. Vi får inte tappa bort de stora sakerna, att vi fortsatt måste diskutera klimatmål till 2030 och till 2040 och att det internationella arbetet måste fortgå.

Anf. 57 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Det finns risk att det blir lite gnälligt när man missar 14 av 16 miljömål. Men jag ska i alla fall i början försöka vara lite snäll och säga att jag tycker att det är bra att vi har en miljömålsberedning. Jag tror att det är värdefullt att vi kan diskutera de stora utmaningar som vi står inför mellan partierna lite mer fredligt och kanske inte så gnälligt som det lätt blir när vi står här och tar replik på varandra i talarstolarna.

Nyss pratade Lars Hjalmered om vikten av att sätta pris på utsläpp och sådana saker, som Moderaterna är för i teorin. Men om man lyssnade på budgetdebatten i måndags hörde man hur Anders Borg gång på gång skällde på Miljöpartiet och hotade med de miljöskattechocker som kommer om man gör just det som ni förespråkar: sätter pris på miljön.

Det blir lätt så att man försöker plocka politiska poäng på de delar av miljöpolitiken som kanske kan vara lite obekväma ibland. Men om man tillsammans kommer överens om att det här måste vi göra för att klara miljön, och nu står vi upp för det tillsammans, då tror jag att man kan få väljarna med sig, när de ser att politiker bedömer att vi måste göra detta, att det är nödvändigt – nu kör vi. Där har Miljömålsberedningen en roll.

Men en sak som jag blir lite oroad av när det gäller Miljömålsberedningens mandat är om det handlar om att vi ska lösa miljöproblemen – det låter väldigt stort, men i alla fall klara våra miljömål – eller om det handlar om att se vad vi kan göra inom den budget som står till buds.

Jag har trott att vår uppgift är att föreslå hur man ska göra för att kunna nå miljömålen. Det kommer att innebära kostnader på vissa områdena och intäkter på andra områdena, och sedan får man göra en sammanvägning, som man brukar göra i politiken.

Det har höjts röster för att det vi ska göra snarare är att med de pengar som vi har inom varje enskilt område se hur vi kan använda dem lite smartare, till exempel hur vi kan bli mer kostnadseffektiva, som jag absolut tycker att vi ska vara. Vi ska få ut så mycket miljönytta som möjligt för de pengar som vi satsar.

Men ibland kanske vi också måste vara beredda att satsa pengar. Får vi göra det, Lars Hjalmered?

Anf. 58 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att alla de styrmedel som vi sätter på plats måste vägas av, så att vi ser vad kostnaden och nyttan är med olika styrmedel. Vi kan se att vi till exempel har en mycket hög koldioxidbeskattning i Sverige. Det finns många länder som inte har en sådan eller har en mycket låg sådan beskattning. Det är klart att en höjning av den svenska koldioxidbeskattningen på marginalen här och nu kan ge väldigt liten miljönytta relativt vad den skulle ge om andra länder faktiskt tog efter Sverige i den delen.

Likadant är det med kilometerbeskattning och annat. Vi måste väga av alla insatser, i det fallet mot att hela landet ska leva.

Vad gäller Miljömålsberedningen tycker jag att det inspel som Helena Leander kommer med är glädjande. Jag tycker att vi i vårt senaste kemikaliearbete hade mycket bra diskussioner. Precis som du själv ger uttryck för kunde vi utanför riksdagens kammare och utskott sitta ned och resonera med experter om de svenska utmaningarna och seriöst titta

på dem, se att det inte alla gånger är så enkelt och fundera över vad som kan vara svenska åtgärder.

Jag tycker att vi har konkreta förslag, förslag som snart kommer att beslutas av regeringen vad gäller etappmål och annat. Det är inga konstigheter att det förskjuts, som man kunde få intryck av tidigare i debatten från Sara Karlsson, utan den typ av etappmål som vi har pratat om ska genomföras. Det har varit ute på sedvanlig beredning. Det är så man gör i Sverige. Man tar fram förslag och är lite noggrann, och sedan låter man alla människor vara med och yttra sig.

Slutligen vad gäller detta med budget till den här typen av utredningar: Det är klart att vi är styrda av kommittéförordningen. Men det hindrar inte att vi kan ta fram förslag på alternativ finansiering för att finansiera olika åtgärder. Jag tycker att det är rätt viktigt att när vi lägger fram förslag för regeringen, som vi ska göra nu i juni eller gör i kommande uppdrag, är det viktigt att det är kostnadseffektiva och bra lösningar som är möjliga att genomföra, så att det inte senare blir stopp i maskineriet, eftersom vi har talat om höga ambitioner men inte genomförbarhet i det hela. Det är också ett ansvar som vi har.

Anf. 59 HELENA LEANDER (MP) replik:

Herr talman! Den delen tror jag att vi kan vara överens om, att vi ska försöka utforma våra förslag så att de är genomförbara och kostnadseffektiva. Jag vill bara känna mig trygg i att vårt uppdrag är just att försöka lägga förslag så att vi når miljömålen. Det blir lite konstigt om man står här och säger att vi har en miljömålsberedning som ska göra just dessa saker men att det i praktiken är en bakbunden beredning.

Men om vi kan vara överens om att vi får lägga fram förslag om vi också bara tittar på finansieringen och kostnadseffektiviteten är jag glad och nöjd.

Jag tänkte tala om en annan sak som ligger ganska nära, nämligen att vi i Miljömålsberedningen får ett uppdrag i taget eller möjligen två. Nu tittar vi på mark och skog, och vi ska titta lite grann på vatten. Men vi har 16 miljömål, och inte sitter vi och tittar på terrängkörningslagen och Storslagen fjällmiljö. Just terrängkörningslagen kanske inte är den stora frågan i miljömålsdiskussionen även om mycket av debatten här har handlat om den just för att det råkade finnas förslag om det i dag. Men fortfarande behövs det ett strukturerat arbete där man tittar på alla miljömål och ser till att nå dem.

Det fanns tidigare ett miljömålsråd som lade fram förslag på område efter område. Det handlade kanske inte om stora och politiska avvägningar utan om lite mer smågnet som behövs. Man skruvar lite på någon ratt och fixar till någon liten sak. Men det skulle ändå föra miljömålen framåt. Detta gick lite grann i stå när man gjorde om organisationen av miljömålsarbetet och inrättade denna miljömålsberedning. Jag skulle gärna se att dessa goda erfarenheter fick leva vidare på något sätt så att det fortfarande finns ett sätt att få fram dessa förslag och att man ser till att också genomföra dem så att vi inte står där vi står i dag med ett miljömålsfiasko där bara 2 av 16 miljömål ser ut att nås.

Anf. 60 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Herr talman! Det är riktigt att vi hade ett miljömålsråd tidigare. En av bristerna med detta var att det inte hade en politisk koppling. Man tog fram seriösa och bra förslag och underlag. Men det som saknades i det tidigare upplägget var ett forum för någon form av politiska samtal för att bryta de riktigt svåra frågorna. Den rollen fyller Miljömålsberedningen i systemet. Förhoppningen är att myndigheterna utifrån sina respektive uppdrag ska klara det som miljömålsrådet tidigare gjorde, alltså att lämna förslag inom sina respektive områden utifrån de uppdrag som de har från regeringen i regleringsbrev och så vidare.

När det gäller de uppdrag som Miljömålsberedningen tar sig an var vårt första uppdrag snarare en formfråga, nämligen att ta fram en så kallad utredningsplan. När beredningen var tillsatt skulle man fundera på följande: Vad är de största utmaningarna av dessa 16 mål? På vilka områden behöver vi göra politiska överväganden och avvägningar? Då kom vi fram till att just de saker som vi har jobbat med, som vi jobbar med nu och som ligger framför oss gäller vatten, kemikalier och markanvändning. Det var det som vi i politisk enighet sade är de tuffaste utmaningarna som vi behöver sätta oss ned och seriöst fundera närmare på.

Men jag utesluter inte att det inom en snar framtid är läge för Miljömålsberedningen att fundera på vad som är nästa tag när vi nu har jobbat ett tag med dessa uppdrag, till exempel kemikaliebetänkandet. Finns det anledning att till exempel titta på nya stora uppdrag för att ta detta arbete vidare? Vårt uppdrag som beredning löper faktiskt hela vägen fram till 2020 även om kanske varken Helena Leander eller jag kommer att sitta med i beredningen fram till dess.

Anf. 61 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Ledamöter och kolleger! Återigen får vi möjlighet att här i kammaren lyfta fram miljöfrågor.

Jag vill börja med att säga någonting riktigt positivt. Vi vet att detta är tungt och svårt. Men jag tror att det är bra att vi ändå påminner om positiva saker som händer.

I går kom det ett pressmeddelande från Naturvårdsverket. Jag tror att de flesta av er har läst det. Under rubriken Rekordlåga utsläpp 2012 kan man läsa att Sverige släppte ut 58 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2012. Det är den lägsta noteringen sedan basåret 1990. Jämfört med 2011 är det en minskning med 5 procent.

Vi kan hitta orsaker. Det kan handla om såväl lågkonjunktur som annat. Men man pekar på att insatser till exempel inom bil- och vägtrafiken och inom teknikutvecklingen som har skett har påverkat detta.

Herr talman! Innan jag går in på det som jag har förberett vill jag också påminna om en sak eftersom terrängfordon och så vidare har tagits upp. Terrängkörningen är det som ni i oppositionen har samlats kring. Det är det som er gemensamma reservation handlar om. Då förstår jag att ni tycker att det är en av de största frågorna. Då vill jag ta tillfället i akt att säga något till er.

Regeringskansliet har lämnat ett uppdrag till Naturvårdsverket att föreslå en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder som ska bidra till att miljö kvalitetsmålet om en storslagen fjällmiljö nås. I detta arbete

ingår terrängkörningsfrågorna. Därmed var det sagt med tanke på er reservation.

Herr talman! I samband med debatten om ett annat betänkande här i kammaren under förra veckan, *Naturvård och biologisk mångfald m.m.*, sade jag bland annat:

”Oppositionens miljöföreträdare har precis som Alliansens miljöansvariga ett dubbelt uppdrag, dels att inom det egna partiet flytta fram positionerna, dels att få ett brett stöd för ökade miljöinsatser, kostnadseffektiva och smarta lösningar, där flera av samhällets sektorer inbegrips och där det finns en tydlig politisk styrning.”

Jag betonade också i detta sammanhang att vi måste vara självkritiska. Trots att mycket har gjorts krävs fortsatta och ökade insatser då vi är medvetna om att miljöalarmrapporterna duggar tätt. Det är en accelererande artutrotning, och det pågår en övergödning och giftspridning. Vi vet också att insatserna inte är tillräckliga och att vi inte har klarat av att bemästra detta.

Vi vet att vi behöver skydda mer skog, rädda Östersjön, få tillbaka vandrande fisk, stoppa de gifter som framför allt barn möter i sin vardag, säkra den biologiska mångfalden och givetvis hindra klimatförändringarna och ta tag i klimatutmaningarna, arbeta för en energipolitik med förnybara energikällor och sist men inte minst säkerställa Artprojektet.

Jag upplevde att det som jag sade i förra veckan har bäring också på detta betänkande.

Vad gäller miljömålen har vi vid åtskilliga tillfällen – jag är medveten om att det kan uppfattas som tjatigt – påmint om den arbetsmodell som är sjösatt, där Miljömålsberedningen undan för undan levererar förslag på strategier och etappmål till regeringen. Det är i syfte att vi ska klara av att uppnå miljömålen fram till 2020. Vi är medvetna om att detta är en gigantisk utmaning. Vi tycker att det är oerhört allvarligt att vi när det gäller 14 av 16 miljömål hittills inte har kunnat säkerställa att vi uppnår dem. Men vår ambition och vårt arbete är oerhört fokuserat. Vi vet att det inte är en quick fix utan att det är ett hårt och målmedvetet arbete där vi har ett gemensamt ansvar.

Men vi har ändå levererat en hel del redan. Vi har levererat ett delbetänkande med en handlingsplan för att utveckla dessa strategier. Vi har levererat ett annat delbetänkande för en markanvändningsstrategi. Vi har levererat en strategi för giftfri miljö med särskilt fokus på läkemedel. Den 1 april kom också Sofia Wallström, som är utredare, med sitt förslag om hur vi ska kunna arbeta vidare med läkemedel och att man också ska kunna ta med miljöaspekten i samband med läkemedel. Enligt förslag ska Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket ta med miljöpåverkan från produktionsledet. Detta är viktigt, och det hoppas jag att vi så småningom kan arbeta vidare med och ta tag i. Vi har också föreslagit 13 etappmål inom områdena luftföroreningar, farliga ämnen, avfall och biologisk mångfald.

I den biologiska mångfalden finns, herr talman, det som är så viktigt och som så många talar om nu: ekosystemtjänster och resiliens. Här finns etappmål om hotade arter och naturtyper, om invasiva främmande arter, om mer kunskap om den genetiska mångfalden och om den biologiska mångfaldens och ekosystemtjänsternas värde. Vi vet att en utredning om detta pågår. Många raljerar över att det görs så många utredningar, men

det är denna kunskap vi behöver ta till oss och få för att kunna fatta kloka och långsiktiga beslut.

Herr talman! Lokalt och regionalt miljöarbete är förstås en grundförutsättning för att lyckas. Det handlar om att stimulera miljöteknikföretag, om fortsatta forskningsinsatser och om att få till ett tydligt ramverk för samhällsplanering, där inte minst den regionala nivån måste finnas med i planeringen. Vi har nu plan- och bygglagen och strandskyddsbestämmelser tillsammans med miljöbalken. Det är då det kan ske en samlad och integrerad miljöprövning där vi också måste inkludera EU-kraven. De verktyg som finns till hands heter översikts- och detaljplaner, områdesbestämningar, miljökonsekvensbeskrivningar och bygglov där hänsyn tas.

Regeringen har jobbat mycket med det här. Vi har arbetat med att få fram förenklingar och tidsförkortningar men också en smart samordning av till exempel miljödomstolar och färre länsstyrelser som koncentrerar sig och som får specialkompetens på speciella områden. Det är fortsatt angeläget att näringslivet och den ideella sektorn också finns med i allt detta arbete och deltar aktivt. Det sker bland annat i Miljömålsberedningens arbete.

Herr talman! Helt nyligen har regeringen presenterat en mineralstrategi. Det är nödvändigt med en samlad strategi och en samlad struktur då efterfrågan på mineraler ökar. Denna utökning och denna utvinning måste ske i samklang med miljö-, natur- och kulturvärden där hänsyn tas till människor som bor i dessa områden. Inte minst har den samiska befolkningen nämnts i sammanhanget. Det är viktigt att kunna balansera exploateringsintressena mot alla de viktiga intressen som handlar om att vi ska bibehålla en god miljö och ta hänsyn till vatten och till våra jordar.

En viss förbättring skedde 2005 vad gäller fastighetsägares möjligheter genom att man lade till en ny lag om detta. Givetvis är det nu viktigt att vi arbetar vidare på denna linje, för här krävs ytterligare insatser, till exempel tydligare kravspecificering för sanering, som har nämnts här.

Fortfarande är detta min bestämda uppfattning: Jag anser att gruvbolag hittills inte har tagit dessa problem på så stort allvar som de skulle behöva göra. Här finns fortfarande berg av avfall. Som vi vet finns det lakvatten. Som vi också vet innehåller gruvavfallet fortfarande skadligt höga halter av metaller, till exempel zink, koppar, bly, kadmium, krom och arsenik.

Det pågår dock forskning, bland annat vid Örebro universitet, om hur man ska kunna återanvända och återvinna detta avfall. Det pågår också ett gemensamt arbete om dessa frågor inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Bland annat arrangerades ett särskilt seminarium i förra veckan.

Det är viktigt att vi arbetar tillsammans och framåt i dessa frågor. Vi har stora utmaningar, som vi har påmint om. Vi tar dem på allvar. Vi vill, och vi arbetar aktivt. Vi visar det genom forskning, genom att satsa på teknikutveckling, genom konkreta lösningar och genom ett effektivare myndighetsarbete. Men i detta arbete är vi ödmjuka, och vi behöver samverka mycket mer.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga yrkanden.

(Applåder)

Anf. 62 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag har några frågor till Anita Brodén. Folkpartiet är ett parti som står på solid grund på marknadsekonomin. Därför skulle jag vilja veta vad ni anser om en handelsgödselskatt. Det innebär att man sätter ett pris på det som släpps ut i jordbruket och att vi får in intäkter till viktigt miljöarbete, till exempel miljöforskning på Lantbruksuniversitetet. Det är det ena.

Jag tycker också att det var kul att höra att du, precis som vi i Vänsterpartiet, vill att gruvbolagen ska ta ett större samhällsansvar, helt enkelt. Vi i Vänsterpartiet har lagt fram ett konkret förslag om att höja mineralavgiften. I dag betalar bolagen i praktiken ingenting för det som de tar upp från gruvorna. Tycker Folkpartiet att detta är en bra idé?

Och hur ser ni på det som vi lyfter upp i vår reservation om att vi vill att bolagen ska ha en försäkring? Om olyckan är framme ska inte ett bolag bara kunna smita från ansvaret. De ska ha ett ansvar, och de ska se till att de har en ekonomisk uppbackning för att sanera och återställa efter sin verksamhet.

Det var kul att du tog upp terrängkörningen. Förhoppningsvis kan vi bli överens när det kommer ett konkret förslag från Naturvårdsverket. Jag tycker att det är viktigt att vi lyfter upp frågan, för detta är ett stort problem inte minst i fjällen och när det gäller det som ska vara ett av våra miljömål, nämligen en storslagen fjällmiljö. Terrängkörningslagen är från 1975. Vi borde kunna modernisera den rätt mycket mer och anpassa den till dagens förhållanden. Jag hoppas att detta ligger inom ramen för det som Naturvårdsverket kommer att komma med.

Anf. 63 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågorna. Jag försöker ta dem undan för undan och ber att få återkomma under nästa replikskifte om det behövs.

Vi tar det sista först – terrängkörning. Jag påminde om att Regeringskansliet har fått detta uppdrag. Jag utgår från att terrängfordon ingår där. Jag förutsätter det eftersom det är tydligt i uppdraget. Vi vet om att det finns en problematik kring terrängfordonen, men de är också nyttofordon för en del av näringen. Därför får man hitta ett sätt att hantera det. Detta är min utgångspunkt.

Vi är för marknadsekonomi. Vi är också för tydliga ramverk. Vi har även en annan grundprincip, nämligen att förorenaren ska betala. Detta är några principer, och vi brukar jobba med att de ska hålla ihop. Vad gäller det specifika med gödselskatten tror jag att det är allmänt känt att vi framför allt har pekat ut kadmium i handelsgödseldelen. Vi vill definitivt ta ut detta.

Sedan vill vi fortsätta resonemanget vad gäller det övriga, och det gör vi inom Alliansen. Men vår grunduppfattning i detta är att vi anser att vi har gett bönderna ett löfte om en kompensation när det blev en ändring i fossilanvändningen och dieselskatten. Det kompenseras på det här viset. Vi önskar att de skulle få en kompensation, men inte i form av handelsgödseln. Jag hoppas att jag har klargjort denna del.

Jag ber att få återkomma i nästa replik om gruvbolagen, herr talman, för jag ser att tiden rinner i väg.

Anf. 64 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tackar för klargörandet om handelsgödselskatten. Vi kanske kan klubba igenom det vid något tillfälle här i riksdagen eftersom det ser ut som om vi kan få majoritet för detta. Det vore bra, inte minst för vår miljö. Det vore också bra för dem som är beroende av de intäkter som handelsgödselskatten tidigare drog in, inte minst forskningen på vårt lantbruksuniversitet.

Jag tycker att det är viktigt att vi får ett svar från Folkpartiet gällande gruvbolagens ansvar. Jag tror nämligen att om vi höjer mineralavgiften – den är i dag faktiskt på en löjligt låg nivå, i praktiken ingenting – till 10 procent av det värde som landas från gruvorna, vilket vi i Vänsterpartiet har föreslagit, får vi också de bolag som är seriösa. Vi får dem som gör långsiktiga investeringar och vill ta ett ansvar för lokalsamhället och miljön, inte bara de kortsiktiga spekulanter som kommer hit och vill tjäna pengar snabbt. Det tror jag är en av poängerna med att höja avgiften.

Sedan var min fråga det vi lyfter upp i reservationen, nämligen att bolagen ska ha en ekonomisk försäkring för om olyckan är framme eller bara för det de så att säga allmänt ställer till med. De ska ha en ekonomi så att de kan sanera och återställa detta. Det vore bra att veta på vilket sätt Folkpartiet vill driva frågorna om ett större ansvar för gruvbolagen framåt.

Anf. 65 ANITA BRODÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att påminna om en annan sak som är sjösatt, och det är det nationella mineralforumet. Här kommer alla aktörer att kunna samlas. Det är näringsministern som leder detta forum, och här finns alla möjligheter att ta upp många av dessa diskussioner. Jag tror att vi alla är överens om att med hänsyn tagen till den exploateringsvåg som nu sker, inte bara nationellt utan även internationellt, och med hänsyn tagen till det vi diskuterar kring Arktis är det viktigt att vi har en långsiktighet och att miljöfrågorna finns väldigt nära. Det är alltså viktigt; här kommer företagen inom både gruvnäringen och mineralnäringen att få samlas med ministern som ordförande.

Med tanke på principen att förorenaren ska betala är det intressant att inte slå undan tanken kring avgifter. Det är dock någonting jag får hänskjuta till att vi i Alliansen får jobba vidare med detta, men jag tycker att det kan ligga en poäng i det. Det måste jag ändå tillstå och på något sätt ge dig kredit för kring dessa frågor.

När det gäller handelsgödselskatten är det också en sak vi kommer att fortsätta att arbeta med inom Alliansen. Frågorna är alltså inte döda, utan de lever i allra högsta grad. Vi har ett gemensamt ansvar, och vi har ett gemensamt engagemang. Jag hoppas också att vi ska hitta vettiga lösningar för att klara detta framöver.

Anf. 66 INGER FREDRIKSSON (C):

Herr talman! Miljöpolitiken ska byggas underifrån. Därför går Centerpartiet i spetsen för en utveckling som bygger upp miljöpolitiken underifrån genom insatser som kan göras på lokal och regional nivå.

Även om Sverige är med och ser till att viktiga klimatförhandlingar går i mål måste nämligen alla stora steg bygga på de små steg enskilda människor tar i olika samhällssammanhang. Det vi gör i vardagen – som

konsumenter när vi gör de bästa miljövalen, på väg till skolan eller arbetet och på fritiden – är viktigt. Att göra rätt kräver kunskap och engagemang. Det går inte att lagstifta fram ett engagemang för miljöfrågorna. Ett engagemang för miljön måste bygga på förnuft och känsla, på kunskaper och engagemang.

I dag kännetecknas miljöpolitiken av ett myller av nationell lagstiftning, internationella överenskommelser och europeiska direktiv. Sverige behöver utveckla en politik som kopplar ihop vad individen kan göra med vilka befogenheter som ligger på lokal, regional, nationell respektive internationell nivå.

Ett viktigt verktyg i miljöarbetet för att koppla ihop vad som måste göras är Färdplan 2050. Här har Miljödepartementet och miljöminister Lena Ek varit drivande för att få fram en hållbar plan. Vi i Centerpartiet vill nu se regionala och lokala färdplaner som tas fram i samverkan med näringslivet och andra som kan påverka den framtida miljön. För vi kan som sagt inte prata oss till god miljö; det kräver handling av många.

I utskottets betänkande skriver vi att ”det ska framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med exempelvis regionala klimat- och energistrategier, länsplaner för transportinfrastruktur och miljö kvalitetsmålen”. I min hemkommun Katrineholm är översiktsplanen från förra århundradet. Arbetet pågår med förnyelsen, får jag ändå säga. Jag hoppas få se hur miljöplaneringen vävs in i den övriga planeringen på ett bra sätt för att se till att det vi fattar beslut om i riksdagen verkligen fungerar i praktiken.

Centerpartiet anser att kommunerna behöver få större frihet att ställa miljökrav i detaljplaner och vid exploateringsavtal. Det bör också, enligt vår mening, vara möjligt att ta beslut om införande av trängselavgifter på lokal eller regional nivå och få lov att använda intäkterna för att förbättra den lokala miljön. Kommunerna måste dessutom kunna använda lagen om offentlig upphandling som en hävstång för bättre miljö och bättre mat.

Herr talman! Att ha tillgång till dricksvatten kan tyckas som en självklarhet för många människor. I själva verket är det ett livsmedel som i stora delar av världen är en bristvara. Centerpartiet anser att Sverige ska prioritera insatser för att trygga en långsiktigt hållbar och säker vattenförsörjning, både i nationellt och i internationellt arbete.

I framtiden talar mycket för att situationen med tillgången till vatten kommer att ytterligare försämrats, och det kommer att ställa krav på omvärlden att hushålla med sitt vatten. Med ett förändrat klimat och ändrade levnadsvanor behöver även vi i Sverige se över vår dricksvattenförsörjning så att den sker på ett säkert sätt. Kommunerna har här ett stort ansvar, men som jag har sagt tidigare har vi som individer också ett ansvar. I betänkandet tas problemen med läkemedelsrester i vattnet upp. Vår tilltro till läkemedel är stor, och det är inte alltid så att de enbart gör gott. Många substanser far rakt genom kroppen och passerar även reningsverken utan större besvär för att därefter orsaka förändringar på exempelvis fiskar.

En hel del kan vi göra åt detta genom att inte använda toaletten som en sopstunna utan i stället skicka exempelvis hormonplåster och över-skottsgelé till de brännbara soporna. En annan åtgärd är att se till att en miljömärkning av läkemedel införs, så att det blir enklare att göra miljö-

medvetna val. En medicins miljöpåverkan bör rimligen också få plats bland biverkningarna på bipacksedeln.

Att minimera läkemedelsrester i vatten är ett led för att nå målet Giftfri miljö. Här har miljöminister Lena Ek framgångsrikt arbetat för att få fram bland annat ett förbud mot bisfenol A. Arbetet mot skadliga kemikalier är ett kontinuerligt arbete där vi hela tiden når nya framgångar, även om man kan tycka att det går långsamt. Vi slår oss dock inte till ro förrän vi har en trygg, giftfri miljö för oss att leva i och för våra barn att växa vidare i.

Herr talman! Centerpartiet ser hela landet. Nyckeln till en god miljö och ett hållbart Sverige ligger i en levande landsbygd som driver den gröna utvecklingen i samklang med städer och småorter. Vi vet att vi inte kan ha oändlig tillväxt av resursförbrukning på en ändlig planet, men vi kan inte heller vinna kriget mot fattigdomen utan tillväxt. Miljöförstörande tillväxt avlivar sig själv. Avskaffad tillväxt stryker i stället framtidsförutsättningen för jordens fattiga. Jordens resursförbrukning måste hållas inom planetens gränser.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 67 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Miljöarbetet måste drivas fram på lokal nivå, säger Inger Fredriksson. Jag håller såklart med; det lokala arbetet för att motverka klimatförändringar och uppnå andra miljömål är otroligt viktigt.

Vi är länskamrater, jag och Inger – jag kommer från Eskilstuna, som också ligger i Sörmland och som blev årets miljökommun förra året.

Där tycker de också att det lokala miljöarbetet är viktigt, men de känner inte det stöd från nationell nivå som skulle behövas. Även om det lokala miljöarbetet är otroligt viktigt behövs det också ett politiskt ledarskap på nationell nivå som skapar förutsättningar och som uppmuntrar till det lokala miljöarbetet. Den här regeringen har bland annat tagit bort det klimatinvesteringsprogram som fanns tidigare. Det skapade förutsättningar för lokalt klimatarbete och lokalt engagemang.

Jag skulle vilja veta vad regeringen gör för att stärka sambandet mellan den nationella och den lokala nivån och för att underlätta och stärka det kommunala miljöarbetet.

Anf. 68 INGER FREDRIKSSON (C) replik:

Herr talman! Tack för att du tog upp det lokala arbetet, Sara Karlsson! Jag sade nog i mitt anförande att vi måste jobba på alla fronter men att den lokala nivån och vad vi som individer kan göra också är viktigt. Som jag också sade har vi lagt fram en färdplan till 2050.

Hur stöttar vi den lokala nivån? Vår miljöminister Lena Ek är på en rundtur genom Sverige där hon ser de lokala exemplen och tar med sig dem för att föra dem vidare i andra sammanhang.

Jag tror att du avsåg Klimp. Jag har tyvärr en kort bakgrund i den här rollen. Den fungerade väl för sin tid, men det finns inget som säger att man inte kan förändra arbetet och göra på ett annat sätt.

Anf. 69 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det verkar som om vi är helt överens om att det lokala miljöarbetet är mycket viktigt. Men för att vi ska kunna se mer av aktivt lokalt miljöarbete, vilket sker i många kommuner men skulle behöva ske i större utsträckning, behövs det också ett tydligare och bättre politiskt ledarskap nationellt. Det behövs ett ledarskap som ser att det finns olika förutsättningar i olika kommuner och som stöttar och hjälper de kommuner som har det svårare att ta sig fram.

Inger nämner Klimp:en här, och det var såklart den jag avsåg. Det är möjligt att den behöver förändras. Vi socialdemokrater föreslår att det klimatinvesteringsprogram som fanns tidigare återinförs, men vi tar också ett nytt grepp och siktar in oss mer på lokala klimatinnovationer. Det är ett sätt att modernisera och förändra det system som fanns tidigare. Jag hoppas såklart att Inger Fredriksson ska ansluta sig till uppfattningen att det är ett viktigt arbete som regeringen bör initiera.

Anf. 70 INGER FREDRIKSSON (C) replik:

Herr talman! Det är klart att olika regeringar arbetar på olika sätt. Vi vill uppmuntra kommuner, landsting och regioner att göra egna färdplaner. Vi tror att det är bra att kunna engagera många människor i det här arbetet. Klimp:en hade också en tendens att ha ett ovanifrånperspektiv, och miljöarbetet måste drivas underifrån så att vi får ett engagemang för de här viktiga frågorna.

Anf. 71 IRENE OSKARSSON (KD):

Herr talman! När det gäller övergripande miljöfrågor sade Helena Leander tidigare i debatten något som jag tycker var ganska intressant. Hon sade att ibland tror vi att vi ska få hålla oss till de här övergripande frågorna, men vi landar lätt i skoterkörning, terrängfordon och annat. Jag kan hålla med om det. Det blir lätt lite slagsida, men det kan bero på att det är ett motionsbetänkande och att vi inte behandlar de övergripande frågorna även om rubriken är satt så.

Herr talman! Det ger oss ändå möjligheten att föra den här diskussionen. Jag skulle vilja fortsätta lite där Inger Fredriksson slutade nyss. Vi måste ta vår utgångspunkt i att miljöfrågorna är allas vårt gemensamma ansvar och måste hanteras på den nivå där det är mest lämpligt. Jag ser det vår miljöminister nu gör som en viktig ansats för att jobba i det lokala perspektivet.

Jag har sagt det förut, och det är flera kolleger som har sagt det i tidigare anföranden i dag, så jag fortsätter väl på samma linje: Agenda 21-arbetet är oerhört centralt för att vi ska klara miljömålen. Det handlar om människors eget engagemang, förståelse och kunskap.

Herr talman! Vi har tagit många steg under den en och en halv mandatperiod som alliansregeringen nu har regerat. Vi har bland annat förändrat det övergripande generationsmålet. Jag tycker att det är oerhört viktigt. Som kristdemokrat är jag mycket glad att återigen säga att det handlar om att vi ska lösa problemen och inte lägga över dem på andra. Det är oerhört centralt.

Miljömålsberedningen är en annan mycket viktig sak som alliansregeringen har tillsatt. Den som lyssnar kan tycka att det bara pratas om beredningar och utredningar, men jag tror att detta är en av de mest cen-

trala uppgifter vi kan ha. Det handlar om långsiktigt, strategiskt tänkande över blockgränserna för att hitta vägar fram.

Herr talman! Jag dristar mig att tro att ett av de viktigaste uppdrag jag har fått från mitt parti är förtroendet att vara med i Miljömålsberedningens arbete. Beredningen ska samverka med samhällets alla aktörer för att vi tillsammans ska kunna ta fram hållbara och tydliga strategier och mål för arbetet.

Men Miljömålsberedningen ska inte göra allt. I debatten tidigare har det låtit som om den är det enda verktyget. Det är den inte. Myndigheter ska göra sitt, företag ska göra sitt, vi som enskilda ska göra vårt och denna kammare ska ta sin del för att förändra lagar och regler när så är nödvändigt.

Miljömålsberedningens uppgift är att göra de svåra avvägningar som kommer att vara än mer nödvändiga framgent. När olika intressen står mot varandra måste vi våga göra avvägningarna, och avvägningar kräver kunskap, dialog och tid.

Därför är det arbete som just nu pågår, som handlar om hållbar markanvändning och skogsfrågor, ytterst spännande. Skogen är vårt förnybara guld eller kanske den oslipade diamanten. Det var väl det diamanten var en gång i tiden: en kolbit?

Skogen bidrar med trämassa, biologisk mångfald, ekosystemtjänster och råvara till drivmedel. Den är omistlig i sin funktion som kolsänka. Den är ovärderlig för vår rekreation. Den bevarar den biologiska mångfalden. Allt detta är allmänintressen. Allt detta måste vi se och våga göra tydliga avvägningar mellan.

Skogsbruket och skogsindustrin är centrala för Sverige. Just denna vecka pågår faktiskt ett antal mycket intressanta seminarier på det här ämnet.

Sverige har en stor del av sin nettoinkomst från skogen. Det ska vi inte glömma bort. Efterfrågan på trävaror kommer att bli större. Häromdagen sjösattes ett projekt i Småland där man tillsammans med glasindustrin ska bygga nytt och bygga mer av trä. Det är dessutom lett av en östgöte, så det blir säkert bra.

Vi måste ta ett gemensamt, långsiktigt ansvar. För oss som lagstiftare är det också viktigt att se vår begränsning. Det är viktigt att se att den enskilda äganderätten är oerhört central.

Herr talman! Jag ska inte ta upp allt som står i mitt manus, men jag måste ändå få kommentera Vänsterpartiet syn på detta och det som Jens Holm sade här nyss. Det gäller människors syn på sin skog. Vems skog? Jag har sagt många gånger att jag har haft förmånen att vara född på en liten gård i Småland. Jag är bara tredje generationen på den fastigheten. Men där min släkt kommer ifrån har elva generationer funnits på samma fastighet. Där kanske jag skulle ha kunnat säga att det är vår skog. Nu är det inte det, för den ägs inte av min syssling längre. Men desto viktigare är det att vi ger kunskap om vad skog har för betydelse och vad skog är möjligt till. Då tror jag att den linje som Vänsterpartiet har slagit in på i det här betänkandet och i andra diskussioner är oerhört farlig, när det gäller att vi ska ta ett gemensamt ansvar och att enskilda ägare ska se betydelsen av vad de gör.

Däremot, herr talman, är det viktigt att vi avsätter forskningsresurser till att se olika perspektiv av vad skogen har för betydelse. Future Forests

är ett sådant initiativ. Mer av liknande satsningar måste till framöver. Då är det glädjande att se att vi har en regering som ser helheten och sätter till resurser till forskning och utveckling även i detta sammanhang. Skogens perspektiv är så mångfasetterade, och det behövs en bred kompetens när det gäller att jobba med de här frågorna.

Herr talman! Jag ska också säga några ord om en giffri miljö och läkemedel. Flera talare har tidigare konstaterat vikten av att vi jobbar med de här frågorna internationellt, precis som Miljömålsberedningen sade. Lars Hjalmered med flera har kommenterat att processen med betänkandet som Miljömålsberedningen lämnade rullar på enligt tänkt plan. Härordagen kom ytterligare en utredning som stryker under vad Miljömålsberedningen sade i sitt betänkande *Ersättning vid läkemedelsskador och miljöhänsyn i läkemedelsförmånerna*. Där stryks tydligt och klart under att det är det EU-gemensamma regelverket vi måste ge oss på. Det är där vi måste förändra. Sedan kan mycket ske på frivillig väg, på läkemedelsproducenternas egna initiativ naturligtvis, och mycket har redan gjorts. Företag som är etablerade i Sverige har valt att gå före och visa vägen.

Läkemedelsindustriföreningen har låtit analysera hur incitament till frivilliga miljöanpassningar kan skapas inom ramen för utbytessystem med mera, hur en miljömålspremie i det här sammanhanget skulle kunna se ut och så vidare. Men det behöver jobbas vidare med de här frågorna, och det görs nu. Jag ser med glädje fram emot när det här är tillräckligt berett för att kunna läggas på riksdagens bord, och den processen rullar på med så hög hastighet som bara är möjlig.

Herr talman! Det är också viktigt, återigen, att säga att den nuvarande alliansregeringen har tagit fram tydliga dokument som ska leda oss i arbetet framåt. Färdplan 2050 är ett sådant. Men det regeringen gör är också att lyssna. Man lyssnar utåt i landet hos företag och i näringsliv för att få det som flera talare har sagt här före mig, nämligen kunskap och känsla. Vi måste gemensamt äga de här processerna för att de ska ge framgång. Då är det lokala perspektivet oerhört centralt och företagens engagemang väldigt viktigt. Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 72 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna vilja veta vad det är i Vänsterpartiets skogspolitik som Irene Oskarsson tycker är så farligt. Grunden för vår skogspolitik är att vi vill att det ska tas ett större ekologiskt och socialt ansvar hos skogsägarna. Vi tror inte på Eskil Erlandssons devis om frihet under ansvar. Vi tror att vi politiker också måste ta ett större ansvar för att skogsbruket, på det sätt som det bedrivs i dag, ska uppfylla våra miljömål och också de höga förväntningarna från alla de människor som lever och verkar i skogen varje dag.

Ett konkret exempel som jag tar upp är att det ska vara obligatoriska samråd inför slutavverkningar av skog, därför att skogsbolagen ska ha en dialog med de människor som berörs så att det inte blir så att det inte finns någon skog kvar när man kommer hem från sommarlov och vill gå ut och plocka bär och svamp.

Jag vet att det finns flera seriösa skogsägare som bedriver samråd med de berörda. Det är jättebra, men vi vill att den höga nivån ska gälla för alla andra också.

Vi har en mängd andra förslag också vad gäller skogspolitiken, men jag börjar med samrådsförslaget. Sedan kan vi återkomma till det andra.

Anf. 73 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! För mig är det centralt att svensk skogspolitik står på två ben. Den står på att vi har frihet under ansvar, och det är ett ekonomiskt perspektiv och ett ekologiskt perspektiv som ska samverka. Den grundbulten är för mig central. För mig som kristdemokrat, och jag tror mig kunna säga för regeringen som helhet, är detta en oerhört viktig utgångspunkt.

Nästa viktiga utgångspunkt för mig, herr talman, är att jag tror att 99 procent av alla markägare vill göra rätt och vill göra det de kan. Därför är det intressant att se att Skogsstyrelsen, med de dialogprojekt man startat och med de satsningar som har gjorts på annat sätt, nu har tagit initiativ för att höja kunskapsnivån hos sina egna medarbetare, framför allt för att de ska kunna bibringa kunskap ut i landet. 350 000, om jag minns rätt, skogsägare i Sverige måste ha förutsättningar att bedriva ett skogsbruk på ett sätt som är hållbart och fungerar.

Jens Holm talar om bolag, och då skulle jag vilja drista mig till att säga att ja, en del av svensk skog ägs av bolag, och en del av svensk skog ägs av mig närstående organisationer eller samfund – Svenska kyrkan är en stor skogsägare – och där tas ett starkt miljöansvar. Men när det gäller de mindre skogsägarna tror jag inte att Vänsterpartiets väg för ett hållbart skogsbruk är vägen fram, därför att den slår undan fötterna för tilltron till individens förmåga att driva en verksamhet.

Anf. 74 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Irene Oskarsson gav inget konkret svar på min ganska konkreta fråga, nämligen om det ska vara ett obligatoriskt samråd inför varje slutavverkning av skog i Sverige. Som jag sade tillämpar många skogsbolag redan detta tillvägagångssätt, och det kan säkert vara flera av de där samfunden och privatpersonerna som Irene Oskarsson hänvisar till som också gör det. Men varför då inte lyfta upp det till norm?

Jag noterade att när Irene Oskarsson höll sitt anförande om värdet av skogen – hon pratade om biomassa, timmer, virke och sådana saker – nämnde hon inte turismen. Turismen är en av våra snabbast växande sektorer i Sverige, och den omsätter mer än 200 miljarder kronor varje år. Naturturismen är en av de bärande delarna där. Enligt alla prognoser är det just naturturismen i glesbygden i norra Sverige som kommer att växa snabbast. Då är det viktigt att vi har en fin och välskött skog kvar. Därför tror jag att det behövs en mer ansvarsfull skogspolitik i dag än den som förs från regeringen, som heter frihet under ansvar och som i praktiken innebär att man lägger allt ansvar på skogsägarna.

Jag tror också gott om väldigt många skogsägare i Sverige, men kom ihåg att i den här branschen finns också stora bolag som är ekonomiskt pressade och behöver tjäna pengar, och då är det bästa sättet för att garantera miljöhänsynen och de sociala värdena i skogen att vi sätter en

hög ribba från riksdagen. Det är det som jag saknar i regeringens politik. Men ge mig ett konkret svar på frågan om samrådet.

Anf. 75 IRENE OSKARSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att konstatera att Jens Holm har rätt i att turism är ytterligare en viktig faktor. Det finns många områden som jag inte räknade upp där skogen har en central betydelse och är viktig för vårt lands utveckling. Turismen är ett sådant. Desto viktigare är det då att skogsägare av både liten och stor dignitet vad gäller markinnehav ser möjligheterna och *får* ha de möjligheterna att bedriva ett skogsbruk som möjliggör turism och som möjliggör långsiktighet.

Jag tror, herr talman, att om det är några som ser behovet av att tänka långsiktigt så är det de stora skogsbolagen med sina stora markinnehav. För att svara på Jens Holms fråga, slutligen: Nej.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

8 § Handelspolitiska frågor

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2012/13:NU13
Handelspolitiska frågor.

Anf. 76 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Vi ska nu behandla näringsutskottets årliga betänkande om handelspolitik. I betänkandet behandlas motioner från allmänna motionstiden 2012, sammanlagt 39 motionsyrkanden behandlas, och i betänkandet finns elva reservationer.

Herr talman! Sverige är en liten exportberoende nation. Exporten är navet för vårt välstånd och vår välfärd. Den svenska industrin utgör ryggraden för den svenska exporten. Det bör dock i detta sammanhang understrykas att små och medelstora företag också är viktiga, och blir allt viktigare, för exporten. Särskilt gäller det de kreativa näringarna. Ett bra exempel på det är det svenska musikundret, men det finns naturligtvis fler. Trots att Sverige är ett litet land är vi världsledande inom några områden, inte minst gäller det den så kallade cleantechbranschen.

Men man får aldrig glömma när man talar om handelspolitik att den även omfattar import och investeringsfrämjande. Det bör noteras att exempelvis en Volvobil som går på export oftast består av delar som tidigare importerats, och naturligtvis också av svensktillverkade delar.

Vidare måste tjänsteexporten nämnas. Huvuddelen av tjänsteexporten, närmare 70 procent, är direkt beroende av varuexporten. Det innebär att när man exporterar den Volvo jag nyss nämnde är den kanske förknippad med ett antal tjänster, till exempel försäkringar, uppdatering av datasystem, service med mera. Sedan finns givetvis också ren tjänsteexport, även om den inte är så välutvecklad ännu. Det kan således finnas anledning att se över hur vi ska utveckla tjänsteexporten.

Investeringsfrämjandet handlar om att utländska företag kommer till Sverige och etablerar sig här. Ett bra exempel på det är Facebooks etablering i Luleå, alltså placeringen av deras serverhallar där. Det innebär stora fördelar för Sverige. Det ger dels arbetstillfällen, dels en del skatteintäkter.

Herr talman! Sverige är en frihandelsnation, vilket vi stolt brukar nämna i olika sammanhang. De flesta aktörer i Sverige är överens om det. De politiska partierna, näringslivet, fackföreningsrörelsen med flera slår vakt om frihandeln. Detta är relativt ovanligt i världen. Det kan råda stora motsättningar mellan industrin och staten för att man till exempel vill behålla olika typer av skyddstullar, men också fackföreningsrörelsen motsätter sig frihandel eftersom man inte vill riskera arbetstillfällen när andra länder vill komma och göra affärer på just deras område. I Sverige har vi löst detta genom den svenska modellen.

Den kritik som ibland riktas mot frihandeln är att handelsavtalen inte tar upp sådana frågor som mänskliga rättigheter, miljöfrågor, rätt att bilda fackföreningar med mera. Där anför man att man vill ha skärpta regler för svensk handel och att det ska ställas större krav på olika handelsavtal. Vi socialdemokrater menar att det finns reglerat i en rad regelverk, bland annat hos FN, ILO och OECD. Det innebär dock inte att allt är frid och fröjd, utan alla regelverk kan naturligtvis göras bättre. De ska därför ständigt ses över.

Herr talman! Enligt Lissabonfördraget ska EU driva alla 27 länders talan vid internationella förhandlingar. Den just nu viktigaste internationella handelsförhandlingen är den inom WTO. Syftet med WTO är att skapa ett globalt frihandelsavtal. Förhandlingarna har gått trögt de senaste åren. Inte minst gäller det kontroversiella frågor som skyddstullar för jordbruksprodukter; den rika världen ger omfattande exportstöd till jordbruksprodukter. För närvarande diskuteras ett så kallat minipaket där frågor om förenkling av handelsprocesser och tullkvoter för jordbruksprodukter samt utvecklingsfrågor ingår. Socialdemokraternas uppfattning i denna fråga är att exportstödet till framför allt jordbruket måste avskaffas. Där har vi en gemensam uppfattning i Sveriges riksdag. Dessutom måste krav ställas på att WTO-förhandlingarna får största möjliga transparens.

Herr talman! Riksdagens roll i handelspolitiken är ganska begränsad. Regeringen behöver inte inhämta riksdagens godkännande för att underteckna olika typer av handelsavtal. Detta åligger regeringen helt enligt vår konstitution och grundlag. Det är sällan debatter om handelspolitiken förekommer, förutom denna årliga debatt och eventuella interpellationsdebatter.

Skrivelser som *Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen*, och den typen av andra skrivelser från regeringen, har inte någon motsvarighet när det gäller handelspolitiken. Vi har därför i en gemensam reservation från S, V och MP begärt en sådan redovisning, vilket den moderatledda majoriteten samt Sverigedemokraterna dock avstyrkt. För oss framstår det som förvånande att partier som i vanliga fall kräver att det finns stor transparens i politiska processer inte vill ha detta när det gäller handelspolitiken. Det är ytterst beklagligt.

Herr talman! De aktiva insatser som man på politisk väg kan göra är sådana som främjar exporten. I Sverige sker detta genom myndigheten

Sveriges export- och investeringsråd. Vidare finns stödorgan för export i form av Exportkreditnämnden, som försäkrar företag och banker mot risken att inte få betalt i exportaffärer, samt Svensk Exportkredit, som har till uppgift att hitta finansieringslösningar främst för stora företag vid exportaffärer.

Vi ser i dag en allt tuffare global konkurrens där det gäller att ligga i framkant och blicka ut över nationsgränserna. Det blir allt viktigare att navigera i komplex samverkan såväl inom som mellan branscher. I dag möter alltför många små och medelstora företag hinder när de försöker ta sig utanför Sveriges gränser. Därför menar vi socialdemokrater att det behövs ytterligare åtgärder så att små och medelstora företag ska kunna ta sig ut på en internationell marknad. Vi menar att det bör utvecklas strategiska exportutvecklingsprogram mellan politik, näringsliv, akademi och fackföreningar. Det ger styrka, inriktning och konkurrensfördelar och gynnar främst små och medelstora företag som vill ut på den internationella marknaden.

För att göra svenska företag ännu mer konkurrenskraftiga som exportföretag behöver en översyn göras av de olika stödsystem som staten har för företag och organisationer. Denna översyn behöver göras för att främja handeln så att den inte halkar efter.

Herr talman! Ett särskilt stöd som vi socialdemokrater vill lyfta fram är de regionala exportrådgivarna. Vi menar att det är viktigt att ytterligare förstärka denna verksamhet som verkar nära småföretagare i samtliga län med gratis exportrådgivning. Jag vill påminna om den extra insats vi föreslagit i årets budget. Vi vill förstärka rådgivningen speciellt för små och medelstora företag, så att fler företag börjar exportera. Det är viktigt att inte bara de stora företagen finns på den globala marknaden. Sverige har allt att vinna på att fler konkurrenskraftiga företag finns på exportmarknaden.

Herr talman! Vi socialdemokrater står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande vill jag yrka bifall till reservation 3 och 8.

Anf. 77 JONAS ERIKSSON (MP):

Herr talman! Jag står förstas bakom samtliga reservationer som Miljöpartiet ställt sig bakom i näringsutskottets betänkande 13, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3.

Handeln är en viktig och självklar del av en modern ekonomi. Vi skulle ha svårt att klara oss utan att handla med andra länder, och vi är beroende av varandra.

Den internationella handeln styrs av gemensamma multilaterala handelsavtal och en rad regionala och bilaterala avtal. Genom vårt medlemskap i EU har stora delar av vår handelspolitik överförs till EU. Inom EU förs en gemensam sådan som medlemsstaterna är bundna till.

Det förtar dock inte vårt ansvar för svensk handel med andra länder eller vårt ansvar att vara en stark röst internationellt i handelspolitiska frågor. Den internationella handeln påverkar den globala fördelningen av resurser och länders olika förutsättningar att utvecklas. Jag menar att vi har mycket att bidra med från Sveriges sida till en positiv utveckling i form av en genomtänkt handelspolitik.

Utskottets majoritet påpekar i det handelspolitiska betänkandet att frihandeln *kan* vara en starkt värdeskapande kraft. Jag kan inte annat än hålla med men vill betona ordet *kan*. En handel där de handlande parterna har olika förutsättningar kan också vara förödande för ett lands utveckling. En positivt utvecklande fri handel förutsätter att inblandade parter har reella möjligheter att välja och att de är jämbördiga parter.

I dag är tillgången till resurser vad gäller demokratiska, ekonomiska, kunskapsmässiga och tekniska förutsättningar samt råvaror ojämnt fördelad över världen. En handel och en handelspolitik där man inte tar ansvar även för dem man handlar med utan enbart fokuserar på hur man själv ska kunna göra den bästa affären för egen del ger den som redan har övertaget än mer övertag och befäster och ökar klyftorna i världen.

För mig och Miljöpartiet är det viktigt att handeln inte bara kan vara värdeskapande utan att den verkligen blir det och på ett sätt som minskar de globala orättvisorna. Jag vill se en handelspolitik och handelsavtal som minskar klyftorna inom och mellan länder och som bidrar till ökad jämställdhet och en hållbar utveckling.

Jag vill se en handel som stärker respekten för mänskliga rättigheter och inte dränerar andra länder på resurser och ekosystemstjänster eller undergräver deras möjligheter att själva utvecklas på ett långsiktigt ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart sätt. Där är vi inte i dag. En sådan handel kommer inte av sig själv eller genom frivilliga ansvarstaganden hos de enskilda företagen. Det kräver politiskt engagemang och politiska beslut.

I december 2003 beslutade riksdagen i politisk enighet om en ny svensk utvecklingspolitik, PGU, politik för global utveckling, med målet att alla politikområden, inklusive handelspolitiken, ska främja mänskliga rättigheter och utgå från fattiga människors behov och perspektiv. Det är dags för PGU att bli tydlig i den svenska handelspolitiken och för Sveriges röst att bli starkare och tydligare både i EU och på den globala arenan i dessa frågor.

Herr talman! I det här betänkandet behandlas ett flertal motioner som pekar på brister i regleringen av den internationella handeln. Dessa motioner pekar också ut en färdriktning och innehåller konkreta förslag på hur handeln ska kunna bli ett redskap för en mer rättvis global utveckling.

En förutsättning för att på ett bra sätt kunna diskutera handelsfrågor är att handeln och dess villkor blir transparent. WTO har sedan det grundades varit hårt kritiserat för sina demokratiska brister. Sverige måste verka för att WTO demokratiseras och att fattiga länder får en reell möjlighet att påverka utformningen av handelspolitiken. Av samma anledning är det viktigt att regeringen årligen rapporterar till riksdagen om utvecklingen inom den internationella handeln och Sveriges ställningstaganden i frågor som rör WTO och andra internationella handelsfrågor.

Herr talman! Klimatförändringarna och hotet mot den biologiska mångfalden är vår tids största utmaning. Internationella handelsfrågor måste därför alltid genomsyras av ett ekologiskt perspektiv. Även om internationella handelsavtal sällan uttryckligen tar upp frågor som rör miljön påverkar de indirekt möjligheterna att främja en god utveckling.

Sveriges hållning bör vara att agera i EU och WTO för att klimat- och miljöperspektiv alltid ska inkluderas i handelsavtal och att det skapas en

mekanism för tvistlösning i frågor om handelsavtal och miljökonventioner.

Handeln har också stor betydelse för utvecklingen av jämställdhet. Trots detta saknas nästan alltid en analys av hur olika avtal påverkar maktfördelningen mellan män och kvinnor. Sverige behöver därför verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska innehålla en analys av hur avtalen förhåller sig till konventionen om avskaffande av allt slags diskriminering av kvinnor.

EU har under senare år avskaffat många av sina handelshinder mot utvecklingsländerna. Regelverk på många andra områden fungerar dock i praktiken så att utvecklingsländernas möjligheter att få tillträde till EU:s inre marknad är begränsade. Sverige bör förstås verka för, och det är vi eniga om i riksdagen, att EU avskaffar kvarvarande tullmurar, importrestriktioner och övriga handelshinder gentemot utvecklingsländerna.

Det stora problemet för utvecklingsländerna är dock inte bristen på tillgång till EU:s inre marknad utan rika länders olika export- och jordbruksstöd, inte minst EU:s, som leder till dumpning av jordbruksprodukter och som slår ut småskalig och lokal produktion i fattiga länder. En rättvis handel måste ge de fattiga länderna fördelar och större handlingsutrymme att själva utforma sin handelspolitik. En av de enskilt viktigaste åtgärderna i EU för att minska fattigdomen är att EU avskaffar sitt exportstöd för jordbruksprodukter och stöd till inhemska jordbrukare.

Herr talman! Jag vill nu gå tillbaka till de händelser som diskuterats i Sverige om företagens ansvar. Förra året i samband med handelspolitiska debatten i kammaren var fokus på vapenexport till Saudiarabien, övervakningsutrustning till Syrien och senare under året korruption. Nya avslöjanden om tvivelaktiga affärer eller affärsmetoder kommer regelbundet.

Det finns en tydligt uttryckt ambition från flertalet företag som agerar på internationella marknader att ta ansvar för miljö, mänskliga rättigheter och kampen mot korruption. Det har dock visat sig att svenska företag inte alltid tar med sig svenska värderingar utomlands. De frivilliga åtagandena räcker inte till. I en internationell konkurrens skulle det vara bra om alla spelare på den globala arenan hade en gemensam bindande regelbok att följa.

Sveriges regering har en uppgift att stärka de svenska företagens konkurrenskraft samtidigt som vi ställer höga krav på engagemang för både miljö och mänskliga rättigheter. Som jag ser det ligger det i de svenska företagens intresse att den svenska regeringen arbetar för att skapa ett gemensamt, bindande globalt regelverk så att de svenska företagen inte ska behöva sänka sina ambitioner till lägre krav och ambitioner när de är verksamma i andra länder.

Jag vill att Sveriges regering verkar för att FN:s vägledande principer, det så kallade Ruggieregelverket, ska införas både i Sverige och i andra länder.

Sveriges export och investeringsfrämjande verksamhet har en viktig roll i att främja en rättvis handel och främja mänskliga rättigheter, utgå från fattiga människors behov och perspektiv liksom ansvar för klimat och miljö. Regeringen behöver vidta en översyn av hur vårt stöd till export och investeringar i Sverige gynnar detta och om Business Swedens,

Anf. 78 ANNA HAGWALL (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 2 och 5.

Handelns historia är lika lång som mänsklighetens. Primitiva samhällen hade ofta specialiserat sig på någon sorts produktion som man handlade med. Sidenvägen och Bärnstensvägen kan nämnas som den begynnande internationella handeln över nationsgränser.

I forntida högkulturer handlades det med prestigefyllda varor som användes av härskare för att markera sin status. Redan på 800-talet fraktades varor mellan Nordeuropa och Bysans. Hansan kom senare och blev betydelsefull för utbyte av varor kring Östersjön.

Betydelsen och omfattningen av handel har med seklerna förändrats i och med industrialiseringen, ökade transportmöjligheter, globalisering och multinationella företag.

Vi ser en ökad global handel där stora intressen står på spel. Olika nationers bakgrund, geologiska och klimatmässiga förutsättningar, utvecklingsnivå och kulturella skillnader mellan länder komplicerar handeln. Behovet av gemensamma spelregler, lagar och globala avtal är av största vikt för att säkerställa en sund konkurrens gällande bland annat arbetsvillkor, miljö och kvalitet. Vi alla har ansvar, och det ska inte löna sig att bedriva handel med undermåliga avtal.

Vi ser positivt på flera viktiga aspekter som Sverige jobbar för, till exempel ansvarsfullt företagande, socialt ansvar med mera. För oss självklara saker som mänskliga rättigheter, goda arbetsförhållanden, jämställdhet, miljöhänsyn och resurseffektivitet är något vi ska fortsätta att arbeta med.

Herr talman! Frihandel är en viktig princip att slå vakt om. Multilaterala överenskommelser bidrar till ett rättvist, stabilt och förutsebart handelssystem. Sverigedemokraterna vill verka för en fri och öppen handel där de generella reglerna omfattar alla. Preferenssystemet inom handelspolitiken ska vara likvärdigt och baserat på objektiva kriterier.

Sverige har en förhållandevis stor export, och vårt ansvarstagande ska inte missgynnas av mindre nogräknade partner som åsidosätter högt ställda spelregler. Här bör nämnas att vi vill utöka våra importkrav på djuretik och på animaliska produkter. Det finns anledning att även se över COO-reglerna för ursprungsmärkning.

Gällande import av mat bör Sverige även tänka på att landet ska utöka självförsörjningsgraden. Ett verktyg för att åstadkomma detta kan vara kvoter och tariffer. Detta utesluter dock inte handel med livsmedel med andra länder. Vi anser även att subventioner, såsom exportbidrag, är skadliga för utvecklingsländernas självförsörjning och därmed bör avskaffas.

Sverigedemokraterna vill medverka till en rättvis handel som integrerar de fattiga länderna, att de ska kunna sälja sina produkter, få skäligt betalt för det de säljer och på sikt kunna bygga upp sina samhällen utan bistånd. Integrering av de fattiga länderna i det internationella handelssystemet är viktig för att bekämpa fattigdom.

*Handelspolitiska
frågor*

Jämställdhet är för oss självklart även gällande handelsavtal. Vi vill medverka till avskaffande av all diskriminering av kvinnor.

Riktlinjer för export och investeringsfrämjande åtgärder måste ständigt diskuteras. Idéer ska beaktas och provas för att Sverige inte ska förlora sin höga ställning bland exportnationer i den hårda konkurrensen.

Vi ser ett behov av att vidareutveckla stödet till små och medelstora företag. Dessa företag har inte samma resurser som stora, globala företag att se avsättning för sina varor i andra länder och att hitta handelspartner där betalningen säkras.

Herr talman! När man reser utomlands och råkar gå på sidan av de stora turistattraktionerna upptäcker man hur eftersatt hanteringen är av sopor, avloppssystem, retur av glas och papper samt hur andra värdefulla råvaror hanteras, för att inte tala om miljöfarligt skräp som ofta kan ligga mitt i bostadsområden där barn leker.

I dessa avseenden är vi ett föregångsland, och vår industri har utvecklat tekniker som kan göra vår gemensamma miljö mycket bättre.

Vi sverigedemokrater ser och hoppas på stora utvecklingsmöjligheter för export på detta område. I arbetet inom miljöteknikstrategin har ett tiotal aktörer fått 18 olika uppdrag som syftar till att främja export. Det uppskattas av oss.

Allt som människor vill köpa och som har tillverkats i Sverige är intressant ur handelspolitisk synvinkel. Det kommer uppfinningar som vi i dag inte ens kan föreställa oss och som kan bli föremål för handel. Våra ungdomar är upplysta och vana vid den senaste tekniken gällande it, underhållning och spelindustrin. Uppfinningsrikedomen blomstrar och har inga gränser.

Herr talman! Kreativa näringar har stor betydelse för dagens ekonomiska utveckling. Vi ska självklart stödja all form av utveckling – man vet aldrig vad som kommer att bli nästa exportframgång.

Anf. 79 KENT PERSSON (V):

Herr talman! Dagens debatt handlar om det handelspolitiska betänkande som bygger på motioner från allmänna motionstiden.

Det kan tyckas som att handel är något naturligt, och det har det varit genom århundradena. Det är väldigt viktigt inte bara inom länderna utan även mellan länderna. Det kan skapa förutsättningar för utveckling och för demokratisering, och det är någonting som jag tror att vi samtliga här i kammaren strävar efter.

I det sammanhanget brukar vi här i talarstolen prata mycket om vikten av frihandel och frihandelsprincipen och om att värna dem. Men en frihandel utan innehåll är inget annat än ett mål i sig, och det är någonting som är viktigt att diskutera: Är frihandel mål eller ett medel för att uppnå det vi så gärna pratar om i andra sammanhang, nämligen frihet, rättvisa och jämställdhet?

Det är just den delen som Vänsterpartiet har motionerat om och som en stor del av betänkandet bygger på. I motionen tar vi upp just förhållandena och diskussionerna inom Världshandelsorganisationen, WTO, efterlevnaden av FN:s millenniemål och graden av efterföljande av PGU, politik för global utveckling, som vi har antagit här i Sverige.

Vi har i vår motion tagit upp en rad olika exempel där vi tycker att det finns anledning att kritisera den svenska regeringen för passivitet och

där vi i vissa delar tycker att regeringen skulle vara betydligt tuffare i förhandlingarna inom WTO, inom EU och i de bilaterala samtalen.

Då finns det anledning att prata just om frihet och rättvisa, att handeln ska gagna de mål som vi slog fast här i riksdagen 2003, nämligen politik för global utveckling. Samtliga politikområden ska genomsyras av det, även handelspolitiken. Då finns det också anledning att se: Vad har hänt under dessa år?

När regeringen i den skrivelse som kom 2008 tittar på just politik för global utveckling och vad det har betytt säger man att det är oerhört viktigt att handelspolitiken också främjar fred, utveckling och jämställdhet runt om i världen.

Herr talman! Det finns anledning att i detta sammanhang ta upp svenska vapenexportaffärer. Vapenexporten är undantagen från EU:s handelspolitik och hanteras på nationell nivå. Svenska staten via EKN, Exportkreditnämnden, ger svenska företag exportgarantier för affärer med andra företag och med andra länder. Problemet uppstår när företag gör affärer med andra länder, för då är det inte bara vanliga, affärsmässiga affärer, utan då handlar det många gånger om politik.

Då blir det också intressant att se: Vad har hänt under tiden? EKN har i dag utlovat garantier för över 300 miljarder kronor till svenska företag. En stor del handlar om exportgarantier för vapenexport, där en stor del går till utvecklingsländer.

De största bidragsgivarna eller de största affärerna när det gäller vapenexporten är Saudiarabien och Pakistan – två diktaturer och två tveksamheter. Min fråga till utskottets ledamöter är: Är detta rimligt? Om vi vill främja frihet och utveckling och stödja demokratiseringsprocessen, ska vi då också ge stöd till vapenexport med statliga garantier till Pakistan och Saudiarabien? Vänsterpartiet tycker att det är väldigt tveksamt, och vi tycker också att regeringen ska ha betydligt tuffare krav på EKN när det gäller efterlevnaden av PGU, alltså politik för global utveckling.

En aspekt som ofta tas upp och som handelsministern har uttalat sig om vid flera tillfällen är att frihandel och handel gagnar utveckling, jämställdhet, frihet och fred. Vi kan se rent historiskt hur vi har levat upp till de vackra orden. EKN har i dag ett krav på Nordkorea på 2 ½ miljard, tror jag. På vilket sätt har de här affärerna gagnat frihet och utveckling för människorna i Nordkorea? Det är tveksamt. På vilket sätt har vapenaffärerna med Pakistan gagnat kvinnornas frigörelse där eller freden i området?

De vapenaffärerna fick vår handelsminister alldeles nyligen en fråga om, enligt en av våra tidningar: Avsåg hon att stoppa dem, eller skulle de kunna fortsätta ytterligare trots de affärer som nu har uppdagats? Det svar hon gav var att hon inte hade någon anledning att ändra perspektiv eller inställning till affärerna mellan ett av våra större vapenföretag och Pakistan, utan de kan fortgå.

Vi lever alltså inte upp till de åtaganden vi slagit fast här i riksdagen om en politik för global utveckling. Vi lever inte upp till FN:s millenniemål om halverad fattigdom och när det gäller fred och frihet. Där finns fredstanken med.

Våra vapen, som svenska skattebetalare garanterar, går till krigförande länder. De går till länder som förtrycker folk. De går till länder där

jämställdheten är satt på undantag. En enig riksdag borde faktiskt kunna säga att detta inte är rimligt.

Jag yrkar bifall till reservation 4 och reservation 7, som behandlar just de här frågorna.

Något annat som rör våra handelsåtaganden är EU:s förhållanden när det gäller framför allt jordbrukspolitiken. Här finns det en enig riksdag. Vi är väldigt överens om att EU:s jordbruksstöd ska avskaffas. Det är inte rimligt. Det slår väldigt hårt mot utvecklingsländerna. Ändå går svenska regeringen i de pågående förhandlingarna med på fortsatta subventioner till jordbrukspolitiken. Vi gick senast för ett par veckor sedan med på förlängt stöd till EU:s sockerproduktion, trots att man har sagt att de subventionerna ska avskaffas.

Vi lyckas inte speciellt väl i våra förhandlingar i EU. Det sätt som jordbrukspolitiken inom EU bedrivs på gör att vi subventionerar våra jordbruksprodukter och slår ut utvecklingsländernas egen jordbruksproduktion.

Detta är ännu ett exempel på att vi inte lever upp till de konventioner och internationella överenskommelser som vi har tecknat. Då kan man säga att vi är ett litet, exportberoende land. Ja, det är sant att vi är det, men resonemangen i vår motion tar upp att regeringen måste vara betydligt tydligare och tuffare i de här förhandlingarna, framför allt gentemot de länder där det finns frågetecken och synpunkter på demokrati, på jämställdhetsarbete och på arbetstagarnas rättigheter. Där måste man vara mycket tuffare. Då räcker det inte att utskottets majoritet säger: Ja, vi tycker ungefär som ni, men vi fortsätter jobba ungefär som vi har gjort.

Anf. 80 HANS ROTHENBERG (M):

Herr talman! Det är som att slå in en öppen dörr när man säger att Sverige är ett exportberoende land. Det har vi redan hört ganska många kommentera.

Fakta talar sitt tydliga språk. Låt oss lägga lite grund för det här påståendet. År 2011, för två år sedan, uppgick Sveriges export till 1 750 miljarder kronor, alltså nästan 2 biljoner kronor. Det är bland de största belopp vi över huvud taget rör oss med i den ekonomiska diskussionen. Det motsvarar 50 procent av Sveriges bnp.

Ända sedan 1980-talet har Sverige haft överskott i utrikeshandeln. År 1975 motsvarade exporten 27 procent av bnp, att jämföra med 35 år senare, då siffran var uppe kring 50 procent. År 2010 arbetade 1,3 miljoner människor i exporterande företag. Många av dessa finns i företag där merparten av försäljningen fortfarande sker inom landet, men faktum är att närmare en kvarts miljon människor arbetar i företag som har merparten av sin försäljning i utlandet.

Men även om exporten har blivit allt viktigare för oss har svensk export tappat marknadsandelar internationellt. Sveriges andel av världsexporten har fallit från omkring 2 till 1 procent. Hur kan då det komma sig? Jo, det beror dels på ökad internationell konkurrens, dels på en varierande befolkningstillväxt i världen, framför allt i de delar av världen där Sverige inte har haft särskilt hög närvaro.

Det här visar hur den internationella konkurrensen hela tiden skärps samtidigt som exporten i sig blir allt viktigare för vårt land. Därför är det

viktigt att Sverige ligger i framkant där den kommande efterfrågan kan visa sig som mest attraktiv.

Herr talman! I det handelsbetänkande vi i dag debatterar sjunger de flesta partier frihandelns lov, om än i olika tonarter och kanske inte alltid i samma takt.

I ambitionen att utveckla exporten dyker det också upp en del förslag som snarare förordar att införa begränsningar och inskränkningar när det gäller med vilka och med vad det ska få handlas. Att göra det bästa till det gudas fiende kan motverka målen när man inte fullt ut litar på handeln som verktyg.

Handel kan vara ett av de kraftfullaste redskapen för att också åstadkomma andra förändringar i omvärlden, som att sprida demokratiska värderingar och öppna för yttrandefrihet i länder där dessa än så länge är okända begrepp. Att handla är så gott som alltid bättre än dess motsats – att begränsa eller bojkotta.

Det finns dock andra hot mot den för Sveriges del så viktiga exporten. Ett hot uttalas protektionism. Att stänga sitt lands gränser för att förhindra andra människor tillträde har slående likheter med att stänga sina gränser också för handel. Båda är utslag av ett mänskligt behov av att skydda sig mot ett upplevt hot, och båda är utslag av ett kortsiktigt sätt att resonera. Det är ett resonemang som inte bidrar till att öka länders välbefinnande utan snarare håller dem kvar i stagnation och isolering.

Tyvärr är både främlingsfientlighet och protektionism vanliga reaktioner inför en orolig omvärld, vilket vi dess värre ser tecken på i den ekonomiska krisens Europa.

Om handel kan vara världens universella språk är protektionismen närmast att likna vid dess munkavle. Inte mycket blir sagt, och inga affärer blir gjorda. I ett exportberoende land som Sverige hotas den inhemska tillväxten om marknaderna sluts och etablerade handelspartner alltmer drar sig undan från yttre konkurrens.

Det Sverige kan erbjuda omvärlden är inte enbart frukterna från de klassiska basnäringarna utan också i allt högre grad utvecklade tjänster och högteknologiska produkter. Varuexporten är i dag dubbelt så stor som tjänsteexporten. Men exporten av tjänster växer allt snabbare.

Om svenska företag ytterligare kan stärka sina positioner inom exempelvis miljöteknik och inte minst inom välfärdstjänster bidrar de inte bara till att utveckla vår egen tillväxt. De bidrar också till att sprida nyttiga lösningar på framtidens utmaningar och behov till fler länder.

Ett tydligt exempel på detta är efterfrågan på förskoletjänster i Tyskland, ett land som tar stora kliv framåt när det gäller utbyggnad av barnomsorg och förskola. Även välfärdstjänster måste ses som lika självklara handelsvaror som järnmalm och bilar.

Herr talman! Den globala konkurrensens mekanismer är desamma, oavsett vad vi handlar med. De största utmaningarna ligger i att få med så många andra länder som möjligt på samma linje, mot protektionism och för ökad frihandel.

Den för dagen aktuella tidigare brittiska premiärministern Margaret Thatcher beskrev för 20 år sedan en nyss genomliden handelssamtalsrunda med orden:

Det är klart att handelssamtalen var tuffa, då var och en av oss har ett visst mått av protektionism. Och var och en som är beredd att tumma på den måste försäkra sig om att de andra gör likadant.

Någon måste kasta första stenen, och, framför allt, någon måste avstå från att kasta stenen tillbaka.

Det måste mycket riktigt ske ett brett arbete internationellt för att så många som möjligt ska våga gå i en mer öppen riktning.

Herr talman! Sveriges handelspolitik är som sagt till stor del integrerad med Europeiska unionens. Där har Sverige en viktig röst när det gäller att driva på EU i en mer liberal och en än mer frihandelsvänlig riktning, bort från tullar och begränsningar till förmån för ökad öppenhet och transparens, i en riktning där handel bygger på ansvar och respekt för mjuka värden, som mänskliga rättigheter, demokrati och uthålligt resursutnyttjande, även i de lägen där det kanske inte är som allra mest bekvämt.

EU, Sverige och inte minst enskilda företag spelar alla en viktig roll för att främja goda normer inom världshandeln.

Herr talman! Även om svensk handelspolitik är starkt sammankopplad med EU är det vårt självklara ansvar att sörja för vår egen internationella konkurrenskraft.

Regeringen har en exportvision. Den innehåller 40 åtgärder som bland annat har fokus på global frihandel, betonar insatser på strategiska marknader, verkar för en öppnare EU-marknad, ska främja en tydligare Sverigebild och också ta vara på exportresurser hemmavid.

Ett av de viktiga redskapen för att infria målen är det nya Business Sweden. Business Sweden är en logisk utveckling av det gamla Exportrådet och Invest Sweden, som nu samlar kunskaper under en och samma hatt, kunskaper som tidigare var skilda åt. Nu kan man lära av och tillsammans med varandra.

Exportvisionen, eller 40 nyanser av export, som någon sade, tar ett ambitiöst grepp. Man kommer i en del fall att infria målen. I andra fall kommer det att vara svårare att nå dem. Och i ytterligare fall kommer man nog att överträffa målen. Det är ungefär som livet i mångt och mycket är, även utanför politiken och handeln.

Herr talman! Den internationella handeln är ur många perspektiv viktig. Den kan som sagt vara ett kraftfullt redskap för att sprida demokratiska värderingar. Den kan öppna för marknadsekonomi som bygger på yttrandefrihet och ömsesidig respekt. En ansvarsfull och medveten handel kan för miljontals människor vara nyckeln till marknadsdemokrati. Där kan Sverige spela en viktig roll.

Med det önskar jag yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Johan Johansson, Olof Lavesson, Cecilie Tenfjord-Toftby och Boriana Åberg (alla M).

Anf. 81 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Hans Rothenberg. Jag kan väl säga att mycket av det som du tog upp i ditt anförande var av mer allmänt hållen karaktär, som jag kan stå bakom, givetvis.

Vi har i ett av våra yrkanden i vår motion som har behandlats i utskottet tagit upp den så kallade Cedawkonventionen, som säger att all

diskriminering av kvinnor ska avskaffas. Det är någonting som vi har ställt oss bakom. Jag har också tagit upp det i mitt anförande.

Men i betänkandet har ni i utskottsmajoriteten sagt så här: Nja, det ska vi inte göra. Eller så har ni inte sagt, utan ”att bristande jämställdhet i första hand bör angripas med andra åtgärder närmare orsaken till problemet än genom handelsåtgärder”.

Då undrar jag givetvis: Vilka andra åtgärder är det som ska vidtas?

Samtidigt har vi i riksdagen faktiskt fattat beslut om PGU, politik för global utveckling, som tar upp just de här aspekterna och att handelspolitiken också ska inkluderas i just jämställdhetsaspekterna.

Vad är det för andra åtgärder? Och är det inte lite märkligt att utskottets majoritet här har en annan uppfattning än vad riksdagen tidigare har fattat beslut om?

Anf. 82 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Ja, mitt anförande var allmänt hållet. Jag tycker faktiskt att vi någon gång ska unna oss att resonera kring handel inte bara utifrån de motioner som vi väcker och de avslagsyrkanden som vi lägger fram. Det här är faktiskt ett tillfälle att ge vingar åt handelns fördelar och ge ord åt det som spelar roll och som har byggt Sveriges välstånd och välfärd.

Det är intressant att Kent Persson tar upp just reservationen om jämställdhet. Det är en av de få gånger som man ser att Vänsterpartiet faktiskt har skrivit ihop sig med Sverigedemokraterna i riksdagen. Hur det gick till kanske vi kan ta i ett annat sammanhang.

Handeln spelar en viktig roll. Handeln kan påverka mycket. Men handeln kan inte göra allt. Om handeln var det universella verktyget för att genomföra allting skulle vi inte behöva särskilt mycket lagstiftning i övrigt. Det skulle inte behövas regleringar eller normer eller konventioner i något sammanhang.

Handeln är *ett* redskap för att nå fram och för att också tillgodose inte minst millenniemålen, där jämställdhet och avskaffandet av diskriminering är ett par punkter.

När det gäller att påverka andra länder att gå mot en mer jämställd hållning har vi många andra internationella sammanhang där vi kan spela en stor roll.

Men framför allt skulle jag vilja säga att handeln är dörröppnaren i många stycken. Med handeln visar man faktiskt på ett civiliserat umgänge. När det gäller länder som kanske inte vanligtvis visar så stor respekt i fråga om att umgås med kvinnor kan vi komma från Sverige och från andra länder och representera med kvinnor i relation med män, som annars inte är särskilt vanligt. Där har handeln ett stort signalspråk.

Anf. 83 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Vilka yrkanden som Sverigedemokraterna väljer att stödja har jag inga åsikter om över huvud taget. De gör sina val. Men oppositionens uppgift är givetvis att presentera sin politik och granska regeringens politik. Det vet givetvis Hans Rothenberg.

Jag noterar att det blev lite känsligt när jag tog upp konventionen om jämställdhet och kvinnors rättigheter. Gäller inte PGU längre?

Det finns andra sätt, sade Hans Rothenberg. Då ska jag läsa upp vad vår handelsminister Ewa Björling sade när hon presenterade regeringens senaste handelspolitiska deklARATION. Det är möjligt att det kommer något nytt. Hans Rothenberg antyder det. Hon sade så här: Frihandel leder till större rörlighet och öppenhet och gör det enklare för alla som vill investera. Det leder till fred och frihet.

Fred och frihet. Det var det jag tog upp. Leder det verkligen till fred och frihet? På vilket sätt har vi medverkat till ökad frihet och ökad jämställdhet med våra vapenexportsatsningar i Pakistan och Saudiarabien? Är det ändå inte så, när vi inte har några andra instrument, att handelspolitiken blir väldigt viktig? Vi har ju sagt i riksdagen att PGU ska ge-nomsyra samtliga politikområden, även handelspolitiken? Är det inte dags att vi lever upp till det, Hans?

Anf. 84 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Ökad rörlighet, ökat umgänge och ökad handel öppnar en av många dörrar för att umgås med andra länder. När det gäller handel med länder som inte är fullt utvecklade demokratier och som inte har den kultur som vi själva här hemma är så stolta över att vi har finns det många sätt att förhålla sig. Ett sätt är att man slutar sig, att man inte bara slutar handla med vapen utan att man även slutar handla med andra saker. Det var precis detta jag tog upp i mitt anförande kring protektionismen och om att tala med munkavle i stället för att tala med ett språk.

Vad gäller svensk vapenexport och handel med vapen är den reglerad enligt särskild ordning. Då skulle jag snarare vilja föra resonemanget att okej, vi ska icke handla med vapen, men vad är då nästa steg? Ska vi tillhandahålla fordon och andra livsnödvändiga material och produkter, eller ska man på något vis också begränsa detta för att sätta press?

Det är någonstans där jag tycker att kärnan i resonemanget finns. Ska man använda handel som ett positivt redskap, eller ska man använda det som ett redskap som bara kan nyttjas till restriktioner? I det sammanhanget är jag mer för frihandeln och för att använda det som ett positivt redskap.

Vad gäller vapenexporten hanteras den i särskild ordning, och vi har en vapenexportutredning som arbetar där alla partier dessutom ingår och kan göra sina stämmor hörda.

Anf. 85 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Hans Rothenberg sade i sin replik till Kent Persson att det här är ett bra tillfälle att få resonera om handel generellt och att kunna utveckla de ståndpunkter som i varje fall Socialdemokraterna och rege-ringens är ganska överens om.

Då återstår en av de reservationer som vi har och som handlar just om ett tillfälle för regeringen att redovisa handelspolitiken i riksdagen, ungefär på samma sätt som man gör när det gäller EU-frågor och till exempel den strategiska exportkontrollen som man just nu behandlar i utrikesutskottet. Det finns fler exempel på sådant här som man gör årligen.

Jag håller med Hans Rothenberg om att det inte är så ofta vi här i kammaren har tillfälle att diskutera handelsfrågor. Oftast när vi har våra budgetbetänkanden hamnar den större delen av budgetbetänkandet på andra områden, eftersom det ligger i ett område som har lika viktiga

områden, nämligen näringsliv. Det brukar vara så att näringslivsdebatten blir väldigt dominerande och handeln kommer i bakvattnet.

Min fråga är: Varför kan man inte gå oss till mötes på den punkten? Det vore ju ett bra sätt för oss att kunna få diskutera handeln ur ett annat perspektiv. Trots att vi har ett alldeles utmärkt betänkande just det här året är vi begränsade till de motioner vi har.

Med anledning av EU:s inre marknad måste jag ändå ställa en fråga. Vi kommer så småningom att behandla ett betänkande om detaljhandeln. Regeringen har framfört att man vill diskutera öppettiderna i detaljhandeln i hela Europa.

Min fråga till Hans Rothenberg är på vilket sätt detta är en fråga som EU över huvud taget har kompetens för.

Anf. 86 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Jag förstår att man kan vilja ha en redovisning av handeln. Man kan vilja ha en redovisning av det mesta regeringen gör. Det är också ett av de instrument som oppositionen har, nämligen att hålla regeringen borta från det dagliga arbetet och vara väldigt närvarande i kammaren här. Det kan vi om inte annat se på intensiteten i interpellationsdebatterna.

Vi gör den bedömningen att det finns ganska gott om tillfällen att resonera om handelspolitiken i riksdagen. Inte minst med tanke på att handeln är så förknippat och så länkat med vårt engagemang i Europeiska unionen är ju det här en fråga som behandlas i utskotten och kommer upp i EU-nämnden. Det finns en väldigt tydlig transparens.

Vi ska också vara klara över – det vet Börje Vestlund synnerligen väl – att när det är handelsdelegationer och möten till exempel med WTO brukar också handelsministern vara noga med att ha ledamöter från riksdagen med sig på resorna.

Vi kan redovisa väldigt mycket, och vi kan redovisa väldigt mycket mer. Frågan är hur mycket som ska redovisas mycket mer. Där kan vi ha olika synpunkter. Som opposition är man alltid underinformerad, och skulle man inte vara det får man åtminstone spela rollen av att vara det.

Vad gäller detaljhandeln och öppettiderna är det en fråga i den grönbok som skulle komma upp i nästa vecka där vi inte skulle ha någon debatt om det ärendet. Det hade kanske varit lämpligt att den socialdemokratiska gruppen hade lytt några av sina interna röster och faktiskt flaggat upp till att ta den debatten. Jag skulle gärna ta den, men då vill jag gärna läsa på lite extra. Därför ber jag att få passa till den eventuella debatten nästa vecka.

Anf. 87 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att Hans Rothenbergs svar på varför vi inte ska ha någon redovisning av handeln var att regeringen skulle slippa komma till riksdagen så ofta. Det var en väldigt underlig inställning till demokratin i Sverige.

Hans Rothenberg kan lugna ned sig, för jag kommer att anmäla mig till den debatten. Det kommer att bli debatt – jag lovar!

Jag kan släppa den frågan för tillfället och i stället prata lite grann om exportvisionen. Vi har vid flera tillfällen undrat över målen. En del mål är väldigt långsiktiga. Många av de långsiktiga målen, till exempel att få

ett WTO-avtal, vilket just nu ter sig som tämligen avlägset, är vi överens om. Ett sådant vill vi väldigt gärna ha. Men det är många mål av den typen i exportvisionen.

Emellertid är exportvisionen ett par år gammal nu. Den är bra. Den har ett mycket bra innehåll, men min fråga gäller på vilket sätt man kommer att fylla på den. Vilka nya åtgärder är man beredd att lägga in, till exempel frågan om mer stöd till små och medelstora företag så att också de kommer ut på en exportmarknad? Vi har lämnat ett exempel, och det finns säkert fler kreativa exempel på hur vi skulle kunna stötta exporten ytterligare. Det skulle jag vilja veta.

Anf. 88 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr talman! Som jag sade tidigare i mitt anförande är det många av de här målen som man kommer att missa. En del kommer man att träffa, och en del kommer man att överträffa.

Exportvisionen har inte särskilt många år på nacken, och det vet ju alla som ägnat sig åt den här formen av politik att här är det en långsiktighet som heter duga. Vad jag vet finns det inte just nu några planer på att revidera den totalt, och jag ser inte heller någon anledning till att man skulle göra det. Den omfattar väldigt många intressanta punkter, och jag tror att de flesta inte känner till mer än att det ska handla om att riva tullar och andra handelshinder. Här är det ju ett arbete där man till exempel jobbar med strategiska tillväxtmarknader. Det är ingenting man fräser i väg på tre kvartal. Det är någonting som faktiskt kommer att ta både ett antal decennier och kanske rentav lite olika regeringar under resans gång.

En av de viktiga punkterna i det här sammanhanget är faktiskt protektionism och ekonomisk nationalism. Det är punkt 5 i exportvisionen. Den punkten tror jag inte heller att man städar undan i en handvändning. Här handlar det om ett arbete med att systematiskt identifiera svenska intressen i tvister som pågår. Här har Kommerskollegium fått i uppdrag att undersöka WTO-förenligheten i vissa regler kring e-handel. Det här är ju saker och ting som tar ganska lång tid, och det är det som präglar hela den här exportvisionen.

Jag tycker att det är trevligt att höra, Börje Vestlund, att du tycker att vi i stort sett är överens. Det kommer alltid att finnas detaljer i våra synpunkter kring öppettider och kring hur man ska redovisa för riksdagen och på vilka grunder. Men den transparens som vi har i Sverige är det många länder som skulle vara väldigt glada över att vara i närheten av.

Anf. 89 ANNA STEELE (FP):

Herr talman! En rättvis, hållbar och icke protektionistisk handelspolitik världen över gynnar alla länder. Frihandel utgör en viktig bas i liberalismen, och det är självklart att Folkpartiet värnar den.

Frihandel och globalisering är positiva för utvecklingen av fattiga länder, där sysselsättningen blir högre och tillväxten kan öka. Frihandeln är grunden för Sveriges och alla länders välstånd. Frihandel minskar motsättningar när gamla fiender blir handelspartner.

När vi talar oss varma för EU gör vi det mycket med utgångsläget att vi ska påverka, reformera och förbättra jordbrukspolitiken. De pågående förhandlingarna inom World Trade Organization, Världshandelsorganisationen, WTO, den så kallade Doharundan, strävar i nuläget efter att

hålla fast vid de handelsförhandlingar vilka påbörjades 2001 för att öka delaktigheten från fattigare länder, vilka representerar majoriteten av världens befolkning. Förhandlingarna har dock haft problem med att få deltagarna att enas om just jordbruksfrågor. Det bör vara EU:s högsta prioritet i handelspolitiken där EU har åtagit sig att avveckla exportsubventionerna.

Det sägs finnas risk för att Doharundan bryter samman, och då bör EU inleda en ensidig handelsliberalisering. Fram till 2020 bör EU:s mål vara att helt avskaffa alla tullar och andra handelshinder på industrivaror och jordbruksvaror.

EU måste också avskaffa alla typer av export- och marknadsstöd inom jordbruksområdet.

Inför nästa förhandlingsomgång vill regeringen lyfta fram frågan om en revidering av WTO:s informationsteknikavtal som är från 1997. Man vill ta bort tullar för miljövänliga varor och tjänster.

Corporate Social Responsibility, CSR, företagens sociala ansvar, inbegriper mänskliga rättigheter och arbets- och anställningsförhållanden, som i sig innehåller exempelvis utbildning, jämställdhet och arbetsmiljö, miljöfrågor, som i sig innehåller exempelvis klimatförändringar, resurseffektivitet och förebyggande av föroreningar, samt åtgärder mot mutor och korruption.

Mer som räknas in i detta är delaktighet och samhällsutveckling, integration av människor med funktionsnedsättning och konsumenternas intressen. Bolagens ansvar för hållbarhetsfrågor definieras som bland annat ansvarsfullt nyttjande av resurser, hantering av mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, antikorrupktion och affärsetik.

Sverige är med och följer OECD:s riktlinjer. Är man med i OECD, eller Organisation for Economic Co-operation and Development, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling – jag tycker att det är viktigt att vi nämner vad de här förkortningarna står för så att alla förstår vad vi säger i talarstolen – förbinder man sig att upprätthålla viss standard som bland annat handlar om mänskliga rättigheter, miljö, arbetsförhållanden, antikorrupktion, konsumentintressen, konkurrens, vetenskap, teknik, skatt och nu senast tillkommet, frihet på nätet.

Utrikesdepartementet har en enhet för internationell handelspolitik, och där finns Sveriges CSR-ambassadör. Enheten leder en samverkan mellan staten, näringslivet och arbetstagarnas organisationer.

Det finns fler aktörer som syftar till att skydda mänskliga rättigheter och socialt ansvarstagande. Ansvarsskyldighet, etiskt uppträdande, respekt för lagen och respekt för mänskliga rättigheter är några av intressenternas uppgifter att upprätthålla. Läger man till efterlevnad av internationella uppförandenormer är det mesta av innehållet i ISO-standardiseringen och för certifiering uppräknat.

FN:s Global Compact har tio principer som baseras på konventionen om mänskliga rättigheter i arbetslivet.

ILO-deklarationen, International Labour Organization, innehåller konventioner, rekommendationer och bestämmelser som täcker det mesta om arbetsrättslagstiftning för att säkerställa löntagarnas trygghet.

ILO har en deklaration som täcker fyra områden: icke-diskriminering och förbud mot barnarbete, eliminering av slavarbete och fackföreningsfrihet.

Även vad gäller klimat- och miljöhänsyn finns olika konventioner och bestämmelser gällande ett hållbart företagande.

Multilateral Environmental Agreements, MEA, syftande på specifika handelsåtaganden, var tänkt att ingå i den så kallade Doharundan. Utrikesdepartementet menar att Sverige och EU drivit på så att miljöfrågorna skulle inkluderas i Doharundan, men förhandlingarna i dessa frågor har inte kommit så långt. Dock har flera MEA-sekretariat beviljats observatörsstatus till förhandlingskommittén inför varje förhandling.

När det gäller internationell handel och jämställdhet finns även här en kvinnokonvention, Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women, Cedaw, som ni har talat om förut här, som 90 procent av FN:s medlemsstater har förbundit sig att följa. När EU förhandlar handelsavtal i olika sammanhang för medlemsstaterna beställs hållbarhetsmässiga konsekvensanalyser, Sustainability Impact Assessments, SIA. Dessa omfattande analyser innehåller även handelsavtalens effekter på kvinnors villkor och jämställdhet. Det är naturligtvis oerhört viktigt att så görs.

Handelshinder mot nationer på den afrikanska kontinenten arbetas successivt bort. Det ska eftersträvas friare handel och integrering av de fattiga länderna i handelssystemet, inte minst för att bekämpa världsfattigdomen.

Ökande handel och minskade handelshinder kan lyfta en nation som är biståndsmottagare till intressanta handels- och exportmarknader. E-handeln kan bli en viktig del av den totala handeln för den afrikanska kontinenten. E-handeln i sig skulle kunna öka över lag men behöver hjälp på vägen med olika åtgärder som kan handla om försäljningsvillkor, immaterialrättsliga hinder eller hinder kopplade till betalningar.

Kommissionen har sedan *En digital agenda för Europa KOM2010* genomfört många förändringar för att underlätta för digital handel men har identifierat ytterligare ett antal nya förslag som behöver genomföras. Det handlar om enorma summor i ökad handel över gränserna om man kan lyckas säkra upp och förenkla handeln på nätet. Där finns en marknad som når varje del av världen med ett knapptryck, och det skulle gynna inte minst fattiga länder.

För Sveriges del borde turist- och besöksnäringen kunna bli en mycket större handelsvara på den internationella marknaden. Möjligheten för olika regioner att marknadsföra sig för att dra till sig fler besökare borde vara gränslös.

Fler besökare betyder fler människor som konsumerar det självklara som hotellnätter och mat, men också besök till allehanda turistmål och inköp av lokala produkter.

Att turister kommer till landet Sverige ger möjligheter för företag och bolag här att marknadsföra sig till nya handelsländer. Varje individ som kommer hit har sina kontakter och är kanske själv företagare. Fria och öppna kontakter är det som är frihandel, där ska inte gränser och regler försvåra. De lokala näringarna kan blomstra med fler investeringsmöjligheter och behov av att anställa fler. Så kan hela Sverige leva.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Anf. 90 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Anna Steele för anförandet. Det finns ett par saker som jag behöver reda ut i majoritetens texter i det här betänkandet, några alternativ. Jag har tagit upp ett i föregående replikskifte med Hans Rothenberg där jag lyfte fram jämställdhetsaspekterna. Där framhöll Hans, och majoriteten skriver också så, att de ska åtgärdas med andra insatser än genom handelspolitik.

På ett annat ställe i betänkandet skriver ni som motivering när vi pratar om Exportkreditnämnden att de har fastställt en policy för ansvarsfullt företagande enligt vilken man ska ta hänsyn till miljö, mänskliga rättigheter och arbetsförhållanden inför garantigivning.

Vidare skriver ni lite längre fram att utskottet vill framhålla betydelsen av att verksamheten bedrivs i enlighet med en politik för global utveckling, det vill säga att handelspolitiken gör det.

Vad gäller egentligen? Vad är den borgerliga majoritetens uppfattning? Ska handelspolitiken inbegripa mänskliga rättigheter och jämställdhet eller inte?

Anf. 91 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Självklart!

Anf. 92 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Det var bra att få det svaret. Jag hörde tidigare klart och tydligt att Hans Rothenberg hade en helt annan uppfattning. Ni har tydligt och klart skrivit här att handelspolitiken inte ska omgärdas av dessa punkter utan att det finns andra verktyg.

Anf. 93 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Jag vet inte vad jag ska säga. Jag tycker att det är tydligt att det är sådana villkor som ska finnas med i alla avtal. Jag har inte uppfattat något annat.

Anf. 94 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Vi tycker alla att WTO är viktigt. Det är viktigt att vi fortsätter WTO-förhandlingarna. Vi vill gärna ha ett frihandelsavtal över hela världen.

De två besvärligaste frågorna har gällt exportstöd för industriprodukter och jordbruksprodukter. De har varit i fokus inte bara under den här regeringen utan också i tidigare regeringar. De har varit en röd tråd.

Har regeringen bytt fokus med tanke på att Anna Steele säger att avtalet vad gäller miljöteknik ska vara huvudfokus vid nästa WTO-möte? Jag förstår inte riktigt. Jag har inte fått intrycket att regeringen anser att detta är den prioriterade frågan. Det intryck jag har fått är att den hållning som Sverige har om WTO är den hållning vi har haft hela tiden, nämligen att frågorna om stöden till industri- och jordbruksexport är viktigast att lösa även den här gången. Man har faktiskt nått *lite* längre fram. Man går framåt med ministeg i WTO.

Anf. 95 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Jag lyfte fram att frågorna om klimat- och miljöhänsyn var viktiga att få med.

Jag förstod inte riktigt Börje Vestlunds fråga. Har jag missuppfattat något?

Anf. 96 BÖRJE VESTLUND (S) replik:

Herr talman! Ja, det måste Anna Steele ha gjort. Jag tyckte att jag var tydlig.

Ska regeringen överge den linje man alltid har hållit i WTO-förhandlingarna, nämligen att lösa frågan om exportstöden till industriprodukter och jordbruksprodukter? Det är den övergripande frågan. Den har i ärlighetens namn gjort att förhandlingarna har stoppats upp vid flera tillfällen, inte minst när det gäller Doha.

Delar Anna Steele Hans Rothenbergs uppfattning att vi ska akta oss för att besvara regeringen att redovisa saker och ting för riksdagen? Det är väl det sjunde sammanträdet i näringsutskottet som ställs in i morgon. Är det verkligen Alliansens uppfattning att vi ska akta oss för att besvara regeringen? Vi har inga ärenden att behandla i näringsutskottet – och inte i många andra utskott heller. Delar Anna Steele uppfattningen att vi inte ska besvara regeringen att komma till riksdagen?

Anf. 97 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Det är absolut inte så, Börje Vestlund, att man ska frånga några linjer. De olika frågor som har tagits upp tidigare ska naturligtvis drivas vidare.

Jag tycker naturligtvis inte heller att man inte ska störa regeringen. Tvärtom är det bra om vi hela tiden kan ställa frågor till regeringen och hålla regeringen på tå.

Uppriktigt sagt var det inte en så bra fråga.

Anf. 98 MATS ODELL (KD):

Herr talman! Var och en som har följt debatten har kunnat konstatera att den går i enighetens tecken när det gäller själva grundfrågan, nämligen frihandelns princip. Så har det inte alltid varit. Det sena 1800-talets uppsplitande debatter om frihandelsfrågorna ligger långt bakom oss. Frihandel, demokrati och marknadsekonomi kan sägas ha gått segrande ur 1800- och 1900-talets stora ideologiska strider.

Här i riksdagen finns en allmän övertygelse om att frihandel är en viktig princip att försvara, som vi har hört i dag. Det kan finnas lite nyansskillnader, men på det stora hela finns en glädjande enighet om detta.

Vi har i näringsutskottet besökt ett antal andra länder – snabbväxande länder, andra som växer mindre snabbt – och konstaterat att det finns någon sorts nyprotektionism. Jag ska inte nämna vilka länder det handlar om, men uppenbarligen finns bland ledande företrädare protektionistiska strömningar och debattnivån befinner sig där på den nivå vi hade för länge sedan.

Vi har också sett hur nyprotektionismen breder ut sig på närmare håll. Rättare sagt är det nog fel att säga nyprotektionism. Det är gammal protektionism. Det är sådant som finns kvar, även i länder som tillhör EU:s grundare. Vi hade en utfrågning i riksdagen för några månader sedan om

funktionen för EU:s inre marknad. Vi diskuterade ett av våra stora möbelföretag. I ett av våra grannländer där det finns potential att öppna tio nya varuhus sker en prövning av om det behövs nya varuhus eller inte: Nej, det behövs inte. Så har man räknat ut hur många arbetstillfällen som har gått förlorade och hur mycket dyrare möblerna blir för människorna, och så vidare.

Det här är mekanismer som finns kvar och som det finns all anledning för oss att vara uppmärksamma på.

Man tycker sig se kortsiktiga vinster med den typen av protektionism. Men långsiktigt genererar fri handel bättre ekonomiska förutsättningar för länder och medborgare än varje protektionistisk handelspolitik. Vi har tidigare hört – jag tyckte att Hans Rothenberg beskrev det väl – att Sverige är ett synnerligen exportberoende land. Sverige är helt avhängigt exporten för att ha en hygglig levnadsstandard i vår höga och kalla nord. Det talas ibland om elöverskott. Ja, vi exporterar el, ungefär 30 terawattimmar. Vi har ett lastbilsöverskott. De exporteras också. Vi har lyckats i den utsträckning som Hans Rothenberg väl beskrev.

Vi har all anledning att peka på att det naturligtvis finns speciella behov i utvecklingsländerna som måste beaktas när man diskuterar handelspolitik. Även bland världens fattigaste länder är frihandel en stark välståndsskapande kraft. Vi ser nu glädjande exempel på det runt om i världen, även på den afrikanska kontinenten. Många blir förvånade över den enorma tillväxten i Afrika. Det är en kombination av demokrati, marknadshushållning och frihandel som åstadkommer att miljoner människor lyfts ur fattigdom med hjälp av dessa viktiga principer.

Sverige ska vara en tydlig röst i både EU och andra forum för en öppen och fri handel och för att motverka protektionistiska krafter, inte minst i tider av osäkerhet om den ekonomiska utvecklingen. Det verkar ha en effekt att skapa protektionistiska strömningar när det blir problem i ekonomin.

Det är lika viktigt att de pågående förhandlingarna inom världshandelsorganisationen WTO, den så kallade Doharundan, kan föras framåt, som de andra förhandlingarna vi har talat om här.

Utsikterna ser tyvärr inte särskilt ljusa ut för att Doharundan ska kunna slutföras i närtid utan är snarare ganska dystra. Detta innebär att Sverige måste fortsätta att vara en pådrivande kraft i förhandlingarna. Högst på agendan står nu att väcka Doharundan som närmast har slumrat in efter hinder från främst Kina och också EU, Indien och USA. Börje Vestlund var inne på de mekanismer som bidrar till att det inte kommer till en lösning i närtid.

Många oroas över att rundan håller på att ersättas alltmer av bilaterala och plurilaterala frihandelsavtal. De avtalen utesluter alldeles för ofta också fattigare länder.

Ökningen av de bilaterala avtalen är resultatet av bristen på framsteg inom WTO. Doharundans blockering paralyserar nu hela systemet. Det finns till och med de som menar att WTO:s relevans över huvud taget är i gungning på grund av detta. Därför krävs nu ledarskap och handling. Det handlar ytterst om alla de resurser och miljarder – om det nu är kronor, dollar eller euro spelar ingen roll – som skulle kunna frigöras om förhandlingarna kunde föras till ett lyckat slut.

I det betänkande vi diskuterar i dag behandlas ett antal olika handelspolitiska områden, som handel och arbetsvillkor, miljöteknik till utvecklingsländer, miljö- och djurskyddskrav, exportförbud av snus, exportfrämjande, digitala handelshinder, handel med sjukvårdstjänster, miljöteknik-export, export av svenska bär och exportfrämjande och politik för en global utveckling.

Jag kan bara säga att i majoriteten avstyrker vi antingen motionerna för att vi tycker att motionärerna har fel eller för att kraven redan är tillgodosedda. Det är de två parametrarna som ligger bakom att vi yrkar avslag på samtliga förslag.

Med tanke på att mina allianskamrater redan har debatterat en del av detta är det inte rimligt att jag nu ännu en gång upprepar den debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

9 § Energipolitiska frågor

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2012/13:NU17
Energipolitiska frågor.

Anf. 99 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S):

Herr talman! Nu är det dags för ytterligare en energidebatt. Denna gång handlar det om ett antal motioner från allmänna motionstiden. Utskottsmajoriteten avstyrker samtliga, och det föranleder oss socialdemokrater att ha ett antal reservationer. Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 1, 5 och 13.

Omställning av samhället i en mer hållbar riktning är en utmaning men också en möjlighet. Det krävs kraftfulla miljö-, klimat- och energiåtgärder som skapar förutsättningar för människor att ta miljöansvar i sin vardag.

Genom investeringar i infrastruktur, bostäder och förnybar energi blir det enklare för människor och företag att göra klimatsmarta val samtidigt som fler jobb skapas. Det är en vinna-vinna-situation.

Socialdemokraternas mål för den svenska energipolitiken är att trygga tillgången på el och annan energi med en energiproduktion som är långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig på en gränsöverskridande marknad, och vi ska ha överskott av el.

Jag inledde vår energidebatt nu i december med att säga att vi socialdemokrater anser att all svensk energi på sikt kan komma från förnybara energikällor. Det är en fråga om vilja och politiskt mod. Se bara tillbaka på vår svenska energipolitiska historia! Vi har något att leva upp till, vi som i dag sitter i riksdagen.

Det krävs av oss att våga lyfta blicken och se hur vi tillsammans kan ge stabila spelregler och långsiktiga visioner om ett hållbart energisystem. Därför vill jag än en gång lyfta fram frågan om behov av blocköverskridande energiöverenskommelser.

Men den viljan finns ju inte hos sittande regering, tyvärr. Jag tror att det är dåligt för både den svenska industrin liksom hushållen och energibranschen att vi inte lyckas att komma överens.

Som jag inledde med att säga vill vi på sikt att all energi ska komma från förnybara energikällor. Därför krävs det högre mål, ökad ambition och satsning på energiforskningen. Vi har redan nu nått målet som är uppställt för 2020 på 50 procent förnybart.

Detta visar att det går bara den politiska viljan finns. Vi socialdemokrater vill höja målen. Men det krävs, som jag sade, stabila, långsiktiga spelregler.

I detta betänkande hanteras ett antal motioner om bland annat biogas där vi tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet önskar en biogasstrategi och att det fastställs nationella mål för den årliga biogasproduktionen.

Vi nämner också havsbaserad vindkraft där de hinder som finns behöver lösas snabbt. Bland annat handlar det om landanslutningar, och där har Svenska kraftnät kommit med intressanta lösningar. Redan 2010 kom en utredning med förslag till hur man ska underlätta just för havsbaserad vindkraft. Regeringen måste agera.

När det gäller solenergi vill vi socialdemokrater att Energimyndigheten får i uppdrag att se över nuvarande insatser och regelverk för att öka solenergens andelar. Vi i Sverige ligger alldeles för långt efter länderna i Europa som har ungefär samma solinstrålning som vi. Vi har i tidigare motioner nämnt behov av planeringsmål för solenergi.

Herr talman! Just nu händer det spännande saker. Det är Energimyndigheten som startat en egen utredning för att se över ett långsiktigt hållbart energisystem. Det är något som vi från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet efterlyst sedan länge.

Det är bra, för vi behöver mer kunskap och samma grund att stå på för att se vilka vägar som går att gå. Det kommer också att underlätta för att vi ska kunna sätta oss ned tillsammans över blockgränserna bland myndigheterna, näringsliv och organisationer och tillsammans fundera på hur vi löser framtidens behov. Vilka möjligheter finns, och vilka är problemen?

Myndighetens utredning är efterlängtd, och jag tror att den kommer att ge oss redskapen vi efterfrågar. Sedan är det bland andra vi här i riksdagen som ska besluta om vilka vägar vi ska gå.

Herr talman! I övergången till ett förnybart energisamhälle kommer alltmer av produktionsenheterna att vara lokalt ägda och småskaligt uppbyggda. Utmaningarna här är att förankra kunskap lokalt, skapa en folk rörelse kring förnybar energi, samt att bygga ut det smarta nät som stöttar bland annat småskalig elproduktion.

För att nå mer av lokalt engagemang och såväl småskaliga som storskaliga lösningar krävs ett antal politiska beslut som till exempel gör att man kommer till rätta med uttagsskatten för vindkraftskooperativ. En annan viktig fråga är nettodebitering. Jag förutsätter att regeringen snart kommer fram med ett förslag. Nettodebiteringen är spännande och ger möjlighet för dig och mig att bli än mer engagerade i energiproduktion och energianvändning.

En fråga man ställer sig är hur regeringen och dess företrädare i utskottsmajoriteten tänker när vi nu redan har uppnått målet för förnybar

energi. Vad vill ni göra nu och framöver till 2020? Kommer det nya kraftfulla mål, eller ska marknaden få fritt utrymme utan politiska visioner och mål?

Det går alldeles för sakta, och det finns för dålig ambition från regeringens sida när det gäller energipolitiken. Jag brukar säga när jag är ute på debatter att det är tur att vi har EU:s energipolitik, annars hade vi ingenting att göra i näringsutskottet.

Vi måste också öka takten och intresset för energieffektiviseringen. Det är den smartaste grejen att göra när det gäller energiområdet. Det handlar om att spara energi och använda den på smartaste sätt.

Vi politiker ska stimulera och uppmuntra energieffektivisering. Vi har till exempel hela bostadsområdet. Här finns mycket mer att göra. Vi måste bygga om bostäderna från miljonprogrammet på ett miljöriktigt och hållbart sätt för att minska energiförbrukningen. Nya hus ska byggas med lågenergimetoder och lågenergiförbrukning.

Alla möjligheter att skapa ett mer resurssnålt, miljöanpassat och kostnadseffektivt energisystem genom att effektivisera energianvändningen är väldigt stora. Vi vet att potentialen är stor i Sverige.

Därför vill vi från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet se införandet av vita certifikat som ställer krav på elleverantörerna att bidra till att införa effektivisering. Vi tror det behövs fler verktyg i verktygslådan för att nå framgång.

Energimyndigheten konstaterar att Sverige inte kommer att nå målet 20 procent effektivare användning 2020. Vad drar regeringen för slutsatser av det? Vad drar utskottsmajoriteten för slutsatser av det? Är det att vänta och se, eller kommer det åtgärder? Tiden springer ifrån oss om vi ingenting gör.

Herr talman! Det är många frågetecken kvar när det gäller regeringens agerande för vår framtida energipolitik, både när det gäller förnybarhetsmålet och energieffektiviseringen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ingemar Nilsson, Börje Vestlund och Karin Åström (alla S).

Anf. 100 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! Sedan riksdagen senast debatterade energipolitiken har SOM-institutet presenterat nya siffror över svenska folkets åsikter om kärnkraften. Mätningen visar att motståndet håller i sig. Det är till och med fler som vill avveckla nu än förra året. 48 procent vill avveckla och 36 procent vill behålla eller bygga ny. Denna folkvilja ger oss politiker ännu ett skäl att skynda på utbyggnaden av förnybar energi och satsningar på energieffektivisering.

Att använda energi smartare och därmed kunna minska energianvändningen är den viktigaste pusselbiten i energiomställningen. Det är det snabbaste, billigaste och miljöbästa sättet att fasa ut miljödåliga alternativ. Och potentialen för energieffektivisering är enorm. Den statliga Energieffektiviseringsutredningen har visat på en lönsam potential att spara 35 terawattimmar. Det är mer än hälften av vad kärnkraften levererar.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2013 klargjort att målet om 20 procent minskad energiintensitet till år 2020 kommer att bli svårt att nå. Analysen är gjord utifrån dagens politik. Samtidigt pågår arbetet med EU:s energieffektiviseringsdirektiv som ställer krav på att Sverige skärper upp arbetet med energieffektivisering. Energimyndigheten menar att det behövs en fördubbling av insatser för att nå målet. Även den internationella energibyran IEA har nyligen uppmanat den svenska regeringen att öka energieffektiviteten. Men regeringen har inte svarat med några förslag. Tvärtom har man de senaste åren i budgeten skurit ned stödet till hushåll och företag att använda energin smartare.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet föreslår gemensamt att regeringen ska ompröva förslaget om vita certifikat. Det är ett system som använts framgångsrikt i flera länder såsom Italien, Frankrike, Storbritannien och Danmark.

Vita certifikat låter energiföretagen leverera mer nytta och mindre energi. Med ett sådant system får energiföretagen uppdraget att erbjuda sina kunder åtgärder för att effektivisera sin energianvändning. Detta är ett system som har varit så framgångsrikt att EU-kommissionen nu föreslår att det införs i fler länder. Det är förvånande att regeringen hittills har sagt nej utan att presentera några egna förslag. Ingen gynnas av en politik för energislöseri.

Herr talman! Vindkraften byggs ut snabbt i både Sverige och världen. Utbyggnaden skapar nya gröna jobb och är en viktig pusselbit för att nå målet om 100 procent förnybar energi. Men den positiva utvecklingen i Sverige har börjat sakta ned på grund av ett antal hinder på vägen. Generellt är svenska folket mycket positivt till att bygga ut vindkraft. Nio av tio vill att vi fortsätter att bygga ut vindkraften som i dag. Men alltför ofta blir det lokala kontroverser där det ska byggas vindkraftverk eftersom människor i orterna inte inkluderas.

För att ta till vara den potential som finns i vindkraften är det nödvändigt att öka allmänhetens deltagande och därmed acceptans för vindkraft i närmiljö. Ett sätt att uppnå detta är att erbjuda dem som bor i närheten av planerade vindkraftverk rätten att bli delägare genom att köpa andelar i vindkraftverket. Detta har varit mycket framgångsrikt i Danmark, där det mesta av vindkraften i dag faktiskt ägs av privatpersoner till skillnad från i Sverige.

Herr talman! Det här betänkandet behandlar även frågan om biogas. Den största utmaningen i att nå ett helt förnybart energisystem är troligen transportsektorn. Ett hållbart transportsystem innebär att fler resor görs med kollektivtrafik och att mer gods transporteras på järnväg, samtidigt som vi utvecklar fler förnybara drivmedel. Biogas är det miljöbästa bränslet som i dag finns att tillgå. Om gödsel, avloppsslam och andra organiska substanser som annars läcker växthusgasen metan samlas in och görs till biogas får man dubbel klimatnytta.

Runt om i Sverige finns det många spännande projekt kring biogas. Men medan enskilda kommuner och regioner går före sitter regeringen med armarna i kors. Sverige saknar i dag en nationell strategi för biogasen.

Regeringens mål om en fossiloberoende fordonsflotta gör ingen verklig klimatnytta om det inte följs upp med konkret politik. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet presenterar i dag ett gemensamt

förslag om att regeringen ska ta fram en biogasstrategi och konkreta åtgärder för hur vi kan nå en ökad biogasproduktion.

Till sist: Den förnybara energin gör miljönytta först när den ersätter miljösämre alternativ som kärnkraft eller fossil energi. I dagens betänkande finns också en motion från Miljöpartiet som kräver ett stopp för utvinning av fossil energi i Sverige. Planerna på utvinning av bland annat skiffergas behöver avbrytas om Sverige ska ha en konsekvent och tydlig linje i klimatfrågan. En tydlig politik för förnybar energi förutsätter också en tydlig politik bort från de fossila energislagen.

Herr talman! Jag står bakom alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservationerna 1, 3 och 13.

I detta anförande instämde Jonas Eriksson (MP).

Anf. 101 ANNA HAGWALL (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 2 och 4.

Några av de viktigaste frågorna vi har framför oss gällande produktion och uttag av energi är bland annat långsiktig planering gällande investeringar, konkurrens och global samhällsnytta för att skapa en stabil och säker leverans av el. Men en viktig aspekt som inte får glömmas bort är även elkunden, som i slutändan får bekosta kalaset vid eventuella felaktiga beslut.

Vi måste börja se att el är något positivt, särskilt när övergången sker från produktion av fossila bränslen. Vi behöver även inse att all produktion av el och energi har för- och nackdelar. Det är lätt att stå här och vurma för sin vision och målsättning, men just visioner och kostnader har historiskt inte alltid gått att sammanföra på ett optimalt sätt.

Just kostnader och dess påverkan på konkurrensen är något som vi behöver vara realistiskt medvetna om. Vi ser enorma investeringsprojekt i Europa gällande den decentraliserade infrastrukturen och utbyggnaden av intermittent energiproduktion. Men kostnader på tusentals miljarder är inte det enda problemet i ett europeiskt perspektiv. Vi ser i dag resultatet av bland annat det olyckliga beslutet att avveckla tysk kärnkraft, nämligen stora subventioner för intermittenta energislag och energitoppar som belastar kringliggande nationers elnät, men störst är bristen på reglerkraft. Dessutom går det nu europeiska rykten om att även kärnkraften ska kunna regleras.

Så länge vi inte kan lagra överskott av energi kommer Europa att lida brist på reglerkraft. Om jag får tala i termer av ädla metaller kommer nordisk regler- och balanskraft att klassas som elguld, och detta är något som vi ska värna om för den nordiska marknaden och dess konkurrenskraft.

Givetvis ska vi ha europeiska elförbindelser, för även vi kan behöva balansera vårt behov och exportera vid gynnsamma tillfällen. Men försiktighet bör råda att göra en full utbyggnad av dessa kontinentala förbindelser, så länge vårt elnät inte klarar full överföringskapacitet från norr till söder, för att inte ett högre europeiskt energipris ska drabba svenska elkonsumenter, och då särskilt i den södra delen.

Herr talman! Vi har i Sverige en av världens absolut bästa energimixer gällande både utsläpp och balansering och dessutom ett mycket

gott år för export av el. Detta kan vi tacka både kärnkraften och vattenkraften för. Vi måste se det som vår skyldighet att värna om dessa energislag för att säkerställa god konkurrens- och exportkraft. Vi måste ge våra företag och den tunga basindustrin alla tänkbara medel för att värna om jobben och göra det attraktivt att verka och producera i Sverige.

Kärnkraften står för en betydande del av vår elproduktion, och vi, men även näringslivet, ser behovet av att säkerställa detta och att bygga ny kärnkraft. Vi ser vikten av ökad forskning och utveckling inom alla delar, till exempel när det gäller nya generationens verk men även inom slutförvar. Detta genererar en trygg och stabil grund för framtida investeringar i Sverige men även en kunskap för export.

Vi skulle kunna diskutera alla energislags positiva och negativa effekter i dagar men att avveckla just kärnkraften som baskraft, minska vattenkraften som är både bas och reglerkraft, fasa ut fossila bränslen och satsa enorma summor på europeiskt elnät och intermittenta energislag kommer att få konsekvenser.

Att göra allt detta på en gång utan att det påverkar konsumenterna ser vi som orimligt. Ska vi dessutom göra oss beroende av olja och gas från utomeuropeiskt politiskt instabila stater och konkurrera med eventuell billig skiffergas från USA gör vi en blunder både miljömässigt och ekonomiskt.

Herr talman! Vi måste ställa rimliga krav som inte stryker utvecklingen, miljönyttan och konkurrensen. Därför menar vi att prioriteten ligger i att säkerställa ett samarbete med närliggande nationer, bygga ut vår infrastruktur och satsa på forskning och utveckling gällande energi, miljö och kärnteknik. Detta möjliggör det viktigaste, nämligen att fasa ut fossila bränslen för minskade koldioxidutsläpp.

Anf. 102 KENT PERSSON (V):

Herr talman! Jag skulle kunna göra det enkelt för mig och bara säga att jag ansluter mig till vad Ann-Kristine Johansson och Lise Nordin sade i sina anföranden. Jag delar i stort deras uppfattning. Jag ska dock säga några ord.

Jag yrkar bifall till reservation 1 som handlar om biogas och ny målsättning och till reservation 13 som handlar om energieffektivisering och vita certifikat.

Herr talman! Att klimatutmaningen är vår tids ödesfråga har vi hört världens ledare uttala vid olika tillfällen de senaste åren – och inte nog med det. De har också talat om vikten av att vidta kraftfulla åtgärder för att minska de klimatpåverkande växthusgaserna. Detta var också vår statsminister Fredrik Reinfeldt tydlig med inför klimatförhandlingarna i Köpenhamn, men efter det har det varit mycket tyst från honom.

Förra året publicerade Världsbanken en prognos för hur medeltemperaturen skulle kunna utvecklas till 2050 om inget görs eller om vi fortsätter som i dag. Den kan höjas med fyra grader.

Det är problematiskt redan vid två graders höjning. Det är inte bra som det ser ut i dag med den klimatförändring vi har. Då förstår ni själva effekterna vid fyra graders klimatförändring.

Herr talman! I den svenska debatten har jag många gånger hört från dem som tycker att vi ligger bra till, att vi är bäst i klassen, att vi är ett föredöme när det gäller klimatomställning och att vi har nått långt. Ytter-

ligare åtgärder och större krav skulle inte vara effektiva eller kostnads-effektiva, och det skulle inte heller ha någon större påverkan på de globala utsläppen.

Det är en farlig inställning. I Sverige har vi väldigt bra förutsättningar att skapa ett samhälle med 100 procent förnybar energi, vilket Vänsterpartiet har föreslagit.

Tänk er att en stad i Kina med en befolkning motsvarande Sveriges skulle anamma vår energipolitik, lägga till lite och höja kraven. Jag är övertygad om att vi skulle hylla det, jubla och tycka att det var jättebra. Men det påverkar inte de totala utsläppen ett dugg om inte vi heller gjort det. Om vi gör det eller om Kina gör det spelar ingen roll för det totala. Men här har vi möjligheten, så varför ska vi då inte göra det?

Vi har nyss fått besked om att vi har nått vårt mål när det gäller förnybar energi. Vi har passerat 50 procent och ligger på 51 procent, och det är åtta år kvar till 2020. Det är givetvis väldigt bra, tycker jag och Vänsterpartiet. Frågan är dock vad regeringen vill göra de kommande åtta åren. Vad har ni för förslag? Är ni nöjda nu även om vi har förutsättningarna att gå mycket längre och göra det kostnadseffektivt?

Vänsterpartiet har föreslagit att vi ska ta fram en plan för 100 procent förnybar energi och visat på det. Vi har lagt fram konkreta förslag i riksdagen i vårt budgetbetänkande som vi behandlade i höstas när det gäller solenergi, forskning, smarta nät, vindkraftens utbyggnad och den havsbaseerade vindkraften. Vi har med det i texten här, och vi har det som motiv-reservationer också.

Det går att göra mycket mer om man bara vill, och vi vill. Men det gäller också att ha förmågan att fatta politiska beslut, och det är den borgerliga regeringens stora problem. Ni är inte överens internt om vad ni ska göra. Egentligen finns det en majoritet i riksdagen för att gå mycket snabbare fram inom en rad områden, så det är synd. Vi förlorar tid och tempo.

Vi har lagt fram förslag i riksdagen tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet vad gäller energieffektivisering. I dag brottas Energimyndigheten med direktivet att vi ska energieffektivisera med 1 ½ procent årligen. Jag har sett rapporten; det är inget färdigt förslag. På det sätt som Energimyndigheten laborerar med direktivet blir det mycket tricksande med siffror för att göra det så lätt som möjligt för svenskt vidkommande. Besparingsbetinget i rapporten skulle inte på långa vägar uppnå de intentioner med direktivet som funnits. Det blir ett tricksande med statistik.

Till exempel anser man i rapporten att vi ska tillgodoräkna oss 25 procent av sparbetinget för det vi har gjort mellan 2009 och 2013. Det kan man diskutera om vi ska göra. Man exkluderar dessutom hela trafiksektorn för att få ned volymen. Det känns inte bra.

När det var på tapeten sade Maud Olofsson gång på gång att energieffektivisering är den billigaste, mest effektiva och bästa miljöåtgärd vi kan vidta. Jag delar den uppfattningen. Det var en klok inställning.

Varför vidtas då inga åtgärder? Varför försöker man skjuta upp frågan om vita certifikat som är ett klart och tydligt exempel på hur vi kan gå vidare och ställa krav på att våra energileverantörer ska vidta åtgärder och hjälpa till? Kan det vara så svårt?

Herr talman! Varför vill inte den borgerliga regeringen gå med på detta förslag?

Ni har sagt att det finns andra åtgärder, att ni ska vidta andra åtgärder. Men ni har inte på någon punkt preciserat vilka åtgärder det är. Därför vidhåller vi med bestämdhet att vita certifikat är en viktig del av energi-effektiviseringsåtagandet.

Anf. 103 MATS ODELL (KD):

Herr talman! I det här betänkandet behandlar utskottet 30 motionsyrkanden om olika energipolitiska frågor från den allmänna motionstiden 2012. Yrkandena handlar om allt möjligt. De handlar om biogas, vindkraft, solenergi, vågkraft, fastprissystem, energieffektivisering och vissa övriga energipolitiska frågor. Jag kommer inte att gå in på samtliga dessa energislåg här i dag. Jag tror att det är klokt att börja med ett helikopterperspektiv innan vi dyker ned i de olika energislagen.

Sverige är i många avseenden mycket lyckligt lottat när det gäller tillgången på råvaror och andra förutsättningar för en hållbar energiproduktion. Riksdagen har beslutat att andelen förnybar energi år 2020 ska vara minst 50 procent av den totala energianvändningen. Andelen förnybar energi i transportsektorn ska år 2020 vara minst 10 procent. Vi har också fastställt ett mål om 20 procent effektivare energianvändning till år 2020.

Som vi har hört här i dag vill flera partier gå längre och försöka få med sig riksdagen på målet 100 procent förnybar energiproduktion. Jag menar att detta under överskådlig tid knappast är möjligt att förena med den välfärdsnivå och den näringsstruktur som Sverige har. Regeringens målsättningar är mer realistiska att uppnå.

Sveriges välfärdsproduktion vilar i väldigt hög grad ytterst på förädlingen av våra viktiga naturresurser skogen och malmen. Genom hela den förädlingsprocessen handlar det nästan uteslutande om en synnerligen elintensiv industri som ska gå dygnet runt året runt, oavsett om det blåser eller om det är vindstilla, om solen har gått upp eller har gått ned, om den är i moln eller lyser från en klarblå himmel. Då ska det finnas elektricitet.

Vad det handlar om när det gäller förnybar energi är att det är intermittent energi – i alla fall i dagens läge – som inte uppfyller dessa krav. Sverige är ett land som är oerhört beroende av vår basindustri. Det är över 100 kommuner i Sverige som är helt beroende av elpriset, genom att de har så mycket elintensiv industri.

Det är inte ansvarsfullt att försöka göra gällande att detta är möjligt. Flera talare har sagt: Varför gör ni ingenting? Detta har vi ju lagt fram förslag om – det är bara att genomföra!

Det är hyckleri, skulle jag vilja säga. Vi hade Energimyndighetens nya generaldirektör Erik Brandsma i utskottet den gångna veckan. Han sade tydligt på frågan om det går att uppnå 100 procent förnybart: Ja, det kan gå på mycket, mycket lång sikt.

En del säger att detta är lätt och enkelt och att regeringen bara ska få ändan ur vagnen och ge något uppdrag till någon myndighet, så blir det klart. Det är inte en trovärdig politik.

Detta är en stor utmaning. Vi har utmaningar på det här området och behöver, som flera har sagt, skruva upp ambitionsnivån på några områ-

den för att nå framför allt energieffektiviseringsmålet. Som ni alla vet pågår det också ett arbete som jag strax ska återkomma till.

För att börja med biogas: En av de största energiutmaningarna i fråga om behovet av en storskalig energiomställning ligger i just transportsystemet. Vi har en elproduktion som i princip är helt koldioxidfri. Det handlar om att transportsystemet är den stora boven i sammanhanget. Där har vi målet om en fossiloberoende fordonsflotta till år 2030.

I juli förra året tillsatte regeringen en särskild utredare som har till uppgift att ta fram handlingsalternativ och förslag på åtgärder för att minska transportsektorns utsläpp och fossilberoende. I det arbetet kan biogas spela en viktig roll. Regeringen har också gett särskilt stöd till biogas för att uppmuntra ökad produktion, distribution och användning.

Nu vill som sagt Socialdemokraterna och Miljöpartiet se en nationell biogasstrategi. Då ska vi komma ihåg att regeringen redan år 2009 gav Energimyndigheten i uppdrag att i samråd med Statens jordbruksverk och Naturvårdsverket utveckla en långsiktig strategi som bidrar till ökad användning av biogas. Det kallar jag biogasstrategi. Det uppdraget har alltså redan getts.

Detta är förslag som beaktas i den fortsatta processen. Vi tror nämligen att en biogasstrategi ska inkluderas i arbetet med att uppnå en fossiloberoende fordonsflotta. Däremot är det knappast särskilt smart att föregripa utredarens arbete genom att bryta ut just frågan om en särskild biogasstrategi. Det skapar förvisso sysselsättning men tyvärr i form av dubbelarbete.

Vindkraften är en prioriterad del av regeringens energipolitik med förnybara energikällor. Utöver stimulanser genom elcertifikatssystemet har regeringen gett stöd till teknikutveckling och marknadsintroduktion av storskaliga vindkraftstillämpningar och stöd till bland annat kommuner och länsstyrelser för att genomföra planeringsinsatser för vindkraften.

De kraftfulla åtgärder som regeringen har vidtagit till stöd för vindkraften har också gett stort resultat. Vindkraftsproduktionen i Sverige ökade till exempel år 2011 med 74 procent jämfört med år 2010. Vi kan också konstatera att utbyggnaden av den landbaserade vindkraften går snabbt. Den havsbaserade vindkraften utvecklas däremot inte i samma snabba takt, till viss del naturligtvis beroende på att kostnaderna där är betydligt högre när det gäller byggnation och framför allt anslutning till nätet.

Vi anser på goda grunder att stöden till förnybara energikällor ska vara så generella som möjligt.

Miljöpartiet lyfte, som vi hörde, fram frågorna om vindkraftsutbyggnad och tycker också att det finns ett behov av folklig acceptans. Men, herr talman, Miljöpartiets metod är att försöka styra ägandet i vindkraften genom att 20 procent ska ägas av de boende i området – oavsett om människor vill äga vindkraft eller inte och oavsett om de vill ha vindkraft i sitt närområde eller inte. Jag gillar ägarspridning. Men detta är en form av tvångsägarspridning som är ganska illa genomtänkt – att sporadiskt tvinga på medborgare i slumpvisa, drabbade områden att plötsligt börja äga vindkraft kan knappast vara en långsiktigt hållbar strategi ens för ägarspridning.

Frågan är då vad man ska ha i stället. Vi anser att vi ska behålla det kommunala veto som finns. Det leder sammantaget med andra åtgärder

till att vindkraften i första hand lokaliseras till områden där det finns en acceptans för vindkraft, vilket är en viktig dimension, om man vill värna möjligheten att bygga ny vindkraft i Sverige.

Så till solenergi, herr talman. Målsättningen är att ställa om svensk energiproduktion till större andel förnybart, och då är solenergin en bidragande del, även solen skiner betydligt mindre här än i andra delar av Europa och världen. Den kommer ju fram ibland och kan säkert bidra – det är alldeles uppenbart. Sedan 2009 finns också ett särskilt statligt stöd för att främja installation av solceller.

Det huvudsakliga styrmedlet för förnybara energikällor är elcertifikatssystemet, som bygger på att de mest kostnadseffektiva investeringarna ska göras först.

Vår uppfattning är att de statliga forsknings- och investeringsstöden ska inriktas på att få fram system som kan minska kostnaderna för att producera solenergi och därigenom förbättra solenerginns möjligheter att konkurrera med andra energislag.

Herr talman! Allra sist ska jag säga någonting om energieffektivisering. Riksdagen har satt upp ett mål om energieffektivisering där energianvändningen 2020 ska vara 20 procent effektivare jämfört med 2008.

Precis som vid tidigare riksdagsbehandlingen ställer vi oss tveksamma till införandet av system med så kallade vita certifikat som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern förespråkar.

Energimyndighetens egna slutsatser i delanalysen av införandet av direktivet om energieffektivisering är att förstärkning av befintliga styrmedel i regel är att föredra framför helt nya styrmedel eftersom det finns erfarenhet av det nuvarande systemet. Det spelar roll inte minst för att tiden för genomförandet av energieffektiviseringsdirektivet är kort.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motionsyrkanden.
(Applåder)

Anf. 104 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag lyssnade noga på Mats Odells anförande, och det var intressant. Jag kan konstatera att det var högt tonläge ett tag, och jag undrade: Vad är nu detta?

När det gäller våra förslag om att vi vill se mer av förnybar energi var Mats Odell orolig för den elintensiva industrin. Han nämnde bland annat ett antal kommuner.

Jag vill ställa en fråga till Mats Odell: Hur ser du på elprisområdena och inte minst på område 4 där det finns en hel del elintensiv industri som drabbas av höga elpriser? Här kan jag också ta fram Riksrevisionens svidande kritik av regeringen, som skriver följande: Regeringen bidrar till höga elpriser. Regeringens svaga styrning av Svenska Kraftnät har drivit upp priserna.

Jag skulle vilja ha en kommentar till det.

När det gäller Socialdemokraternas önskemål om mer förnybar energi konstaterar vi, vilket jag hoppas att Mats Odell tycker är bra, att Energimyndigheten ska utreda ett hållbart energisystem. Där ska man ta upp hur mycket mer som kan effektiviseras, hur mycket mer som kan tillgodoses med förnybara energikällor – potential, kostnader och samhällsekonomisk nytta, hur försörjningstryggheten kan säkras och hur balans-

frågan löses och så vidare. Allt detta är bra underlag för Mats Odell och mig att ta ställning till när det kommer. Hur löser vi detta i framtiden? Jag tror nämligen att vi är helt överens om att vi måste ha en trygg elförsörjning för industri, hushåll och alla i Sverige.

Till sist vill jag ställa följande fråga till Mats Odell. Vi har nu nått målet om 50 procent förnybar energi. Jag hörde inget i Mats Odells anförande – jag kanske missade det – om vad han och Kristdemokraterna anser framöver. Ska vi vara nöjda med 50 procent, eller kommer det kraftfulla åtgärder?

Anf. 105 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Beträffande tonläget reagerar jag på att man, om uttrycket tillåts, slår blå dunster i ögonen på folk om att det är lätt att åstadkomma 100 procent förnybar energi. Detta är nämligen inte sant. Det är inte lätt om vi ska ha kvar förädling av skogen och malmen i Sverige.

Kan Ann-Kristine Johansson förklara för mig hur basindustrin i Värmland ska gå när solen har gått i moln eller när det har blivit vindstilla om vi har avvecklat kärnkraften, alltså om 40 procent av elproduktionen är borta och ska ersättas med intermittent energi som är beroende av väder och vind? Hur går det för den värmländska skogsindustrin och för alla de stora företag som finns i Ann-Kristine Johanssons egen hemvalkrets? Fundera på det.

Vilken el är det som Ann-Kristine Johansson erbjuder med sitt alternativ? Vilken el är det som Kent Persson erbjuder i sin hemvalkrets som också har en hel del basindustrier? Jag tycker inte att ni redovisar detta. Det är för lättvindigt. Det är mycket trovärdigt och fint på något sätt. Men detta är allvar. Det handlar om hundratusentals människors arbetstillfällen. Om detta blir för dyrt kommer våra exportsiffror att gå ned eftersom vi inte får i väg dessa produkter. Det är det som oroar mig.

Elprisområde 4 ska naturligtvis bort i och med att vi nu har en investeringsplan för att bygga ut sydvästlänken. Därmed täpper man till de problem som uppstod när Barsebäcksverket stängdes och priserna blev högre.

Vad händer när man har uppnått 50 procent förnybar energi? Det får man naturligtvis diskutera. Jag tror att vi kan gå vidare. Det som jag reagerar mot är att man tror att det är lätt att åstadkomma 100 procent förnybar energi.

Anf. 106 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag håller med Mats Odell om att det inte är lätt att nå 100 procent förnybar energi. Men man måste ha en målsättning, en vision och en önskan. Vi anger inte något årtal, utan jag tog i mitt anförande upp, om Mats Odell lyssnade på mig, Energimyndighetens utredning om ett hållbart energisystem. Det är det som vi väntar på, och det är det som vi har efterlyst, alltså att regeringen skulle ha tillsatt en utredning för att se över hur framtiden ser ut – vilka behov och möjligheter som finns. Energieffektivisering är en stor grund i det hela. Men vi står still och stampar. Vi når inte målet på 20 procent 2020. Det framgår av Energimyndighetens långtidsprognos, och många andra sakkunniga har sagt det.

Jag vill höra lite mer om Mats Odells syn på hur vi når framåt. Vi har ett förslag om vita certifikat. Men det kanske finns andra verktyg som Mats Odell ser.

Jag är bekymrad över värmländsk skogsindustri när det gäller energipriser men också när det gäller konkurrens om råvaran. Så visst är det många frågor som skogsindustrin framöver har problem med och som man behöver jobba med.

Men jag tror att det kan vara mer problem med regeringens höga ambition att exportera el. Om ni får som ni vill och det byggs ny kärnkraft undrar jag: Hur dyr är ny kärnkraftsel om du jämför med den i dag befintliga? Jag ser också ett stort problem när det gäller ambitionen att koppla ihop oss med övriga Europa och exportera mer el. Då kommer priserna också att öka.

Till sist: Riksrevisionens svidande kritik av regeringen bidrar till höga elpriser. Kan jag få kommentarer till det?

Anf. 107 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag ska börja med Riksrevisionens kritik. Den gäller från 1996, när Ann-Kristine Johanssons parti hade ansvar för politiken, fram till 2012. Jag håller med om att det finns en kritik som varje regering måste ta till sig. Man säger att regeringen inte har styrt tillräckligt utan att Energimyndigheten själv har vidtagit vissa uppstramande åtgärder. Men på det hela taget är slutsatserna att det är en effektiv verksamhet men att det har tagit för lång tid med tillståndsgivning och annat. Där är det olika myndigheter på länsnivå och så vidare som också hamnar i skottgluggen.

När det gäller export vet Ann-Kristine Johansson att vi under förra året har exporterat, om jag minns rätt, ungefär tre gånger så mycket el som vindkraften ger i Sverige. Det subventioneras av varenda elkonsument i detta land. Men vinsterna av detta hamnar i fickorna på dem som exporterar vindkraften. Man kan nog säga att vindkraften i Sverige i huvudsak exporteras. Den behövs inte i energibalansen eftersom vi har vattenkraften, kärnkraften och kommunala kraftvärmeverk som oftast är bioeldade. Det har varit tillräckligt under det gångna året. Resten har exporterats. Det har varit den dyrare vindkraften, om man tittar på energibalanserna, som har exporterats.

Vad jag menar är att det är felaktigt att tala om att vi har ett elöverskott i Sverige och att vi nu kan stänga ned produktionsanläggningar. Men vi har även ett lastbilsöverskott, och det exporterar vi. Att exportera miljövänlig koldioxidfri elektricitet till grannländerna är en fantastisk affärsidé om man har ledningar. Det borde vara mer miljövänligt än att exportera diesellastbilar. Men på något sätt är det fulare att exportera elektricitet. Det förstår jag faktiskt inte.

(Applåder)

Anf. 108 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Det var en engagerad Mats Odell i talarstolen. Det uppskattar jag mycket.

Det finns anledning att kommentera en del. Jag hade också tänkt ta upp Riksrevisionens kritik när det gäller elpriserna och regeringens agerande. Men den debatten är över, tycker jag nog.

Däremot sade Mats Odell något med anledning av energieffektiviseringsdirektivet och det jobb som Energimyndigheten håller på med samt den rapport där man säger att det inte behövs några ytterligare styrmedel. De befintliga ska alltså finnas kvar, och man ska låta dem verka. Det är inte riktigt sant. Om man läser lite längre ser man att det står att det även behövs nya styrmedel för att målet ska kunna uppnås. I rapporten pekar myndigheten på någonting till industrin och även andra delar. Det där var alltså inte riktigt rätt.

Det talas om subventioner till vindkraft. Det är inte vindkraften i sig man subventionerar. Vi har elcertifikatssystemet, och det belastar elpriset. Om man tittar på vilka som har dragit nytta av elcertifikatssystemet ser man att nummer ett är bioenergi, nummer två vatten och nummer tre vindkraft. Man måste vara försiktig när man går ut och säger att vindkraften subventioneras. Bioenergin subventioneras, och vattenkraften subventioneras. Den behöver knappast subventioneras med tanke på dess vinster. Sedan kommer vindkraften med en liten andel av detta. Det är så det ser ut.

Anf. 109 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag uppskattar Kent Perssons saklighet i långa delar – dock inte i allt, till exempel när det gäller att det är lätt att uppnå 100 procent förnybart. Men på det stora hela känns det alltid bra att diskutera med Kent Persson.

Faktum är att jag sade i mitt anförande att det lär behövas mer när det gäller energieffektivisering. Jag konstaterade också att Energimyndigheten i februari i år presenterade en rapport med anledning av effektiviseringsdirektivets genomförande i Sverige. Rapporten tar upp frågan om hur Sverige ska kunna klara kravet på 1,5 procents årlig energibesparing mellan 2014 och 2020. Enligt myndigheten beräknar man att det finns ett årligt beting på effektivisering på ungefär 2,7 terawattimmar.

Som Kent Persson säkert känner till anser man att detta mål i huvudsak kan uppnås genom befintliga styrmedel, åtminstone fram till 2020, om de revideras på ett sådant sätt att deras effekter förstärks. Jag läser nu innantill ur myndighetens eget material. De anser dock att åtminstone ett nytt styrmedel utöver dessa krävs för att nå målet. Myndigheten har skickat ut sin rapport på remiss så sent som i mars i år.

Jag tycker att det är anständigt att vi nu avvaktar ett underlag. Detta kommer sedan också Näringsdepartementet att skicka ut på remiss. På så sätt får vi en belysning av vad som är det mest effektiva för att åstadkomma detta, som Kent Persson och jag är överens om bör genomföras för att se till att vi når målet till 2020 för energieffektivisering.

Anf. 110 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tog upp i mitt anförande upp energieffektiviseringsdirektivet och hur långt man har kommit i sitt arbete. Detta bygger på att man kan tillgodoräkna sig 25 procent från 2009 fram till 2013. Man ska tillgodoräkna sig någonting som man har gjort tidigare. En del av detta är rådgivningen. Det finns anledning att fundera både en och två gånger över rapporten, vilka slutsatser Energimyndigheten kommer att dra och vilka rekommendationer de sedan kommer att ge till regeringen. Jag är

tveksam till att vi kommer att uppnå speciellt mycket med detta sätt att räkna. Men nog om detta.

Det talas mycket om det här med 100 procent förnybar energi och om det är möjligt eller inte. Jag noterade att Mats Odell nämnde ordet hyckleri. Om man inte har några målsättningar eller visioner om ett samhälle som tar klimatutmaningarna och de prognoser som Världsbanken och även andra har nämnt på allvar så vet jag inte riktigt vad vi ska göra.

Vänsterpartiet tar detta på allvar. Det är därför vi säger att vi måste ta fram en plan för 100 procent förnybar energi. Vi tycker att vi har goda möjligheter att göra det med de förutsättningar som vi har när det gäller förnybar energi och när det gäller energieffektivisering.

IEA säger så här om solenergi: 2008 hade man en prognos för att världens installation av solenergi skulle utgöra 8 procent 2050. Nu gör man bedömningen att den kommer att utgöra 12 procent – alltså mer än kärnkraften.

Anf. 111 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag är noga med vad jag betraktar som hyckleri. Det är nämligen att försöka slå blå dunster i ögonen på någon att säga att det går snabbt och lätt att åstadkomma detta. Det är hyckleri. Generaldirektören säger att det kan gå på mycket lång sikt. Jag talar om ett eskatologiskt perspektiv, om Kent Persson vet vad det är. Jag tror i alla fall att detta kan vara möjligt på lång sikt, om man kan hitta reglerkraft för att klara av växlingarna i väder och vind.

Problemet uppstår när mer intermittent energi kommer in i systemet. När det gäller de smarta näten, som vi hittills har trott skulle kunna användas för att tjäna oss och spara energi i hemmen, är de senaste signalerna, som jag tror att också Kent Persson har nåtts av, att man konstaterar att de smarta näten kanske blir precis tvärtom. De kommer kanske att komma hem och stänga av våra elförbrukande apparater för att klara av att solen går i moln eller det blir vindstilla. Folk kan bli permitterade från jobbet när det slutar blåsa.

Det samhället tycker jag inte att Sverige ska hamna i när vi redan i dag har en i princip koldioxidfri elproduktion. Det är inte värt att kasta ut barnet med badvattnet enbart för uppfattningen att kärnkraften så fort som möjligt ska stängas av. Där skiljer sig våra uppfattningar, och det bästa blir på något sätt det godas fiende.

Anf. 112 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! När jag hör Mats Odell går det inte att låta bli att begära replik trots rosslig hals.

Jag förstår att regeringen känner sig pressad när Energimyndigheten fastslår att energieffektiviseringsmålet inte tycks nås med dagens politik. Internationella energibyran var nyligen i Sverige och bedömde att Sverige skyndsamt behöver ta fram en plan för vilken elproduktion som ska ta vid när dagens kärnkraftsreaktorer enligt IEA måste tas ur drift mellan 2022 och 2030. De har skarp kritik mot att Sverige saknar en plan för den framtida elproduktionen.

Jag tycker att det är oseriöst att Mats Odell kompenserar bristen på politik med felaktigheter om andra partiers politik. Det är ganska svårt att utläsa i debatten vad Alliansen har för energipolitik. Vi har precis hört

Mats Odell från Kristdemokraterna säga att vindkraften inte behövs i Sverige. Nyligen beslutade Centerpartiet på sin stämma att deras mål är 100 procent förnybar energi. Vad jag hör i denna kammare är det bara Folkpartiet och Sverigedemokraterna som säger att de vill bygga ny kärnkraft i Sverige. Det är oklart vad som är regeringens energipolitik.

Jag ska svara på den felaktighet om vindkraften som Mats Odell nämnde när han sade att Miljöpartiet vill tvinga närboende människor till vindkraft att bli delägare. Då har du läst väldigt fel i vårt förslag. Det står tydligt att vi föreslår att Sverige precis som Danmark inför en garanti för närboende. De ska ha rätten att köpa in sig i vindkraftverk om de så önskar. Ett sådant system har gjort att det i dag är privatpersoner som till stor del är ägare av vindkraftsproduktionen i Danmark. Det tycker Miljöpartiet är positivt. De exempel som finns runt om i Europa visar att i de länder där det är privatpersoner som är ägare av den förnybara energin går också utbyggnaden mycket snabbare, och människor är mycket mer positiva till den förnybara energin än i Sverige.

Anf. 113 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! När det gäller energieffektivisering tyckte jag att vi redde ut det hela. Det finns nu ett arbete på gång hos Energimyndigheten, som har skickat ut sitt förslag på remiss. Det kommer så småningom också att remitteras av Näringsdepartementet, och det handlar alltså om hur man ska klara av att uppnå målet för energieffektivisering.

Att Alliansen skulle ha en oklar politik på området håller jag inte alls med om. Vi har gjort en energiöverenskommelse som har tre ben, som både handlar om förnybart och om möjligheten att ersätta de aggregat som tas ur drift med nya, säkrare och effektivare. Det är en överenskommelse vi har, och den står på egna ben. Jag kan inte förstå att det skulle vara någon oklarhet runt detta.

Jag beklagar om jag tolkade Miljöpartiets ägarpolicy när det gäller vindkraft på ett felaktigt sätt. Det var inte min mening.

Anf. 114 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Vad gäller frågan om energieffektivisering är det klart att regeringen hittills har sagt nej till vita certifikat. Vi är väldigt många som väntar på vad regeringens alternativ i så fall är. Jag hoppas att vi inte behöver vänta alltför länge.

Vad gäller regeringens energiöverenskommelse är det kanske inte förvånande att Miljöpartiet tycker att den är oklar, men till och med den internationella miljöbyrån, IEA, sade nyligen att den inte ger någon som helst vägledning till vilken elproduktion som behöver ta vid. Det är hög tid att nu ge de beslut och signaler som behövs för att investeringar i exempelvis förnybar energi görs, så att vi successivt kan ersätta de gamla kärnkraftsreaktorerna med de alternativ som finns.

Mats Odell har i tidigare replikskiften sagt att Energimyndigheten vid besöket i näringsutskottet i förra veckan sade att det skulle krävas väldigt lång tid för att nå 100 procent förnybart. Det hörde jag inte alls. Vad jag hörde väldigt tydligt, vilket jag håller med Energimyndigheten om, var att vi nog inte kommer att nå 100 procent förnybar energi till 2020. Det håller jag alltså med om, men Energimyndigheten tittar nu på hur snabbt vi kan nå 100 procent förnybar energi. Där finns det flera oberoende

studier som visar att det vore möjligt till år 2030, vilket skulle vara ungefär i fas med när dagens gamla kärnkraftverk behöver tas ur drift.

En sak håller jag med Mats Odell om, och det är att det inte är lätt att nå 100 procent förnybar energi. Jag är dock övertygad om att det är lättare än att bygga ny kärnkraft, och det visar ju erfarenheter runt om i världen. I Europa finns det bara två försök att bygga ny kärnkraft, och det är i Frankrike och Finland. Både byggena är kraftigt försenade, och prislappen är mycket högre än man tidigare trodde. Det finska bygget Olkiluoto 3 har nu en prislapp med tre gånger så högt pris som när man började bygga. Det innebär att kärnkraftselen från ny kärnkraft kommer att vara dyrare än elen från vindkraft.

Jag och Miljöpartiet tycker att det viktigaste i den svenska energipolitiken är att få ett tydligt mål om 100 procent förnybar energi.

Anf. 115 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är synd att Lise Nordin i de alternativ hon erbjuder när hon snabbt vill avveckla kärnkraften så konsekvent bortser från de stora nackdelarna för ett land som är så beroende av en elintensiv basindustri. Allt detta går tydligen inte att avveckla till 2020 – jag tycker att det är klädsamt att det erkänns – men inte heller i ett längre perspektiv har Lise Nordin visat på vad det är vi ska ha för reglerkraft. Hur ska detta fungera om 100 procent ska vara förnybart, om det inte är till exempel en storskalig utbyggnad av vattenkraften som finns i bakfickan?

Jag tror inte att det är så, utan jag tror att Lise Nordin ärligt strävar efter detta. Det är ett mål jag respekterar till fullo, men jag kan inte gå med på de lättvindiga beskrivningar av att detta är inom räckhåll som ges av flera här i oppositionen, som frågar varför regeringen inte sätter i gång med detta. Låt oss gärna diskutera mål, men vi måste faktiskt också diskutera medlen och hur lång tid det tar innan målen kan uppnås.

Anf. 116 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Sveriges energipolitik ska försäkra att vi har en säker och hållbar elproduktion till konkurrenskraftiga priser. Tillgång till energi är en förutsättning för det välfärdsamhälle vi eftersträvar. I dag har vi att hantera 30 motionsyrkanden från den allmänna motionsperioden. Motionärerna tar upp angelägna frågor som innehåller de flesta av de kraftslag som finns i dagens Energisverige. Det är upplyftande att engagemanget är så stort i Sveriges riksdag – även från de ledamöter som i sin vardag inte hanterar energifrågorna.

Parallellt med att vi har denna debatt i kammaren är flera förslag på väg fram som kommer att få konsekvenser för Sveriges energiframtid.

Herr talman! Biogasens framtid i Sverige har vi debatterat vid ett flertal tillfällen, och det finns i dagsläget ett uppdrag att ta fram en biogasstrategi, vilket Mats Odell nämnde i sitt anförande. Jag ser många fördelar med biogas. Den är närproducerad, vilket betyder att det är kort väg mellan producent och konsument. Jag tror att biogasen kommer att spela en viktig roll i framtidens Energisverige, tillsammans med andra förnybara kraftkällor.

I budgeten för 2013 finns det satsningar på biogas – 280 miljoner kronor. De ska räcka från 2013 till 2016. Det är inte bara i näringsutskottets budgetförslag vi hittar satsningar på biogas; även landsbygdsprogrammet lyfter fram biogasens vikt för utvecklingen, och där finns också medel att söka för biogasproduktion. Utredningen om en fossiloberoende fordonsflotta kommer troligtvis även den att få en positiv påverkan på biogasens framtid. Just hur denna utredning kommer att se ut vet vi i dagsläget inte, men utredarna ska lämna sitt förslag senast den 31 oktober i år. En försmak kommer vi i utskottet att få den 25 april, då vi ska arrangera ett seminarium om det pågående arbetet med att ta fram en fossiloberoende fordonsflotta.

Herr talman! Vindkraft är en av de kraftkällor som har vuxit mest de senaste åren. År 2012 uppgick den installerade effekten till 7 terawatttimmar. Jag säger ”installerade”, för det innebär inte att vindkraften alltid producerar 7 terawatttimmar; den gör det när det blåser som bäst. Det påpekas från vissa motionärer att utvecklingen nu planar ut. Med dagens låga energipriser är detta inte speciellt anmärkningsvärt, då investeringarna i all energiproduktion just nu är lägre än under tider med höga elpriser. För mig tyder det på att marknaden fungerar som den ska, eftersom efterfrågan faktiskt är det som ska styra tillgången.

Vi har ett system med gröna elcertifikat i Sverige som garanterar att det ekonomiskt mest lönsamma förnybara kraftslaget byggs ut först. Systemet har varit mycket gynnsamt för utbyggnaden av till exempel vindkraft i Sverige. Fram till nu är det den landbaserade vindkraften investeringarna har varit mest intresserade av, men nu dyker också intresset för havsbaserad vindkraft upp. Även om potentialen är stor är det i dagsläget svårt att få ekonomi i nya projekt, men som sagt: Med låga elpriser är det inte speciellt anmärkningsvärt. Vad gäller den framtida finansieringen av havsbaserad vindkraft är det viktigt att Sverige samarbetar med sina grannländer, som har gemensamma intressen i hur vi på bästa möjliga sätt ska kunna utnyttja det som finns av ren energi i våra nära-havsområden.

I våra kommuner i dag förs det livliga diskussioner om var den landbaserade vindkraften gör bäst nytta. Det är en förutsättning för vindkraftens framtid att vi framhåller att ny energiproduktion självklart ska vara bra för klimatet, men den ska även vara bra för den sociala hållbarheten bland våra invånare. Invånarnas uppfattning måste respekteras. Därför är det kommunala självbestämmandet viktigt. Det ställer även krav på vindkraftsexploaterarna på att föra en nära dialog med politikerna i våra kommuner och även med de närboende. På så sätt kan vindkraftsutvecklingen genomföras på bästa möjliga sätt och till bästa möjliga nytta för klimatet och vårt samhälle.

Herr talman! Nu är våren här, och vi känner solen återvända även till oss här uppe i det kalla Norden. Solen erbjuder oanade möjligheter när det gäller vår energiförsörjning. Teknikutvecklingen har tagit fart, och vi har i dag som konsumenter tillgång till relativt billiga produkter. Stödet för installation av solceller har förlängts, och till och med 2016 satsar regeringen 210 miljoner kronor. Under ett antal år har mycket gynnsamma stödordningar funnits tillgängliga i flera europeiska länder. Det är stödordningar som har gynnat den befintliga tekniken men inte gynnat framtagandet av nya produkter.

Feed in-systemet i Tyskland har ökat andelen solel. Det är i sig bra, men det har även förorsakat balansproblem i elnäten. Nu ser vi att även den tidigare så konkurrenskraftiga tyska solcellsproduktionen förlorar i konkurrensen med kinesiska solcellstillverkare. Som frihandelsförespråkare ser jag inte den konkurrensen som negativ, men det var kanske inte det som de tyska skattebetalarna hade tänkt sig att deras pengar skulle gå till. Jag är övertygad om att solenergi kommer att komma starkt även i Sverige, men jag är inte intresserad av att lägga svenska skattebetalares pengar på att gynna det kinesiska näringslivet.

Vi ska investera i forskning och utveckling. Med satsningarna på den svenska energiforskningen, som uppgår till 1,3 miljarder kronor per år de kommande tio åren, är jag övertygad om att solenergin kommer att vara en viktig framtidsbransch.

Herr talman! Som född och uppvuxen vid det norska storhavet är inte vågornas kraft något nytt för mig. Desto mer spännande är den teknik som nu tas fram för att utnyttja energin från dessa ständiga rörelser. Vågkraftspotentialen i Sverige är bra, fast kanske inte bäst i Europa. Men Sverige är, och ska vara, med om att fram den teknik som behövs.

Energimyndigheten är i dag medfinansier till ett forskningsprojekt på den svenska västkusten, och ytterligare utvecklingsstöd kan sökas från EU. När tekniken mognat och vågkraften är redo att leverera el in i det svenska elnätet kommer även denna förnybara energikälla att få ingå i vårt elcertifikatssystem.

Herr talman! Att använda el är inte negativt, men vi ska använda den el vi har på ett bra sätt och till rätt saker. Därför är det arbete som pågår med att ta fram förslag på hur Sverige ska uppfylla EU:s energieffektiviseringsdirektiv angeläget.

Sverige är ett land med mycket industri, och det ska vi vara oerhört tacksamma för. Det är en industri som använder mycket el. Att hushålla med sin elförbrukning är en konkurrensfördel för industrin.

I det här sammanhanget vill jag uttrycka en besvikelse över att våra PFE-program inte vann gehör på EU-nivå, men jag är helt övertygad om att Energimyndigheten kommer att ta fram ett nytt program som är lika attraktivt för näringslivet, levererar lika bra resultat och är hållbart även lagstiftningsmässigt. På så sätt får vi ett robust och förutsägbart system. Det är vad industrin efterfrågar.

Det finns många utmaningar inom energieffektiviseringen, men jag håller inte med om att den sparade kilowattimmen alltid är den bästa. För ett tag sedan var jag med i en debatt där något mycket anmärkningsvärt blev sagt. Personen i fråga uttryckte glädje över att vi den veckan hade blivit ett mycket energieffektivare land då en stor pappersmassatillverkare hade beslutat att stänga sin verksamhet i Sverige. Detta är inte väl sparade kilowattimmarna. Jag skulle vilja se att de kilowattimmarna blev förbrukade i Sverige även i framtiden. Att stänga en industri som skapar viktiga arbetsplatser är inte mitt eller Moderaternas sätt att bli klokare elförbrukare på.

Herr talman! Sverige behöver ett energisystem som är tillförlitligt och hållbart och som kan leverera el till konkurrenskraftiga priser. Vi i Alliansen har en politik för detta. Vi har genom vår överenskommelse sagt vad vi vill ha. Vi vill ha ett energisystem som med sina tre ben, vattenkraft, nya förnybara energikällor och kärnkraft, för Sverige framåt.

Oppositionen säger att den är överens. Det återspeglas inte i detta betänkande.

Man kan också fundera på vad S egentligen sade på sin kongress. I sitt framtidskontrakt konstaterar S att Sverige är ett av världen mest kärnkraftsberoende länder. Samtidigt skriver de att industrins konkurrenskraft och en bibehållen effekt i energisystemet ska säkras genom mer förnybar energi och energieffektiviseringar. Det är nog så viktigt, men något konkret besked om villkoren för framtidens baskraftsförsörjning ges inte vare sig när det gäller vattenkraften eller möjligheten att vid behov bygga nya reaktorer.

Hur har Socialdemokraterna tänkt sig framtidens basproduktion av el? Om jag undrar, vad gör inte då vår elintensiva industri som är helt beroende av en säker kraftförsörjning året om, sju dagar i veckan, 24 timmar om dygnet?

Alliansen står bakom detta betänkande, och vi står bakom Sveriges energipolitik.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Jacobsson Gjörtler, Olof Lavesson och Hans Rothenberg (alla M).
(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 april

CU15 Försenad årsredovisning och bokföringsbrott samt några revisorsfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU3 Skrivelse 2012/13:52 Riksrevisionens rapport om staten på spelmarknaden

Punkt 1 (Samverkan och en mer sammanhållen organisation)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

291 för utskottet

20 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 97 M, 21 MP, 22 FP, 20 C, 17 V, 17 KD

För res. 1: 1 S, 19 SD

Frånvarande: 14 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 2 V, 2 KD

Johan Andersson (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 2 (Komplettera lotterilagen med bestämmelser om spelansvarsåtgärder och marknadsföring)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

288 för utskottet

19 för res. 2

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 97 M, 21 MP, 21 FP, 20 C, 15 V, 17 KD

För res. 2: 19 SD

Frånvarande: 15 S, 10 M, 4 MP, 3 FP, 3 C, 1 SD, 4 V, 2 KD

Punkt 3 (Illegal spelverksamhet)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

294 för utskottet

19 för res. 3

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 21 MP, 22 FP, 20 C, 18 V, 17 KD

För res. 3: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Punkt 4 (Forskning om spelberoende)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

293 för utskottet

19 för res. 4

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 21 MP, 21 FP, 20 C, 18 V, 17 KD

För res. 4: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 3 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Punkt 6 (Reglerad spelmarknad)

1. utskottet

2. res. 5 (S)

3. res. 6 (MP)

Förberedande votering:

101 för res. 5

21 för res. 6

191 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Lotta Olsson (M) och Johan Pehrson (FP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

192 för utskottet

99 för res. 5

22 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 22 FP, 20 C, 19 SD, 17 V, 17 KD

För res. 5: 99 S

Avstod: 21 MP, 1 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Punkt 8 (Värdeautomater)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

Votering:

294 för utskottet

19 för res. 7

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 21 MP, 22 FP, 20 C, 18 V, 17 KD

För res. 7: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Punkt 10 (Bankomater i kasinon)

1. utskottet

2. res. 8 (SD)

Votering:

294 för utskottet

19 för res. 8

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 21 MP, 22 FP, 20 C, 18 V, 17 KD

För res. 8: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

FöU4 Explosivämnen

Punkt 1 (Fyrverkerier och andra pyrotekniska produkter)

1. utskottet

2. res. 1 (MP)

3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

21 för res. 1

19 för res. 2

273 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

270 för utskottet

21 för res. 1

21 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 97 M, 22 FP, 20 C, 18 V, 17 KD

För res. 1: 21 MP

Avstod: 2 S, 19 SD

Frånvarande: 14 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Ardalan Shekarabi (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU5 Bedömningar av besparingar i Försvarsmaktens materielförsörjning och av arbetet med den nordiska stridsgruppen 2011

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Bedömning av den nordiska stridsgruppen)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

294 för utskottet

19 för res. 2

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 21 MP, 22 FP, 20 C, 18 V, 17 KD

För res. 2: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

FöU6 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

294 för utskottet

19 för res.

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 21 MP, 22 FP, 20 C, 18 V, 17 KD

För res.: 19 SD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SkU21 Riksrevisionens rapport om skattekontroll av företag

1. utskottet

2. res. (S, MP)

Votering:

193 för utskottet

119 för res.

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 1 MP, 22 FP, 19 C, 19 SD, 18 V, 17 KD

För res.: 99 S, 20 MP

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 4 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

MJU13 Fiskeripolitik

Punkt 1 (Skyldighet att landa fångster)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

175 för utskottet

138 för res. 1

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 22 FP, 20 C, 19 SD, 17 KD

För res. 1: 99 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Punkt 4 (Skydd av ål och hälleflundra inom EU)

1. utskottet
2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

138 för res. 2

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 21 FP, 20 C, 19 SD, 17 KD

För res. 2: 99 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 3 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU15 Övergripande miljöfrågor

Punkt 1 (Miljömålen)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V)

Votering:

195 för utskottet

117 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 21 MP, 22 FP, 20 C, 19 SD, 16 KD

För res. 1: 99 S, 18 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 3 KD

Punkt 2 (Miljöprovningar)

1. utskottet
2. res. 2 (MP, V)

Votering:

274 för utskottet

39 för res. 2

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 22 FP, 20 C, 19 SD, 17 KD

För res. 2: 21 MP, 18 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU13 Handelspolitiska frågor

Punkt 1 (Frihandel)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 2 (SD)

Votering:

257 för utskottet

19 för res. 2

36 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 22 FP, 20 C, 2 V, 17 KD

För res. 2: 19 SD

Avstod: 20 MP, 16 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 5 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Punkt 2 (Insyn i handelspolitiken)

1. utskottet
2. res. 3 (MP, S, V)

Votering:

175 för utskottet

138 för res. 3

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 22 FP, 20 C, 19 SD, 17 KD

För res. 3: 99 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Punkt 3 (Rättvis handel)

1. utskottet
2. res. 4 (MP, V)

Votering:

272 för utskottet

39 för res. 4

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 97 M, 22 FP, 20 C, 18 SD, 17 KD

För res. 4: 21 MP, 18 V

Frånvarande: 14 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 2 SD, 1 V, 2 KD

Punkt 4 (Handel och jämställdhet)

1. utskottet

2. res. 5 (MP, SD, V)

Votering:

255 för utskottet

58 för res. 5

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 22 FP, 20 C, 17 KD

För res. 5: 21 MP, 19 SD, 18 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Punkt 6 (Svenska exportorgan)

1. utskottet

2. res. 7 (MP, V)

Votering:

274 för utskottet

39 för res. 7

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 S, 97 M, 22 FP, 20 C, 19 SD, 17 KD

För res. 7: 21 MP, 18 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Punkt 7 (Statens stöd till företag)

1. utskottet

2. res. 8 (S)

Votering:

194 för utskottet

100 för res. 8

19 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 M, 19 MP, 22 FP, 20 C, 19 SD, 17 KD

För res. 8: 99 S, 1 MP

Avstod: 1 MP, 18 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 4 MP, 2 FP, 3 C, 1 SD, 1 V, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

12 § (forts. från 9 §) **Energipolitiska frågor** (forts. NU17)

Energipolitiska frågor

Anf. 117 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Alliansregeringen har på energiområdet haft en tendens att tillsätta utredningar i frågor som man inte har presenterat konkreta politiska förslag kring. Ett sådant exempel är biogasen. Som bland annat

Mats Odell nämnde har Energimyndigheten gjort en utredning om biogasen. Det som blir extra besvärligt för alliansregeringen är när utredningen pekar ut ett konkret förslag som borde införas. Ett förslag som pekades ut av Energimyndigheten är metanreduceringsstöd, alltså ett produktionsstöd där gårdsbaserad biogasproduktion får en viss ersättning för att man gör en klimatvinst och använder ett substrat som gödsel som annars släcker metan för att producera biogas som kan ersätta fossila drivmedel.

Metanreduceringsstödet har varit ett tydligt förslag från Energimyndigheten, men regeringen har inte återkommit med ett sådant förslag. Regeringen har alltså inte presenterat någon strategi eller satt upp något nationellt mål för biogasen och inte heller genomfört några sådana konkreta förslag. Bland annat Miljöpartiet har metanreduceringsstödet i sin budget. När och jag Cecilie Tenfjord-Toftby för närmare två år sedan i nationella radion debatterade hur biogasproduktionen ska komma i gång minns jag att hon sade att det behövs någon form av produktionsstöd, att regeringen tittar på ett sådant system men att man inte vill ha just det här metanreduceringsstödet. Men tiden går, och regeringen har fortfarande inte presenterat något förslag till produktionsstöd.

Jag skulle vilja fråga Cecilie Tenfjord-Toftby även om vindkraftsvetot, som vi är överens om behövs för att det lokala samhället ska kunna ha åsikter som vindkraftsetableringen. Miljöpartiet har en motion om att vindkraftsvetot behöver kompletteras med tydliga kriterier, att kommunen måste ge besked inom viss tid och att rätt ska finnas att överklaga beslutet, precis som i alla andra byggärenden. Jag skulle vilja höra hur Moderaterna ser på det förslaget. Varför vill man inte göra det kommunala vindkraftsvetot rättssäkert med de här förändringarna?

Anf. 118 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Lise Nordin är kritisk till att vi inte följer Energimyndighetens rekommendationer i olika utredningar. Om Lise Nordin lyssnade till sig själv skulle hon inse att vita certifikat inte är någon bra idé. Energimyndigheten har vid ett flertal tillfällen avskrivit förslaget med vita certifikat här i Sverige på den grunden att vi har andra kompletterande system som gör att vita certifikat skulle överlappa de system som vi redan har.

Jag är fortfarande helt övertygad om biogasen har en framtid i Sverige. Jag är också helt övertygad om att biogasens framtid kommer att beskrivas när vi tar fram förslaget om en fossiloberoende fordonsflotta. Jag ser fram emot att vi nästa vecka, den 25, får möjlighet att ställa frågor direkt till utredarna som håller på att ta fram förslag, även frågor gällande biogas.

Jag är, herr talman, mycket glad över att Miljöpartiet nu äntligen här i Sveriges riksdag säger att det kommunala vetot behövs. Jag sätter det kommunala självstyret mycket högt. Jag ser det som ett problem i dag är att vi från riksdagens sida kanske har lämnat över väldigt mycket ansvar men inte backat upp våra kommunala företrädare när det gäller hur man ska fatta besluten och hur man ska argumentera för dem.

Jag kan hålla med Lise Nordin om att vi borde se till att processen är rättssäker, men jag håller inte med Lise Nordin om att vi ska se till att vissa grannar får möjlighet att köpa in sig i vindkraftsbolag. Tycker Lise Nordin att det skulle vara rätt att den granne som har finansiella muskler

för att klara det får köpa in sig men att den granne som inte har de finansiella musklerna inte ska kunna köpa in sig? Jag tror inte att det skulle lösa några problem. Jag tror att det skulle skapa många fler problem är dem Lise ser i dag.

Prot. 2012/13:93
17 april

Energipolitiska frågor

Anf. 119 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Det är många olika frågor som Cecilie nämner. Låt oss börja med vita certifikat. Energimyndigheten har fastslagit att man i dag inte anser att de behövs därför att de inte skulle rätta till ett marknadsmisslyckande. Jag kan förstå att man gör den bedömningen eftersom regeringen har satt ett så lamt mål för energieffektivisering. Med ett ambitiöst mål för energieffektivisering behövs det fler verktyg, och där har bland annat EU-kommissionen pekat ut att fler länder behöver införa ett system där energiföretagen får uppdraget att hjälpa sina kunder att energieffektivisera. Regeringen har inte presenterat något alternativ.

Det gläder mig att Cecilie Tenfjord-Toftby talar väl om biogasen, men nu har alliansregeringen styrt i sju år, och vi har fortfarande inte sett något produktionsstöd för biogasen. Biogasproduktionen kommer inte i gång. Tvärtom nås vi ganska ofta av nyheter att biogassatsningar läggs ned därför att det saknas en nationell politik för biogasen.

Frågan om det kommunala vindkraftsvetet hanteras på väldigt olika sätt i kommunerna. Ibland talas det till och med om att det använts som en muta därför att det inte är rättssäkert. Jag önskade att Cecilie Tenfjord-Toftby läste Miljöpartiets motioner lite noggrannare innan hon hänvisar till dem på ett felaktigt sätt.

Jag fick inget besked om hur Moderaterna ser på att göra det kommunala vindkraftsvetet rättssäkert. Är det inte rimligt att alla inblandade aktörer, både närboende och de som bygger vindkraft, vet i förväg vilka kriterier som gäller om man får ja eller nej till att bygga vindkraftverk? Är det inte rimligt att kommunen får en tidsram för när man behöver ge besked? I dag skulle en kommun kunna låta ett vindkraftsärende ligga på hög i många år utan att ge besked. Och är det inte rimligt att ett beslut om vindkraft kan överklagas i kommunen, precis som alla andra byggärenden? Det är Miljöpartiets förslag, som jag undrar om Moderaterna kan backa upp.

Anf. 120 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Nej, vi kan inte backa upp Miljöpartiets förslag, för det är ett förslag som inte har tillräckligt bra underlag.

Det jag skulle vilja se ute i Sveriges kommuner i dag när det gäller vindkraft är att man har en bättre dialog. Jag är övertygad om att en bättre dialog är det som gör att vi får i gång den vindkraftsproduktion som det finns potential för.

Sedan är inte jag övertygad om att vi ska ha vindkraft överallt i Sverige. Jag tycker att det är bra att medborgarna får möjlighet att säga ”nej, vi vill inte ha vindkraft här”. Jag tycker också att det är bra att de har skickat tillbaka frågan till oss här i Sveriges riksdag, för det är inte säkert att det är vindkraft som ska vara den förnybara energikälla som ersätter all annan energi här i Sverige, även om Miljöpartiet skulle önska det.

Det finns andra lösningar än att lagstifta om vad människor får och inte får göra. Jag tror på dialogen mellan människor. Jag tror absolut på att vindkraftsbolagen visar intresse för de områden de vill exploatera.

Om det finns misstankar om mutor i kommuner hoppas jag verkligen att de polisanmäls. Att muta någon är brottsligt i Sverige i dag. Det är ett brottsligt ärende. Det handlar inte om miljöpolitik – det handlar om brottsrubricering. Man ska inte från näringslivets sida behöva ta hand om saker som hamnar utanför lagen. Vi ska stifta lag här i Sverige, och är det några som bryter mot den lagen ska de tas för det.

Jag tror också – och detta är mycket viktigt – att ska vi byta ut befintlig kraft som är smutsig och CO₂-förorenande måste vi härifrån Sveriges riksdag ge tydliga signaler ut till våra medborgare i Sverige att vi ska ha ett energisystem som är hållbart ur klimatsynpunkt men som även är hållbart socialt och samhällsmässigt. Det är väldigt viktigt. Det vill våra medborgare vara med på, men de vill inte låta sig överköras av politiker från Sveriges riksdag, vare sig från Miljöpartiet eller från andra.

Anf. 121 EVA FLYBORG (FP):

Herr talman! Utskottet behandlar här ett antal motioner från den allmänna motionstiden, och många är upprepningar och samtliga väl kända sedan långt tidigare. Utskottet avstyrker i detta betänkande återigen samtliga motioner.

Låt mig därför använda min tid i dag för en utblick över sakernas tillstånd och några reflexioner med bäring på oppositionens olika motioner och anföranden.

Herr talman! När jag växte upp på 1970-talet talades det mycket om hur dålig luften var och hur mycket sämre den skulle bli i framtiden. När jag för första gången reste till London 1977 och såg drottningen vinka vid The Queen's Silver Jubilee och snöt mig i en näsduk blev den alldeles svart av sot, detta på grund av den stora mängden kol i britternas energisystem. Det kan vara på sin plats att påminna sig om just britternas situation, inte minst nu när en av vår tids stora politiker, Margaret Thatcher, gick bort alldeles nyligen och begravs just i dag. Jag tar tillfället i akt och framför min respekt för hennes politiska gärning. Hon var en av Storbritanniens största premiärministrar och en dam som inte bara spräckte glastaket – hon dominerade totalt sin samtid. Men i dag, herr talman, är luftsituationen väldigt annorlunda. Luften vi andas runt omkring oss är betydligt renare än förr.

Att det blivit så här beror till allra största delen på att vi har ställt om vårt energisystem till en fossilfri produktion. Borta är till största delen kol- och oljeeldade kraftverk, vilka ersatts framför allt med kärnkraft men också med förnybart. Oljeeldade pannor hemma i villorna byttes, med ekonomiskt stöd från socialdemokratiskt ledda regeringar, till uppvärmning med direktverkande el.

Men det gäller att se upp. En god miljö är inte en gång för alla vunnen, utan den måste också underhållas för att kunna bibehållas. Vi kan i framtiden vara tillbaka i en miljö med smutsig luft och smog om vi för en felaktig energipolitik. Exemplet Tyskland förskräcker inte minst av denna anledning. Där ökar nu koldioxidutsläppen igen på grund av panikavstängningen av ren och pålitlig kärnkraft. Detta kommer att stå de tyska skattebetalarna dyrt och miljön ännu dyrare.

”Så går beslutsamhetens friska hy i eftertankens kranka blekhet över.” Shakespeares Hamlet kunde inte veta hur rätt han skulle få.

Herr talman! Som jag så många gånger tidigare fört fram i debatten anser vi i Folkpartiet att kärnkraft är och ska förbli basen i en effektiv, säker och ren svensk energiproduktion. Om 10–15 år måste dock stora delar av den svenska kärnkraften bytas ut – det är vi väl medvetna om. Om vi vill skapa förutsättningar för vår elintensiva basindustri att fortsätta utvecklas och konkurrera på den internationella marknaden behövs hållbara spelregler för utbyggnaden av ny elproduktion.

Allianspartiernas historiska energiöverenskommelse har lagt grunden för en sådan långsiktighet. Tankeförbudslagen är borttagen, och vi har gjort det möjligt för det nödvändiga generationsskiftet av svensk kärnkraft. Vi tillåter byggandet av nya reaktorer för att ersätta de gamla, och vi värnar därmed jobb, trygghet och miljön i Sverige. Det är utmärkt att Vattenfall har börjat sondera terrängen för byggandet av nya kärnkraftverk, och jag inväntar att fler följer deras exempel.

Men förnybar energiproduktion då, kanske någon frågar sig: Är inte det bra?

Låt mig börja med att slå fast att varken jag eller Folkpartiet har något emot förnybar energiproduktion. Tvärtom har jag i flera riksdagsdebatter, i andra debatter och i debattartiklar lyft fram att vi måste ha fler förnybara energikällor, som till exempel vågkraft och saltkraft. Jag tror också att biogasen kommer att ha en positiv inverkan på att få ned utsläppen i fordonsflottan. Jag kör själv en biogasbil sedan många år tillbaka.

Vad man däremot måste fundera allvarligt på är de stora, ensidiga och enormt subventionerade satsningar på till exempel vindkraften som äger rum såväl i Sverige som i en del andra länder. Vad innebär detta egentligen?

Storskalig vindkraft kommer att ställa gigantiska krav på utbyggnad och ombyggnad av det svenska stamnätet. ”Smarta nät” är en omskrivning av just de annorlunda krav som all intermittert kraft ställer på våra kraftnät. Just kostnaderna för att få in det förnybara i våra befintliga elnät är något som jag inte tror att de flesta över huvud taget är medvetna om. Prislappen för detta måste bli föremål för en mer grundlig diskussion. Som jag har tagit upp i tidigare riksdagsdebatter har vindkraften på sju år, mellan 2003 och 2010, enbart genom elcertifikaten fått en subvention som kostat drygt 30 miljarder kronor för de svenska skattebetalarna. Den totala kostnaden för utbyggda mål och ramar med ombyggda elnät kan förmodligen räknas i hundratals miljarder. Tanken svindlar.

En stor ökning av intermittert kraft kommer att skapa stora obalanser i energisystemet och leder till att vi kommer att få ett ökat behov av reglerkraft med befarade ökade utsläpp av fossila gaser. Detta samband blir tydligt i till exempel Tyskland.

Den tyska kärnkraftsavstängningen har blivit dyr för de tyska konsumenterna. Enligt beräkningar från tyska Siemens kan det kosta upp till svindlande 1 700 miljarder euro att avveckla den tyska kärnkraften. Lite billigare blir det om man får använda gas i stället för kol, som nu förordas. Dessa summor är så gigantiska att man nästan inte kan greppa dem, än mindre inse vilken belastning det blir för medborgarna. De tyska hushållen belastas med ständigt nya pålagor som höjer priset på el alltmer

för att man ska klara av att i alla fall på ytan ställa om till förnybart. Tidsskriften Forbes har räknat ut att kostnaderna för de tyska elkonsumenterna stiger med 10 procent redan i år, och då ska man minnas att de stiger från en redan mycket hög nivå. Den statliga energimyndigheten Dena räknar med att de tyska konsumenterna kommer att få betala ca 42,5 miljarder euro bara för att anpassa elnätet till förnybara energikällor. Drygt 19 000 kilometer nya ledningar måste byggas, och ca 25 000 kilometer måste anpassas för att möta de nya behoven.

Det är också intressant i sammanhanget, herr talman, att notera att Frankrike planerar för ny kärnkraft nära gränsen till Tyskland. Ska den måhända användas för att sälja kärnkraftsel till det så kallade kärnkraftsfria Tyskland? Jajamän – det planeras till och med nya överföringsledningar just på dessa ställen. Herr talman! Dubbel moral är sällan dubbelt så bra.

Herr talman! Men händer inte detta bara någon annanstans? Det kan väl ändå inte hända i Sverige?

Utsläppen av koldioxid ökar dramatiskt när man stänger av ren och säker kärnkraft. Det vet vi. Även vi i Sverige har provat detta i samband med att den förra S-regeringen stängde av Barsebäcks båda aggregat, 1 och 2. För varje timme med avstängd kärnkraft i Barsebäck gav den ökade användningen av dansk kolkraft enligt SMHI ökade utsläpp i form av till exempel 1 700 kg extra svavel, 860 kg extra kväveoxider och 560 000 kg koldioxid varje timme. Till detta kommer de 25–30 miljarder kronor i skadestånd som vi fått betala och fortfarande får betala till ägarerna för att den dåvarande regeringen brutalt stängde av ett väl fungerande elkraftverk.

I Tyskland ser det likartat ut nu när konsekvenserna blir möjliga att skönja av den brådstörtade kärnkraftsavvecklingen. Enligt uppgifter från den tyska branschorganisationen Bundesverband der Energie- und Wasserwirtschaft är visserligen fossilanvändningen i Tyskland konstant, men det som döljer sig i statistiken är att både kol och brunkol, det vill säga de allra smutsigaste energislagen, har ökat på bekostnad av gaskraften. Koldioxidutsläppen i Tyskland ökade alltså under 2012 med ca 3 procent. Redan nu kan man alltså se att det har ökat. Man är nu så beroende av kolkraften att det till och med talas om förbud mot att stänga kolkraft. Dessutom planeras 20 nya kolkraftverk.

En så kallad grön politik leder alltså direkt till en svart framtid. Det tål att tänka på för dem som vill värna vår egen goda miljö eller ekonomi, jobb och företag.

Herr talman! Det är allt det jag nyss har nämnt som man ska ha i minnet när vissa partier i kammaren, speciellt Miljöpartiet och Vänsterpartiet, envisas med att Sverige visst kan avveckla kärnkraften och klara sig med enbart förnybar energi, även om det är på lite sikt. Allt verkar då vara så käckt och bra – lite vind och sol, så räddar vi klimatet i Sverige. Sanningen är den rakt motsatta, vilket jag har visat i detta anförande. Sol och vind kräver gigantiska subventioner för att marknaden ska vilja investera, och det krävs enorma mängder reglerkraft så fort det är molnigt eller inte blåser, vilket flera har talat om tidigare här. Alliansen bygger ut det förnybara – det gör vi med en rasande takt – men vattenkraft och kärnkraft utgör under överskådlig framtid basen för det svenska välståndet, för jobben och för miljön. Svaret på frågan om sol och vind är alltså

dess värre fossilbränslen, och då i bästa fall gas. I värsta fall är det kol och olja. En sådan utveckling vill jag inte vara med om i Sverige.

Herr talman! Jag var inne på att Frankrike planerar för ny kärnkraft. Det är inte bara där det planeras för ny kärnkraft för att man vill värna om miljön och klimatet. Runt om i världen byggs det ut kärnkraft som aldrig förr. En nyinvesteringssvåg går över världen – 160 reaktorer bara medan vi talar här.

Jag började detta anförande med att ta upp Storbritannien. Regeringen där inser att om man ska klara av koldioxidmålet och inte drabbas av ett permanent elunderskott måste man bygga ny kärnkraft. Av landets 16 reaktorer kommer endast en vara i drift om tio år om inget görs. 13 nya reaktorer är planerade eller utpekade för att ersätta de gamla – just för att man tar klimathotet på allvar i Margaret Thatchers anda, eftersom hennes regering fortsatte utbyggnaden av kärnkraft i Storbritannien när den ifrågasattes i andra länder. *The lady was not for turning!*

Allra sist vill jag läsa upp ett citat från en artikel på Newsmill som Lina Palm, energidirektör för Sveriges basindustriers energisamarbete SKGS, som vi alla känner till väl, skrev i slutet av förra året. Hon säger så här: ”Världens problem idag är inte för mycket klimatvänlig kärnkraft, det är för mycket klimatskadlig kolkraft.”

Herr talman! Därför kan jag inte göra annat än att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

I detta anförande instämde Hans Backman (FP).

Anf. 122 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Eva Flyborg sade i sitt anförande att dagens kärnkraft i Sverige behöver avvecklas inom 10–15 år. Jag tycker att det är jättebra att vi kan vara överens om var debatten ska börja, nämligen att dagens kärnkraftsreaktorer är gamla och att den relevanta frågan är vilken elproduktion vi tycker ska ta vid och ersätta kärnkraften.

I denna diskussion är det relevant att se vad ny kärnkraft kostar att bygga. Som jag nämnde tidigare i debatten finns det i Europa bara två försök att bygga kärnkraft, nämligen i Finland och i Frankrike. Bygget i Finland är nu tre gånger så dyrt som man trodde när man började bygga, och elen från kärnkraftverket Olkiluoto 3 kommer att bli dyrare än elen från vindkraft.

På vilket sätt skulle det gynna svensk basindustri att bygga ny, dyr kärnkraft, som kommer att ge dyrare el än vindkraft? Det är för mig en gåta.

Eva Flyborg försöker också måla upp bilden av att vindkraften i Sverige är dyr. Kanske har hon missat Energimyndighetens utredning, som pekar på att trots det stöd som ges till vindkraften via elcertifikatssystemet har, totalt sett, vindkraftsutbyggnaden i Sverige lett till lägre elpriser därför att ett större utbud på marknaden leder till sänkta elpriser. Energimyndigheten säger alltså att vindkraftsutbyggnaden har lett till lägre elpriser i Sverige.

När man hör Eva Flyborg finns det också anledning att fundera över vad som är regeringens inriktning för svensk elproduktion i framtiden. Centerpartiet, som är det parti som energiministern kommer från, har

nyligen på sin stämma beslutat att målet ska vara 100 procent förnybar energi inom en generation.

Ett av de partier som Folkpartiet samarbetar med i regeringen gör alltså bedömningen att vi kan nå 100 procent förnybar energi inom en generation. Är Eva Flyborg och energiminister Anna-Karin Hatt så oense om möjligheterna till ett hållbart framtida energisystem?

Anf. 123 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Lise Nordin måste lyssna på vad jag säger. Det vore ganska konstigt om jag skulle stå här och förorda en avveckling av kärnkraften, vilket Lise Nordin påstod att jag gjorde. Jag sade att den måste ersättas med ny kärnkraft inom 10–15 år. Det är faktiskt något helt annat.

Lise Nordin tar upp kostnaden. Det kan man göra, men det är egentligen inte vare sig mitt eller Lise Nordins problem. Det avgör faktiskt marknaden, förutom för det förnybara som vi ju sätter ett pris på genom att bidra med skattemedel. Det är en helt annan sak. Men alla andra energislag finns på en riktig marknad, och där sätts priset av marknaden, så det är inte något problem vi behöver hantera.

Nej, Lise Nordin, det är det förnybara och särskilt vindkraften som ger en osäkerhet. Hur ska svensk basindustri säga när man ska börja det första skiftet på morgonen och till exempel ska producera stål på SSAB? Blåser det i dag? Kan vi producera något, eller ska vi skicka hem alla? Det är inte en hållbar energipolitik, ekonomisk politik eller industripolitik.

Kärnkraften brukar Lise Nordin alltid klaga på. Den har tillförlitlighetssiffror som är uppe i 95–98 procent just nu. Det går inte att bli så himla mycket bättre. Sverige var, innan den förra regeringen lade en död hand över hela kärnkraftsindustrin, i topp vad gällde tillförlitlighet och effektivitet i kärnkraftverken. Där börjar vi närma oss nu, och flera är redan i kapp, tack vare det upprustningsprogram som Alliansen med lagstiftning har sett till att man får och kan göra, och därför vill man nu investera.

Vindkraften står ofta stilla. Det är det som är problemet. När man behöver energin som mest ger det i stort sett ingenting, och det är det beskedet Lise Nordin och Miljöpartiet vill ge svensk basindustri.

Anf. 124 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Det är fascinerande hur ofta Eva Flyborg kritiserar vindkraften när hennes parti ingår i en regering som vanligtvis talar väl om vindkraften. Jag fick inget svar om hur Eva Flyborg och Folkpartiet ser på att regeringens energiminister tillhör det parti som har satt ett mål om 100 procent förnybar energi. Hur ska den svenska energibranschen kunna veta vad som gäller när de olika partierna i Alliansregeringen ger så olika besked om vilka energikällor man vill se i framtiden?

Jag konstaterar också att Eva Flyborg och jag är överens om att dagens kärnkraftsreaktorer är gamla. De behöver tas ur drift inom 10–15 år. Där befinner sig debatten. Vilken elproduktion tycker vi ska ta vid när dagens gamla kärnkraftsreaktorer måste tas ur drift?

Jag förstår att det är väldigt provocerande för Folkpartiet att Energimyndigheten på eget initiativ har tagit beslut om att utreda hur Sverige kan nå ett hållbart energisystem. Vår statliga energimyndighet bedömer

alltså att det behövs en tydlig plan för vad vi ska göra med dagens energisituation. Och den utredningen kommer att få ge svar på vilka utmaningar och möjligheter som finns med 100 procent förnybar energi.

Sedan gäller det frågan om att förnybar energi som solkraft och vindkraft är intermittent, alltså inte levererar hela tiden utan påverkas av väder. Det är en fråga som har utretts av flera forskare. Men varför har allianspartierna i den här debatten om reglerkraft inte någon som helst förankring i vad som diskuteras i forskarsamhället? De försöker enbart sprida bilden av att det skulle vara ett stort problem.

Det finns exempelvis en studie från KTH och Lennart Söder där man har tittat på detta. Man klargör att det självklart finns utmaningar med reglerkraften, men det är inte omöjligt att med dagens reglerkraft i form av vattenkraft nå ett elsystem som är 100 procent förnybart.

Anf. 125 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Lise Nordin vet, som alla vet i Sverige, att vi inom Alliansen har en överenskommelse som gäller. Det är den politik som vi nu genomför. Det är den politik som ser till att det förnybara har byggts ut och fortfarande byggs ut.

Lise Nordin brukar ha olika taktiker när hon talar om vindkraften, till exempel. Ibland har den byggts ut väldigt mycket. Det är rekordnivåer, och det är hundratals procent i ökning och så vidare. I andra sammanhang brukar Lise Nordin tala om att vindkraften är på en alldeles för låg nivå. Det behövs andra stödsystem, mer stöd, mer subventioner till vindkraften, eftersom den inte har så stor plats i den svenska energimixen.

Det beror hela tiden på vilken tes som Miljöpartiet vill poängtera.

Vi har som sagt en överenskommelse, och det är den som genomförs. Det är också ett renlighetskrav, tycker jag, att man kan redovisa olika partiers ställningstaganden, vilket Centerpartiet har gjort. Det är helt okej. Jag gör det för mitt parti. Det är helt okej.

Jag tänker på det här med att man redovisar sin åsikt. Det har Miljöpartiet gjort alldeles nyss, i veckan som gick. Man går nu med på att sänkta arbetsgivaravgifter för unga är bra för att få fler ungdomar i arbete. Där kan man tala om ett regeringsalternativ som har kapsejsat, för nu finns det egentligen ingen gemensam politik, i och med de stora kostnader som detta medför. Jag tycker att det är bra, men oppositionen har ingen gemensam politik, vilket vi har, även i energifrågan.

Anf. 126 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Eva Flyborg börjar sitt anförande med att ta upp Margaret Thatcher och en hyllning till hennes politiska gärningar. Det inbegriper givetvis att hon skickade ut militärer mot strejkande arbetare i Storbritannien, hyllade Pinochet och kallade Mandela för terrorist.

Du har möjlighet att ta tillbaka det, när det gäller de delarna.

I Storbritannien planerar man att bygga ut kärnkraften i Margaret Thatchers anda. Vi hörde alldeles nyligen i vårt utskott att man menar: Ska vi bygga ut kärnkraften i Storbritannien måste ni garantera att vi får 100 öre per kilowattimme.

Jag undrar om vår basindustri skulle acceptera sådant. Det var de premisserna för att man skulle bygga ut.

Jag har stor respekt för att Folkpartiet har sin kärnkraftsvänliga politik. Grön politik leder till svart framtid. Det applåderas av vissa av allianspartierna, dock inte Centerpartiet. Det säger en del om vilka problem Centerpartiet har i den här alliansregeringen.

Vi kan nu gå in på subventionerna – det är lite intressant. Då pratar Eva Flyborg bara om subventionerna till vindkraft. Men det här elcertifikatet är ju till all förnybar energi. Bioenergin står för merparten. Sedan kommer vattenkraften, som knappast behöver ha något elcertifikat. Vindkraften har ungefär en tredjedel av det här. Det är så det ser ut.

Slå ut det per kilowattimme och se vad du ska betala, Eva! Det handlar om 2–3 öre när det gäller vindkraften.

Jag har en sista fråga som du måste svara på: Vad händer när inte kärnkraften byggs ut, om man inte lyckas göra det?

Anf. 127 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Det var många frågor. Vad jag ville göra just i dag var att hylla en stor politiker. Jag har inte sagt något om hennes gärning annat än just när det gäller kärnkraften. Det kan man ha olika åsikter om, och det förstår jag att Kent Persson, som vänsterpartist, har synpunkter på när det gäller strejker och andra saker. Det har jag inte lagt någon synpunkt på.

Men en stor politiker var hon, och en fantastisk gärning är det hela. Jag tänkte också på det ur ett jämställdhetsperspektiv. Hon var den enda kvinnan i ledande ställning och som premiärminister på den tiden. Hon blev inte bara det, utan hon dominerade faktiskt nästan totalt scenen och den politiska diskussionen. Det tycker jag är värt att hylla. I utskottet och även annorstädes tycker jag att man kan säga när någon har gjort någonting bra eller uppnått någonting, även om man inte alltid håller med i den politiska meningen.

Vad gäller kärnkraftsutbyggnaden i Storbritannien är det så som Kent Persson säger, att de har krävt ett ersättningsgolv. Jag vet inte riktigt vad de kallar det där, men låt oss kalla det för det. Det kan man faktiskt kalla subventioner. Jag går absolut med på det. Den diskussionen för man i Storbritannien. Men det gör vi inte här, Kent Persson.

Vill Kent Persson införa ett golv för kärnkraften kan vi absolut prata om det. Det var inte min tanke, men om Vänsterpartiet vill gå den vägen ska vi kunna prata om det.

Men låt oss säga att man nu ser att det är en subvention eller ett bidrag – det kan vi kalla det för – det här golvet när det gäller kärnkraftsel. Vad är det som gör att det ena kraftslaget är bättre att subventionera än det andra, om man bortser från en politisk retorik, att man bara gillar eller inte gillar en viss kraftproduktion, som till exempel Miljöpartiet gör? Vad är det som gör att det är okej att ge en subvention i det ena fallet men inte i det andra bara för att man inte gillar kraftslaget?

Anf. 128 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Margaret Thatcher var inte speciellt framgångsrik när det gällde jämställdhetsarbete för kvinnor i Storbritannien. Man tog flera steg bakåt. Det tror jag att du också är medveten om.

100 öre är kravet. Det handlar om att man ska ha råd att bygga och få avkastning på investerat kapital. Kalla det golv eller vad du vill. Det är ingen subvention.

Det är väl inte så konstigt att aktörer vill ha betalt för sina investeringar. Det är självklart att det är så, och då hamnar man på 100 öre.

Du hade en fråga till mig som jag har glömt bort, som jag tänkte att jag skulle svara på. Du får gärna upprepa den. Du får ta några sekunder från mig.

(EVA FLYBORG (FP): Jag hade ett litet resonemang om varför det är okej med stora subventioner till det förnybara, som vindkraften, men rent tankemässigt kan man inte göra samma sak med till exempel kärnkraften.)

Som grundprincip är vi inte för subventioner, utan här handlar det om att man introducerar en ny teknik. Då kan vi under en övergångstid ha stimulansbidrag för den delen. Det har vi sagt, och det har vi varit överens om i stora delar här i riksdagen.

Men vad du måste svara på, Eva, är: Vad händer här om marknaden i Sverige inte anser att man har möjlighet att bygga ut kärnkraften utan subventioner? Vad händer då, om vi inte planerar för att få in mer förnybar energi och energieffektivisering? Det är du som måste svara på det. Vi har försökt att göra det.

Anf. 129 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Nej, det är egentligen inte jag som måste svara, utan marknaden bygger det som är mest effektivt. Skulle det vara vindkraften – Gud förbjude, eftersom den är så ineffektiv – skulle jag egentligen inte ha något emot det. För då skulle det visa sig att den var det bästa alternativet. Nu är det inte så, för den får fruktansvärt stora subventioner och är ineffektiv.

Jag har inget emot vind eller vindkraft i sig, men den ger dåligt tillbaka från alla de skattemiljarder som pumpas in. Ja, de pumpas ut ur landet i nästa steg, för vi exporterar vindkraftsenergin, som Mats Odell tidigare pratade om. Det är det som är det stora problemet.

Kent Persson kan inte svara på den här frågan, men vi kan spara den till nästa debatt, för vi har samtalat ganska ofta om energifrågor. Han sade så här: Tänk er en stad i Kina. Så fortsatte han med ett exempel på energiomställning mot något miljövänligare och så vidare.

Jag kan tänka mig en stad i Kina där man till exempel bryter neodym som är giftigt och som går till vindkraftverken. I oppositionens förslag om ett grönare Sverige ingår det alltså att man är på väg rakt ned i det svarta Sverige i stället. Gifter som man hanterat långt borta är tydligen okej, men man kan inte bryta här hemma i Sverige. Man är ju emot att bryta uran och alla möjliga saker, för det är miljöfarligt.

Jag vet att inte Kent Persson kan svara. Därför frågar jag inte utan funderar mer högt.

Jag tycker att det är lite konstigt att Kent Persson tycker att man inte ska ha så himla mycket subventioner utom i vissa fall. Det är ett rent politiskt ställningstagande. Det går bra att subventionera det ena men inte det andra, och det är där det blir orimligt. Det är där marknadskrafterna

fallerar. Det är där man sätter konkurrensen ur spel. Det kommer inte att gagna vare sig jobben, miljön, konkurrenskraften eller välförhållandet i Sverige för framtiden – tyvärr.

Anf. 130 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Det känns som om förbandet kommer efter rockbandet den här gången, men vi får försöka spela ändå.

När jag föddes i början av 70-talet stod det fossila för över 80 procent av Sveriges energiförbrukning. I dag, mina vänner, står det fossila för mindre än 35 procent, och nästan all vår elproduktion är koldioxidfri. Det visar att Sverige kan klara tuffa utmaningar om vi bestämmer oss för det.

Sedan Alliansen tillträdde 2006 har elen från biobränslen ökat med 50 procent och elen från vindkraften med sju gånger. Vi kommer snart att ha nått målet om att hälften av all vår energi ska vara förnybar.

Just nu utreder Energimyndigheten olika inriktningar kring det framtida energisystemet. Det tycker jag är bra. Energimyndighetens uppdrag är att löpande analysera energisystemet utifrån vilka investeringar som aktörerna gör.

Det kommer att finnas två olika scenarier, det vill säga Energimyndigheten kommer att titta på vad som händer: om det är så att det finns de som vill investera i ny kärnkraft i Sverige och hur bilden ser ut om de inte gör det, det vill säga ett helt förnybart energisystem.

Vid sidan av detta måste vi också forska mer om framtidens klimatsmarta teknik. Därför höjer Centerpartiet och Alliansen nu satsningarna på energiforskningen. Från och med 2013 satsar vi 1,3 miljarder på energiforskning. Det ökar till 1,4 miljarder från och med 2016 då det också permanentas.

När det gäller vindkraften är vi i Sverige väldigt beroende av två storskaliga energislag för vår elförsörjning: vattenkraft och kärnkraft. Det gör oss sårbara, för om vattenmagasinen är torra eller kärnkraftsreaktorerna krånglar sticker elpriset i höjden. Vår konkurrenskraft och försörjningstrygghet kräver att vi får in alltmer småskalig, förnybar el.

Vindkraftsbranschen har en del ekonomiska problem. Varför höjer då inte regeringen ambitionerna i elcertifikatssystemet? De senaste åren har vi sett internationellt att kostnaden för att bygga vindkraft och solenergi sjunker. Just nu är ersättningen genom de gröna elcertifikaten lägre än tidigare, men det beror på att vi haft en snabbare utbyggnad än vi trodde.

Självklart följer vi detta väldigt noga, och när vi kommer till kontrollstationen 2015 ska vi också se över elcertifikatssystemet. Vid kontrollstationen, för dem som eventuellt lyssnar externt och inte vet det, ska vi se över de insatser som vi har gjort på energisidan och utvärdera dem, och jag är ganska säker på att elcertifikatssystemet kommer att fortleva och utökas efter 2015.

Vi har också haft en del bataljer med Försvarsmakten när det gäller vindkraften. Det känner många av er här inne till. Konflikten mellan Försvarsmakten och vindkraftsbranschen behöver få ett slut. I höstas gav regeringen därför ett uppdrag till Försvarsmakten som innebär att den måste ta bättre hänsyn till vindkraften som riksintresse.

Försvarsmakten ska tydligt ta ansvar och berätta hur deras verksamhet påverkas av vindkraften. Man ska tydligt informera om i vilka delar av landet det inte finns någon konflikt med försvarsintresset, och man

ska tidigt, tydligt och klart motivera sina bedömningar i varje enskilt fall. Regeringen kommer, med energiminister Anna-Karin Hatt i spetsen, att väldigt noga följa hur Försvarsmakten hanterar de uppdrag de fått.

När det gäller havsbaserad vindkraft, herr talman, har utvecklingen inte kommit lika långt som för den markbaserade. Den främsta orsaken till det är att kostnaderna är väldigt stora för till exempel anslutningar till elnät. Men jag kan bland annat nämna att Energimyndigheten finansierar ett projekt vid Chalmers tekniska högskola om havsbaserade vindkraftsparker. Det övergripande målet med projektet är att utveckla teknik och kunskap för att bygga framtida havsbaserade vindkraftsparker. Syftet är naturligtvis att minska kostnaderna och energiförlusterna för havsbaserade vindkraftsparker.

Herr talman! Jag fortsätter att diskutera vindkraften. Det har varit en del diskussioner när det gäller tröskeleffekter och vindkraften. Svenska kraftnät har haft en intressant roll här. Det har nämligen varit ett problem när man etablerar större markbaserade vindkraftssatsningar när det gäller vem som ska betala anslutningen till stamnätet. Alla aktörer väntar ut varandra, för ingen vill vara den som tar hela kostnaden. Detta är ett problem, eftersom det försenar väldigt många goda vindkraftsprojekt.

Svenska kraftnät har därför lämnat in ett förslag till regeringen där de säger att de skulle kunna förhandsbetala anslutningen och att de som sedan ansluter sig till den här satsningen kommer att få delbetala. Detta tycker jag är jättebra. Jag ringde förra veckan för att fråga vad som händer med frågan, och den är på gång och bereds på Näringsdepartementet. Jag utesluter inte heller att detta kan komma att omfatta havsbaserad vindkraft i framtiden.

Det kan vara intressant att notera att svenskarna generellt gillar vindkraften. Enligt en SOM-undersökning från Göteborgs universitet 2011 vill 88 procent av alla svenskar satsa lika mycket eller ännu mer på vindkraft som vi gör i dag.

Herr talman! För att skapa gynnsamma förutsättningar för utveckling och etablering av solceller på den svenska marknaden har stödet för installation av solceller förlängts till och med 2016 genom att regeringen har avsatt 210 miljoner kronor för detta. Det har dessutom funnits ett stöd för investeringar i solvärme som har kunnat sökas av både privatpersoner och företag. Det upphörde vid årsskiftet 2012, och i dag går det att söka ROT-avdrag för arbetskostnaderna när solvärme installeras.

Före årets slut kommer ett förslag på nettodebitering. Vad innebär då nettodebitering? Elkonsumenter, alltså privatpersoner och varför inte mackägare och bönder, kan producera sin egen elektricitet från sol, vind och biogas – all småskalig produktion. Genom nettodebitering tillåts mikroproducenten kvitta den el som man levererar in på nätet mot den el som man använder. Det här systemet, mina vänner, kommer att uppmuntra fler att producera sin egen el, eftersom skatt och moms försvinner på den el som man producerar för eget bruk.

Min förhoppning är att kvittningen kunde ske på årsbasis. Jag kan ta Kent Persson som exempel. Han har solceller på sitt tak hemma. På sommaren är det naturligt så att det finns mycket el att producera och leverera in till nätet, men på vintern går det inte lika bra. En kvittning på årsbasis skulle innebära att Kent Persson kan använda en del av den el han producerar på sommaren flexibelt även på vintern. Det skulle skapa

ytterligare incitament, nämligen att man skulle vara mer noggrann med att spara på sin energi.

Så kommer vi till frågan om kärnkraft. Kommer det att byggas ny kärnkraft i Sverige? Det vet vi inte. Alliansen har tydligt angett villkoren för ny kärnkraft i Sverige. Den ska stå på egna ben. Det blir inga subventioner av ny kärnkraft, och det kommer inte att bli fler reaktorer eller fler kärnkraftsorter än i dag. Nu är det upp till dem som vill investera i energi att svara på vilka energislag som de vill investera i. Huruvida energiindustrin vill investera i ny kärnkraft eller inte kan bara de svara på.

Jag kan ändå konstatera att 2006 stod kärnkraften för nästan 47 procent av vår el. Förra året hade det sjunkit till knappt 38 procent. Över tid har vi blivit allt mindre beroende av kärnkraften. Nu sjunker kostnaden för att bygga ut det förnybara, samtidigt som en hel del kärnkraftsprojekt blir dyrare än tänkt. Ytterst är det investerarna som ska avgöra om de är beredda att bygga nytt. Energiöverenskommelsen är tydlig – kärnkraften ska stå på egna ben utan statliga subventioner.

Jag har dock noterat att det nya kärnkraftsbygget i Finland har blivit sju år försenat och 2 ½ gånger dyrare än planerat.

Regeringen har ju en vision om att Sverige ska vara klimatneutralt 2050, och 2030 ska vi ha en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen. Nu sitter en utredning och jobbar, och den kommer under året att komma med förslag på vad vi behöver göra för att nå dit.

Vi gör väldigt mycket. Vi har exempelvis stegvis höjt koldioxidskatten. Vi har ökat forskningen kring energieffektiva fordon. Vi har infört miljöbilspremien och supermiljöbilspremien. År 2012 satsade vi 20 miljoner på supermiljöbilspremien. De pengarna var slut redan i november när ungefär 500 bilköpare hade fått sin premie. Supermiljöbilspremien ger den som köper en riktigt koldioxidsnål bil 40 000 kronor i rabatt när man köper bilen. Över tre år satsar regeringen 200 miljoner kronor på just supermiljöbilspremien.

Vi har också stegvis skärpt miljöbilsdefinitionen. Vi har dessutom under hela vår regeringstid befriat biodrivmedlen från skatt och kommer lyckligtvis att fortsätta med det. Just nu inför vi också ett kvotpliktsystem, det vill säga en högre inblandning av biodrivmedel.

Centerpartiet skulle även vilja se att vi, till exempel i budgeten i höst, införde en så kallad robinhoodskatt på nya personbilar, där de miljöbästa bilarna får en premie som betalas med en avgift på de bilar som har de sämsta miljöegenskaperna.

Sedan måste jag bara få drista mig till att slutligen passa på att önska Skellefteå AIK lycka till i guldmatchen i morgon.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders Ahlgren och Erik A Eriksson (båda C).

Anf. 131 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Vi har våra olika supporterängar. Jag har ju Färjestad, och de är ju inte med längre.

Det är fantastiskt gott, herr talman, att få höra Helena Lindahl stå här i talarstolen och beskriva Centerpartiets syn. Det var gott att höra. Det är

mycket som vi kan ställa upp på. Vi har ju haft vår gemensamma överenskommelse – Vänsterpartiet, Centerpartiet och Socialdemokraterna – som har gjort att det förnybara har ökat så pass kraftigt genom till exempel elcertifikaten. Vi är ju mamma och pappa till det, som också den nuvarande regeringen driver vidare. Det är bra.

När det gäller förnybarhetsmålet anser jag att vi redan har nått 50 procent. Som jag ställde frågan till Mats Odell: Vad önskar vi egentligen nu? Vad tänker regeringen göra för att gå vidare?

Sedan måste jag ställa en fråga till. När man lyssnar väldigt noga på det Eva Flyborg säger i talarstolen hör man att hon är väldigt kritisk till beslutet att stänga Barsebäck, som Centern, Vänstern och Socialdemokraterna var överens om. Vad anser Helena Lindahl om beslutet att stänga Barsebäck? Är kärnkraften basen för Centern också när det gäller energin framöver?

Anf. 132 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! När det gäller Barsebäck – jag går direkt på pudelns kärna – var det Centerns beslut att Barsebäck skulle stängas. Det tråkiga med efterdyningarna tror jag egentligen var att vare sig dåvarande regering eller nuvarande regering inte har hunnit med att bygga ut infrastrukturen när det gäller överföringen av elkapaciteten. Är det någonting som man ska fundera på är det nog den biten.

När det gäller Barsebäck var inte jag med på den tiden, men jag tror nog att centerpartisterna som var med då kunde fatta sina beslut på ett riktigt sätt.

Anf. 133 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag håller med om att det måste satsas väldigt mycket mer på överföringskapaciteten framöver.

En fråga är: Vad händer när man överläter beslutet på marknaden? Både Helena Lindahl och flera på den borgerliga sidan säger att det är marknaden som ska bestämma om det ska byggas ny kärnkraft eller inte. Ni bygger ju framtidens energi, som ni säger här, för att få låga elpriser och vad det nu behöver vara, och då är det ny kärnkraft som behövs. Men vad händer om marknaden konstaterar att det är för dyrt när de inte får några statliga subventioner? Det byggs ingen kärnkraft. Vad anser Helena Lindahl att det i så fall innebär?

Anf. 134 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag tror att vi där har en nöt att knäcka, både Socialdemokraterna och kanske Centerpartiet, eftersom vi säger att vi vill ha hundra procent förnybar energi samtidigt som kärnkraften ska finnas med under överskådlig tid.

Däremot vet jag – och det välkomnar jag – att Energimyndigheten utreder två olika scenarier, därför att det inte är säkert att marknaden kommer att välja kärnkraft. Det kanske är så att man väljer en helt annan väg, och då tycker jag att det är bra att man utreder båda.

Det är väl egentligen svaret på frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 april.)

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU16
Allmänna helgdagar m.m.

Anf. 135 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Jag får väl börja med att säga att jag tror att Luleå har goda möjligheter att vända 0–3-underläget i finalen i hockey trots allt. De har spelat bättre och bättre för varje match.

Nu har vi att diskutera ett betänkande som heter *Allmänna helgdagar m.m.* Vi har i konstitutionsutskottet ett antal motioner att ta ställning till som handlar om allt, från att fira att slaveriet avskaffades till att Raoul Wallenberg får en egen dag eller att vi inför ett system med hedersmedborgare.

I en av de här frågorna har vi kunnat konstatera att Svenska Akademien har tagit ett beslut, nämligen att göra en dag till Raoul Wallenbergs dag. Det beslutet togs så sent som nu i februari, och man har beslutat att den 27 augusti ska vara Raoul Wallenbergs dag. Det passar särskilt bra därför att det är i de faggorna som höstterminen börjar i skolorna. Då har också skolan en möjlighet att ta upp den här frågan, diskutera och göra någonting i samband med att läsåret startar.

Där ser vi att motionärerna har fått igenom, inte tack vare riksdagen men tack vare Svenska Akademien, det de har tänkt sig och hoppats på.

I de flesta andra frågor har vi avstyrkt motionerna, men det finns en motion där vi faktiskt ger ett tillkännagivande som åtminstone delvis i praktiken är ett bifallsyrkande till en motion. Det är en motion från Leif Pagrotsky, socialdemokrat, som nyligen har avslutat sejouren här i riksdagen. Motionen handlar om att införa ett jubileumsår över demokratin och demokratins genombrott i Sverige.

Vi föreslår att vi tillkännager till riksdagsstyrelsen att vi ska ha ett sådant år. Vi tycker i konstitutionsutskottet att det verkligen är något som är väl värt att ha ett jubileum kring, att demokratin har fått ett genombrott i Sverige. Men den delikata frågan om när det här egentligen ska ske är vi glada nog att överlämna till just riksdagsstyrelsen för beslut. Och det är inte alldeles enkelt.

Om man frågar historiker tror jag att det nog finns de som kan tycka att genombrottet skedde redan 1866 när vi avskaffade ståndsriksdagen. Många andra tycker att det är i samband med att vi för första gången hade ett val där både kvinnor och män hade allmän och lika rösträtt. Det var året 1921. Å andra sidan kan man säga att det något år innan var kommunala val där både kvinnor och män hade rösträtt och det inte längre var fråga om graderad rösträtt, som hade funnits under en lång tid.

Det kan också sägas att det historiska tillfället, som Leif Pagrotsky skriver i sin motion, egentligen var när den folkpartistiske statsministern lämnade över propositionen till parlamentet, riksdagen, om att införa allmän och lika rösträtt för både kvinnor och män. Det året var 1918, om jag inte missminner mig.

Här finns det lite grann att fundera över. Beslutet fattades något senare, kanske 1919. Vilket år vi ska använda som jubileumsår kan vara en smaksak, men det är inte helt oväsentligt. Jag tror att störst uppslutning

bland människor i Sverige är möjligt att få för 1921, det vill säga ett jubileum 2021, eftersom det då var val till riksdagen där alla deltog.

Jag lämnar den frågan till talmannen och riksdagsstyrelsen. Det blir en intressant och delikat uppgift. Vi tycker att jubileet är väl värt att fira, och vi hoppas att riksdagsstyrelsen gör något riktigt bra av förslaget från konstitutionsutskottet.

Anf. 136 BJÖRN VON SYDOW (S):

Herr talman! Det är bra att konstitutionsutskottet i enighet gör detta tillkännagivande. Det markerar en allpolitisk uppslutning för att vi vill celebrera demokratins införande. Det kanske mest centrala elementet som det tedde sig i den svenska författningsutvecklingen var allmän och lika rösträtt för både män och kvinnor.

Jag tänkte lämna ett litet bidrag till den svåra beslutsprocess som talmannen och gruppledarna står inför – även jag – även om konstitutionsutskottets värderade ordförande har sagt det mesta.

Vad som hände var dramatiskt. En god vän skickade ett mejl till mig. Han skriver om den tiden, och han kände till motionen. Han skrev: Björn! Har du sett filmen *Lincoln*?

Jag antar att flera har sett filmen. Det är en otrolig dramatisering av hur man fick en majoritet i kongressen för en amendment som innebar att slaveriet avskaffades. Det är en fantastisk dramatisering om president Lincoln och den politiska situationen.

Ja, det är lika dramatiskt i Sverige i november–december 1918. På våren 1918 hade den liberal-socialdemokratiska regeringen lagt fram en proposition om att införa allmän och lika rösträtt för män och kvinnor. Men förslaget avsågs av första kammarens högermajoritet. Det stora världskriget var ännu inte avgjort. Några månader senare var både Österrike–Ungern och det kejsrerliga Tyskland benäget, eller tvingat, att ingå ett vapenstillestånd. Det är i den situationen som det öppnar sig både möjligheter och farligheter. Är det en revolutionär situation som håller på att utveckla sig också i Sverige? Det är krav på republik. Det är krav på genomförande av en annan samhällsordning än den som då kallades den borgerliga samhällsordningen.

Det är i den situationen som den liberal-socialdemokratiska regeringen internt förhandlar i tre dygn. Det var uppenbarligen rätt utmattande för statsråden. Hjalmar Branting hade lämnat regeringen därför att han verkligen inte var lämplig som finansminister, vilket han hade varit i tre månader och sedan brutit samman. Han var naturligtvis med i sammanhanget. Man kommer fram till en stor proposition, som innebär flera viktiga författningsändringar och som kan genomföras med beslut direkt när det gäller den kommunala rösträtten. Den var då ännu graderad efter inkomster och förmögenheter. Rösträtten till andra kammaren – den som då var allmän och lika för män – var en grundlagsfråga som hanterades bland annat genom riksdagsordningen. Hanteringen kunde ske i laglig ordning endast under en vid den tiden så kallad lagtida riksdag.

Det är dramatiska dagar. Regeringen förhandlar. Det råder en revolutionär stämning på många ställen i landet. Branting, LO:s ordförande Herman Lindqvist, avbildad här utanför kammaren, och på den andra sidan konungen, agerar för att få till stånd en allpartiuppgörelse i riksdagen.

Tyvär kunde inte riksdagens konstitutionsutskott spela en ledande roll eftersom man där hade grävt ned sig. I stället inrättades ett särskilt utskott. Det är i det utskottet, som leds av Hjalmar Branting, som de slutliga kompromisserna görs i december 1918. När man läser om detta och ser de fåtaliga bilder som finns känner man att en film om Abraham Lincoln skulle komma på andra plats jämfört med en film om 20 dagar i Sverige hösten november–december 1918.

Sedan kan man diskutera hur detta ska celebreras och forskas. Peter Eriksson var inne på det intressanta fenomenet att det 1919 faktiskt var direkta kommunala val. Det blev ett högt valdeltagande. Valmanskåren fördubblades. Det var uppenbarligen många både män och kvinnor som använde sin rösträtt. Det skulle kunna celebreras. Första kammaren kunde direkt förnyas och få en sammansättning som byggde på demokratis grundvalar.

År 1920 fattades beslut en gång till, med bara manlig rösträtt, om det första beslutet att införa allmän och lika rösträtt för både män och kvinnor till andra kammaren. Det beslutet stadfästes sedan genom ett nytt riksdagsbeslut 1921, och det året är det också nya val. Då fick onekligen alla män och kvinnor för första gången rösta till riksdagen.

Ja, det finns många datum att välja. Själv tänker jag på dramatiseringen av att det gick att i en sådan extrem situation ändå nå en sorts accepterad konsensus därför att alternativet tedde sig så mycket mer skrämmande. Skulle det bli en revolutionär situation? Skulle det bli våld på Stockholms och andra städers gator med en oöverblickbar situation, som man redan såg i det besegrade Tyskland, i det under upplösning varande Österrike–Ungern och på andra håll i det dåtida Europa? Därför var det som skedde viktigt.

Ordföranden har sin preferens för 1921. Jag har min preferens för 1918–2018. Talmannen och gruppledarna har onekligen ett gott arbete att göra för att komma fram till ett beslut. Det viktigaste är dock att vi alla är överens om att den allmänna och lika rösträtten ska celebreras. Det är jag tacksam för på vägnar av motionären, som har lämnat vår riksdag. (Applåder)

Anf. 137 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Den 12 september 1921 var en viktig dag i Sveriges historia. För första gången genomfördes val till riksdagen där allmän och lika rösträtt gällde för både män och kvinnor. Därmed var den politiska demokratin fullt genomförd i vårt land.

Vi som är uppvuxna i ett land med ett stabilt demokratiskt styrelseskick tar demokratin för självklar och upplever att den har funnits mycket länge. Tid är dock något relativt. Det har snart gått ett århundrade sedan alla män och alla kvinnor för första gången fick delta i ett riksdagsval, och 100 år är onekligen en lång tid. Å andra sidan var min mormor Ingrid född 1918, och morfar Per föddes 1919, det vill säga ett par tre år före denna historiska valdag. Det var människor som fanns med mig under hela min uppväxt. Tänker man så blir närheten till den demokratiska tiden mycket större – den är bara ett par släktled bort.

Konstitutionsutskottet anser att demokratins genombrott är en så viktig händelse i vårt lands historia att dess hundraårsminne bör markeras särskilt. I det betänkande vi nu debatterar föreslår utskottet därför enhäl-

ligt – och jag yrkar bifall till detta förslag, herr talman – att riksdagen vid lämplig tidpunkt och i lämplig form ska uppmärksamma detta jubileum. Riksdagsstyrelsen bör tillsätta en kommitté med uppdraget att planera och genomföra firandet.

Det betänkande vi debatterar heter *Allmänna helgdagar m.m.* och behandlar motioner även i en del andra frågor, men det kommer jag inte att vidare beröra.

Förslaget om hundraårsjubileet innebär att en motion i ämnet delvis bifalls. Som har framgått tidigare i debatten vill motionären att firandet ska äga rum år 2018, eftersom det var på hösten 1918 som regeringen Edén avlämnade den avgörande propositionen om allmän och lika rösträtt för män och kvinnor i riksdagsval – den proposition som vann riksdagens bifall och ledde fram till de första fullt ut demokratiska valen. Utskottet vill dock inte låsa sig vid en viss bestämd tidpunkt för firandet utan anser att tidpunkten behöver övervägas närmare. Man kan nämligen identifiera flera årtal som var centrala i den process som ledde fram till demokratins fullständiga genombrott. Låt mig göra några kommentarer med anledning av detta.

Genom 1866 års representationsreform avskaffades den föråldrade ständsriksdagen och ersattes av ett tvåkammarsparlament. Andra kammarens ledamöter var valda i direktvalda enmansvalkretsar, det vill säga som i det brittiska systemet, medan första kammaren utsågs indirekt av landstingskommunerna och de tre största städerna. Rösträtten var dock starkt begränsad genom att rösträtt bland annat förutsatte antingen att man hade viss inkomst eller ägde jordegendom av visst värde. I riksdagsvalen fick bara män rösträtt, men i kommun- och landstingsvalen fick ogifta kvinnor och änkor som uppfyllde inkomst- och ägandekraven rösträtt.

Mot 1800-talets slut ökade kraven på demokratiska reformer av valsystemet. Den första stora rösträttsreformen ägde rum 1907–1909 och byggde på en proposition från Arvid Lindmans konservativa regering. Den innebar att allmän och lika rösträtt för män infördes i andrakammarvalen från 1911. Däremot behölls inkomst- och ägandekraven för rösträtt i kommun- och landstingsval för att därmed påverka sammansättningen av första kammaren.

Det för framtiden viktigaste med Arvid Lindmans rösträttsreform kan dock sägas vara att valen till andra kammaren gjordes proportionella. Ett reformförslag som hade lagts fram 1906 av den dåvarande liberale statsministern Karl Staaff byggde på att andra kammarens ledamöter fortsatt skulle utses genom majoritetsval i enmansvalkretsar. Det förslaget föll dock i riksdagen, Staaff avgick och Lindman fick bilda regering.

Lindman insåg att liberalerna och Socialdemokraterna med vidgad rösträtt skulle stärka sin ställning. Om den vidgade rösträtten kombinerades med majoritetsval i enmansvalkretsar skulle hans parti, Allmänna valmansförbundet – det var föregångaren till det som i dag är Moderaterna – i princip riskera utplåning. Man kan föra fram olika argument för olika valsystem, men det finns utan tvekan ett antal partier i denna kammar som har anledning att skänka en tacksamhetens tanke till Arvid Lindman för att han lyckades driva igenom proportionella val till andra kammaren och därmed lägga grunden till det valsystem med partilistor i flermandatsvalkretsar vi fortfarande har.

Krav på ytterligare rösträttsreformer restes under 1910-talet men blockerades i första kammaren, som kontrollerades av Allmänna valmansförbundet. Det hela kulminerade den dramatiska hösten 1918, då en del tydde på att det kunde bli revolution även i Sverige. Den liberala statsministern Nils Edén lade fram ett förslag om allmän och lika rösträtt för män och kvinnor till andra kammaren. Samtidigt föreslogs ett slopande av inkomst- och ägandegränserna i kommun- och landstingsvalen och därmed i förstakammarvalen.

I ljuset av de dramatiska omvälvningarna i andra länder i Europa valde Allmänna valmansförbundet att vara pragmatiskt och efter förhandlingar med liberalerna och Socialdemokraterna stödja förändringarna. När beslutet om allmän och lika rösträtt för män och kvinnor fattades av riksdagen 1919 och bekräftades 1921 röstade såväl socialdemokrater och liberaler som konservativa för förslaget – inklusive de mest motsträviga, den så kallade förstakammarhögern.

Efter 20 års stridigheter genomfördes alltså den fullständiga politiska demokratin i Sverige i bred politisk enighet genom det vi i dag skulle kalla en blocköverskridande överenskommelse. Vill man kan man se detta som ett tidigt uttryck för den strävan vi numera alltid har när det gäller reformer av det politiska systemet, nämligen att de ska genomföras i brett samförstånd.

Alla dessa dramatiska händelser är onekligen värda att minnas, och det är därför lätt att ställa sig bakom förslaget att hundraårsminnet av demokratins genombrott ska firas. Om det är året 1918, 1919, 1921 eller något annat vi framför allt ska fokusera på finns det anledning att diskutera närmare, men ett jubileumsfirande ska det bli. Det är vi överens om, precis som vi sedan 1919 alltid har sökt enighet om demokratins spelregler.

(Applåder)

Anf. 138 STEFAN KÄLL (FP):

Herr talman! I detta betänkande är utskottet fullständigt enigt, och det kan också föregående talare enas om. Det är förvisso en fördel att frågor kring nationella högtidsdagar, nationaldagen och andra symboler för vårt gemensamma samhälle kan hanteras i brett samförstånd.

Jag vill ägna mitt anförande åt en enda fråga, nämligen att ett enigt utskott föreslår ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att riksdagen i lämplig form bör uppmärksamma att det år 2018 är jämnt 100 år sedan demokratin fick sitt genombrott i Sverige. Därmed bifaller också utskottet delvis en motion av Leif Pagrotsky.

Demokratin får aldrig tas för given. Optimismen var enorm efter att militärdiktaturerna föll i Latinamerika och kommunismens tyranni kollapsade i det forna Sovjetblocket. Även om framstegen är enorma finns det i dag många länder där utvecklingen går åt fel håll. Det gäller också medlemsländer i Europeiska unionen. Jag tänker då på Ungern. Vi i Sverige måste ge stöd åt alla de demokratikämpar världen över – i Ryssland, i Vitryssland, i Kina, på Kuba och så vidare – som verkar för frihet och ett öppet folkstyre i sina länder. Ofta gör de det med stora risker för sin egen säkerhet.

Vi i Sverige ska inte heller skönmåla vår egen historia. Demokratiseringen hände inte av sig själv – det var en lång kamp kantad av hårda

politiska motsättningar innan demokratin slutligen fick sitt genombrott genom författningsuppställningen i riksdagen 1918. När Sverige införde allmän och lika rösträtt för kvinnor och män var vi det sista landet i Norden att göra det.

Det måste understrykas att författningsuppställningen 1918 inte bara innebar genombrottet för en princip om allmän och lika rösträtt för kvinnor. Det var också först 1918 som genombrottet kom för principen om allmän och lika rösträtt för män.

När det ibland talas om att män fick allmän och lika rösträtt till riksdagen redan 1909 är det tyvärr inte korrekt. Visserligen breddades rösträtten för män redan då, men den blev absolut inte jämlik. Män fick nämligen bara lika rösträtt till riksdagens andra kammare och inte till hela riksdagen, och på egen hand kunde andra kammaren inte hävda sig mot den odemokratiskt valda första kammaren.

Bakgrunden är att Sverige under tvåkamartiden hade likställda kamrar till skillnad från de flesta andra länder med tvåkammersystem. För att ett lagförslag skulle gå igenom måste det godkännas av båda kamrarna, annars föll det. Ett annat sätt att uttrycka detta var att kamrarna hade ömsesidig vetorätt mot varandra. Det här skapade en unikt stark maktställning för den första kammaren, enligt grundlagen konstruerad som de rikas bastion. Endast höginkomsttagare med stora fastigheter kunde väljas till ledamöter av första kammaren. Dessutom utsågs första kammaren i indirekta val av landstingens och städernas fullmäktige. I valen till dessa församlingar gällde inte lika rösträtt, utan den kommunala rösträtten var tvärtom graderad efter inkomst så att de rikas röst vägde tyngre.

Rösträttsreformen 1909 innebar inte att männen i Sverige fick allmän och lika rösträtt till riksdagen. Männen fick rösträtt till halva riksdagen. Riksdagens icke-demokratiska första kammare behöll sin vetorätt mot alla lagar som de folkvalda som satt i andra kammaren ville införa.

Det är därför som 1918 på alla sätt är märkesåret för demokratins genombrott i Sverige. Det var först då som en författningsuppställning förhandlades fram som innebar att både kvinnor och män fick allmän och lika rösträtt till både riksdag och kommun.

Grundlagsändringar som förverkligade detta tog ytterligare några år, men avgörandet skedde 1918. Detta är värt att uppmärksamma. Genom att göra detta bidrar vi till en förståelse för att demokrati inte är något som kommer av sig själv. Vi ska synliggöra den långa och mödosamma resan mot demokrati i Sverige, och vi ska också stötta alla de människor i andra länder som just nu utkämpar samma kamp.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 139 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Det har föreslagits för talmannen och talmanskretsen att 2018, 2019 eller 2021 vore lämpliga år att celebrera demokratin. Till detta vill jag lägga år 2016. Ett avgörande genombrott för demokratin skedde faktiskt 150 år före 2016, det vill säga den 4 december 1866.

Ett alternativ till att få ett rättfärdigare samhälle hade dessförinnan varit revolutionen. Från den franska revolutionen 1789 hade revolution varit på Europas läppar som ett medel för att få ett rättfärdigare samhälle,

men demokratin skulle visa sig kunna besegra revolutionen. Det är riktigt att det som hände något av åren 1918, 1919 eller möjligen 1921 ledde fram till det som vi i dag ser som en fullvärdig demokrati.

Men den 4 december 1866 var de samlade i Riddarhuset för att avskaffa sig själva. Det tog fyra dygn av debatt att göra detta. Ständsriksdagen var djupt förankrad i folkets medvetande. Adeln hade stora privilegier att förlora. Men då uppmanade Louis de Geer de lyssnande att vinna den svåraste av alla segrar, nämligen segern över sig själva. Vid den votering som följde avskaffade de sig själva och införde en parlamentarisk tvåkammarriksdag.

Det var nog så viktigt, och därför vill jag att vi inte ska glömma 2016 nu när vi celebrerar. Det vore kanske lämpligt att göra som i Lund där man har jubileum i fem år. Det har vi nämligen på Lunds universitet. Vi kan inte riktigt säga om det var 1666 som universitetet grundades, och för att vara på den säkra sidan celebrerar Lund i fem år. Vi tycker att saken är värd det. Det kan kanske vara någonting för riksdagen.

Herr talman! Ett annat glädjeämne är att det är lönt att motionera. Det händer ibland att vi misströstar om att det går att påverka någonting. När jag 2003 motionerade om en Raoul Wallenberg-dag blev den motionen, precis som alla andra motioner som jag skrev det året, avslagen. Men i år kan jag notera att en motion med samma yrkande har fått om inte bifall så i alla fall ett konstaterande att den anses tillgodosedd och därför avslås. Det är nog den största segern som man kan vinna i denna riksdag, nämligen att det man motionerat om redan har genomförts.

Raoul Wallenbergs dag är oerhört viktigt. Han var en hjälte. Det var en hjälteinsats som Raoul Wallenberg gjorde, och den bör uppmärksammas mer. Ingen svensk är så internationellt uppmärksammas som Raoul Wallenberg. Man kan notera att han är en av endast sju personer som har blivit utsedda till hedersmedborgare i USA. Han var den andre efter Winston Churchill när han 1981 blev amerikansk hedersmedborgare. Han är också hedersmedborgare i Kanada, och år 1986 blev han det också i Israel.

Nu får Raoul Wallenberg en dag på namnsdagen för Raoul. Den 14 februari 2013 fattade Svenska Akademien beslut om att bifalla en begäran om införandet av Raoul Wallenbergs dag den 27 augusti i akademicalmanackan.

Det går faktiskt att föra det framåt. Låt vara att det tar tio år och många turer och att det är en instans utanför riksdagen som möjliggör det, men framåt går det i alla fall.

Herr talman! I övrigt ställer jag mig bakom förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 140 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anledningen till att jag tog tillfället i akt att gå upp i debatten är att jag har varit med och motionerat om den här saken. Första gången var 2001, då jag skrev en motion om att inrätta Raoul Wallenbergs dag, och den började så här: "Raoul Wallenberg är ett stort namn utomlands, inte minst i USA, men han är märkvärdigt okänd i sitt hemland. Runt om i världen uppmärksammas hans insatser på många olika sätt. Vägar och

torg uppkallas efter honom, han tillerkänns hedersmedborgarskap och skolor undervisar om hans insatser.”

Så är det fortfarande i dag. Förra året uppmärksammade vi hundraårsjubileet av hans födelse, och det var bra. Men fortfarande är han alltför okänd. Inte minst i skolböckerna är det förvånansvärt lite som nämns om någonting så ovanligt som en svensk hjälte.

Det är nu 68 år sedan Raoul Wallenberg tackade ja till att åka till Budapest. Vi känner alla till den speciella tidsanda som rådde. I Budapest fanns det då fortfarande 100 000 judar, och Raoul Wallenberg gjorde en mycket speciell insats genom att rädda tiotusentals judar. Han gjorde det tillsammans med andra, men han stod i spetsen.

Vi vet allesammans hur han sågs för sista gången i januari 1945. Man sade till honom: Nu måste du tänka på din egen säkerhet. Men han svarade: För mig finns inget annat val. Och det var sista gången man såg honom. Han som kämpade mot nazismen blev senare offer för en annan ideologi, lika förskräcklig den, nämligen kommunismen. Ingen vet exakt vad som hände honom. En viktig sak med att ha en speciell Raoul Wallenberg-dag är att hålla frågan vid liv. Vad var det egentligen som hände Raoul Wallenberg?

Nu blir den här dagen verklighet, och som föregående talare sade har Svenska Akademien redan tagit det beslutet – det är de som är den beslutande instansen – och riksdagen kan genom att rösta i morgon bifalla detta.

Det här blir en viktig dag. Den 27 augusti är Raoul Wallenbergs namnsdag, och det blir en unik möjlighet för skolor runt om i landet att uppmärksamma vad han gjorde men också att vi kan göra skillnad i dag. Fortfarande finns antisemitismen, och fortfarande finns främlingsfientligheten i vårt land. Det behövs en speciell dag för att lyfta upp detta och visa på att man kan göra skillnad.

Jag vill än en gång säga att jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet. Jag är väldigt glad för att den här motionen nu tillgodoses och att en dag till minne av Raoul Wallenberg på det viset blir verklighet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 april.)

14 § Offentlig förvaltning

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU19
Offentlig förvaltning.

Anf. 141 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Medborgarna har rätt till tillgänglighet när det gäller statlig service. Samtidigt vet vi att exempelvis skatteverk, arbetsförmedling och försäkringskassa är utsatta för hårt effektiviseringsstryck. Det är viktigt att kunna förena en effektiv statlig förvaltning med lokal och regional närvaro. När delar av landet överges minskar också legitimiteten för det gemensamma. Det kanske inte är ett problem för alla, men det är

Prot. 2012/13:93
17 april

*Allmänna helgdagar
m.m.*

Offentlig förvaltning

det åtminstone för oss socialdemokrater. Att hela landet ska leva var en gång i tiden ett varumärke för ett av regeringspartierna.

Ett sätt att vidmakthålla en statlig närvaro i hela landet är en etablering av så kallade servicekontor. Den frågan har utretts och beretts sedan 2007. Vi menar att det är dags att gå till verket. Majoriteten av de borgerliga partierna och också Sverigedemokraterna tycker att frågan ska beredas mer. Jag tror att vi har medborgarnas stöd i att det är dags för ett beslut.

Jag yrkar bifall till reservation 1 om statliga och kommunala servicekontor.

Anf. 142 JONAS ÅKERLUND (SD):

Herr talman! I det här betänkandet ställer jag mig bakom det som anges på nästan alla punkter så när som på en punkt där jag yrkar bifall till vår reservation. Jag skulle väl i och för sig kunna säga att åtskilligt av det som sägs i betänkandet skulle jag ha valt en annan språkdräkt för, men det påverkar inte de mest väsentliga delarna av betänkandet. Med tanke på att klockan är mycket vill jag inte uppehålla mig vid sådana saker, utan jag tänkte nämna det som vår reservation gäller.

Den berör alltså frågan om integration. Jag läste härommorgonen vid frukost en rubrik som löd: ”Efter 50 år i Sverige är min identitet 100 procent grekisk.” Var det något problem? Nej, inte ett dugg – inte för vederbörande och inte för någon annan heller. Varför? Jo, därför att den här personen när han kom 1963 hade sett att nyckeln till det svenska samhällets alla rum utgörs av språket, och det fanns väldigt många incitament för att lära sig språket. Det gjorde han, och det öppnade också alla dörrar så till den grad att han sedan många år tillbaka skriver sina böcker på svenska.

Det som är svårt att avstå från att spekulera i är vad som hade hänt om han hade kommit hit i dag och märkt att incitamenten inte är särskilt starka. Det är jobbigt att lära sig ett nytt språk. Märker jag då att jag kan både bo och arbeta bland mina landsmän och att jag inte ens behöver betala för tolken om jag skulle behöva komma i kontakt med myndigheter – varför då inte skjuta upp det här besvärliga med att lära sig språket till morgondagen?

Konsekvenserna ser vi runt om i Sverige. Många stängs ute därför att de saknar den här nödvändiga nyckeln. Då tror vi att det är bra att man åtminstone i någon mening har ett incitament för att skaffa sig kunskaper i språket, även om det är besvärligt. Därför tycker vi att när det gäller den fria tillgången till tolkar även efter mycket lång tid i Sverige och även efter tid som svensk medborgare bör begränsas. För att det inte ska få orimliga konsekvenser säger vi i vår reservation: ”Det bör dock enligt min mening alltid finnas en möjlighet till tolkning för personer som är hörsel- eller talskadade och för personer som talar något av Sveriges officiella minoritetsspråk. Vidare bör en möjlighet till tolkning finnas när det är helt nödvändigt för verksamheten, t.ex. vid Migrationsverket, i brottmål och vid akuta sjukhusbesök.”

Jag är fullt medveten om att det naturligtvis är av ren välvilja som det nuvarande regelverket är inrättat, men jag är också övertygad om att välviljan har visat sig vara missriktad.

Anf. 143 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 och i övrigt bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Jag måste kommentera det som sades om tolkar. Jag har en granne som kommer från Spanien, har bott länge i Sverige och talar utmärkt svenska – eller rättare sagt gjorde det tills personen i fråga för två år sedan drabbades av svår demens. Min granne har ganska mycket kontakt med kommunen och behöver hjälp av hemtjänsten. I de fallen får vederbörande använda sig av tolk, vilket jag tycker är bra. Det är mycket bra att utskottet ställt sig bakom förslaget att vi ska fortsätta att behandla våra medmänniskor, som bott länge i vårt land, på så sätt. Det kan finnas många skäl till att man behöver tolk.

I övrigt tänkte jag tala om hur myndigheterna fungerar, möjligheten att få kontakt med myndigheter och servicen till invånarna. Framför allt handlar det om att man behöver komma i kontakt med myndigheterna fysiskt. Flera motioner tar upp behovet av statlig service i hela landet och lyfter fram olika sätt att säkerställa detta.

Vänsterpartiet har en motion som tar upp villkoren på landsbygden och möjligheten att leva i hela landet. Vår uppfattning är att invånare och företag ska ha rätt att på ett likvärdigt sätt få del av offentlig service oavsett var i landet man finns. Vi föreslår att det ska byggas upp kompletta servicekontor i varje kommun och att statlig och kommunal men också privat service ska kunna samordnas där.

Majoriteten avstyrker samtliga motioner på området och hänvisar till pågående utredningar och till att myndigheterna visst tar initiativ till grundläggande statlig service för medborgare, detta genom att grundläggande statlig service förmedlas via tekniska lösningar och genom att det bildas gemensamma kontaktpunkter i dialog med berörda kommuner. Man vill inte föregripa de utredningsförslag som ligger på området.

Det kan säkert hända att det startas ett och annat servicekontor, det kanske till och med startas flera, men att möjligheten för medborgarna att komma i kontakt med myndigheterna skulle öka är inget som jag känner igen från det område där jag bor. När man talar om problemen med att komma i kontakt med myndigheter är det många som tar upp Norrlands inland, norra Dalarna och norra Värmland, men det är faktiskt inte lätt i södra Närke heller. Det ligger inte jättelångt bort, knappt 20 mil härifrån, mitt emellan Stockholm och Göteborg.

Bredbandet är inte utbyggt mitt i skogen trots att Örebro län är ett område som har väldigt mycket fiber nedgrävt. Vi har stora problem med mobiltäckningen, och många har svårt att sköta myndighetskontakter via internet. Många äldre har också för vana att besöka myndigheterna personligen och känner en större trygghet vid direkta personkontakter.

Att man inte vill föregå utredningar som bereds kan på ett sätt låta helt logiskt. Problemet är bara att utredningarna inte är nya, och nedläggningen av de statliga myndigheterna och servicekontoren fortsätter. Dessutom fortsätter enskilda myndigheter att fatta beslut som går i rakt motsatt riktning i förhållande till vad regeringen säger sig vilja göra.

I Hallsberg har Försäkringskassan ett servicekontor. Det har man beslutat att lägga ned med motiveringen att det är för få besök. Man har inte fört någon dialog med kommunen om det, och någon diskussion om en

gemensam lösning har inte förts. I kommunerna runt omkring är servicekontoren nedlagda sedan tidigare.

En gammal människa som vill träffa en myndighetsperson ska kunna få ett besök inbokat, har Försäkringskassan sagt till medierna. På den hemsida som Försäkringskassan har står dock ingenting om hur det i så fall ska gå till, hur man ska få kontakt med den person som man ska kunna träffa på någon annan plats än där servicekontoret finns. Jag har åtminstone inte lyckats hitta den informationen på hemsidan.

Man kan tycka att det inte är så långt från Hallsberg till Örebro för ett besök, men det finns inga lokala servicekontor i de närmaste kommunerna heller. Gamla från Askersund, Laxå, Lekeberg och Kumla måste alla åka till Örebro för att få träffa en handläggare – om de till skillnad från mig på hemsidan lyckas lista ut hur man gör för att få till ett personligt möte. Enligt en artikel i tidningen ska kontoret läggas ned i höst. Någon annan information har inte kommit till kommunen, och det har inte heller förts någon diskussion med kommunen.

En myndighet som också fattar beslut som går emot det regeringen säger bör gälla är Skatteverket. Om några veckor går tiden för inlämnande av självdeklaration ut. För inte så många år sedan var det en självklarhet och en ritual att lämna in sin självdeklaration sista dagen. På många ställen var det kö, folkfest och halabalo. Nu deklarerar fler och fler via nätet, men det är fortfarande många som lämnar in en pappersdeklaration. Det är inte heller alltid möjligt att deklarerera via nätet.

Där jag bor har Skatteverket ett kontor, och vad vi vet kommer det att vara kvar tills vidare. Där lämnar vi hallsbergare in våra pappersvarianter. I kommunerna runt omkring samarbetar man med Skatteverket genom att ha små lådor på kommunhuset där deklarationen kan lämnas. Kumla kommun byggde för några år sedan om sin entré till kommunhuset, och då gjordes ett särskilt fack för inlämning av deklarationer, med en låst låda bakom som tömdes när man tog hand om deklarationerna.

I år har Skatteverket beslutat att samarbetet med kommunerna ska upphöra. Självdeklarationen för i år får endast lämnas direkt till Skatteverkets egna kontor eller servicekontor eller så ska de skickas med post. Ett av de angivna skälen är att öppettider och säkerhet runt kommunernas mottagande av deklarationerna inte kan garanteras. I stället får deklarationerna skickas med posten, för det anser Skatteverket är säkert. Däremot litar Skatteverket inte på kommunen, en av de lokala myndigheter som man kan tycka att de statliga myndigheterna borde kunna samarbeta och diskutera med.

Ett av skälen till att dessa motioner avstyrks är alltså beredningen av utredningar. Beredningarna har pågått i fem år, fyra år, tre år. Det duger inte att bara fortsätta att bereda. Det duger inte om man vill komma fram till en lösning. Behovet av tydliga riktlinjer är påtagligt. När det inte görs någonting börjar man undra om det är en poäng med detta, att när man väl kommit fram till hur de olika myndigheterna ska samordnas, ja, då finns det inga lokala myndighetskontor kvar att samordna. De blir färre och färre, och det på många håll i landet. Det är konstigt att man bara låter det rulla på.

Jag yrkar självklart bifall till reservation nr 1.

Anf. 144 KAJSALUNDERQUIST (M):

Fru talman! I betänkande KU19 har konstitutionsutskottet berett motionsyrkanden rörande offentlig förvaltning, alltså de myndigheter som har att genomföra de åtgärder som riksdag och regering beslutar om. Det är oftast dessa myndigheter som enskilda medborgare möter i vardagen, till exempel Skatteverket och Arbetsförmedlingen. Det är av stor vikt att den offentliga förvaltningen fungerar väl, inte minst för att de enskilda medborgarna ska få den service som de har rätt att förvänta sig.

Jag kommer att beröra frågan om statliga och kommunala servicekontor men också säga något om e-legitimation.

Fru talman! I ett antal motioner lyfts frågan angående att införa ett fungerande, rättssäkert och enhetligt system för e-legitimation fram. Att på ett säkert sätt kunna identifiera sig på nätet är en fråga av stor vikt, en uppfattning som också regeringen har.

I december 2010 lämnade Utredningen om bildande av en e-legitimationsnämnd sitt slutbetänkande till regeringen med en rad förslag om hur man till exempel kan utveckla en sammanhållen och enhetlig infrastruktur för identifiering. Regeringen beslutade i februari i år om en lagrådsremiss angående myndigheters tillgång till tjänster för elektronisk identifiering. I remissen lämnas förslag till en ny lag om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering. Syftet är att stödja den offentliga förvaltningen vid upphandling av e-identitetstjänster så att den kan göras på ett enkelt och effektivt sätt. Med hänvisning till den pågående beredningen i Regeringskansliet avstyrker utskottet motionerna.

Fru talman! Under 2000-talet har vi i Sverige upplevt en tilltagande urbanisering. Mer än var femte svensk lever i dag i en storstad, och Sverige är det land i EU där inflyttningen till storstäderna sker snabbast. När människor lämnar landsbygden kan det dock få konsekvenser för samhällsservicen. En aktiv företags- och näringspolitik och förbättrade kommunikationer kan vara en väg att få människor att välja att bo och starta företag i glesbygd och på så sätt skapa tillväxt även utanför de växande storstadsregionerna. Det är av stor vikt att den offentliga förvaltningen fungerar väl även utanför tätorterna så att de enskilda medborgarna ska få den service de kan förvänta sig.

Fru talman! Vi värnar varje medborgares rätt till offentlig service, men vi avstyrker de väckta motionerna. Anledningen är att motionärernas förslag redan bereds. I maj 2007 tillsatte regeringen en särskild utredare med uppdrag att stödja de statliga myndigheternas arbete med att inrätta lokala servicekontor och stödja andra samverkansinitiativ. I regeringens förvaltningspolitiska proposition görs följande bedömning med anledning av utredningens delbetänkande: Regeringen bedömer att den samverkan som inletts mellan myndigheter med behov av lokal närvaro bör utvidgas och fördjupas samt att ett långsiktigt mål bör vara att grundläggande lokal statlig service kan förmedlas via gemensamma servicekontor eller andra gemensamma kontaktpunkter.

I juni 2009 beslutade regeringen att uppdra åt en särskild utredare att genomföra en översyn av den statliga regionala förvaltningen. Den utredningen presenterade sitt slutbetänkande i december 2012.

I mars 2011 fick Statskontoret i uppdrag att ta fram ett samlat underlag om myndigheternas service i samverkan. I en rapport som över-

lämnades i april 2012 lämnas ett antal förslag på hur myndigheternas samverkan skulle kunna utvecklas på kort, medellång och lång sikt.

Utskottet vill lyfta fram och välkomnar de initiativ som redan tagits från berörda myndigheter för att förbättra tillgängligheten till grundläggande statlig service för fler medborgare. Utskottet delar regeringens bedömning att den samverkan som redan inletts mellan myndigheter om en förbättrad service till alla medborgare är positiv. Som redogjorts för bereds dock de utredningsförslag som finns på området i Regeringskansliet, och det arbetet bör inte föregripas, bland annat med hänsyn till att ansvarsfördelningen mellan de samarbetande parterna samt rättssäkerhetsfrågor måste beaktas.

Med hänvisning till detta yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 145 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Jag har läst betänkandet, och jag hör vad du säger, Kajsa, och jag lever i en verklighet som ser helt annorlunda ut. Det hänvisas till ett regeringsuppdrag från 2007. Det står till exempel att vad gäller utredningens förslag och ett regeringsuppdrag angående samråd mellan Skatteverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen konstaterar regeringen att en sådan samrådsskyldighet redan föreligger i förordningen 2007:713 om regionalt tillväxtarbete. Trots det fortsätter man att lägga ned verksamheter.

I den kommun som jag bor i och som jag pratade om när det gäller Försäkringskassan har det funnits ett gemensamt servicekontor för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Skatteverket. Arbetsförmedlingen har dragit ned men finns fortfarande kvar, men nu har Försäkringskassan bestämt sig för att lägga ned sin verksamhet.

Hur länge ska man hålla på så där innan det ni säger omsätts i praktik? Har du något besked att ge om när ärendet kan komma tillbaka hit? När har ni berett det färdigt? Vad är det ni letar efter?

Anf. 146 KAJSA LUNDERQUIST (M) replik:

Fru talman! Jag sitter inte själv i regeringen och kan naturligtvis inte tala om när ett förslag kommer att läggas fram. Det kan bara konstateras att det finns tre utredningar och underlag från dem, varav det senaste betänkandet kom i december 2012, för några månader sedan. Naturligtvis är det här så pass viktiga frågor att de måste beredas ordentligt.

Jag är helt säker på att man nu tittar över de här utredningarna, ser hur man kan nyttja de förslag som lagts fram i samtliga utredningar och kommer fram till ett bra resultat. Det tar naturligtvis tid. Men som sagt kom det senaste betänkandet för bara några månader sedan, så jag är övertygad om att ett bra resultat kommer att komma ut av det här.

Anf. 147 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Jag är väl medveten om att Kajsa Lunderquist inte sitter i regeringen, men du hänvisade, Kajsa, till vad regeringen säger och vad regeringen gör. Då tänkte jag att jag kan fråga om det.

Det betänkande som kom i december 2012 handlar om den statliga och regionala översynen på regional nivå. Det har väldigt lite med servicekontoren att göra. Servicekontor och lokala kontor handlar om mötet

med själva medborgarna. Den statliga förvaltningen och hur den ska organiseras på regional nivå är en lite annan sak. Den kan se ganska olika ut, och ändå kan behovet av ett statligt gemensamt kontor för att möta medborgare finnas, oavsett om vi har en statlig organisation i ett län eller över tre län. Jag är fortfarande undrande.

Det kom en bra proposition 2007. Sedan kom en 2009/10, och ärendet bereds fortfarande. Kommer du att fråga dina partikamrater i regeringen och återkomma? Är det möjligt?

Anf. 148 KAJSA LUNDERQUIST (M) replik:

Fru talman! Visst är det möjligt, och visst kan jag göra det. Ett bättre svar som du skulle vilja ha kan jag dess värre inte ge dig. Frågorna bereds. Det är viktiga frågor, och de måste verkligen tas på allvar.

Anf. 149 STEFAN KÄLL (FP):

Fru talman! Vi ska vara stolta över den svenska förvaltningstraditionen. Generellt sett präglas svenska myndigheter av neutralitet, opartiskhet och rättssäkerhet.

Serviceänkandet har förbättrats och myndighetsspråket, som förut kunde te sig nog så obegripligt för vanliga dödliga, har blivit lättare att ta till sig. Men vi måste hela tiden arbeta vidare för att effektivisera förvaltningen och förbättra servicen.

En viktig fråga är att de statliga myndigheterna ska ha god närvaro i hela landet. Detta är viktigt både för medborgarna och för det lokala näringslivet. Frågan uppmärksammades i den förvaltningspolitiska propositionen 2010, och året dessförinnan lade utredningen om utveckling av lokal service i samverkan fram sitt slutbetänkande.

När man ska hitta former för att utveckla servicen i samverkan är det viktigt att ha i minnet att Sverige är stort och att de lokala förhållandena skiftar oerhört mycket. Det gäller att hitta principer som fungerar både i glesbygd och i storstad. Det gäller också att utgå från rätt verklighetsbild och ha en samlad beskrivning av hur de statliga myndigheternas tillgänglighet och service ser ut i olika delar av landet.

På denna punkt finns det en reservation i betänkandet. Jag menar att åsiktsskillnaderna handlar om form och inte om sak. Vi är helt överens i utskottet när det gäller värdet av myndighetssamverkan för att utveckla servicen till allmänheten. Den samverkan som inletts mellan myndigheter om förbättrad service till alla medborgare är positiv.

Däremot anser reservanterna att de redan nu hittat den rätta modellen för exakt hur detta ska gå till. I reservationen talas det om att varje kommun måste ha ett eget servicekontor, oavsett hur de lokala behoven ser ut. Det räknas upp vilka statliga myndigheter som kan ha verksamhet på kontoren, oavsett hur dessa myndigheter har valt att i övrigt lägga upp sin verksamhet.

Kanske det blir exakt så. Men jag tycker inte att vi ska låsa oss för exakta modeller i dag. Det är där skillnaden ligger.

Jag anser att det viktiga är att beredningen av de utredningsförslag som finns på området inte bör föregripas. Det är viktigt för rättssäkerheten och för att vi ska vara säkra på att den modell som vi slutligen landar på verkligen kommer att fungera praktiskt på det sätt som är tänkt.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 150 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära replik, för jag tycker inte att det känns helt sjyst att ge sig på en ersättare som hoppar in, förmodligen med ganska kort varsel, och inte har varit med och berett ärendet. Egentligen tänkte jag inte ställa dig till svars för det som i övrigt står i betänkandet.

Däremot kände jag att jag var tvungen att ändå påpeka vad vi har skrivit i vår reservation, för det kan jag stå för. Det var nämligen något helt annat än du hade läst. Vi har inte sagt att det ska vara exakt på detta sätt, att det ska se ut exakt så här och att varje kommun ska vara skyldig att göra detta. Så står det inte.

Det står så här: ”I mindre tätorter har dock den offentliga servicen under 2000-talet blivit sämre, och myndigheter har fortsatt att lägga ned lokala kontor.”

Det är något som fortfarande pågår.

”Vi menar att det på sikt ska byggas upp servicekontor i varje kommun för att samordna statlig, kommunal och privat service. I dessa kan t.ex. Arbetsförmedlingens, Försäkringskassans, Skatteverkets och delar av kommunernas service samlas i gemensamma utrymmen. Om resurserna används gemensamt finns det stora besparingsmöjligheter. Vidare kan servicekontoren kompletteras med servicepunkter i orter utanför centralorten. Enligt vår mening bör regeringen ge tydliga direktiv till de statliga myndigheterna att samarbeta över myndighetsgränserna och med kommunerna.”

Det är ungefär samma sak som man själv har sagt att man vill att myndigheterna ska göra. Men man gör det inte. Därför tycker vi att det man själv har sagt bör man ta på allvar, och man bör tala om för myndigheterna att man ska samarbeta.

Det avslutas med det klassiska:

”Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.”

Anf. 151 STEFAN KÄLL (FP) replik:

Fru talman! Jag förstår att vi har olika insikt i frågan. Jag tycker att rättssäkerheten är ett skäl att minnas. Ett annat skäl är att vi ska vara säkra på att den modell som vi slutligen landar på – det sade jag också i mitt anförande – verkligen kommer att fungera praktiskt på det sätt som är tänkt.

Anf. 152 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Jag håller absolut med om det, och det är precis det vi har skrivit i reservationen. Det regeringen säger bör man också göra, och inte bara säga. Det bör vara tydligare så att det blir något av det och att man inte bara fortsätter att lägga ned de servicekontor och de enheter som finns.

Jag försökte bara ge information om vad vi hade sagt.

Anf. 153 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Fru talman! I vårt betänkande från konstitutionsutskottet om offentlig förvaltning behandlar vi 54 motionsyrkanden, och det gäller frågor om främst myndigheternas organisation. En del av frågorna gäller inrättande av statliga och kommunala servicekontor.

Det har genomförts flera statliga utredningar som rör frågan hur staten ska kunna ge en bättre service till invånarna. Det har också skapats servicekontor på många orter i landet. Skatteverket, Försäkringskassan och ibland Arbetsförmedlingen har skapat gemensamma kontor.

På en del orter finns det dock negativa erfarenheter av detta. Till exempel har man använt servicekontoren som förevändning för att flytta bort övrig personal från den ort där servicekontoret skapats. I stället har det blivit en centralisering av bland annat Skatteverkets verksamhet. Det som tidigare har varit ett skattekontor med tjugotalet anställda har då blivit ett servicekontor gemensamt med Försäkringskassan med två tre anställda. Skatteverket har kvar kanske bara en eller två av sina anställda, och övriga har fått erbjudande om jobb på ett större skattekontor på en annan ort.

Frågan om den regionala indelningen har naturligtvis betydelse för myndigheternas regionala organisation och lokalisering. Osäkerheten kring dessa frågor, som också håller på att beredas inom Regeringskansliet, bidrar naturligtvis till en viss försiktighet i lokaliseringsfrågorna. Det behöver tas ett gemensamt grepp med frågorna om den regionala organisationen. Jag ska återkomma till det i ett senare inlägg när det gäller regionala och kommunala frågor.

Utvecklingen när det gäller dataservice går väldigt snabbt. Man kan ändå inte ersätta alla behov av service, som personliga besök hos myndigheter, men en del besök måste kunna göras. Vi vill från Centerpartiet markera att vi naturligtvis ser behovet av att hela landet ska leva, och en del i detta är den lokala servicen. Det är en del i vårt arbete, och regeringen ska se till att det finns lokal service.

Hur detta organiseras är en viktig del i regeringens arbete. Man kan bygga upp det i samarbete med kommunerna. Man kan se till att myndigheterna i samarbete med kommunerna skapar servicekontor där de kan förmedla kontakter, en del datamässigt, men också lämpliga lokaler där de kan ta emot personal från statliga myndigheter som finns på plats kanske någon eller några dagar i veckan för att ge service utifrån de behov som finns på orten. Detta är en del i det som regeringen arbetar med när det gäller underlaget för att skapa en lokal service. Den skulle alltså kunna byggas upp utifrån en kommunal nivå.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 154 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Den här frågan har nu beretts i Regeringskansliet i sex år, och frågan är om man under dessa sex år inte kunde ha vänt på argumenten på ett sådant sätt att regeringen gör något.

Jag tror att vi är överens om att förvaltningar inte gör detta i någon ond avsikt. Det ska man vara medveten om. Förvaltningslogiken säger att man ska rationalisera, flytta till en residensstad, slå ihop två verksamheter och försöka ha kvar lokal närvaro några år. Sedan blir det svårt för personalen att rekrytera bra folk, och så försvinner det bort.

Det finns liksom en inre logik i de här systemen. Det enda sättet att stå emot den logiken är att ledningen lägger på ett helhetsperspektiv och pekar med hela handen.

Nu har man berett frågan i sex år. Under den tiden har utvecklingen gått vidare, precis som Mia tidigare visat. Frågan är: Snart finns det ingenting kvar att rädda – är inte det ett bekymmer?

Anf. 155 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik:

Fru talman! Det kan naturligtvis vara ett bekymmer att komma tillbaka om man har lämnat den serviceorganisation som man tidigare har haft. Men det är en del i politikens uppdrag att se till att myndigheterna får övergripande direktiv, inte direktiv i detalj om hur de ska jobba.

En viktig del i detta är att man har gjort försök med servicekontor. De har väl inte varit riktigt så framgångsrika som man hade hoppats. Nu har Statskontoret gjort den senaste utredningen, och det är min förhoppning att den kan ligga till grund för att man ska kunna jobba vidare och ta det helhetsgrepp som onekligen behövs.

Anf. 156 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Redan på 1990-talet åkte svenska delegationer ned för att titta på danska medborgarkontor, där de hade lyckats förena inte bara information utan också beredning av ärenden och handläggning av olika myndigheter på statlig och kommunal nivå och få det att fungera.

Detta har man faktiskt lyckats bygga upp här och var här i landet. Jag var själv med som kommunalråd och byggde upp en sådan verksamhet i den mindre staden i kommunen, Torshälla, där vi också fick den statliga aktören att vara med. Efter ett år kom det dock ett centralt direktiv om att man skulle spara pengar. Då försvann polisen. Två år senare var det Försäkringskassan som stack i väg. Med en sådan motpart kan man inte bygga ett stabilt samarbete.

Det enda sättet att hantera detta är att staten via regeringen pekar med hela handen åt sina myndigheter. Nu har man berett den frågan i sex år. Räcker inte det?

Anf. 157 PER-INGVAR JOHNSON (C) replik:

Fru talman! Som jag sade har den senaste utredningen från Statskontoret inte funnits så länge. Den bereds i Regeringskansliet, och det är min förhoppning att den kan ligga till grund för att skapa bättre förhållanden och att man kan ge tydliga besked till de statliga myndigheterna om den lokala närvaron, som vi anser är viktig.

Anf. 158 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Det är många utredningar det hänvisas till. Per-Ingvar sade att den senaste utredningen inte hade legat så länge. Så kan man ju hålla på – att göra nya utredningar hela tiden och alltid hänvisa till att den senaste inte har legat så länge. Och åren går och verksamheterna läggs ned. Det blir ingen förändring av en sådan politik. Först gör man en utredning och säger att den inte har legat så länge. Sedan, när den har legat i fem år, gör man en ny!

Vi andra tycker att det är viktigt att de här verksamheterna faktiskt finns. Jag undrar vad det är i vår reservation som det är så svårt att ställa sig bakom, särskilt för en företrädare för ett parti som påstår sig vara för att hela landet ska leva.

Vi skriver: ”Enligt vår mening bör regeringen ge tydliga direktiv till de statliga myndigheterna att samarbeta över myndighetsgränserna och med kommunerna.” Vad i detta är det Per-Ingvar Johnsson tycker är svårt att ställa sig bakom?

Anf. 159 PER-INGVAR JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Detta pågår ju redan. Det är ett konstaterande från vår sida att regeringen håller på med det här jobbet. Man har ett utredningsunderlag som kan läggas till grund för ett ställningstagande, och det måste komma som ett ganska generellt besked om att regeringen prioriterar servicen till invånarna. Vi ser det som en viktig uppgift i mitt parti att driva på regeringen för att få igenom ett sådant här beslut.

Anf. 160 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Nu förstod jag inte riktigt. Detta pågår redan, var det svar jag fick av Per-Ingvar Johnsson. Jag uppfattar det som att det som nu pågår är att de statliga myndigheterna i så fall redan har ett direktiv att samarbeta över myndighetsgränserna och med kommunerna. Samtidigt läggs verksamheter ned och servicekontor läggs ned. Sedan avslutade du med att säga att ni driver på för att påverka regeringen att ta ett sådant här beslut.

Jag förstår fortfarande inte vad det är som Centerpartiet tycker är ett problem med att säga att regeringen bör ge de statliga myndigheterna direktiv om att de måste samarbeta över myndighetsgränserna och med kommunerna i sitt uppdrag att ge service till medborgarna. Jag förstår det inte. Vad är det som är svårt med detta förslag som vi har lagt fram?

Anf. 161 PER-INGVAR JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Beskedet om att de ska samarbeta finns ju redan, och det har också redan hänt ganska mycket när det gäller servicekontoren. Men visst har det inte varit helt framgångsrikt. Det behövs nya tag, och det behövs mer besked till myndigheterna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 april.)

15 § Kommunala och regionala frågor

*Kommunala och
regionala frågor*

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU22
Kommunala och regionala frågor.

Anf. 162 JONAS ÅKERLUND (SD):

Fru talman! I betänkandet behandlar konstitutionsutskottet 46 motionsyrkanden från allmänna motionstiderna 2011–2012. Det gäller i huvudsak frågor om kommunalt partistöd, om återkallelse av uppdrag i nämnder och i styrelser, om tjänstledighet från förtroendeuppdrag och andra frågor av liknande karaktär.

Då jag har andledning att tro att andra talare tämligen omsorgsfullt kommer att redogöra för utskottets överväganden kommer jag att hålla mig till vår reservation, som jag härmed yrkar bifall till. Den gäller demokratin. Vi berörde för en kortare stund sedan vikten av demokratin och hur glada vi är för att den blev genomförd i Sverige, men den lever inte av sig själv. Demokratin förutsätter faktiskt att det finns folk som är beredda att verka för den.

Oroväckande ser man då och då från olika håll runt om i landet, där många företrädare för kommuner märker att det är svårt att få folk att ställa upp och ta ett uppdrag. Många lämnar sina uppdrag – och det kan finnas många anledningar till det – men det är oroväckande att många tycker att det kanske finns en hotbild eller, värst av allt, att det inte känns meningsfullt. Många i mindre kommuner tycker inte att det efterfrågas ett engagemang i de kommunala angelägenheterna. Det är rätt lätt att förstå en sådan person om man är i en kommun där man är invald i fullmäktige men inte får ta del av särskilt mycket mer. Då är steget till att lämna ganska kort eftersom det ofta är ett ganska högt pris man får betala för att engagera sig i en demokratiskt vald församling.

Det vi vill göra i stället är en förändring som gäller representation i nämnder, utskott och styrelser. Vi tror att det vore värdefullt om man fick närvarorätt även om man representerar en liten minoritet, så att man åtminstone till den egna partigruppen kan redogöra för vad som faktiskt har sagts. Det kan också vara bra med yttranderätt, så att man åtminstone kan få tillfälle att framföra vad den grupp man representerar har tyckt. Däremot är det självklart att vi inte när det gäller förslagsrätt eller rösträtt vill sätta valresultatet ur funktion.

Som vi skriver i vår reservation: ”I diskussionerna som föregår beslut är det rimligt att alla representerade partier får föra fram de åsikter de fått mandat av medborgarna att lyfta. Jag vill särskilt framhålla att detta är viktigt då vissa beslut tas direkt av nämnder och arbetsutskott, och således aldrig lyfts i den större församlingen.

Dessutom är det i de olika nämnderna som de verkliga diskussionerna sker, och det är där alla fakta lyfts och klargörs, i beredningen av olika ärenden som senare ska upp till beslut. Utan att själva ha en representant närvarande vid dessa diskussioner är det svårt för enskilda partigrupper att fatta väl underbyggda beslut och ta ställning i frågor.”

I det läge som vi har i Sverige i dag, där vi dess värre kanske börjar ta demokratin för självklar, är det viktigt att vi gör vad vi kan för att värna den.

I detta anförande instämde Sven-Olof Sällström (SD).

Anf. 163 PHIA ANDERSSON (S):

Fru talman! I detta betänkande, KU22, behandlas kommunala och regionala frågor. Det är ett betänkande som vi socialdemokrater inte har några reservationer i. Jag yrkar därför redan inledningsvis bifall till förslaget i betänkandet. Men jag vill ändå uppehålla mig vid någon fråga som ligger mig varmt om hjärtat.

Flera motioner i detta betänkande handlar om kommunsammanslagningar och regionalisering. Alla dessa motioner är skrivna i syfte att

föreslå förändringar för att möta framtidens utmaningar vad gäller samhällsservice och styrning och hur detta kan samordnas på bästa sätt.

Varje riksdagsår förekommer motioner som berör dessa frågor, och varje gång dessa motioner behandlas i riksdagen avslås samtliga motioner i avvaktan på en pågående utredning eller beredning i Regeringskansliet. Det återkommer i varje betänkande i dag, märker jag.

Vi kan se på vad som har hänt efter den 1 januari 1997, när Skåne län bildades på försök, och två år senare, när Västra Götalands län bildades på försök. Frågorna om landets indelning i kommuner och regioner samt länsindelningar har stötts och blötts i olika utredningar.

Riksdagen fattade dock beslut våren 2010 om att permanenta försöksverksamheterna i Skåne och Västra Götaland samtidigt som även Halland och Gotlands kommun gavs samma ansvar. Det innebar att de tre berörda landstingen och Gotlands kommun fick ansvar för det regionala tillväxtarbetet och den regionala transportinfrastrukturplaneringen.

Den 27 februari 2007 överlämnade Ansvarskommittén sitt slutbetänkande *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft*. Ansvarskommitténs betänkande remissbehandlades, och yttranden kom in från över 500 remissinstanser i landet. Ansvarskommittén lämnade förslag som berörde hela samhällsorganisationen.

Förvaltningskommittén överlämnade i december 2008 sitt slutbetänkande *Styra och ställa – förslag till en effektivare statsförvaltning* med bland annat förslag om att organisera om länsstyrelserna till betydligt färre myndigheter.

Regeringen beslutade i juni 2009 att tillsätta en utredning om en översyn av statlig regional förvaltning med mera med uppdrag att se över möjligheten att i ökad utsträckning koordinera viss statlig verksamhet med landstingsindelning.

I december 2012 överlämnade utredaren sitt slutbetänkande *Statens regionala förvaltning, förslag till en angelägen reform*. Detta betänkande bereds nu i Regeringskansliet.

På uppdrag av regeringen åkte den före detta regiondirektören i Västra Götaland runt i landet för att samtala med landets landsting om eventuella önskemål om sammanslagningar. Resultatet av det blev att landstingen i Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland 2008 ansökte om att de tre landstingen skulle slås samman till ett landsting.

Jämtlands läns landsting ansökte samma år om att bilda ett nytt landsting där Ånge och Sundsvalls kommuner skulle ingå. Gävleborg, Dalarna och Uppsala läns landsting ansökte 2008 om att de tre landstingen samt Örebro läns landsting skulle läggas samman.

Kammarkollegiet avstyrkte samtliga ansökningar men förordade samtidigt fortsatt utredning.

Fru talman! Det blir allt tydligare att denna viktiga fråga om hur landets samhällsservice och styrning ska vara organiserad är för viktig för att styckas upp i en mängd utredningar utan samordning.

I samband med behandlingen av propositionen *Regionalt utvecklingsansvar i vissa län* våren 2010 avstyrkte konstitutionsutskottet Socialdemokraternas motion om att regeringen borde återkomma med en helhetslösning av regionfrågan. Det är därför med stor tillfredsställelse som vi nu i konstitutionsutskottet enats om att det finns behov av att behandla dessa frågor utifrån ett helhetsperspektiv, och utskottet förutsätter att

regeringen anammar ett sådant helhetsperspektiv i den fortsatta beredningen.

Med detta sagt, fru talman, vill jag återigen yrka bifall till förslaget i dess helhet i betänkandet.

Anf. 164 STEFAN KÄLL (FP):

Fru talman! En levande demokrati går inte att föreställa sig utan en fungerande lokal demokrati. På många sätt kan man rent av säga att den lokala demokratin även i en enhetsstat som Sverige är folkstyrets själva grund.

Det är viktigt att hela tiden hålla diskussionen levande om hur den kommunala demokratin kan utvecklas och förbättras. Och att den diskussionen pågår visas av bredden i de ämnen som tas upp i det betänkande som vi här behandlar.

De flesta av motionerna avstyrks därför att det redan pågår ett utredningsarbete. Faktum är att den kommunala demokratin är inne i ett ganska intensivt reformskede.

År 2011 ökade möjligheterna till kommunala folkomröstningar genom medborgarinitiativ. År 2012 lade utredningen för förstärkning av den lokala demokratin funktionssätt fram ett brett batteri av reformförslag, från nämndernas sammansättning till partistöd och annat därtill.

Just nu pågår ytterligare en utredning. En särskild utredare ska föreslå en modernisering av kommunallagen. Utredaren ska lägga fram ett delbetänkande 2013 och vara färdig 2015.

Till detta kommer en översyn av det kommunala valsystemet, som vallagskommittén har gjort.

Dessa frågor debatterades i utskottet så sent som i förra veckan.

Med ett undantag är konstitutionsutskottet överens om att motionerna borde avslås mot bakgrund av bland annat dessa reformprocesser som pågår. Låt mig därför bara få tillfälle att kommentera en fråga, nämligen den om kommunalt partistöd.

Partistöd behövs för att de förtroendevalda ska få rimliga möjligheter att fullgöra sitt uppdrag. Men frågan är principiellt viktig. Det handlar ju om att de politiska partierna genom fullmäktigebeslut ger sig själva bidrag.

Det är därför viktigt att det finns ett tydligt regelverk som gör att det inte uppstår misstankar om att pengarna fördelas på orättvisa grunder.

Vad händer till exempel om ett parti som har blivit inröstat i fullmäktige inte ställt upp med kandidater? Här har kommunerna spretat åt olika håll. En del kommuner har vägrat betala ut partistödet. Vissa har reducerat partistödet efter olika beräkningsmodeller. Andra kommuner har betalat ut hela partistödet.

Men när ett partistöd ska betalas ut till ett parti som saknas i fullmäktige uppstår nästa fråga: Vem ska då vara rättmätig ägare av pengarna?

Låt oss gå tillbaka till grundfrågan. Varför finns det kommunala partistödet? Jo, för att de förtroendevalda ska få möjlighet att fullgöra sitt uppdrag. Men om det inte finns några förtroendevalda alls? Många väljare har med rätta uppfattat det som stötande att kommunens skattemedel skickas som partistöd till partier som över huvud taget inte existerar på kommunal nivå. Det är också stötande att praxis har sett så olika ut mellan kommunerna.

Det är därför med tillfredsställelse jag ser att Kommittén om förstärkning av den kommunala demokratins funktionssätt har tagit sig an denna fråga och gett förslag till lagreglering. Exakt hur lagstiftningen ska se ut får vi återkomma till eftersom beredning pågår. Men för allmänhetens tilltro till att systemet är objektivt, rättvist och neutralt är det viktigt att reglerna blir tydliga.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 165 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag ska i mitt inlägg i debatten om konstitutionsutskottets betänkande om kommunala och regionala frågor koncentrera mig på två områden: frågan om en regionaliseringsreform och frågan om hur man får använda begreppet ”stad”. Jag gör det här för att belysa frågorna från ett regionalt och ett lokalt perspektiv, Region Skåne respektive Åhus. Betänkandet som vi har behandlat i konstitutionsutskottet är ett yttrande över 46 motioner från de allmänna motionstiderna 2011 och 2012.

Som jag uppfattar det är nästan alla överens om att Sverige behöver en regionaliseringsreform. Därför har också ett stort antal utredningar genomförts avseende både landstingen och den statliga indelningen med länsstyrelser och andra myndigheter. Vi i Centerpartiet arbetar för att vi ska komma framåt utifrån de utredningar som gjorts. Visst måste vi lyfta upp och lyssna på kritik som finns mot de olika utredningsförslagen. Men vi behöver naturligtvis också komma till beslut.

Själv har jag som landstings- och regionpolitiker medverkat i arbetet med att skapa Region Skåne. Skåne var först i landet med en regionbildning. Det var ett arbete som tog mycket tid för oss som var inblandade. Huvuddelen av två mandatperioders politiska arbete behövdes för att genomföra förändringarna.

Allt har inte blivit bättre i Skåne. Men ur demokratisk synpunkt är det angeläget att debatten och besluten om regional utveckling och om infrastruktur sker i regionerna i stället för i statliga myndigheter. I Skåne har utvecklingen av infrastrukturen och kollektivtrafiken varit den stora fördelen med Region Skåne. Det regionala demokratiska inflytandet har i de här frågorna varit en stor framgång.

En fråga som lyfts fram i en riksdagsmotion som vi behandlat är hur man får använda begreppet ”stad”. Själv har jag fått frågan belyst av riksdagens utredningstjänst genom att fråga om vi som bor i Åhus får kalla Åhus för en stad. Åhus var en gång en dansk stad. I Sverige har Åhus under 1900-talet varit ett municipalsamhälle, en köping och en kommun fram till 1970-talet. Nu är det en ort i Kristianstads kommun.

Det svar jag fått från riksdagens utredningstjänst på min fråga och som vi nu också har med i konstitutionsutskottets betänkande är att det står en ort fritt att använda sig av begreppet ”stad”. Vi får alltså kalla Åhus för en stad. Det är en liten fråga i vårt betänkande. Men nu har den blivit utredd och klargjord.

Fru talman! Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkandet om regionala och kommunala frågor.

Anf. 166 CECILIA BRINCK (M):

Fru talman! I detta motionsbetänkande behandlas många olika frågor av kommunal och regional karaktär. Som vi tidigare har hört har utskot-

tet valt att avstyrka motionerna eftersom det pågår utredningsarbete i de allra flesta fall.

Jag vill ändå uppehålla mig en liten stund vid några av de förslag som framförs i motionerna. Det första av dem handlar om möjligheten att vara tjänstledig under kortare tid från förtroendeuppdrag. Den frågan har behandlats av konstitutionsutskottet vid flera tidigare tillfällen, men vi har aldrig funnit några skäl att frånga den ordning som gäller i dag och som regleras i 4 kap. kommunallagen.

Det kan i förstone verka tilltalande att ge förtroendevalda möjlighet att vara tjänstlediga under kortare tid. Det känns modernt och flexibelt, och tanken är att det skulle minska antalet avhopp från kommunala uppdrag. Det kanske det skulle. Kanske fler människor skulle behålla sina uppdrag om de hade möjlighet att vara borta under en kortare tid för studier på annan ort, eller vad det nu kan vara för någonting.

Problemet är bara att en sådan ordning tar ifrån väljarna deras exklusiva rätt att utse ledamöter i kommunfullmäktige och överför delar av den rätten till kommunfullmäktige. Det är en rätt som kommunfullmäktige i dag har när det gäller, i vissa fall, ledamöter i kommunala nämnder och beredningar under fullmäktige. När det gäller sådana ledamöter kan fullmäktige i dag besluta att uppdraget får behållas till mandatperiodens slut, även om den som innehar det lämnar kommunen.

Skillnaden är dock att det här är uppdrag som fullmäktige förfogar över och utser ledamöter till. De är inte direktvalda. Väljarna har inte utsett ledamöter i de här nämnderna och beredningarna. Vi menar att väljarnas exklusiva rätt att utse ledamöter i fullmäktige i allmänna val inte får inskränkas.

Fru talman! Kommunal organisation och kommunindelning är ständigt aktuella ämnen, inte bara bland oss nuvarande och tidigare kommunalpolitiker. I årets motionsflora finns det till exempel förslag om en ökad möjlighet för de kommuninvånare som vill bilda en egen kommun att göra det, att så att säga avknoppa sig från storkommunen, om att slå samman kommuner och om olika former för kommunal samverkan. Detta är viktiga frågor som berör människor i deras vardag.

Dock är det så att de här frågorna har utretts ganska nyligen, bland annat inom ramen för Ansvarskommitténs arbete och av Kommittén om förstärkning av den kommunala demokratins funktionssätt. Den bereds i Regeringskansliet just nu, och vi menar att resultatet av det beredningsarbetet bör inväntas.

Fru talman! Vi har slutligen den segslitna frågan om en regionaliseringsreform, det vill säga hur den statliga verksamheten ska organiseras ute i landet. Jag vill inte gå in i detaljer; det skulle föra väldigt långt, och jag tror att vi är oeniga när det gäller hur en sådan regionaliseringsreform skulle kunna se ut. Jag kan bara konstatera att den berör många. Vi har många motioner i ärendet. Ansvarskommitténs arbete lämnade så att säga ingen oberörd.

Den statliga organisationen har precis som den kommunala utretts många gånger. Den senaste utredningen, Utredningen om översyn av statlig och regional förvaltning, lämnade sitt slutbetänkande till regeringen för bara några månader sedan, i december 2012. Det är nu under beredning, vilket vi har hört tidigare under debatten om ett tidigare betänkande.

Därför, fru talman, avstyrker jag utskottets motioner och yrkar bifall till utskottets förslag.

Prot. 2012/13:93
17 april

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 april.)

16 § Ersättningsrätt

Ersättningsrätt

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2012/13:CU10
Ersättningsrätt.

Anf. 167 JONAS GUNNARSSON (S):

Fru talman! Vi ska nu debattera civilutskottets betänkande CU10 om ersättningsrätt. I betänkandet finns en gemensam S-, MP- och V-reservation om skadeståndsansvar vid radiologiska olyckor som jag vill börja med att yrka bifall till.

Frågan om kärnkraftsbolagens ansvar i händelse av en olycka har diskuterats många gånger i den här kammaren. Jag vill börja med att förklara innehållet i den gemensamma reservationen och sätta in det i en kontext som går att förstå.

I våra förslag pekar vi på ett antal brister i lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor, en lag som trots försäkringar från tidigare miljöminister Andreas Carlgren ännu ej är satt i kraft. Målsättningen med den nya ännu ej gällande lagstiftningen var att ge kärnkraftsbolagen och andra som bedriver kärnteknisk verksamhet ett större ekonomiskt ansvar i händelse av en olycka. De av oss som kommer ihåg presentationen av Alliansens energiöverenskommelse minns att den här frågan var Centerpartiets käpphäst och att det var detta som skulle göra nybyggnation av kärnkraftverk för dyrt.

Vi anser dock att det finns ett antal problem med lagen, förutom det faktum att den ännu ej gäller och att en av de viktigaste hörnstenarna i Alliansens energiöverenskommelse ännu inte är förverkligad. Vi vill peka på att trots prat om obegränsat ansvar finns det de facto ett antal stora undantag från principen om att förorenaren är den som ska stå för notan.

I lagstiftningen, som trots löften om annat ännu inte gäller, finns bestämmelser om en preskriptionstid på 30 år för skador som uppstår till följd av en olycka. För mig är det en tydlig begränsning av ansvaret. Det ter sig också som en ganska orimlig begränsning då vi nu närmar oss ett trettioårsperspektiv på det som är den kanske största kärnkraftsolyckan någonsin, nämligen Tjernobyl.

Vi vet att det område som utsattes för de värsta nedfallen av radioaktiva ämnen i framför allt Vitryssland och Ukraina ännu i dag lider av konsekvenserna genom till exempel en ökad prevalens av olika former av cancer. Med tanke på att det är så otroligt svårt att bedöma hur länge och i vilka former människor kommer att påverkas vid en eventuell olycka är det inte annat än rimligt att överväga om inte preskriptionstiden borde förlängas.

Herr talman! Vi tar också upp frågan om vem som ska stå för de kostnader som oundvikligen kommer att uppstå för att tillhandahålla sjukvård till dem som blir offer för en eventuell kärnkraftsolycka. Att inte åtminstone fundera över om det inte vore rimligt att lägga ansvaret på den som har orsakat det som kan bli en jättenota för sjukvårdskostnader är inte annat än oansvarigt.

Sist men inte minst tycker vi att det vore rimligt att överväga en ändring i aktiebolagslagen som möjliggör att kärnkraftens ägare fullt ut får ta ansvar för den förödelse som oundvikligen kommer att uppstå vid en stor olycka. Vi måste erkänna att ett kärnkraftsbolag inte är ett bolag som alla andra, då den verksamhet som bedrivs av bolaget kan orsaka en sådan fruktansvärd förödelse, och med tanke på att man i händelse av en olycka kan anta att kärnkraftsbolagets tillgångar i det närmsta har uttömts.

Herr talman! Det är mot den bakgrunden och därför att vi är burna av tanken att den som skitar ned ska göra rätt för sig som vi lägger fram de förslag vi gör. I den svenska energidebatten trivialiseras ofta de problem kärnkraften dras med, trots alla de lärdomar vi borde ha dragit av de olyckor som faktiskt har skett genom åren. Diskussionen handlar om en lagstiftning vars grund är risken för olyckor som vi alla hoppas aldrig ska ske, men som runt om i världen ändå har skett.

Frågan är vem eller vilka som ska ha ansvaret och hur stort och omfattande det ska vara. Kärnkraften är en livsfarlig verksamhet vars risker vi förhoppningsvis till det yttersta har lyckats begränsa. Tyvärr kan vi aldrig vara säkra på det, och med erfarenheter från andra vet vi att en olycka kan få förödande konsekvenser, minns Fukushima, minns Tjernoby! I händelse av en så fruktansvärd olycka måste det vara tydligt att det är den som driver verksamheten som är ansvarig för samtliga kostnader som uppstår.

Anf. 168 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Civilutskottets betänkande om ersättningsrätt behandlar 17 motionsyrkanden från oss ledamöter. Ett flertal av de här yrkandena tar upp frågan om hur försäkringsbolag på olika sätt försöker komma undan från det ansvar som de rimligen har mot sina kunder.

Metoden går enkelt uttryckt ut på att försäkringsbolagen betalar egna läkare som skriver ut intyg på löpande band som frikänner bolaget från ansvar. De här läkarna träffar som regel inte de skadade, och de tar oftast inte in någon information från de experter som de skadelidande har intyg från. Här står alltså köpta intyg tydligt mot expertutlåtanden, och tyvärr fungerar systemet så att bolagens intyg väger tungt medan expertutlåtanden som försäkringstagarna har och kan visa upp sopas bort och betraktas som ovidkommande handlingar. Rättssäkerheten är obefintlig. Vetenskapligheten är åsidosatt. Det är helt enkelt ganska slumpartat hur till exempel trafikskadenämnden bedömer.

Herr talman! Den här frågan hanterar utskottet i år med förenklad behandling, vilket innebär att vi inte har några reservationer att yrka på. Jag kan bara hänvisa till ett särskilt yttrande som i sin tur hänvisar till tidigare ställningstaganden för samtliga de yrkanden som behandlas förenklat.

Eftersom många väljare som är engagerade i sådana här frågor lyssnar på debatten nämner jag det här med förenklad behandling. Jag har

förstått att det är många medborgare som är väldigt besvikna när de har valt att följa och bevaka en fråga och det blir ett sådant här snöpligt slut på ärendet. Men att driva frågor till omröstning när vi vet att majoriteten i kammaren ändå kommer att avslå förslaget innebär för oss ledamöter bara att vi tar upp en massa tid utan resultat. Därför väljer vi ofta den här förenklade hanteringen av väldigt många av de förslag som väcks i kammaren.

Ni där ute som är besvikna, det gäller att rösta fram en annan majoritet i nästa val för att exempelvis den här typen av frågor ska få en välviligare behandling.

Herr talman! Det finns en reservation i betänkandet, och den är väldigt viktig. Den handlar om skadeståndsansvaret vid radiologiska olyckor, alltså vem som ska betala om det händer en olycka med radioaktivt material som förorenar och skadar omgivningen.

Den 17 juni 2010 beslutade riksdagen att anta en ny lag om skadeståndsansvar för kärnkraften. I beslutet ingår att lagen ska träda i kraft den dag som regeringen bestämmer. Trots att regeringens företrädare hela tiden hänvisar till den här nya lagen med det utökade ansvaret är det faktiskt den gamla lagen som fortfarande gäller. Det gör att diskussionen riskerar att bli ganska märklig när vi behandlar ansvarsfrågan, precis som om ett tre år gammalt riksdagsbeslut faktiskt redan skulle ha trätt i kraft. Men verkligheten är den att det är den 45 år gamla atomansvarighetslagen som fortfarande gäller.

Att regeringen inte har förmått att se till att det här snart tre år gamla riksdagsbeslutet har börjat gälla kan naturligtvis tas som en separat anledning till att kritisera regeringen. Men sanningen är ju den att vi inte ens vet om lagen någonsin kommer att träda i kraft.

Om den nya lagen ska kunna träda i kraft och också fungera krävs det nämligen att tillräckligt många konventionsstater ratificerar 2004 års ändringsprotokoll till 1960 års Pariskonvention. Och länder som Storbritannien, Belgien och Italien är långt ifrån klara med sin lagstiftning. I dag kan ingen säga när den nya lagen kan börja gälla. Det faktum att EU genom ändringsprotokollet får exklusiv rätt att besluta om domstolsbehörighet – i praktiken betyder det att de beslutar i vilket land en tvist ska lösas – kan naturligtvis skrämja, inte minst de 2 av de totalt 15 konventionsstaterna som inte är EU-länder.

Eftersom vi inte kan veta om den lagstiftning riksdagen har beslutat om någonsin kommer att kunna träda i kraft på det sätt som det var tänkt kan man ju tycka att det vore rimligt om regeringen så här efter tre år hade påbörjat en process med de nödvändigheter som måste göras om man ska kunna sätta lagen i kraft även utan att tillräckligt många konventionsstater ratificerar ändringsprotokollet.

I Tyskland gäller till exempel redan ansvarsgenombrott, så man kan ju gå före. Det vore möjligt.

Med det här sagt, herr talman, tänkte jag övergå till att försöka bemöta de argument som majoriteten använder sig av när de motsätter sig kravet på att skadeståndsansvaret snarast borde anpassas till något som mer liknar den verklighet vi faktiskt befinner oss i och måste ta hänsyn till.

Enligt gällande lag uppgår kärnkraftsindustrins ansvar till maximalt 3 miljarder kronor – om den nu ställs till ansvar när en olycka inträffar. Det

är inte heller en självklarhet. Med den nya lagen skulle beloppet höjas till i storleksordningen 11–12 miljarder kronor. Eftersom det är en EU-lagstiftning är beloppen fastställda i euro, inte kronor. Värdet i svenska pengar beror ju på valutakursen.

12 miljarder kan tyckas vara ett stort belopp, men i de här sammanhangen är det småpengar. För att få lite grepp om vad olyckor kostar är det alltid bra med exempel. Den nya sarkofagen, den inneslutning man planerar att bygga för att begränsa läckaget från den havererade reaktorn i Tjernobyl – det nya skalet – är kostnadsberäknad till drygt 100 miljarder. Det är rätt många år sedan den kostnadsberäkningen gjordes. Slutnotan kommer säkert att bli betydligt större.

Den lilla olyckan i Harrisburg – den kanske många har glömt – har faktiskt redan kostat över 100 miljarder, trots att man inte ens har börjat gå in och ta hand om det förorenade materialet.

Ett annat exempel på vad det kan komma att kosta att sanera efter en olycka är de beräkningar som har gjorts i Japan efter Fukushima. Där räknar man nu med att kostnaderna kommer att överstiga 1 500 miljarder. I Frankrike har man genomfört en studie för att skaffa sig en uppfattning om kostnaderna om någon av deras reaktorer skulle drabbas av en härdsmläta. Då hamnar man någonstans runt 4 000 miljarder kronor.

När man tar del av erfarenheterna från olyckor som har skett och beräkningar över sannolika kostnader om olyckor skulle inträffa, inser man att en härdsmläta i en svensk reaktor kan kosta inte bara en hel statsbudget utan kanske två, tre eller till och med fyra hela statsbudgetar. Jag menar att det finns tungt vägande skäl att fundera över hur skadeståndsansvaret för kärnkraften är konstruerat i Sverige.

Nu har förmodligen regeringssidan förstått att 12 miljarder är på tok för lite pengar. Då väljer regeringen att påstå att det finns mer pengar att hämta hos ägarna än de 12 miljarderna eftersom lagen säger att alla tillgångar hos anläggningshavaren kan användas för att täcka kostnader som uppstår vid olyckan. Anläggningshavaren. Det kan låta bra, men om man undersöker vad det betyder blir det en tom kassakista att ösa ur. Den svenska kärnkraftsindustrin är betydligt smartare än regeringen, så den har garderat sig för en sådan eventualitet. Anläggningshavaren är därför ett separat bolag. Det är inte ens ett dotterbolag till de stora energibolagen utan ett helt separat bolag; ett för varje kärnkraftsanläggning i landet. De bolagen har inga andra tillgångar eller värden än själva kärnkraftverken och den mark de står på. Om en allvarlig olycka skulle inträffa torde den av de tre anläggningshavarna som drabbas bli tämligen värdelös. De 12 miljarderna tvingas emellertid ägarna till anläggningshavarna – de bolag som äger anläggningshavarna – garantera, vilket är preciserat i lagstiftningen. Trots att det finns formuleringar om obegränsat ansvar i lagstiftningen, kan jag inte se att det finns mycket hopp för den som förväntar sig att det ska finnas mer resurser än 12 miljarder att hämta vid en olycka.

Så här kortfattat kan man beskriva hela lagen och det faktiska läget, inte i dag utan den dag som den lagstiftning riksdagen antog för snart tre år sedan träder i kraft. Än så länge gäller alltså den 45 år gamla lagen om kärnkraftsindustrins ansvar, och fortfarande är ansvarsbeloppet begränsat till maximalt 3 miljarder.

Varför är Miljöpartiet kritiskt till regeringens brist på agerande när det gäller skadeståndsansvaret? Grunden i vår kritik handlar naturligtvis om att riskerna i sig är oacceptabla och att den som skapar riskerna rimligtvis måste stå för kostnaderna. Men vårt huvudargument har sedan regeringspartierna gjorde den så kallade historiska energiöverenskommelsen – den då energipolitiken slutade vara en blocköverskridande, långsiktig och hållbar politik, och i stället blev ett politiskt slagträ och ett osäkert politikområde – utgått från det faktum att regeringspartierna i samband med överenskommelsen även lovade att kärnkraften skulle bära sina egna kostnader. Det allvarliga är att under arbetet med propositionen om kärnkraftens skadeståndsansvar gjordes inga beräkningar på vad det skulle kosta att försäkra det obegränsade ansvaret som lagen vill få oss att känna oss trygga med. Vi påstår att den okända försäkringspremien är en ren statlig subvention till kärnkraften. Den tar därför bevisligen inte sina egna kostnader.

Så här långt i resonemangen brukar kärnkraftens förespråkare säga att en olycka som den i Fukushima inte kan inträffa hos oss. Så kraftiga jordbävningar inträffar inte i vår del av världen. Det där är naturligtvis helt sant. Olyckan i Fukushima har redan inträffat, och just den olyckan kan inte inträffa igen – och inte här hos oss, som Tage Danielsson förmodligen skulle ha uttryckt saken.

Ingen kärnkraftsolycka i historien så här långt har varit någon annan lik. Ingen kärnreaktor är exakt lik någon annan. Alla svenska reaktorer är faktiskt unika anläggningar, även om grundkonstruktionen är en standardkonstruktion. Orsaken till ett reaktorhaveri går därför aldrig att förutse utifrån historien eller det som redan har skett.

Herr talman! Säkerhetskulturen är viktig på en kärnkraftsanläggning. Att exempelvis 3 av 25 anställda vid en alkotest – jag ska inte nämna vid vilket kärnkraftverk – fick skickas hem på grund av allvarlig berusning visar hur svaga länkarna kan vara, även i en hårt kontrollerad och riskfylld verksamhet.

Att tillbud skulle kunna få allvarliga konsekvenser även här i Sverige finns det också exempel på. Efter ett snabbstopp med påföljande långvarigt elavbrott i augusti 2006 i Forsmark bedömde en före detta konstruktionschef på Forsmark att det inte handlade om något annat än ren tur att vi slapp undan ett svenskt Tjernobyli.

Att de som har driftansvaret är kreativa utan att konsekvenserna har utretts finns det också svenska exempel på. I mars 2007 avslöjades det att ett helt säkerhetssystem som är avsett att bidra till att en härdsfälta inte ska kunna inträffa vid ett reaktorhaveri helt enkelt hade monterats bort av personalen. De ansåg att det var för dyrt att underhålla, men någon konsekvensanalys hade man inte gjort före det ingreppet.

Herr talman! Jag har ett flertal gånger i kammaren hållit långa föreläsningar om olyckor som har inträffat i kärnkraftsanläggningar runt om i världen, men jag tänker inte trötta er med det i dag. Jag har även berättat om mina två inspektionsturer till Sellafield i England där jag har sett hur problematisk hanteringen av utbränt kärnbränsle kan vara. Jag har även berättat om erfarenheterna från de studiebesök som jag inom ramen för Nordiska rådets verksamhet har gjort i både Ukraina och Vitryssland. Där har jag besökt sjukhus där strålskadade vårdas liksom själva den

havererade reaktorn i Tjernobyl – även staden Prypjat som låg i vindriktningen och därför genast tömdes efter olyckan.

Jag har alltså sett vilka oerhörda arealer och vilka enorma resurser som skadas och förstörs och vilka oerhörda mängder material som krävs för att ta hand om det som förorenas vid en olycka. Men jag tänkte hoppa över det den här gången också.

I vår reservationstext i betänkandet nämner vi frågan om ansvarsgenombrott. Vi i Miljöpartiet föreslog att ett ansvarsgenombrott skulle införas när lagen antogs 2010, men regeringspartierna avlog förslaget. Jag tror emellertid, herr talman, att när väl regeringspartierna har förstått omfattningen av ansvaret som de lägger på skattebetalarnas axlar kommer även de partierna att ansluta sig till vårt förslag. När regeringen argumenterar mot förslaget om ansvarsgenombrott gör man det ungefär på samma sätt som en gång Don Quijote enligt berättelsen slogs mot väderkvarnar.

Vi hävdar att det är möjligt att skapa en speciallagstiftning kopplad till ägandet av de anläggningsägande bolagen, alltså de som i lagstiftningen benämns som anläggningshavare. Sådan lagstiftning finns faktiskt redan i andra länder. Vi har inga som helst planer på att skapa en lagstiftning som skulle få som konsekvens att alla som äger aktier skulle bli ansvariga för de kostnader som bolagen de äger aktier i drar på sig. Det är fullständigt främmande för oss. Därför blir det ganska uppenbart i betänkandetexten att regeringen slåss mot sina egna fantasifoster i stället för mot oppositionens förslag.

Lika främmande som det är för oppositionen att införa ett generellt ansvarsgenombrott för allt aktieäggande är det dock för oss att de stora aktiebolagen årligen kan tjäna miljarder på ägandet av dessa anläggningshavare utan att på något sätt ta ansvar för verksamhetens risker och eventuellt andra avigsidor. Om nu någon av er på regeringssidan skulle påstå att vinsterna inte är så stora har den ledamot som gör det rätt så långt att de stora energibolagen även på det området faktiskt har garderat sig. Självklart redovisas inte några stora vinster, och man delar inte ut några ohemula summor från de anläggningshavande bolagen till sina ägare.

Vinsterna gör i stället de stora energibolagen på att sälja den el de får från anläggningshavarna. Även om det formellt handlar om fristående bolag är det alltså i praktiken fråga om mycket tydliga oligopolförhållanden där ägarna tar hem alla vinster och slipper alla risker.

Som herr talmannen förstår yrkar jag bifall till reservationen. Jag är säker på att även regeringspartierna om några år kommer att ansluta sig till vår linje när det gäller ansvarsgenombrott. Vi får bara hoppas att ingen allvarlig olycka inträffar innan vi har fått en bättre ordning i ansvarsfrågan.

Anf. 169 MARIANNE BERG (V):

Herr talman! Innehavaren av en kärnreaktor ska finansiera skadestånd upp till 12 miljarder kronor. Det är en liten summa i detta sammanhang. Redan 2004 gjorde dåvarande Statens strålskyddsinstitut en kalkyl över vad det egentligen skulle kosta om en olycka hände på hemmaplan i en kärnkraftsreaktor, med därtill kommande härdsmälta. Man beräknade att kostnaderna skulle uppgå till flera hundra miljarder. Vad är då 12 miljar-

der? Det är som sagt en struntsumma och ett belopp som definitivt inte kommer att räcka på långa vägar i händelse av en olycka här i Sverige.

Vänsterpartiet anser att kärnkraftsindustrin bör stå för sina egna kostnader och att nivån på skadeståndsansvaret ska vara obegränsat. Det ska täcka allt, och det är moderbolaget som har ansvaret – utan inblandning av och fixande och tricksande med eventuella dotterbolag. Det får alltså inte vara något fixande och tricksande i den frågan.

Herr talman! Det är till hösten 33 år sedan Sverige folkomröstade om kärnkraften. Det var en folkomröstning som genomfördes med olyckan i Harrisburg i minnet. På nej-sidan i folkomröstningen stod Vänsterpartiet sida vid sida med Centerpartiet. Det var alltså alternativ tre. Alternativ tre stod för en snabb avveckling av kärnkraften. Alternativ två kom in däremellan – det blev ett nja. Det var dock alternativ två som tog hem folkomröstningen med 0,4 procent. Ja-alternativet fick minst röster.

Hur som helst gjorde man en kompromiss om att avveckling skulle ske och att den skulle vara klar till 2010. Så hände dock inte. Sverige, som skulle avveckla kärnkraften, gjorde precis tvärtom – fortsatte utbyggnaden. Kärnkraftskramarna fortsatte med sitt mantra att kärnkraften i Sverige var säker. En olycka som i Tjernobyl kan inte hända här, sade man. Då undrar jag: Vem tror på tomten?

Vad har hänt på de svenska kärnkraftverken under de senaste sex sju åren? Jo, det är en rad händelser. Låt mig ta upp några för att belysa detta. Det har varit bränder i Ringhals och flera stopp när det gäller Oskarshamn. I Oskarshamns reaktor 1 var det 2011 fyra snabbstopp under loppet av 17 dagar. Ni i Alliansen störs väl inte av detta, för ni menar hela tiden att våra anläggningar är mycket säkra. Det är skrämmande att ni inte ifrågasätter kärnkraften på något vis. Ni traskar bara vidare som om ingenting hänt och som om ingenting heller kommer att hända i framtiden.

Miljöminister Lena Ek skrev i oktober förra året till socialdemokraten Hans Hoff som svar på hans skriftliga fråga om säkerheten är garanterad på de svenska kärnkraftverken: ”Låt mig vara mycket tydlig på en punkt. Den kärnkraft vi har i Sverige ska vara säker. Det finns ingen tvekan från min sida på den punkten.” Sedan kom EU:s stresstester. Man gick igenom alla reaktorer i Europa, och det kom fram att man pekat ut några svenska kärnkraftverk. Exempelvis kom det fram att Forsmarks kärnkraftverk inte skulle klara av ett elavbrott under en längre tid, eftersom det tar så lång tid innan säkerhetssystemet sätter in. Detta skulle i värsta fall kunna leda till en härdsmälta.

Herr talman! Förra året gjorde Greenpeace intrång på Forsmark och Ringhals. Det var ett fredligt stresstest, som de kallade det. Det är helt förbluffande att en stor grupp fredliga aktivister kan klättra in på svenska kärnkraftverk. Nu får vi verkligen vara glada att dessa personer hade ett fredligt uppsåt. Det vore nämligen en mardröm, herr talman, att tänka sig att det var en grupp illasinnade terrorister. Vad hade då hänt?

I mars 2011 skedde kärnkraftsolyckan i Fukushima i Japan. Det var en sorgens dag. Hundratusentals människor drabbades, och många fick sätta livet till. Kostnaderna är för närvarande uppe i flera hundra miljarder kronor och beräknas bli långt över tusen miljarder kronor. När vi ser dessa oerhörda konsekvenser av en olycka på ett kärnkraftverk är det för

mig som vänsterpartist helt omöjligt att förstå varför Sverige fortfarande vill behålla kärnkraften, tillika bygga fler kärnkraftverk.

Centerpartiet, som var så drivande för en avveckling inför folkomröstningen 1980, svängde i frågan under 2009. Då gick dåvarande näringsminister Maud Olofsson glad och förnöjsam ut och presenterade Alliansens energiöverenskommelse: Nya kärnkraftverk kan byggas. Man kan bara sucka och konstatera att Centerpartiet i och med denna överenskommelse svek sina anhängare och många fler.

Herr talman! Jag vill avsluta med att nämna något om personskador vid en olycka. De kan bli enorma för dem som överlever. Ska vi då acceptera att skador som uppkommer ska preskriberas efter 30 år, och där efter är det stopp? Nej, det är faktiskt horribelt när vi vet att generation efter generation kommer att få lida när en olycka inträffar. Radioaktiv strålning förföljer människor i generation efter generation. Jag anser därför: Skrota kärnkraften! Börja avveckla! Satsa på förnybara energikällor!

Jag yrkar bifall till reservationen i detta betänkande.

Anf. 170 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Ärendet vi nu debatterar är redan presenterat av tidigare talare, men jag tänkte ändå säga att det heter *Ersättningsrätt* och består av 17 olika motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2012.

Precis som tidigare talare har sagt har flera av yrkandena behandlats tidigare år. Det är exakt samma yrkanden som återkommer år efter år, och då är utskottets ledamöter överens om att behandla dessa i förenklad form. Jag nämner detta därför att det precis som Jan Lindholm sade finns lyssnare som undrar vad det innebär. Jag vill här också säga att alla ledamöter i riksdagen har möjlighet att inte bara motionera utan också ställa skriftliga frågor, ställa interpellationer och delta i frågestunden. Det finns alltså alla möjligheter att både lyfta fram frågan i motioner och lyfta upp den till debatt på annat sätt.

Sammanfattningsvis kan jag säga att detta motionsbetänkande är oerhört viktigt, för det handlar om ersättningsrätt – ersättningar när skadan eller olyckan är framme.

Det är en fråga som rör oss alla. Det är väldigt lätt att glömma bort behovet och vikten av att teckna en försäkring när man är frisk, när livet flyter på och när huset står på stadig grund. Just därför är det här betänkandet viktigt. Det gäller att det finns försäkringar som täcker skador som kan uppstå. Det behövs hemförsäkringar, barnförsäkringar och trafikförsäkringar. Det behövs information om försäkringar. Handläggning, skadeståndsansvar med mera är viktigt.

Det är inte så att utskottet inte vill debattera dessa saker, men vi har debatterat de här frågorna tidigare. Därför bereds de i förenklad form.

Jag ska lyfta upp frågan om barnförsäkringar innan jag kommer in på den punkt där det finns reservationer. Barnförsäkringar är ett område där civilutskottet har ägnat en del av året åt att göra en uppföljningsrapport. Det har civilutskottet valt att göra eftersom frågan är viktig. Det har funnits signaler om att barnförsäkringarna inte har fungerat fullt ut.

Den rapport som civilutskottet har tagit fram tyder på att andelen barnförsäkringar som beviljats med ordinarie villkor har ökat under senare år. Det är förstås en positiv utveckling, men rapporten visar också

på problem. Det finns också tecken på att marknaden har kommit med lösningar. Det finns förändringar som gör det lättare att teckna försäkringar för prematura barn. I rapporten finns det också exempel som visar att försäkringslösningar har utarbetats av organisationer såsom till exempel Adoptionscentrum.

Jag vill också understryka att den rapport som civilutskottet har tagit fram på intet sätt ersätter den översyn av barnförsäkringar som regeringen planerar att göra. Jag hoppas att rapporten också kan vara en del i regeringens arbete och att rapporten på så sätt kan fylla ytterligare funktioner.

Herr talman! I betänkandet finns det en reservation, och den rör skadeansvar vid radiologiska olyckor. Jag vill börja med att säga att energi är en viktig fråga för oss alla. Ska vi ha ett fungerande, modernt samhälle krävs det energi. Vi behöver energi för vårt privata liv, för att näringslivet ska fungera och för att samhället ska fungera.

Det är också viktigt att metoderna för att producera energi är reglerade i lagen. Det är viktigt att det är reglerat vad som händer om någonting går fel. Jag vill hävda att få områden är så reglerade som produktionen av energi. Kärnkraften är, precis som har sagts här tidigare, en viktig del av vår svenska energiproduktion, och det gäller inte bara i Sverige utan i ett stort antal andra länder också.

Det är lätt att säga att kärnkraften ska avvecklas här och nu. Jag tror att de flesta av oss är överens om att det inte är möjligt. Det är inte möjligt om vi ska ha kvar ett fungerande samhälle såsom vi känner samhället i dag. Det är inte heller någonting som jag eller Alliansen förespråkar. Däremot förespråkar vi att det ska finnas en lagreglering som är tydlig när det gäller ansvarsfördelningen. Det ska finnas möjlighet att få ersättning.

Nu kommer jag in på den fråga som har varit uppe här. Vad är det som egentligen gäller? Våren 2010 antog riksdagen en ny lag, 2010:950 om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor. Jag vill också betona att det riksdagen då beslutade var att lagen skulle träda i kraft när regeringen så bestämmer.

Vad innebär detta? Varför fattade riksdagen detta beslut, herr talman? Förklaringen är mycket enkel. Lagen vilar på en internationell konvention. Det är ett material som Sverige inte äger helt ensamt. För att lagen ska kunna implementeras i Sverige krävs det att samtliga länder har ratificerat konventionen. Två länder återstår i dagsläget.

Det har gått flera år sedan vi fattade beslutet här i riksdagen. Därför har regeringen nu börjat titta på att göra en översyn av om det är möjligt att utarbeta en proposition som ska se till att den lagstiftning som riksdagen har beslutat om ska kunna implementeras utan att den lag vi redan har antagit är ratificerad. Jag vet att detta är mycket svåra begrepp. Det är svårt att ta till sig. Jag tycker att det här är oerhört komplicerade frågor som är viktiga att ta på största allvar eftersom de rör vårt samhälle i grunden.

Jag ska säga några ord om vad som gäller nu. Det heter Pariskonventionens ändringsprotokoll med tillägg. Konventionen innehåller grundläggande regler om ansvaret för skador vid radiologiska olyckor. Den ändring av Pariskonventionen och dess tillägg som vi fortfarande väntar på

ska ratificeras av fler länder så att vi också kan implementera den i Sverige innehåller flera principer.

För det första är ansvaret för atomskador strikt. Det gäller oberoende av eget vållande.

För det andra ska ansvaret kanaliseras till anläggningsinnehavaren, vilket innebär att exempelvis huvud- och underleverantörer inte kan bli ersättningsskyldiga för att ha vållat en radiologisk skada. Det är anläggningsinnehavaren som är ansvarig.

För det tredje är ansvaret som huvudregel begränsat genom det obegränsade skadeståndsansvaret, vilket är styrt av internationella regler. Då är vi inne på ratificeringen.

För det fjärde är ansvaret täckt av en försäkring som ska garanteras av annan ekonomisk säkerhet. Vad innebär det? Jag återkommer till det.

Pariskonventionen kommer också att innebära att ansvarsbeloppen höjs avsevärt. Jag kommer inte att debattera några belopp, men jag vill nämna en sak här. Det som står i den förändrade Pariskonventionen är egentligen inte uttryckt explicit i euro, utan det talas om andelar som sedan omsätts i euro, vilket ligger till grund för beloppen. Jag tycker att det är viktigt, annars talar vi om skilda saker. Jag vill inte gå in på detaljerna eftersom jag inte kan dem. Däremot tycker jag att det är viktigt att veta att det finns ett obegränsat ansvar.

En annan fråga som har lyfts upp här är ansvarsgenombrott. Som har sagts av många är det en fråga som vi i Alliansen inte är beredda att ändra. Frågan om ansvarsbrott och förändrad lagstiftning med anledning av detta har utretts av Alliansen och av tidigare socialdemokratiska regeringar. Ingen har kommit fram till att det är en bra lösning att göra en ändring här. Därför har vi kvar den lagstiftning som finns. Jag är helt övertygad om att övriga talare kan vidimera att det förhåller sig så.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

(Applåder)

Anf. 171 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Det var ett mycket intressant anförande som Margareta Cederfelt höll. Jag tycker att det är mycket lovvärt att vi har fått reda på att regeringen har börjat jobba för att ta fram underlag och möjligheter för att komma med en proposition till riksdagen om att skärpa skadeståndsansvaret för kärnkraften i Sverige även om den här ratificeringsprocessen drar ut på tiden. Vad jag förstår är det i alla fall tre EU-länder som fortfarande inte är färdiga med sin lagstiftning, vilket jag nämnde i mitt anförande. Det här tycker jag alltså var mycket positivt.

Jag vill ändå ställa en fråga om ansvarsgenombrottet. Faktum är att staten äger Vattenfall. Vi har tre huvudägare till de här reaktorerna – det finns ju ett antal mindre ägare också – och de är Eon, Fortum och Vattenfall. Jag undrar varför man inte vill ha jämlika villkor för de här företagen. Vad är det som gör att regeringen inte tycker att det ska vara samma villkor för de här företagen? För Vattenfall gäller ju redan ansvarsgenombrottet, till och med det ansvarsgenombrott som vi inte vill införa, alltså det ansvarsgenombrott som ni fäktar emot med för att ni skapar er egen modell av vad vi föreslår.

Staten äger Vattenfall, och det är staten som får betala de där 1 000 eller 2 000 miljarderna, alltså allt det där som inte täcks av försäkringen. Notan hamnar hos Vattenfalls ägare, alltså staten. Redan det tycker jag gör hela upplägget fullständigt orimligt. Varför ska Eon och Fortum inte vara med och dela på det? Varför ska de andra ägarna till de anläggningsägande företagen inte vara med och ta ansvar när Vattenfall, och staten som ägare till Vattenfall, hamnar i den sitsen? Allting utöver de här 12 miljarderna hamnar ju hos staten, alltså hos Vattenfalls ägare. Vi har redan ett ansvarsgenombrott i verkligheten när det gäller Vattenfalls ägare. Varför ska inte de andra bolagen ha samma villkor?

Anf. 172 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Det jag har sagt är att regeringen har börjat se över om en proposition kan läggas fram för riksdagen för att implementera den lagstiftning som riksdagen har antagit men som inte har varit möjlig att tillämpa såsom riksdagen beslutade – inte på grund av regeringen utan på grund av att det finns andra länder som inte har ratificerat överenskommelsen. Regeringen anser, precis som kammaren gör, att det har tagit lång tid. Därför pågår det nu ett arbete.

Frågan du ställer förstår jag inte, för det finns ingen skillnad. Ansvaret gäller fullt ut. Det finns överenskommelser och lagstiftning, och det är ingen tvekan om att det finns ett fullt ansvarstagande för företagen.

Anf. 173 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Jag trodde att Margareta Cederfelt hade förstätt lagstiftningen, men nu inser jag att hon inte har förstätt någonting om hur den fungerar. Det här obegränsade ansvaret, enligt § 27 i lagstiftningen, gäller anläggningshavaren och har ingenting att göra med Eon, Fortum och Vattenfall. Det är anläggningshavaren som har ansvaret, och anläggningshavaren har inga andra tillgångar än reaktorerna och den mark man står på. Eon, Fortum och Vattenfall kommer inte att behöva betala en enda krona. De har inget ansvar i den här lagstiftningen. Det är anläggningshavarna som har allt ansvar.

Då menar jag att eftersom det ansvaret, utöver de 12 miljarderna, hamnar hos staten hamnar det hos Vattenfalls aktieägare. Där råder det redan ett ansvarsgenombrott på grund av att det är ett statligt bolag. Varför ska det bolagets ägare ha så mycket tuffare ansvar än Eons och Fortums ägare? Eons och Fortums ägare har inget som helst ansvar för det som händer utöver att de ska garantera de här 12 miljarderna. Det är lite olika för de här tre bolagen, för de har lite olika andelar i Oskarshamns, Forsmarks och Ringhals anläggningar. De delar på ansvaret för de här 12 miljarderna, men därutöver har de inget ansvar. Det är lite pinsamt att jag behöver förklara det här, men jag har förstätt att ni fåktar mot något som ni inte begriper.

Sedan vill jag också säga, eftersom Margareta Cederfelt tog upp en fråga som egentligen inte har med det här att göra och började prata om kärnkraftens framtid och så vidare, att 2012 hade vi ett nettoöverskott på el på 20 terawattimmar. Vi är snart uppe i en produktion av el i det här landet som motsvarar hälften av den el som kärnkraften producerar. Om man påstår att vi inte kan avveckla kärnkraften har man alltså ingen aning om vad vi sysslar med i det här landet.

Anf. 174 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Det som gäller är ett fullt ansvarstagande och ersättning fullt ut. Jag kan inte förstå vad Jan Lindholm pratar om. När jag läser lagen kommer jag fram till helt andra saker och att det råder helt andra förhållanden. Det finns ett ansvar som gäller fullt ut.

När det gäller ansvarsfördelningen mellan bolag finns en uppdelning i huvudbolag och dotterbolag. I det här fallet är det dotterbolagen som har ett strikt ansvar när det gäller driften och när det gäller försäkringar. Det handlar om att skydda allmänheten och att vara klar, tydlig och precis när det gäller var ansvaret ligger.

Anf. 175 JONAS GUNNARSSON (S) replik:

Herr talman! Även jag gläds av beskedet från Margareta Cederfelt om att regeringen jobbar på en lagstiftning som kan ta hand om de här frågorna. Men jag blir liksom Jan Lindholm lite konfunderad när det gäller det här med det fulla ansvarstagandet och vad det innebär. Hur ska ett kärnkraftsbolag kunna ta ett fullt ansvar i händelse av en olycka ifall det inte finns några tillgångar kvar? Det skulle jag vilja ha svar på, Margareta Cederfelt.

Anf. 176 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Det är det här som är den viktiga delen. Vem är ansvarig? Är det ett dotterbolag är det också det som är ansvarigt för att betala ut ersättningar. Det finns en skyldighet när man tar försäkringar som täcker kostnader, och här är det viktigt att det inte kan transporteras resurser från dotterbolag till huvudbolag eller till andra sidobolag, utan att kapitalet finns där. Staten kan också gå in och ersätta tillfälligt, och sedan ska bolaget återbetala.

Nu hoppas jag innerligt, och jag är helt övertygad om att alla andra här också gör det, att vi ska vara förskonade från denna typ av stora olyckor. Hittills har vi varit förskonade i Sverige, och jag skulle vilja säga att det beror på den rigorösa lagstiftning om kontroller som finns här när det gäller kärnkraftverken. Men det måste naturligtvis finnas en ekonomisk trygghet för alla som blir skadelidande, och det är därför regeringen arbetar med att ta fram en proposition så att vi kan få den lagstiftning till stånd som riksdagen har beslutat om.

Anf. 177 JONAS GUNNARSSON (S) replik:

Herr talman! Det är ju bra att en proposition är på väg som tar hänsyn till det som riksdagen redan har beslutat om. Jag vet att Margareta Cederfelt inte ville tala om siffror, men om det här ska följa den lagstiftning som kammaren redan har beslutat om är det ett ansvar som bara är fyra gånger högre än det som råder i dag, bortåt 12 miljarder.

Vi vet att 12 miljarder på inga sätt kommer att kunna täcka en stor kärnkraftsolycka. Det är inga pengar över huvud taget i händelse av en större olycka. Om man då ska prata om ett obegränsat ansvar, var ligger det? Hur ska det finansieras av de här bolagen? Går en reaktor i luften kan man anta att de flesta tillgångar har försvunnit i och med olyckan.

Hur ska man då finansiera och stå för det obegränsade ansvaret som regeringen talar om? Det förstår inte jag.

Anf. 178 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Jag refererar till det som står i betänkandet, i regeringens skrivelse och i tidigare propositioner i ärendet.

Det handlar om ett obegränsat ansvarstagande. Det handlar om att det finns försäkringar som går in och täcker. Det handlar om att staten går in och tillfälligt tillskjuter resurser som bolaget sedan är skyldigt att återbetala. På så sätt fungerar det fullständiga ansvarstagandet.

Återigen: Vi kan inte ha nog med debatter i denna viktiga fråga. Inte heller kan vi förringa den lagstiftning som finns. Därför ser jag fram emot att vi kommer att få en proposition till riksdagen. Allra helst skulle jag vilja se att de länder som inte har ratificerat den förändrade Parisöverenskommelsen gör det så snart som möjligt. En eventuell kärnkraftsolycka känner inte av de nationella gränserna. Den drabbar en stor del av världen, och därför behövs internationella överenskommelser. Vi ska inte förledas att tro att svensk lagstiftning skyddar oss helt och fullt.

Anf. 179 MARIANNE BERG (V) replik:

Herr talman! Margareta Cederfelt sade i sitt anförande att vi lever i ett modernt samhälle och att energi behövs. Vi producerar ju även överskott av energi. Hon sade också att det är lätt att säga att kärnkraften ska avvecklas nu. Därför undrar jag när Margareta Cederfelt tycker att kärnkraften ska avvecklas.

Anf. 180 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Låt mig säga att det egentligen inte är den frågan vi debatterar utan frågan om ersättningsrätt. Jag kan dock, för att vara artig, säga att jag vill se en avveckling av kärnkraften den dagen den kan ersättas av andra energislag. Dessförinnan är det orealistiskt att tala om att vi ska avveckla kärnkraften. Det är därför vi satsar på forskning. Det är därför det satsas på utbildning inom området. Det är därför vi måste se till att vi har alternativ.

Jag vill betona att det är viktigt att vi har försäkringslösningar så att människor kan känna sig säkra.

Anf. 181 MARIANNE BERG (V) replik:

Herr talman! Då ska jag inte vara ohövlig, utan låt oss gå in på skadestånden. Det handlar om ansvarsfrågan, vilken de två tidigare talarna tagit upp. Även jag tog upp den i mitt anförande. De 12 miljarderna är en struntsumma. Om en olycka händer, var finns då pengarna? Om kostnaderna uppgår till flera hundra miljarder, tycker Margareta Cederfelt att skattebetalarna ska stå för dem?

Anf. 182 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Det jag sagt är att det finns ett obegränsat ansvar. Det innebär att det är möjligt för den skadade eller dennes ombud att vända sig till anläggningsinnehavaren och kräva ersättning. Den garanterade ersättningen kan krävas direkt från den som har försäkringen. Ansvarsförhållandet är tydligt. Att driva verksamheten utan en försäkring går inte. Det är helt omöjligt.

Anf. 183 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen. Som Margareta Cederfelt sade behandlar vi motioner från allmänna motionstiden, och många av motionerna behandlas förenklat.

Jag tänkte ta upp två frågor, frågan om barnförsäkringar och naturligtvis frågan om radiologiska olyckor. Utskottet är enigt om barnförsäkringar, vilket är mycket glädjande. Avseende radiologiska olyckor finns en reservation.

Herr talman! Vad beträffar barnförsäkringar skulle jag inledningsvis vilja tacka Jessika Vilhelmsson och Carina Ohlsson samt kansliet för det arbete som gjorts och görs inom ramen för uppföljning och utvärdering i utskottet. Uppföljning och utvärdering är väldigt viktigt och dessutom ett bra verktyg för att vi ska få mer kunskap i frågor som rör utskottets beredningsansvar. Vi som kommer från kommunpolitiken är vana vid att exempelvis årsredovisningar debatteras i kommunfullmäktigeförsamlingar. Det är bra att följa upp hur tidigare beslut utvecklas. Det är viktigt också i riksdagen även om uppföljningen är mer komplicerad. Dessutom sker uppföljning genom andra fristående organ där också myndigheternas verksamhet granskas.

När det gäller barnförsäkringar beslutade utskottet i februari 2012, som ett led i civilutskottets arbete med uppföljning och utvärdering, att göra en övergripande inventering av försäkringsbolagens hantering av barnförsäkringar och bolagens praxis vad gäller beslut om försäkring. Det ersätter naturligtvis inte regeringens arbete med uppföljning. Den 21 mars 2013 presenterades resultatet av inventeringen i rapporten *Kontraheringsplikt vid tecknandet av barnförsäkringar*. Rapporten innehåller en kartläggning av hur försäkringsbolagen hanterar ansökningar om barnförsäkringar och bolagens praxis på området.

Under arbetets gång har författaren till denna rapport gjort vissa iakttagelser som redovisas i rapporten. Iakttagelserna handlar om barns försäkringsskydd i allmän och privat försäkring, försäkringsbolagens riskbedömningar vid individuell barnförsäkring, kontraheringspliktens påverkan på andelen beviljade barnförsäkringar, tillämpning av undantagsregeln i kontraheringsplikten, försäkringsskydd genom gruppförsäkring, rättsläget när det gäller tillämpningen av kontraheringsplikten, nya försäkringslösningar som utvecklats samt kontraheringsplikten i framtiden. Utskottet har hållit sammanträde och lyssnat på synpunkter från de olika aktörerna.

När det gäller motioner om barnförsäkringar har utskottet inte någon annan principiell uppfattning än motionärerna beträffande angelägenheten av att så många barn som möjligt bör få tillfälle att tecknas för en barnförsäkring och att det är en angelägen fråga att försäkringsbolagen hanterar barnförsäkringar på ett korrekt sätt.

Herr talman! Låt mig så gå över till frågan om radiologiska olyckor. Denna fråga har debatterats många gånger i kammaren, även nyligen. Utskottet avstyrkte liknande motionsyrkanden i lagstiftningsärendet om den nya lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor. Utskottet vidhöll våren 2011 i betänkandet 2010/11:CU16 sina ställningstaganden i lagstiftningsärendet om den nya lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor och avstyrkte ett motionsyrkande om ansvarsge-

nombrott. Riksdagen följde utskottets förslag. Frågan om ansvarsgenombrott debatterades i kammaren i samband med betänkandet.

Även våren 2012 stod utskottet i betänkande 2011/12:CU3 fast vid de ställningstaganden om ansvarsbeloppets storlek, ansvarsgenombrott och ansvaret för sjukvårdskostnader efter en radiologisk olycka som utskottet gjorde i samband med lagstiftningsärendet om den nya lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor. Också ett motionsyrkande rörande regeringens möjlighet att göra ekonomiska åtaganden till staten avstyrktes.

Vad slutligen gällde frågan om preskriptionstidens längd delade utskottet regeringens uppfattning i proposition 2010/11:173, nämligen att preskriptionstiden för personskador inte bör förlängas utöver de 30 år som följer av den reviderade Pariskonventionen varför också ett sådant motionsyrkande avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag. Utskottet anser, herr talman, att det i dag inte finns skäl att frångå de tidigare ställningstagandena.

Vi i Folkpartiet anser att det är viktigt att värna aktiebolagslagens principer, men vi anser också att förearen ska betala. Det är en viktig princip inom alla områden. Den här debatten handlar om radiologiska olyckor, men ibland tenderar debatten att bli en fråga om kärnkraft eller inte kärnkraft. Det är dock inte frågan i denna debatt.

Jag noterar i reservationen att det finns en vilja från vissa partier i kammaren att höja beloppsgränserna, men i reservationen anges inte var beloppsgränsen i så fall ska ligga. Jag noterar också att reservanterna vill att regeringen ska återkomma. Det står följande, herr talman: ”Vi anser därför att regeringen bör verka för att höja nivån på finansieringen av det obegränsade skadeståndsansvaret.”

Därmed, herr talman, yrkar jag återigen bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.
(Applåder)

Anf. 184 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! I februari 2009 träffade Alliansen en historisk överenskommelse om en hållbar energi- och klimatpolitik för miljö, konkurrenskraft och trygghet. Det innebar att decennier av osäkerhet kring energipolitiken kombinerat med att en utveckling av förnybar energi som oavsett regeringsunderlag varit näst intill obefintlig tog slut, decennier av oförmåga att göra verkstad av det beslut som fattades i folkomröstningen. Marianne Berg kallade dessa regeringar väldigt träffande för kärnkraftskramare. Jag vill påminna om att de i flera fall stöddes av Vänsterpartiet.

Sedan dess har mycket hänt. Vi producerar till exempel sju terawatt-timmar vindkraft. Det ska jämföras med en terawattimme innan Alliansen tillträdde 2006. Det här är ingen energidebatt, som någon sade tidigare, men det måste ändå tjäna som en bakgrund till de årligen återkommande debatterna om skadeståndsansvar vid radiologiska olyckor. Vi har verkligen åstadkommit en förändring. En sådan förändring har gjorts möjlig just genom att radiologisk verksamhet fortsatt är en del av kraftproduktionen, men då under strikt begränsande villkor vad gäller omfattningen, antalet reaktorer och driften.

Från att ansvaret från kraftägarna varit näst intill obefintligt har vi nu, i och med den här historiska överenskommelsen, nått till ett obegränsat skadeståndsansvar och utöver det krav på garantier som ska täcka konsekvenserna av en olycka i form av personskador och förstörelse.

De gällande reglerna, som vi nu ändrar på, bygger på en lagstiftning från 1968, då den socialdemokratiska regeringen inledde marschen in i kärnkraftsberoendet. Då var det inte tal om att ställa krav på reaktorägarna. De skulle stöttas till varje pris!

Som väl är så är det inte bara vi i Sverige som har haft ett grönt kärnkraftsmotstånd som har lett till ökande säkerhetskrav och andra villkor. De europeiska länderna är enligt Pariskonventionen överens om att det ska vara möjligt att ställa krav motsvarande 7 miljarder kronor eller mer. Centerpartiet och regeringen menar att det inte räcker. För att starta krävs det således garantier motsvarande 11 miljarder kronor, och som sagts utöver det en möjlighet att mäta ut resten av de tillgångar som finns i ägarbolaget. Garantierna är högt ställda just därför att man vill motverka risken att ägarbolagen står med tomma fickor den dagen som ansvaret ska utkrävas. Dessutom måste det finnas sakförsäkringar, och där är det ägarbolaget som ska vara förmånstagare, inte moderbolaget eller någon annan än just ägarbolaget.

I de värsta av fallen inser nog alla att det inte finns några försäkringar eller garantier i världen som skulle räcka för att ersätta den förödelse som vore följden av en riktigt allvarlig olycka. Några här har nämnt dem som redan har skett. Det är inte heller troligt att ett ansvarsgenombrott i det läget skulle ge så hemskt mycket mer.

Det är bland annat därför som Centerpartiet fortfarande har som mål att Sverige ska bli oberoende av kärnkraften. Inom en generation menar vi att Sverige har en möjlighet att driva och utveckla samhället med 100 procent förnybar energi. Det är för kommande generationers skull som vi vill ställa om till ett fossiloberoende, klimatneutralt samhälle som inte lämpar över skulder, avfallsproblematik och klimatpåverkan på kommande generationer, på framtiden.

Det är så, herr talman, som vi i Centerpartiet tacklar frågan om årtal, belopp och preskriptionstider – genom att ersätta kärnkraften med annan kraftproduktion så snart det är möjligt.

Det som framförs här i en gemensam reservation från Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet är som att väcka orimliga förväntningar på vad som är möjligt att åstadkomma. Det är som att säga hur långt ett snöre är eller hur stort universum är. Lika svårt är det att beräkna kostnaderna för en stor radiologisk olycka, ett omfattande världskrig eller andra av människan orsakade mänskliga katastrofer eller naturkatastrofer. Det finns ingen gräns, och så länge det inte gör det kan man alltid bjuda över och föreslå något som är mer, bättre, mindre eller någonting annat som i praktiken blir svårt att genomföra, för att inte tala om hur svårt det kommer att bli för er tre att en gång komma överens om det här om det någonsin skulle bli aktuellt.

Principen i den här försäkringsfrågan är att det är förorenaren som ska betala och som ska ta det fulla ansvaret. Inte nog med det; redan i förväg ska den visa att den har en beredskap genom att garantera det här beloppet. Utöver det har de stater som står bakom konventionen ett soli-

dariskt ansvar som gör att det i själva verket handlar om 15 miljarder kronor som ska garanteras och som det ska ersättas med.

Som framgår här väntar vi på att de tre återstående länderna under 2013, kanske någon gång in på 2014, ska ratificera konventionen och tilläggsprotokollet som medger att vi kan utkräva ett större ansvar än vad vi kan i dag med den föräldrade lagstiftningen från 1968. Sverige är inte ensamt om att trycka på dessa länder, och utöver de 13 EU-medlemmar som har ratificerat är det Norge och Turkiet som omfattas av Pariskonventionen. Sverige kan inte ensamt gå före utan är beroende av att de övriga, om det skulle behövas, kan komma överens om att göra de ändringar som behövs av beslutet om konventionen från 2004. Detta om det mot förmodan skulle dröja innan Storbritannien, Belgien och Italien ansluter sig och ratificerar.

Herr talman! Jag har ägnat min talartid åt den här frågan eftersom det är det här som det finns önskan från partierna om att debattera. I huvudsak är vi ense om det mesta inom detta område som rör ersättningsrätten. Frågan om barnförsäkringar har uppmärksammats av utskottets uppföljningsgrupp och en del talare här. Vi har fått en gemensam bild av på vilket sätt utbudet av barnförsäkringar anpassats till kontraheringsplikten, som det kallas, som betyder att inget försäkringsbolag kan neka någon att teckna en försäkring. Jag har egen erfarenhet av svårigheten att teckna försäkringar för mina barn och det på grund av ganska lindriga besvär av astma, atopisk hy och andra hudbesvär hos dem. Man kan föreställa sig hur det varit för dem som vill försäkra barn med hjärnskador och utvecklingstörningar, tidigt födda barn eller barn som från början har en nedsättning av sin hjärt- och lungfunktion. Det är bra att det i dag verkar vara fler barn än tidigare som försäkras till ordinarie villkor. Det här är ett område som vi måste fortsätta följa noga så att avsikten med den förändrade lagen uppnås.

Jag vill därför passa på att tacka civilutskottets uppföljningsgrupp som tagit initiativet till den här rapporten, som redovisades för utskottet för någon månad sedan. Vi har gemensamt i utskottet, över partigränserna, tagit ett ansvar för att ta initiativ till ytterligare skärpningar om det skulle visa sig att den här utvecklingen ändå inte leder till att alla barn i fortsättningen kommer att vara möjliga att försäkra.

(Applåder)

Anf. 185 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att vi håller oss till fakta. De decennier av osäkerhet på energipolitikens område som Ola Johansson hänvisar till var den period då man hade en blocköverskridande överenskommelse mellan Centerpartiet och Socialdemokraterna. Det här var Vänsterpartiet över huvud taget inte inbjudet till, inte heller Miljöpartiet. Vi var aldrig inbjudna i den blocköverskridande energiuppgörelse som vi har haft i Sverige och som har gett säkerhet och stabilitet sedan 70-talet.

Ola Johansson hävdar att utöver de nämnda 12 miljarderna skulle det finnas ett krav på försäkringar. Man ska läsa på. § 30: En innehavare av en svensk anläggning ska ha en ansvarsförsäkring eller se till att annan ekonomisk säkerhet ställs. Det handlar alltså inte om några ytterligare pengar, utan det står i lagen hur man kan garantera dessa 12 miljarder. Som Margareta Cederfelt påpekade tidigare handlar det inte om belopp

utan om dragningsrätter. Det är lite mer komplicerat. I den här lagtexten har man valt att först förklara det hela, och sedan talar man om euro i den svenska lagtexten. Det är alltså belopp som kan variera lite, men det finns en förklaring.

Jag tycker att det är viktigt att vi inte vrider på fakta.

Jag kan också säga till Ola, vilket jag inte hann tidigare, att ordet obegränsat finns med en gång i lagstiftningen. Då handlar det inte alls om något belopp över 12 miljarder. I denna lagstiftning är det mycket klart och tydligt att det handlar om 12 miljarder, ingenting därutöver. Det obegränsade ansvaret är att om en bonde får sin mark förstörd och den marken är värderad till 12 miljarder har han rätt till hela summan 12 miljarder, inte bara en andel av den. På det viset är det obegränsat, alltså upp till det fulla värdet.

Men när det gäller ordet obegränsat i den här lagstiftningen har ni blivit lurade av Andreas Carlgren. Det har ingenting med något totalbelopp att göra.

Anf. 186 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det sista begrep jag inte, Jan Lindholm. Jag är ledsen, men jag är inte lika smart som du.

Däremot lyssnar jag bra. Du hörde inte vad jag sade. När jag talade om ansvarsförsäkringar talade jag om vem som är förmånstagare till en ansvarsförsäkring. Jag blandade inte ihop summorna. Jag lade inte till några ansvarsförsäkringar utöver de 12 miljarder som vi har diskuterat. Det jag sade var att konventionsstaterna har förbundit sig till ytterligare 300 miljoner euro, vilket gör att vi kommer upp i summan 15 miljarder kronor. Det var det jag sade.

När det gäller tiden direkt efter folkomröstningen var jag också med på den tiden. Det gick ganska många år innan det över huvud taget gjordes några blocköverskridande överenskommelser. Det var flera regeringar på 80-talet som inte tog sitt ansvar i den delen.

Anf. 187 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna har haft en energiuppgörelse sedan 1977 med Centerpartiet. Men okej – vi kan lämna det.

Oavsett vad Ola Johansson nu påstår att han har sagt finns det inte något ansvar utöver de 12 miljarderna. Det gör inte det. Då kommer frågan här: Anser Centerpartiet att det nu är helt okej att villkoren är så olika för aktieägarna i Vattenfall, Eon och Fortum?

Det förhåller sig ju på det sättet att ni inte accepterar idén om ett ansvarsgenombrott. Ni gör inte det. Och ett ansvarsgenombrott föreligger när det gäller staten som aktieägare, eftersom allt ansvar utöver dessa 12 miljarder – nu är det 3 miljarder som Sverige ska vara med och dela på med de andra europeiska länderna därutöver – alltså överskridande belopp, hamnar på aktieägaren staten i Vattenfall. Alltså råder det ett ansvarsgenombrott.

Nu har debattörerna från regeringssidan sagt att de inte förstår. Det är väl ett sätt att försvara sig om man inte vill förstå, för det här är väldigt enkelt.

Vi har tre bolag, huvudägare till Oskarshamn, Forsmark och Ringhalsgruppen, och de äger lite olika delar. Aktieägarna i det ena företaget får betala allt utöver 12 miljarder. De andra slipper betala en enda krona utöver 12 miljarder. Det är väl väldigt enkelt att förstå. Alltså råder det faktiskt ansvarsgenombrott för aktieägarna till Vattenfall men inte till de andra.

Är det rättvisa konkurrensförhållanden? Hur mycket skulle det kosta att försäkra det här ansvaret? Det är inte utrett. Det är ett gigantiskt stöd till ägarna av Eon och Fortum, men inte till Vattenfall. Är det vettigt som ägare att ha en sådan ägarstyrning?

Anf. 188 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Retoriska frågor besvarar jag inte.

Jan Lindholm beskrev en verklighet i Miljöpartiets förslag. Om jag hörde rätt sade Jan Lindholm att aktieägare inte skulle drabbas. Nu säger han att aktieägaren kommer att drabbas vid ett ansvarsgenombrott. Han beskrev också en verklighet där ägarbolagen var fristående bolag. Vilka äger aktierna i de fristående bolagen? Jo, det gör ju i så fall ägaren, och det handlar om ett aktieägarförhållande.

Jag tror att Jan Lindholm väl illustrerar komplikationerna med att skapa en sådan här lagstiftning.

Sedan vill jag läsa upp vad som står i betänkandet på s. 5: ”Vidare ska staten tillsammans med andra konventionsstater betala ytterligare ersättning till skadelidande med högst 300 miljoner euro. Genom den nya lagen höjs alltså den sammanlagda garanterade ersättningen från 6 miljarder kronor till 1 500 miljoner euro (ca 15 miljarder kronor). Statens återkravs rätt gentemot anläggningshavare är obegränsad.”

Detta innebär således att jag har rätt och Jan Lindholm har fel.

Anf. 189 JONAS GUNNARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag får hoppas att mina frågor inte blir alltför retoriska så att jag kan få svar på dem.

Jag kan börja med att konstatera att 1968 var jag inte ens påtänkt. Vid folkomröstningen 1980 kanske jag låg i mammas mage – jag kommer inte riktigt ihåg vilket datum den var. Jag väljer därför att inte ta något ansvar för vad som sades då.

När vi ändå pratar om dessa frågor och har en centerpartist i talarstolen måste jag fråga, herr talman, hur han ser på det faktum att en centerpartistisk miljöminister i april 2011 lovar att denna lagstiftning ska träda i kraft vid årsskiftet 2011/12. Han står alltså i samma talarstol som denne centerpartist och lovar att denna lagstiftning ska träda i kraft. Vi har fortfarande inte sett någon lagstiftning. Det skulle jag vilja ha svar på först av allt.

Anf. 190 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Den frågan var inte retorisk. Det går att läsa sig till svaret. Det handlar om ratificeringen av tilläggsprotokollet till Pariskonventionen från 2004 som inte alla stater som står bakom Pariskonventionen ännu har godkänt. Det innebär att vi väntar på Italien, Belgien och Storbritannien. Belgien och Storbritannien förväntas ratificera det under detta

år. I det underlag som jag kan läsa står det att Italien har val 2013, och vi vet hur det gick med det valet. Sannolikt kan det dröja.

Det gläder mig då att Margareta Cederfelt har fått besked som inte jag har fått i mitt underlag som innebär att det finns tankar och funderingar på att förbereda en proposition på detta område. Vi ser fram emot det, och det är härligt att vi kan förlita oss på att regeringen tar frågan på allvar.

Anf. 191 JONAS GUNNARSSON (S) replik:

Herr talman! Ja, redan i propositionen och den lagstiftning som beslutades 2010 står det att om det drar ut på tiden kan regeringen sätta delar av lagstiftningen i kraft. Det har man ännu inte gjort, och det är anmärkningsvärt med tanke på hur lång tid det har tagit.

Jag förstår mig inte på Centerpartiets hållning i den här frågan, herr talman. Man talar sig varm för kärnkraftsnedrustning, och det är jättebra – här är vi helt överens. Kärnkraften är en omodern och vedervärdig energikälla som vi aldrig kan överblicka konsekvenserna av om det händer en olycka eller vad som kommer att hända med avfallet. Det är en vedervärdig energikälla, och det är vi överens om.

Men då sätter sig Centerpartiet ihop med Folkpartiet, som också de tar denna energiöverenskommelse som en framgång och säger: Nu kan vi bygga nya kärnkraftverk! Centerpartiets ingång i det hela var ju att det skulle bli för dyrt därför att man skulle utöka ansvaret för kärnkraftsnehavarna. Man skulle sluta subventionera kärnkraften genom att frånta dem ansvaret. Men nu skulle det bli så dyrt att det inte skulle byggas några nya kärnkraftverk.

Hur går det ihop att ha företrädare från två olika partier i samma regering som tolkar samma lagstiftning på så fruktansvärt olika sätt? Det förstår inte jag. Och jag förstår inte vad Centerpartiet vinner på detta.

Anf. 192 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Vad Centerpartiet vinner på detta är tämligen ointressant. Det är vad Sverige, mänskligheten, miljön och klimatet vinner på detta som är den intressanta frågan. Jag kunde i mitt anförande konstatera att vindkraften efter 2006 har ökat från en terawattimme till sju terawattimmar. Det är det påtagliga resultatet av denna överenskommelse som gör att vi nu står och diskuterar gränser för försäkringsbelopp, som är en väldigt viktig detalj i energiöverenskommelsen.

Hade jag fått ställa en retorisk fråga, vilket jag inte får, hade den i så fall handlat om verkligheten när det gäller ansökningar om ny kärnkraft. Ännu så länge är ingen sådan ansökan inlämnad. Det vi ser är en utveckling av förnybar energi i väldigt stor skala – i större skala än vad vi någonsin har sett under någon regering under annan ledning. Det ska bli intressant att se vilka besked som i praktiken kommer ut av ledarskap i de samlade oppositionspartierna kring den här frågan.

Anf. 193 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen. Vi behandlar nu civilutskottets betänkande CU10 *Ersättningsrätt* med 17 motioner, varav 14 behandlas förenklat. De har alltså varit uppe tidigare under mandatperioden. Jag vill framför allt ta upp

frågan om barnförsäkringar. Det kanske är bra eftersom vi nu har talat om radiologiska olyckor under nästan hela debatten.

Barnförsäkringar är en fråga som jag tror ligger alla varmt om hjärtat. Det visade sig inte minst när riksdagens utredningstjänst presenterade resultatet av den utredning om barnförsäkringar som beställdes av utskottet för cirka ett år sedan. Vid den presentationen fanns det ett mycket stort engagemang.

För oss kristdemokrater har detta varit en fråga som vi drivit under lång tid. En av mina kolleger, Ragnwi Marcelind, drev den här frågan på sin tid. Hon är nu statssekreterare hos Maria Larsson.

Riksdagens utredningstjänst riktar in sig i sin utredning på kontraheeringsplikten, som innebär att försäkringsbolagen inte får vägra någon att teckna en personförsäkring, däribland barnförsäkringar, som bolaget normalt tillhandahåller allmänheten såvida man inte åberopar särskilda skäl. Barn med funktionsnedsättning eller för tidigt födda barn, adoptivbarn eller barn med väldigt låg födelsevikt liksom barn med hörselskada kan komma i kläm, och det finns ett antal som nekas barnförsäkring.

Vad det alltså handlar om är följande, och nu citerar jag från riksdagens utredningstjänst: ”Det förefaller som om intentionen, att försäkringsbolagen endast i undantagsfall ska avslå en begärd försäkring, inte helt har uppfyllts.” Det finns alltså brister här.

Alla barn i Sverige omfattas av socialförsäkringen, men eftersom samhällets skydd inte räcker till så blir barnförsäkringarna ett komplement. Det handlar om en kombinerad sjuk- och olycksfallsförsäkring som går ut vid 25 års ålder, då den kan övergå till en mer vuxenrelaterad försäkring.

För en förälder – jag har själv två söner och har naturligtvis haft att göra med den här försäkringen, även med att det bröt vid 25 års ålder – är det naturligtvis mycket viktigt att kunna teckna en barnförsäkring som ett komplement till samhällets skydd. Därför är det också intressant att den kontraheringsplikt som vi arbetat för och som satt press på försäkringsbolagen resulterar i att det kommer nya försäkringslösningar på marknaden.

Det finns ett bolag som har gått före med en barnförsäkring för alla barn. Den generella riskbedömningen förkortas och förenklas, och för de barn som har diagnoser som kan leda till framtida problem i form av ohälsa eller funktionshinder skapas en försäkringslösning som ersätter allt det som inte noterats vid försäkringstillfället eller det som händer inom sex månader, en så kallad kvalificeringstid.

Ersättningsnivåerna är desamma för friska och för redan insjuknade barn. Premien för barnförsäkringen med kvalificeringstid är 35 kronor högre per månad än för helt friska barn. Om jag har förstått det aktuella försäkringsbolaget rätt vill man gärna att föräldrar tecknar försäkringen redan under graviditeten, eller direkt när barnet är fött.

Men vi är inte nöjda. Det finns fortfarande försäkringsbolag som säger nej till barn som inte uppfyller villkoren. Försäkringsbolagen skulle kunna anpassa villkoren eller höja premien, men icke. I många fall görs det inte. Det är naturligtvis oerhört viktigt att vi fortsätter att sätta press på de här bolagen.

Av alla som vill teckna en barnförsäkring får 7 procent avslag. Beslutet överklagas, och 5 procent får så småningom acceptans medan 2 procent blir utan försäkringslösning. Regeringen har aviserat att man under mandatperioden ska utvärdera och följa upp kontraheringsplikten, som ju infördes för åtta år sedan.

När det gäller övrig motionsbehandling i betänkandet vill jag bara säga att jag stöder utskottets ställningstaganden.
(Applåder)

Anf. 194 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Den här debatten handlar om skadeståndsansvar, i huvudsak skadeståndsansvar för kärnkraften. Det är inte någon energipolitisk allmändebatt, även om företrädarna för regeringssidan har försökt att föra debatten dit.

Det är viktigt att vi har rätt uppgifter om saker och ting. De bolag som i lagstiftningen kallas för anläggningshavare är inga dotterbolag till vare sig Vattenfall, Eon eller Fortum. De är självständiga bolag. De ägs inte bara av de här tre bolagen utan även av andra bolag. Jag vet att i Fortum ägs 1 procent av Skellefteå Kraft – detta är bara en kuriosakunskap. Det är de här bolagen som tecknar detta enligt lagen mycket tydliga ansvar. Det uppgår till ett antal dragningsrätter, som enligt lagstiftningen motsvarar 1,2 miljarder euro, alltså ungefär 12 miljarder kronor, brukar vi säga.

Ansaret är alltså begränsat till detta belopp. Det finns inget därutöver. Att prata om försäkringar är bara bullshit.

Att ordet ”obegränsat” används i lagstiftningen beror på att för den skada som inträffar är man ansvarig upp till hela dess värde. Men när de 12 miljarderna är slut finns det ju inga mer pengar att ta av. Det är detta som vi i oppositionen diskuterar. Det är därför vi vill ha ett ansvarsgenombrott, och det är därför det blir så fel när ni från regeringssidan frågar vilket takbelopp vi ska ha i stället.

Vi vill ju ha ett ansvarsgenombrott, och vi vill alltså ha ett obegränsat ansvar på riktigt. Då försöker ni konstruera ett fantasifoster och säga att det inte går, men detta finns redan i Tyskland. Där finns det en lagstiftning separat för just anläggningshavare och ansvarsgenombrott i just den relationen. Därför tycker jag att de argument som ni har i betänkandet är felaktiga och grundar sig på osaklighet.

Anf. 195 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Detta är riktigt spännande!

Det är möjligt att jag var lite otydlig i mitt anförande. Som jag sade där nämnde Jan Lindholm att vi inte ska uppfatta det som att det Miljöpartiet föreslår är något som innebär att vanliga aktieägare drabbas.

Nu beskriver han den här verkligheten med de fristående ägarbolagen, som ägs inte bara av en moder eller kanske inte alls av en moder utan av olika aktörer. Det kan vara enstaka energibolag. Det kan vara Jan Lindholm själv, och det kan vara ytterligare konstellationer av aktieägare som motsvarar bilden av de parter som alltså inte kommer att drabbas av Jan Lindholms förslag.

Då är min fråga: Vad menar Jan Lindholm då med att inga aktieägare kommer att drabbas om det är den här typen av ägarbolag som åsyftas, som har flera olika ägare, som inte har en moder och som inte ingår i en koncern?

Prot. 2012/13:93
17 april

Ersättningsrätt

Anf. 196 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Det man från majoritetens sida säger i betänkandet är att detta skulle drabba aktiebolag i annan verksamhet i Sverige. Det har vi aldrig för avsikt att det ska göra. Vi vill ha en särskild lagstiftning just för den här verksamheten, just för ägarna till anläggningshavarna – inte till aktieägarna i Scania, Volvo eller liknande. De berörs inte av det här.

Vi menar att det är orimligt att man under de här åren kan lyfta ut oerhörda värden ur den här verksamheten. Man gör det inte genom utdelning utan genom att man har vad man kan kalla för ett oligopolförhållande. Man styr alltså priserna på den el man får från de här anläggningarna, som man därigenom tjänar mycket pengar på. De kan göra detta utan att ha ansvar. Där menar vi att vi måste ha ett ansvarsgenombrott, så att det faktiskt är de bolag som sitter på resurserna som blir betalnings-skyldiga om det händer något – utöver de 12 miljarderna som de måste garantera i en försäkring. Någon ska betala därutöver, och det ska inte vara de svenska skattebetalarna. Det är vår avsikt.

Anf. 197 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Vi kan vara överens om att det är en god ambition att inte skattebetalare, det vill säga normala skattebetalare som inte ens äger aktier i något, ska drabbas. Men det Jan Lindholm försöker beskriva är utformningen av det här ansvarsgenombrottet.

Hur ska man kunna skapa en lagstiftning som i någorlunda paritet med svensk bolagsordning kan reglera att det är de ansvariga som drabbas, inte de som inte är ansvariga? Hur ska en sådan lagstiftning utformas? Det är väldigt viktigt för dem som lyssnar på den här debatten att förstå hur Jan Lindholm kan påstå att vi ska utforma en lagstiftning som inte drabbar normala aktieägare utan andra aktieägare.

Hur menar Jan Lindholm att det här ansvaret och definitionen av ansvaret ska särskiljas? Vad är det som säger att inte Scania har ett ansvar, om det nu skulle vara så att de är aktieägare? Vad är det som säger att ett kraftbolag har ett ansvar eller inte har ett ansvar om det kraftbolaget ägnar huvuddelen av sin verksamhet åt att producera vindenergi men äger en del i ett företag som producerar kärnenergi?

Anf. 198 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Det är ett intressant resonemang som Ola Johansson för. Men jag tycker inte att det är så komplicerat som han försöker göra det.

Aktieägarna i de anläggningshavande bolagen, alltså de som äger anläggningshavaren, måste naturligtvis räkna med detta. Det skulle faktiskt kunna stå i den här lagen; det skulle inte behöva vara mer komplicerat än så. De får naturligtvis räkna med att det är en högriskaktie som de har köpt. Den kanske blir värdelös. Men jag menar att det förekommer på aktiemarknaden att folk förlorar de pengar de har investerat. Låt oss säga att det nu skulle vara så att Ola Johansson äger aktier i Fortum eller

Oskarshamns kraftbolag. De kan faktiskt bli värdelösa i ett sådant här läge.

Jag tycker inte att det är märkvärdigt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 april.)

*Bank-, försäkrings-
och kreditupplysnings-
frågor*

17 § Bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2012/13:FiU22
Bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor.

Anf. 199 BO BERNHARDSSON (S):

Herr talman! Bank- och finansmarknadsfrågorna rymmer, för att uttrycka sig försiktigt, stor dramatik. De befinner sig, kan man säga, i centrum av finanskriserna och den europeiska krisen, som fortfarande pågår.

Även om dagens ärende behandlar ganska olika motioner, uppsamlade från allmänna motionstiden, rör det också de övergripande större frågorna om hur finansmarknaden ska kunna reformeras och regleras så att den blir långsiktigt hållbar på nationell nivå, på europeisk nivå och på global nivå. Det är viktiga frågor.

Det är inte rimligt att vi har en bank- och finanssektor där riskerna har socialiserats, församhälligats, och där skattebetalare och bankkunder för står för riskerna, men där vinsterna och vinstmöjligheterna förblir privata.

Det pågår alltså ett omfattande arbete för att komma till rätta med de här problemen. Det handlar om skärpta kapitalkrav och bättre krishantering. Det handlar inom EU och eurozonen om att eventuellt skapa vad som kallas en bankunion, etablera gemensam tillsyn för att förebygga nya kriser och krishanteringsramverk som ska kunna ta hand om finanskriser när de ändå uppstår. Det handlar om att så långt det är möjligt hålla skattebetalare och bankkunder skadeslösa och om att ägarna måste ta sitt ansvar i banksektorn.

På nationell nivå arbetar Finanskriskommittén för att se över våra egna regelverk och krishanteringsrutiner.

En fråga som diskuteras är bankdelning, detta i akt och mening att separera vanlig bankverksamhet från mer hasardbetonade aktiviteter. Finansutskottet har här bestämt sig för att arrangera en utfrågning med anledning av den så kallade Liikanenrapporten.

Jag säger bara detta för att understryka att det är ett starkt fokus på de här frågorna, kanske inte så mycket i dag när vi behandlar det här betänkandet men i riksdagsarbetet över huvud taget, i det arbete vi utför i finansutskottet och det som vi gör i det europeiska sammanhanget. Det är verkligen någonting som finns i fokus och som kommer att fortsätta att vara där under lång tid.

Det är viktigt att åstadkomma det som jag, med ett lånat uttryck från andra områden, kallar för en uthållig bank- och finanssektor, som vi kan leva med i det långa loppet.

Herr talman! En fråga som behandlas i betänkandet rör vikten av mångfald på bankmarknaden och då mer exakt hur sparbankerna ska kunna finansiera sig och i det sammanhanget om egenkapitalbevis är en idé att satsa på. Den frågan har vi haft uppe till behandling några gånger vid det här laget.

Regeringen har funderat och funderat ganska länge och har nu kommit fram till att det är svårt. Man lovar emellertid att tillsätta en utredning och på allvar ta sig an de här frågeställningarna. Vi låter oss i det här läget nöjas med det. Men med tanke på tempot i det här arbetet hittills lovar vi också att vi kommer att följa det här ganska noga och se till att arbetet på Regeringskansliet, om vi nu kan hjälpa till att få upp tempot, verkligen fortskrider som det är tänkt.

Vi socialdemokrater har en reservation. Den rör frågan om försäkringspremier och betalningsanmärkningar. Den har också funnits med ett tag i de här diskussionerna och när vi har behandlat den här typen av betänkanden.

Vi tycker inte, för att uttrycka det kortfattat, att det är rimligt att den som har betalningsanmärkning ska få betala en högre premie för sina försäkringar. Vi tror inte att risken för brand eller vattenskada nödvändigtvis ökar för att en person av någon anledning vid något tillfälle inte har betalat sina räkningar i tid.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 8 och i övrigt till förslaget i betänkandet.

Anf. 200 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag självklart står bakom samtliga Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation nr 2.

Precis som Bo Bernhardsson var inne på är banksektorn viktig för samhällsekonomin och också väldigt aktuell på grund av den svåra situation som finns på finansmarknaden just nu och som verkligen har lett till stora problem för bankkunderna och inte minst för de nationer som drabbas när bankerna får dålig ekonomi.

Det kan vara intressant att gå tillbaka och fundera på hur banksektorn såg ut när man började använda banker. Bankerna skapades för att sköta vår in- och utlåning, och man hade en verksamhet som gav trygghet åt sparare och som gav kapital till investerare.

Med tiden har den här inriktningen förskjutits mer och mer. Många banker håller inte alls på med den typen av verksamhet. Det är snarare det som kallas för investment banking, investmentbanker, som står för en stor del av verksamheten på bankmarknaden och finansmarknaden.

Det har sina positiva sidor, men det har också negativa aspekter som man måste vara medveten om. Det är framför allt så att det medför stora risker för ekonomin, eftersom investmentbanker rör sig med mycket större riskspridning i sina verksamheter och större risktagande.

Det här kan få till följd, som vi har sett nu i eurokrisen och även i USA, att hela banker, när spekulationerna går åt fel håll och när man inte lyckas, skakas i sina grundvalar och riskerar att gå i konkurs.

Exempel på vidlyftig spekulation som har lett till bankkrascher har vi sett i många fall, till exempel Lehman Brothers i USA. Och ett antal olika banker har varit väldigt illa ute inom euroområdet.

När de här stora bankerna med vidlyftig utlåning hamnar i akuta ekonomiska problem drabbar det hela nationen och eventuellt hela den världsdel som bankerna agerar i. Det gör att man ofta tvingar staten att gå in eller till och med en hel eurozon att gå in och rädda banker för att inte bankkunderna ska drabbas orimligt hårt – följderna därefter skulle bli att landets ekonomi blir ohanterlig.

Det är det som brukar kallas för en implicit bankgaranti, att bankerna blir så stora och så viktiga att man inte kan klara av att de går under.

Med tanke på de här stora riskerna och de stora problem som de här bankerna har genom att de tar så stora risker anser jag att samhällsekonomin behöver beskyddas från de här riskerna i möjligaste mån. Det är svårt, men det finns förslag som kan gå åt rätt håll i alla fall.

Ett sådant förslag kan vara att upprätta en tydlig gräns mellan det som man kan betrakta som traditionell bankverksamhet, alltså traditionella affärsbanker, och investmentbanker med en mycket mer riskabel verksamhet. En sådan lagstiftning har tidigare funnits i flera nationer, till exempel i USA och Storbritannien, men har tagits bort under den avreglering som rådde under 80- och 90-talen.

För några år sedan kunde detta ses som ganska radikala krav här i riksdagen och i andra parlament. Nu är situationen en annan. Nu talar ledarartiklar i Financial Times om behovet av en bankdelning för hela EU. Nu har EU beslutat att tillsätta en kommission för att utreda möjligheten till en bankdelning inom hela EU. Michel Barnier, som är kommissionär för den inre marknaden, tillkännagav inför Europaparlamentet den 22 november 2011 att en sådan kommission kommer att verka framöver och komma med förslag som sedan kommer att hamna på parlamentets bord.

Flera länder i Europa har på egen hand tagit steg i den här riktningen. I finansbranschens förlovade land Schweiz beslutade faktiskt parlamentet redan 2011 att införa en variant av bankdelning. I Storbritannien har en oberoende bankkommission också föreslagit en bankdelning, och det är ett förslag som nu behandlas vidare av parlamentet.

Från Miljöpartiets sida tycker vi att vi behöver ha ett bra underlag att gå till beslut på. Vi föreslår därför att regeringen ska tillsätta en utredning som får i uppdrag att föreslå och komma med exempel på hur en sådan här lagstiftning för uppdelning av den svenska banksektorn för att juridiskt tydligt separera affärsbanker från investmentbanker skulle kunna se ut och också hur man skulle kunna begränsa den statliga bankgarantin så att den bara gäller för affärsbankerna och inte för investmentbankerna. Med ett sådant underlag från regeringen skulle riksdagen ha möjlighet att fatta kloka beslut.

Herr talman! Jag vill i det här sammanhanget också ta upp utvecklingen för de svenska sparbankerna, som är en annan del av det ärende vi pratar om.

Den svenska sparbanksrörelsen har funnits en lång tid i Sverige, ända sedan 1800-talet. När den bildades runt 1820 fanns det nästan 500 lokala sparbanker runt om i Sverige. I dag är bara ett sextiotal av de här bankerna kvar.

Trots att de är ganska få och ganska små fyller de här sparbankerna en viktig uppgift i Sverige. De sköts väl. De har en stor soliditet. De tar ofta små risker i sin kreditgivning och fungerar lika bra i lågkonjunktur som i högkonjunktur, till skillnad från många av de stora bankerna.

Sparbankerna tar också ett stort ansvar för småföretag i de regioner där de verkar. Dessutom är de med och bidrar med stöd till många olika samhällsnyttiga verksamheter, till exempel kultur, näringslivsutveckling, forskning och utveckling i högskolor och mindre företag.

Miljöpartiet ser därför att det finns skäl att värna Sveriges sparbanker och se till att de har goda villkor för sin verksamhet och också en möjlighet att expandera, vilket de borde ha en bra möjlighet att göra nu när andra banker vacklar.

Samtidigt ser vi i dag att utvecklingen på vissa håll går åt fel håll och att sparbankerna står inför flera stora utmaningar som de behöver möta. En sådan utmaning är att sparbankerna med dagens regelsystem har svårt att få ett kapital som man kan använda för att utveckla sin verksamhet. Ett förslag som här har diskuterats, precis som Bo Bernhardsson var inne på, är det som kallas för egenkapitalbevis för sparbanker. Det här har, som Bo var inne på, analyserats av regeringen under en lång tid. De har tagit god tid på sig att göra det. Men man har kommit fram till att det antagligen blir svårt att införa just den regleringen i Sverige, därför att det skulle kräva väldigt stora förändringar i den svenska lagstiftningen med långtgående följder.

Det kan mycket väl stämma. Men det är inte ett skäl att avvakta med att hitta lösningar på den här problematiken för sparbankerna. Man får inte släppa frågan, utan i stället måste man komma fram med andra alternativ för hur sparbankerna ska kunna ges möjlighet att expandera sin verksamhet. Finansutskottet har också i stor enighet markerat till regeringen att de måste komma med en snabb lösning på de här problemen. Jag utgår från att regeringen snarast möjligt återkommer med ett förslag på hur man kan lösa den här problematiken om man nu inte tycker att egenkapitalbevis är framkomlig väg.

En möjlighet som bör ingå i en sådan utredning, tycker vi, är att kunna ge etableringslån till nyetablerade sparbanker. Det skulle i så fall vara lån till en marknadsmässig ränta. Vi tycker också att regeringen ska utreda möjligheten att uppmontra etableringen av det som brukar kallas för en sparbankernas bank, en central sparbank som kan hjälpa till med de lokala sparbankernas behov till exempel när det gäller it-stöd och stabilitet.

En sådan central sparbank finns i Norge. Den hjälper ungefär 80 självständiga, lokala sparbanker som är utspridda i hela Norge och har där gett väldigt positiva effekter för sparbanksrörelsen. Jag ser ingen anledning till att man inte skulle kunna uppmontra och se till att det uppstår en sådan sparbank även i Sverige.

Herr talman! Ett annat hot mot Sveriges sparbanker är den stora ökningen av regelbördan för bankerna som nu kommer från EU som en effekt av den eurokris vi är inne i. För att reglera finansmarknaderna som på många håll har löpt amok är många av de här regelverken helt nödvändiga. Men det finns en risk att för små och, som vi vet, säkra sparbanker kan de här regelverken både vara onödiga och också väldigt betungande.

Därför vill vi att regeringen ska verka för att det regelverk som kommer och som kallas för Basel III-reglerna ska anpassas så att det inte ger alltför negativa effekter för den lokala sparbanksrörelsen och därmed missgynnar sparbankerna.

Anf. 201 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Även om vi står bakom alla våra reservationer yrkar jag för tids vinnande endast bifall till reservation 1. Jag kommer också att beröra endast den reservationen i mitt anförande.

Vi talar alltså om bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor. Det jag kommer att tala lite grann om är dock hur kriminella använder sig av framför allt bank- och inkassoföretag och om den motion och den reservation vi har försöka förhindra detta.

Bluffaktorer är något som drabbar ofta små och medelstora företag, inte sällan i semestertider. Det har blivit en stor inkomstkälla för den organiserade brottsligheten. Av betänkandet kan man se att regeringen för närvarande utreder såväl behovet av ändringar i kreditupplysningslagen som frågan om bluffakturor. Gott så.

Redan 2007 sade justitieministern att man skulle ta krafttag mot den här typen av verksamhet. Sedan dess har de anmälda brotten ökat med 300 procent. Vi tycker att det är dags att sluta utreda och i stället göra någonting åt det.

Jag kommer ihåg när jag själv var företagare. Jag började i mitten av 90-talet som Icahandlare. På den tiden kommunicerade man inte så mycket via mejl, utan det kom nästan dagligen fax. Då var det de här olika katalogföretagen som var på tapeten. De skickade ut fakturor på beställda katalogtjänster som inte existerade.

Den verksamheten fortsätter än, 18 år senare. Det här är verksamheter som de kriminella organisationernas företag tjänar tiotals, hundratals miljoner på. Man skickar ut tiotusentals fakturor på ett par tusen upp till kanske 12 000 kronor till små och medelstora företag. Många betalar, och där har vi problemet.

De kriminella nätverken har lärt sig använda inkassoföretagen och banksystemet för att komma åt småföretagarna i det här fallet. Man skickar en faktura på en påstått beställd tjänst, oftast i semestertider och med väldigt kort betalningstid. När fakturan inte blir betald – om den inte blir betald, vilket den tyvärr ofta blir – kommer det en inkassopåminnelse med väldigt kort betalningstid. Betalar man inte som företagare vet man att man hamnar hos Kronofogden, och som företagare är det betydligt svårare att få bort en oskäligen anmärkning hos Kronofogden än vad det är för en privatperson.

Det här är ett jätteproblem, så vad gör företagarna? De betalar den där fakturan på ett antal tusen kronor. Man kommer kanske inte ens ihåg om man har beställt tjänsten eller inte.

Vad vill vi då med vårt förslag? Vi vill att inkassoföretag som misstänker att det företag som anlitar deras tjänster sysslar med den här verksamheten ska vara skyldiga att inte ta inkassouppdrag för det företaget. Vi vill att banker i de fall de misstänker att det företag man upplåtit konto åt sysslar med den här verksamheten avslutar eller kanske ännu hellre spärrar dessa konton.

Vi kan inte låta det fortsätta längre. Vi kan inte heller låta regeringen fortsätta utreda frågan. Nu måste vi komma till skott. Det blir för de flesta små och medelstora företag inga jättebelopp, men det blir för de kriminella organisationerna hundratals miljoner om året som dras in på den här verksamheten.

Av den anledningen har vi föreslagit tre åtgärder.

Den första åtgärden är att inkassoföretagen inte kan ha så korta betalningstider. De måste förlänga betalningstiderna, eftersom den här typen av verksamhet oftast förekommer i semestertider. Det kan vara vikarier och oerfaren personal som ska hantera fakturabetalningen. De kanske inte vet och kanske inte vågar. Om man till exempel sparar fakturorna därför att man inte vet om man ska betala dem eller inte får man en påminnelse eller ett inkassouppdrag. Det skulle kunna vara så lång betalningstid att ordinarie personal, kanske chefen för bolaget eller verksamhetschefen, kommer tillbaka och kan säga: Nej, det där har inte vi beställt.

Vi vill också att vi inte bara ska göra det möjligt för inkassoföretagen utan att vi ska ålägga dem att i de fall de misstänker att det är den här typen av verksamhet som pågår, eller att någon part på marknaden gör dem uppmärksamma på att det här företaget är ett blufffakturföretag, inte få skicka ut inkassouppdrag för det företaget.

Samma sak gäller för bankerna. I de fall man görs uppmärksam på att det där företaget sysslar med den här typen av verksamhet får de inte bara en möjlighet utan en skyldighet att spärra och avsluta eventuella konton för att begränsa de här kriminella organisationernas möjligheter att syssla med just den här verksamheten.

I övrigt vill jag säga att jag förstår att man nu hänvisar till att det pågår en utredning och att man säger att det eventuellt ska komma ett förslag som ska ut på remiss under våren 2013. Vi vill se en snabb remissrunda. Vi vill se handfasta förslag, propositioner som gör att vi kan behandla de här frågorna i Sveriges riksdag, där vi kommer till ett snabbt beslut och får en lagändring till stånd. Sedan jag började som Icahandlare har det nu gått 18 år som den här verksamheten har fått fortgå. Nu kräver vi att det sker en förändring och en lagskärpning.

Anf. 202 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Cypern är väl det senaste exemplet på när en alltför stor banksektor och en finansmarknad får härja fritt. Nu verkar eurogruppen och även tyvärr en del moderater från Sverige anse att det är rätt att företag ska stå för en del av notan, det vill säga mindre företag som trädgårdsodlaren, ägaren till livsmedelsaffären, husfabrikanten och så vidare. Cypern menar vi är ytterligare ett exempel på att en bankdelningslag faktiskt behövs. Genom en bankdelningslag skulle insättarnas och även företagens pengar kunna skyddas. Med en bankdelningslag separeras ju bankernas stora spekulationsförluster bort. På så sätt kan viss bankverksamhet, det vill säga den mest nödvändiga och samhällsnyttiga delen, hållas i gång om än med något mindre stöd, kanske inte något stöd alls, för att kunna leva vidare.

Effekterna av finanskrisen 2008 är svåra att överblicka. Vi har produktionsbortfall på tusentals miljarder dollar, massarbetslöshet på 26 procent i Grekland, Spanien och Portugal och en ungdomsarbetslöshet på över 50 procent i en rad länder. Framtidsdrömmarna är bortspade. Fattigdomen breder ut sig. Självmorden ökar. Det har till och med gått så långt att politiska partier nu försöker starta hälsocentraler för att rädda sitt folk, som i Grekland där partiet Syriza nu håller på att starta en sådan verksamhet.

De svenska bankerna, framför allt Swedbank och SEB, hade under en lång tid jagat marknadsandelar i Baltikum på ett mycket aggressivt sätt. I denna jakt tog de enorma risker i sin kreditgivning, risker som de kunde ta på grund av för låga kapitaltäckningskrav och eftersom det finns en implicit garanti från svenska staten att inte låta banker som dessa gå omkull. De var ju nära konkurs. Det var de bara några timmar ifrån 2009.

Även om nu svenska banker har byggt upp ett större eget kapital och kapitaltäckningsreglerna skärpts är det långt ifrån hållbart utifrån den verksamhet de bedriver. Vänsterpartiet står bakom de ökade kapitaltäckningskraven men tycker egentligen att en nivå på 20 procent hade varit mer rimlig, eftersom det också är en nivå som man har forskat sig fram till efter kraschen i USA.

Nu har våra banker utdelningsfest, och regeringen säger att det är lugnt. De är välkapitaliserade. Men om vi skulle titta lite på hur det faktiskt ser ut: I Swedbank är de totala tillgångarna, vilket för bankerna är samma sak som utlånade pengar, 1 847 miljarder kronor. Det backas upp av 106 miljarder som är aktieägarnas kapital. Resten, hela 94 procent, är alltså skulder.

Den som vill köpa en bostad skulle som mest få låna 85 procent. Om Swedbank skulle lyda under samma lånetak skulle aktieägarna behöva skjuta till 171 miljarder kronor. Det säger en del om vilka risker som finns i svensk bankverksamhet, särskilt med tanke på att vi har en banksektor som har en omsättning som är över fyra gånger vår bnp.

Med högre kapitaltäckningskrav kommer vi en liten bit på väg mot en säkrare verksamhet, men vi har absolut inte löst problemet. Det grundläggande som behöver göras är faktiskt en bankdelningslag.

I de flesta länder – i alla länder skulle jag vilja säga – finns en implicit garanti från statens sida för att man inte kommer att låta sådana här stora institut gå omkull. Det är också en förklaring till att vissa bolag har kunnat växa sig så stora att de har blivit too big to fail. Irland, Spanien, Portugal, Lettland och Island är några stater jag kan nämna som har drabbats hårt av den struktur som i dag råder, där staterna garanterar systemviktiga bankers verksamhet. Det är ganska lätt för bankerna att riskera skattebetalarnas pengar. Och självklart är det mumma för finanskapitalet att veta att skattebetalarna bär förlusterna medan de själva tar vinsterna.

De här implicita eller uttalade statliga garantierna som också Sverige har innebär en kraftig subvention av storbankernas upplåningskostnader, en subvention som också snedvrider konkurrensen på hela bankmarknaden, vilket gör att mindre banker har väldigt svårt att konkurrera på lika villkor med de här stora bankerna. Garantierna innebär också att storbankernas egna kreditgivare inte alls granskar de här storbankerna på samma sätt, eftersom de vet att det finns någon där bakom, så att säga.

Riksbanken har uppskattat värdet på den svenska implicita garantin till 30 miljarder per år för de fyra storbankerna. Genom att du och jag garanterar deras verksamhet lånar de själva billigare, motsvarande en ränta på 30 miljarder kronor lägre per år, än vad de annars skulle ha gjort. Det motsvarar ungefär hälften av storbankernas sammanlagda vinster. Man kan också se att det finns motsvarande studier i andra länder som har kommit fram till samma resultat.

Regeringen brukar säga att vi har stabilitetsfonden. Man kan ju säga att de egentligen inte har så mycket med varandra att göra. Men regeringen säger också att de årliga avgifter som bankerna betalar till fonden för den subvention som den implicita garantin ändå innebär i snitt är 3 miljarder kronor, vilket ska jämföras med subventionen på 30 miljarder. De betalar 3 miljarder men tjänar 30 miljarder – tio gånger så mycket per år alltså.

Problemet med dagens finansiella sektor och de stora instituten är inte bara att de är för stora för att tillåtas gå i konkurs, de är också ”för stora för att rädda”. Det kunde vi se på Island. Vi kan se det på Cypern. Vi skulle kunna se det i Luxemburg. Alla de länderna har ju en banksektor som är mångfalt större än deras bnp. Även om staterna skulle gå in med stora kapitaltillskott, och därmed få stora budgetunderskott som en direkt konsekvens, skulle det bli en väldigt utsatt situation för de här ländernas befolkningar.

Om vi skulle titta på hur det skulle vara i Sverige skulle vi få se att vi har en balansslutning på fyra gånger Sveriges bnp, vilket också gör att vi ligger i toppskiktet när det gäller storlek på finanssektorn. En så stor finanssektor, oavsett hur strikt reglerad den är, utgör en allvarlig risk för vår makroekonomiska stabilitet. Därför menar vi att det behövs en bankdelningslag.

Storbritannien har tillsatt en utredning och är på väg i den riktningen. Island har fattat ett sådant beslut, och vi menar att Sverige borde gå i den riktningen. Det är glädjande att den rapport som Liikanen har lagt fram också tar upp det beslutet som ett alternativ för att lösa finanskrisen. Jag hoppas också att det arbetet kommer att fortskrida. Det verkar så på de signaler vi får.

Låt oss titta på bankerna. I Sverige är det ingen som vet hur stora de investmentdelarna är i affärsbankerna. Det är beklagligt i sig när vi säger att vi jobbar med finansiell stabilitet i Riksbanken. Ändå vet man inte hur stora spekulationsdelarna är. I Storbritannien är de enormt stora, ungefär fyra sjättedelar av balansslutningen. Så stora är de väl inte i Sverige, men det säger ändå något om hur stora problem det kan vara.

Det finns ytterligare en anledning till varför det ska vara en bankdelningslag, nämligen att bankernas nuvarande affärsmodeller bygger på att de dels placerar pengarna för kundernas räkning, dels handlar för egen räkning. Det i sig är en stor intressekonflikt. Bankerna kan faktiskt dra nytta av privatpersoners insättningar, som delvis är försäkrade genom den statliga insättningsgarantin för att ägna sig åt mycket stora och riskabla finansiella spekulationer. Detta leder till betydande intressekonflikter och bidrar till att öka instabiliteten i det finansiella systemet. Därför tycker även vi, liksom Miljöpartiet tidigare har krävt, att man borde tillsätta en utredning som separerar traditionell bankverksamhet från så kallad investmentverksamhet. Vi är glada att också Miljöpartiet nu driver

frågan. Jag tror att det kommer att genomföras i en rad länder framöver. Man måste göra något åt finanssektorn, och det här är det mest grundläggande man kan göra.

Jag vill också säga några ord om sparbankerna. De är en oerhört viktig resurs för den regionala utvecklingen och ett medel för att öka bankkonkurrensen, även om man inte alls kan konkurrera på samma villkor. Det är också en bankrörelse med god lokalkännedom, en bred demokrati-rörelse och har god soliditet.

Vi har länge krävt egenkapitalbevis i sparbankerna. Det var efter påtryckningar från oss som regeringen tillsatte utredningen. Den tog två år längre än vad den skulle ha gjort, och sedan kom man fram till att det fanns en del problem med förslaget. Det visste vi om. Hade regeringen ringt till oss kunde vi ha talat om att problemen fanns. Jag tror att den politiska viljan inte riktigt fanns för att genomföra det förslaget.

Nu har utskottet ställt sig bakom våra skrivningar, där vi kräver att nästa utredning ska gå skyndsamt till. Det är vi glada för. Därför har vi valt att inte reservera oss på den punkten, men egentligen skulle jag väl ha haft ett särskilt yttrande för att lyfta upp de förslag som vi i övrigt har motionerat om. Egentligen behöver jag inte ta upp förslagen eftersom Per Bolund redan har tagit upp dem. Jag är glad att Miljöpartiet – nästan – har kopierat vår motion, och jag hoppas att fler kommer att gå i de spåren. Vi ska göra vad vi kan för att landsbygden ska få bättre konkurrens-möjligheter. En viktig del är att stärka sparbankerna och skapa möjlig-heter för fler sparbanker och få ett större kapital.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 203 LOTTA OLSSON (M):

Herr talman! Betänkandet behandlar 39 motioner, och jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner. Jag ska motivera varför.

Flera motioner behandlar kreditupplysning och bluffakturor, vilket är viktiga frågor att bevaka och styra både politiskt och lagstiftningsmässigt. Att upplysning kan ges till den som behöver men att upplysningen samtidigt inte misstolkas eller är inaktuell är avgörande.

Bluffakturor är också ett hett ämne, som särskilt sommartid är ett problem då många fakturor betalas av vikarier. Både kreditupplysning och bluffakturor är frågor som Justitiedepartementet nu bereder, vilket utskottet välkomnar.

Vänsterpartiet har motionerat om att det skyndsamt behöver tillsättas en parlamentarisk utredning för att utreda en separering av traditionell bankverksamhet och så kallad investmentverksamhet. Motionären menar att detta behövs för att staten inte ska subventionera storbanker, vilket behövs för att skydda samhället från stora bankkonkurser. Motionären menar att staten ska öka sitt ägande av bankverksamhet då staten ändå behövs vid bankkriser och att staten behöver utreda förutsättningar för att inrätta en ny statlig investeringsbank.

Det finns dock sedan 2008 regler runt stöd till kreditinstitut i kris och en särskild fond, nämligen Stabilitetsfonden. Stabilitetsfonden är byggd, och byggs upp, via avgifter från bankerna till fonden. Finanskriskommit-én arbetar nu vidare med hur det finansiella systemet ska säkras för kriser.

Ett delbetänkande har redovisats för utskottet i januari 2013. Det är ett förslag där man redogör för att Stabilitetsfonden och bankkrisreserven bör slås samman samtidigt som man fortsätter att ta ut delade avgifter. Kommitténs förslag om krishanteringsramverket ska slutredovisas senast den 31 maj 2013. Därför finns det i dag ingen anledning att föregå den utredningen.

Motionen angående egenkapitalbevis som ännu ett finansieringsalternativ till dagens bankverksamhet har grundligt diskuterats. Att införa egenkapitalbevis på samma sätt som i Norge är problematiskt. Egenkapitalbevisen påminner om aktier, och i och med det blir regelverket i förhållande till aktier svårt att implementera.

Finansdepartementet har efter genomgång kommit fram till att förslaget inte är förenligt med kraven i sparbankslagen, nämligen att sparbanker inte ska drivas med vinstintresse. Det kravet skulle behöva tas bort för att införa egenkapitalbevis. En intressekonflikt skulle skapas av att dels ge god utdelning på egenkapitalbevisen, dels enligt nuvarande banklag främja sparande. Vidare är det svårt att se hur nuvarande regler som säkerställer att banker bygger upp tillräckligt med kapital förenas med god utdelning på egenkapitalbevisen.

Regelverket för banker blir svårt att hålla åtskilt från regelverk i försäkringsbolag och föreningar. Regelverket för andra finansieringsformer kopplade till aktier skulle i så fall också behöva ses över. Regeringen är dock lyhörd och kommer att tillsätta en ny utredning för att snarast se över hur sparbankerna ytterligare ska kunna säkra sin finansiering. Utgångspunkten för nya förslag måste bygga på att förslagen är kostnadsneutrala mellan olika finansieringsformer. Bankväsendet i Sverige ska dessutom vara anpassat till det europeiska samarbetet. Basel III-reglerna som här är styrande är under förhandling i parlamentet, och utskottet vill inte föregå dessa förhandlingar.

Utskottet har avstyrkt en motion angående säkring av kontantmedel, med hänvisning till att frågan utreds efter ett tillkännagivande i januari i år. Kontanthandeln är viktig som betalningsmedel, och handel med kontanter måste fungera väl. Därför är det av vikt att frågan utreds både grundligt och med ett brett perspektiv. Människor ska känna sig säkra på att kontanthandeln fungerar.

Vad avser motionen angående så kallad högfrekvenshandel, det vill säga handel efter systemanalyser av data och signaler från marknaden, varpå order och handel sker omedelbart som reaktion på en analys, är fenomenet uppe till förhandlingar i rådet på EU-nivå.

Problemen med hushållens höga skuldsättning har tagits upp i flera motioner. Vänsterpartiet har i sin motion lagt fram förslaget att kunder ska erbjudas låneavtal som utgår från reporäntan och att kunden vid anmodan ska kunna få en redogörelse från banken om vilka avtal banken ingått de senaste tre månaderna avseende den rörliga tremånadersräntan.

I budgetpropositionen för 2013 skriver regeringen att en stabil och väl fungerande finansiell sektor är en förutsättning för investeringar, produktion, sysselsättning och sparande. De finansiella kriserna har varit mycket kostsamma och är hotfulla mot både landets ekonomi och landets utveckling. Regeringen har inte bara haft som avsikt att säkra det finansiella systemet och bankernas möjlighet att klara kriser via att höja bank-

täckningskraven, utan också perspektivet att stärka konsumenternas intressen har funnits.

Från hösten 2010 finns rekommendationer från Finansinspektionen att belåningen vid fastighetsköp inte ska överstiga 85 procent av marknadsvärdet. Efter detta har också bankföreningarna rekommenderat att låntagare bör amortera på den del av lånen som överstiger 75 procent av marknadsvärdet. Finansinspektionens rekommendationer har haft effekt; vi kan nu vid en stickprovsundersökning se att enbart 11 procent av hushållen i dag har en belåningsgrad över 85 procent. Så har det inte sett ut tidigare.

Trenden med ökad skuldsättning i bolån är bruten. Vi håller sakta på att gå från en kultur där man belånar sig högt till en kultur där man sparar först. Det är i dag också möjligt på ett annat sätt, eftersom skatterna på arbete och sparkapital har sänkts. Den förändring i synsätt på privat kapitalbildning som tillkommit under alliansregeringen gör att det i dag är möjligt för vanligt folk att spara och amortera på ett annat sätt än tidigare. Skatten på arbete har sänkts och så även skatten på företagande, fastigheter och förmögenhet. Vi går från en låna-kultur till en spara-först-kultur.

Arbetet på området är dock inte klart. Finansinspektionen har till uppgift att se över hur bankkundernas insyn kan ökas. Vidare pågår lagstiftningsarbete för att söka finna en mer rättvis modell vid tidigare inlösen av lån, så kallad ränteskillnadsersättning.

Angående sms-lån, vilket är ett stort problem vad gäller ungas skuldsättning, har Finansdepartementet remitterat en departementsskrivelse med förslag till en ny lag om konsumentkrediter. Förslaget innebär att tillstånd kommer att krävas från Finansinspektionen för att få driva snabblåneverksamhet. Bara företag som antingen är aktiebolag eller ekonomiska föreningar kommer att kunna få tillstånd. Tillståndsplikten kommer att öka genomlysningen av snabblåneföretagens verksamhet. Förslaget är en del i regeringens arbete för att stärka konsumentskyddet vid kreditgivning.

Sammanfattningsvis: Det pågår mycket utredningsarbete inom dessa viktiga områden.

Anf. 204 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Timmen är sen, och jag misstänker att det är flera i denna kammare som känner sig lite sega nu när vi har varit i gång i 13 timmar, men eftersom det inte är så ofta man får diskutera en bankdelningslag i kammaren tänker jag faktiskt passa på.

År 2009 hade vi två banker som var väldigt nära att gå i konkurs. Allting var förberett och klart för att de skulle göra det, och det var inte första gången – vi har varit med om detta förut. Nu hade vi turen att det inte skedde.

Vi har en banksektor som är fyra gånger vår bnp. Ingen vet hur stora de så kallade investmentdelarna och spekulationsdelarna är, men man tror att de omsätter ungefär motsvarande vår bnp, alltså 3 000 miljarder kronor. Det är ganska mycket pengar, eller hur? Vi vet också att även om de har höjt kapitaltäckningen är det en väldigt liten andel av den stora, totala omsättningen. Det är alltså en väldigt stor risk uppbyggd i bankverksamheten, och även hela deras beteende sätter hela samhällen i

gungning. Detta är en banksektor och en finanssektor som har tillåtits att växa ohämmat, och det leder till en osund ekonomi.

Vänsterpartiet har i flera år drivit kravet på en bankdelningslag, och fler och fler börjar diskutera det. Vi ser också att fler och fler länder tar upp frågan. Moderaterna säger dock nej. Jag skulle vilja veta: Vad är argumenten?

Anf. 205 LOTTA OLSSON (M) replik:

Herr talman! Vi ser att det efter den stora finanskrisen 2008 har tillkommit regelförändringar som gör att bankerna i dag har en ökad skyldighet att vara kapitalstarka och att skaffa sig kapital. Att däremot skilja ut den ena verksamheten från den andra inom en bank vill vi inte göra.

Vi ser en kulturförändring. Detta är inte enbart ett Sverigedilemma, utan det är ett Europadilemma och kanske ett dilemma för en stor del av världen. Det har funnits en övertro på vilka pengar man kan låna ut och få tillbaka. Jag vill ändå hänvisa till att det pågår arbete. Man har skrivit i systemen, och vi har fått mindre risktagning i våra banker.

Anf. 206 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Det var lite intressant. Jag skulle vilja veta vad det minskade risktagandet faktiskt består i och hur länge det i så fall kommer att bestå. Det var nämligen nära att två gick i konkurs 2009, och vi var med om det på 90-talet. Det verkade som att de inte hade lärt sig mycket av den läxan då, så att säga.

Jag skulle alltså vilja veta vari det minskade risktagande du säger har uppnåtts bestå. Jag säger att det är ungefär 1 procent av bnp som är spekulativ verksamhet, men det vet jag inte – det är bedömningar man har gjort, eftersom ingen har tagit reda på det. Det tycker jag är en kris i sig, och jag tycker att det väl vore väldigt olyckligt om svenska skattebetalare skulle behöva ta över dessa skulder, helt enkelt. Tittar vi på Swedbank kan vi se att 94 procent är utestående skulder och att de har 6 procent i eget kapital. Även om de har kapitaliserat sig kan man alltså säga att det är en liten skärva av det stora hela. Jag tycker alltså inte att ditt svar riktigt höll för verkligheten, om jag säger så.

Det är intressant att titta på att det är flera länder som går på denna linje. Sverige är ett av de länder som har störst banksektor, och därför borde vi ha ett stort ansvar att titta på hur vi kan reglera vår banksektor. Hittills, utifrån de förslag som har kommit från regeringen eller den utredning du hänvisar till, kan man säga att det är väldigt tunt. Det är lite mer kontroll, så att säga, men i övrigt är det inte mycket mer.

Sedan sker en del regelarbete på EU-nivå, och det är bra. Där vet vi dock också att det pågår väldigt mycket förhandlingar och att det blir väldigt tunt i slutändan eftersom det är så många som ska komma överens. De regelförändringarna kommer alltså inte att förhindra en framtida finanskris, utan man måste komma till mer grundläggande slutsatser. Då behövs en bankdelningslag. Jag får väl hoppas att Moderaterna kommer till den insikten någon gång och slutar skydda kapitalet.

Prot. 2012/13:93
17 april

*Bank-, försäkrings-
och kreditupplysnings-
frågor*

Anf. 207 LOTTA OLSSON (M) replik:

Herr talman! Vår uppgift är naturligtvis inte att bara skydda kapital. Kapital är också viktigt att skydda, men det är precis som du säger: Bankväsendet hänger samman med människors ekonomi. Det är inte så att svenska skattebetalare ska få betala för osund spekulation. Däremot behöver bankerna finnas som finansiärer i många verksamheter, och att där helt skilja på hushållens affärer och andra affärer är en helt annan process.

Om man tittar på kriser som har varit tidigare ser man att överbelåning är något som fanns redan på 90-talet, när man belånade högt över taknocken. Det var dåtidens ekonomi. Det har alltså funnits en attityd till belåning som har varit osund och som har varit nästan som en kultur både hos oss och i Europa. Denna attityd förändras nog, och vi skärper upp. Jag vill inte gå längre än så.

Anf. 208 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Bank- och finansmarknadsfrågor befinner sig fortsatt i den europeiska krisens centrum på olika sätt. Den är i centrum när man ska förklara orsakerna till att krisen har uppstått, och den är i centrum när man ska diskutera olika lösningar. Viktigast av allt är de negativa effekterna av skuldcrisen, som vi alltså har att hantera.

De senaste årens utveckling på bank- och försäkringsområdet har lett till att fokus i än större utsträckning har lagts på exempelvis vikten av sunda institutioner. Det handlar om transparens, förutsägbarhet och rätts-säkerhet liksom även förändringar i kapitalförsörjningen till företag. Tillgången till finansiella tjänster är av fundamental betydelse för välförhållanden.

För en hållbar utveckling i hela landet är det viktigt med ett flertal olika aktörer som kompletterar varandra. Olika associationsformer är en förutsättning för att det ska finnas en nödvändig bredd av aktörer.

Jag kan konstatera det paradoxala i att globaliseringen gör det allt viktigare att diskutera lokala perspektiv på ekonomin. Det handlar om att ta vara på den lokala kraften till nytta för utveckling i hela landet. Sveriges tillväxt är en summa av alla landsändars tillväxt. För att utnyttja potentialen i alla landsändar gäller det att hela landet har en fungerande kapitalmarknad.

Herr talman! Genom olika offensiva satsningar möter vi dessa problem. Låt mig ta några exempel: Ett särskilt viktigt instrument är det investeraravdrag som efter EU:s godkännande kan implementeras i höst, ett kraftfullare Almi efter sammanslagningen med Innovationsbron och uppdraget till Boverket att tillhandahålla kreditgarantier.

Svårigheterna att få kapital från banker och riskkapitalförsörjare både för start och expansion i tidiga skeden hör till de vanligaste problemen för många småföretag. De geografiska skillnaderna är ofta påtagliga.

För stora och medelstora företag med stor tillväxtpotential har situationen på senare år förbättrats med en framväxt av mindre börser och ett starkt tillflöde av pengar till riskkapitalmarknaden. Sverige har en i internationell jämförelse en rätt väl fungerande finansmarknad.

Särskilt påfrestande för företagen blev de skärpningar av kreditvillkoren som blev resultatet direkt i anslutning till krisen efter Lehman-raschen. I många stycken möter företagen också nya villkor. Företag som

tidigare var internationellt finansierade tvingas hem till en mer begränsad kapitalmarknad i Sverige. Många banker är mer benägna att vårda befintliga kunder, och tröskeln är högre för nya företag.

Herr talman! För landsbygden och för mindre orter har ofta de lokala sparbankerna en stor betydelse. Sparbankerna är uttalat lokala, vilket medför att de har en god förankring som är viktig såväl för näringsliv som för hushåll. En springande punkt för möjligheten till utlåning är att stärka kapitalbasen för dessa små banker.

I Norge har man i lag gjort det möjligt för sparbanker att ge ut egenkapitalbevis, som flera påtalat här från talarstolen före mig. Det stärker de lokala sparbankerna. Det innebär också att dessa sparbanksbevis skapar möjligheter för de små bankerna att växa genom att nytt kapital tillförs verksamheten samtidigt som sparbankerna huvudsakligen behåller det lokala huvudmannskapet.

För vår del i Sverige krävs också en lagändring för att sparbankerna ska kunna ta in externt kapital och därmed stärka sin finansiella styrka. Det är viktigt att sparbanker snarast får möjligheter att öka sin kapitalbas genom att emittera någon form av sparbanksbevis. Det är också angeläget att Finansdepartementet återkommer till riksdagen med konkreta förslag. Jag vet att det pågår en dialog mellan sparbanksrörelsen och Finansdepartementet, och jag utgår ifrån att vi får en snar leverans.

Anf. 209 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! I min ungdom var jag banktjänsteman i sparbanken Torna, Bara och Harjagers härads sparbank. Den finns inte längre. Det var för mycket länge sedan.

En annan sak som inte finns längre, och det är det jag tänker tala om, är sparbankstidningen Spara och Slösa. Den är känd av många. Att tidningen Spara och Slösa inte finns längre antyder något mycket dramatiskt som har inträffat under de senaste decennierna, nämligen att vi har blivit mycket konsumtionsinriktade. Det finns en motion om detta som jag har skrivit och som tas upp i detta betänkande. Jag inser att det var svårt att placera den någon annanstans.

Sparandets nytta har kommit att värderas mycket lägre än för några decennier sedan. Det är inte bara en bankföreteelse, utan det är en samhällsföreteelse.

Vi möts ofta av reklam som: Köp nu, betala senare! Ränfefritt! Res i vår, betala i höst! Den typen av argumentation är mycket farlig för det sätt som ekonomin hanteras på. Det gäller inte på banknivå men för de enskilda hushållen och för de enskilda människorna. Det gör att vi får ett samhälle där inriktningen att man kan konsumera mer än man har råd med blir så tydlig.

Jag tror att vi som är lite äldre, och det var väldigt länge sedan jag var ung, lärde oss att spara till den första fotbollen, den första radioapparaten och den första cykeln. Det förekommer väl inte i dag, och det är kanske ett tidens tecken att vi fått en sådan god standardutvecklingen att det är inte nödvändigt att göra det.

Herr talman! I grunden ligger själva synsättet att konsumtion är det viktigaste av allt och att man inte behöver spara utan att man ska betala senare. Det har jag velat sätta fingret på i den här motionen.

Prot. 2012/13:93
17 april

*Bank-, försäkrings-
och kreditupplysnings-
frågor*

Det finns många skatteimplikationer, mer än någonting annat, nämligen att det är nästan nollränta på många sparkonton som hushållen har i dag. Om de skulle få någon avkastning är det också 30 procent skatt på denna om den blir högre än 100 kronor. Samtidigt är det en mycket hög avdragsrätt, 30 procent, på alla konsumtionskrediter och inte bara på bostadslån. Detta gör att vi får ett samhälle där inte minst många yngre människor konsumerar för mer pengar än de har förmåga att betala så småningom. Vi ser både hos kronofogden och hos många andra att man sätter sig i skuld. Det skulle vara befogat att ta fram sparandets nytta inte bara i det här betänkandet utan i en mer filosofisk mening i vårt samhälle.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 april.)

18 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

2012/13:125 Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare

2012/13:148 Genomförande av blåkortsdirektivet

Skrivelser

2012/13:127 Riksrevisionens rapport om den kommunala ekonomin och hållbara offentliga finanser

2012/13:137 Riksrevisionens rapport om regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2013

19 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 17 april

**2012/13:380 Svensk-norskt samarbete för dubbelspår mellan Öxne-
red och Kornsjö**

av *Lars Johansson* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2012/13:381 Ekonomisk politik och kommunal ekonomi

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:382 Allt sämre resultat i skolan

av *Monica Green* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2012/13:383 Europeisk samverkan kring försvars- och säkerhetsfrågor

av *Anna-Lena Sörenson* (S)

till försvarsminister Karin Enström (M)

2012/13:384 Vårdnadsbidraget, arbetslinjen och jämställdheten
av *Monica Green* (S)

till statsrådet Maria Arnholm (FP)

2012/13:385 Ursprungsmärkning av drivmedel
av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

Prot. 2012/13:93
17 april

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 april.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 april

2012/13:441 Kontantförbud vid handel med metallskrot
av *Hans Olsson* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2012/13:442 Bidrag till resurscentrum för kvinnor
av *Krister Örnfjäder* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 april.

21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 16 april

2012/13:428 Långsiktigt utvecklingsbistånd till Sudan
av *Annika Lillemets* (MP)

till statsrådet Gunilla Carlsson (M)

den 17 april

2012/13:432 Finansieringen av Rinkebyakademien
av *Mehmet Kaplan* (MP)

till statsrådet Erik Ullenhag (FP)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 april.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 6 § anf. 30 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 68 (delvis),
av talmannen därefter till och med 9 § anf. 101 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 129 (delvis),
av talmannen därefter till och med 14 § anf. 143 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 167 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 17 § anf. 202 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	1
3 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
4 § Förnyad bordläggning	2
5 § Riksrevisionens rapport om skattekontroll av företag	2
Skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU21	2
Anf. 1 LEIF JAKOBSSON (S).....	2
Anf. 2 MATS PERTOFT (MP)	3
Anf. 3 ULF BERG (M)	5
Anf. 4 LEIF JAKOBSSON (S) replik	6
Anf. 5 ULF BERG (M) replik	6
Anf. 6 LEIF JAKOBSSON (S) replik	7
Anf. 7 ULF BERG (M) replik	7
Anf. 8 MATS PERTOFT (MP) replik.....	8
Anf. 9 ULF BERG (M) replik	8
Anf. 10 MATS PERTOFT (MP) replik.....	9
Anf. 11 ULF BERG (M) replik	10
Anf. 12 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	10
Anf. 13 KARIN NILSSON (C)	12
(Beslut fattades under 11 §.).....	14
6 § Fiskeripolitik	14
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2012/13:MJU13	14
Anf. 14 JAN-OLOF LARSSON (S).....	14
Anf. 15 KEW NORDQVIST (MP)	16
Anf. 16 JENS HOLM (V)	18
Anf. 17 RUNE WIKSTRÖM (M).....	20
Anf. 18 JAN-OLOF LARSSON (S) replik.....	21
Anf. 19 RUNE WIKSTRÖM (M) replik.....	22
Anf. 20 JAN-OLOF LARSSON (S) replik.....	22
Anf. 21 RUNE WIKSTRÖM (M) replik.....	23
Anf. 22 JENS HOLM (V) replik	23
Anf. 23 RUNE WIKSTRÖM (M) replik	23
Anf. 24 JENS HOLM (V) replik	24
Anf. 25 RUNE WIKSTRÖM (M) replik	24
Anf. 26 LARS TYSKLIND (FP).....	24
Anf. 27 JAN-OLOF LARSSON (S) replik.....	27
Anf. 28 LARS TYSKLIND (FP) replik	27
Anf. 29 JAN-OLOF LARSSON (S) replik.....	28
Anf. 30 LARS TYSKLIND (FP) replik	28
Anf. 31 JENS HOLM (V) replik	29
Anf. 32 LARS TYSKLIND (FP) replik	29
Anf. 33 JENS HOLM (V) replik	30
Anf. 34 LARS TYSKLIND (FP) replik	30
Anf. 35 STAFFAN DANIELSSON (C).....	31

Anf. 36	JAN-OLOF LARSSON (S) replik	32
Anf. 37	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	33
Anf. 38	JAN-OLOF LARSSON (S) replik	33
Anf. 39	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	34
Anf. 40	IRENE OSKARSSON (KD).....	34
Anf. 41	JENS HOLM (V) replik	35
Anf. 42	IRENE OSKARSSON (KD) replik.....	36
Anf. 43	JENS HOLM (V) replik	36
Anf. 44	IRENE OSKARSSON (KD) replik.....	37
	(Beslut fattades under 11 §.)	37
7 §	Övergripande miljöfrågor	38
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2012/13: MJU15	38
Anf. 45	SARA KARLSSON (S).....	38
Anf. 46	HELENA LEANDER (MP).....	40
Anf. 47	JENS HOLM (V)	43
Anf. 48	LARS HJÄLMERED (M).....	44
Anf. 49	SARA KARLSSON (S) replik.....	46
Anf. 50	LARS HJÄLMERED (M) replik	47
Anf. 51	SARA KARLSSON (S) replik.....	47
Anf. 52	LARS HJÄLMERED (M) replik	48
Anf. 53	JENS HOLM (V) replik	48
Anf. 54	LARS HJÄLMERED (M) replik	49
Anf. 55	JENS HOLM (V) replik	49
Anf. 56	LARS HJÄLMERED (M) replik	50
Anf. 57	HELENA LEANDER (MP) replik	51
Anf. 58	LARS HJÄLMERED (M) replik	51
Anf. 59	HELENA LEANDER (MP) replik	52
Anf. 60	LARS HJÄLMERED (M) replik	53
Anf. 61	ANITA BRODÉN (FP).....	53
Anf. 62	JENS HOLM (V) replik	56
Anf. 63	ANITA BRODÉN (FP) replik	56
Anf. 64	JENS HOLM (V) replik	57
Anf. 65	ANITA BRODÉN (FP) replik	57
Anf. 66	INGER FREDRIKSSON (C).....	57
Anf. 67	SARA KARLSSON (S) replik.....	59
Anf. 68	INGER FREDRIKSSON (C) replik.....	59
Anf. 69	SARA KARLSSON (S) replik.....	60
Anf. 70	INGER FREDRIKSSON (C) replik.....	60
Anf. 71	IRENE OSKARSSON (KD).....	60
Anf. 72	JENS HOLM (V) replik	62
Anf. 73	IRENE OSKARSSON (KD) replik.....	63
Anf. 74	JENS HOLM (V) replik	63
Anf. 75	IRENE OSKARSSON (KD) replik.....	64
	(Beslut fattades under 11 §.)	64
8 §	Handelspolitiska frågor.....	64
	Näringsutskottets betänkande 2012/13: NU13	64
Anf. 76	BÖRJE VESTLUND (S).....	64
Anf. 77	JONAS ERIKSSON (MP)	66

Anf. 78 ANNA HAGWALL (SD)	69
Anf. 79 KENT PERSSON (V)	70
Anf. 80 HANS ROTHENBERG (M)	72
Anf. 81 KENT PERSSON (V) replik	74
Anf. 82 HANS ROTHENBERG (M) replik	75
Anf. 83 KENT PERSSON (V) replik	75
Anf. 84 HANS ROTHENBERG (M) replik	76
Anf. 85 BÖRJE VESTLUND (S) replik	76
Anf. 86 HANS ROTHENBERG (M) replik	77
Anf. 87 BÖRJE VESTLUND (S) replik	77
Anf. 88 HANS ROTHENBERG (M) replik	78
Anf. 89 ANNA STEELE (FP)	78
Anf. 90 KENT PERSSON (V) replik	81
Anf. 91 ANNA STEELE (FP) replik	81
Anf. 92 KENT PERSSON (V) replik	81
Anf. 93 ANNA STEELE (FP) replik	81
Anf. 94 BÖRJE VESTLUND (S) replik	81
Anf. 95 ANNA STEELE (FP) replik	82
Anf. 96 BÖRJE VESTLUND (S) replik	82
Anf. 97 ANNA STEELE (FP) replik	82
Anf. 98 MATS ODELL (KD)	82
(Beslut fattades under 11 §.)	84
9 § Energipolitiska frågor	84
Näringsutskottets betänkande 2012/13:NU17	84
Anf. 99 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S)	84
Anf. 100 LISE NORDIN (MP)	86
Anf. 101 ANNA HAGWALL (SD)	88
Anf. 102 KENT PERSSON (V)	89
Anf. 103 MATS ODELL (KD)	91
Anf. 104 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	93
Anf. 105 MATS ODELL (KD) replik	94
Anf. 106 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	94
Anf. 107 MATS ODELL (KD) replik	95
Anf. 108 KENT PERSSON (V) replik	95
Anf. 109 MATS ODELL (KD) replik	96
Anf. 110 KENT PERSSON (V) replik	96
Anf. 111 MATS ODELL (KD) replik	97
Anf. 112 LISE NORDIN (MP) replik	97
Anf. 113 MATS ODELL (KD) replik	98
Anf. 114 LISE NORDIN (MP) replik	98
Anf. 115 MATS ODELL (KD) replik	99
Anf. 116 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	99
(forts. 12 §)	102
Ajournering	102
Återupptagna förhandlingar	102
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 april	102
CU15 Försenad årsredovisning och bokföringsbrott samt några revisorsfrågor	102

KrU3 Skrivelse 2012/13:52 Riksrevisionens rapport om staten på spelmarknaden.....	102
FöU4 Explosivämnen.....	105
FöU5 Bedömningar av besparingar i Försvarsmaktens materieförsörjning och av arbetet med den nordiska stridsgruppen 2011	105
FöU6 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.....	106
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	106
SkU21 Riksrevisionens rapport om skattekontroll av företag	106
MJU13 Fiskeripolitik	106
MJU15 Övergripande miljöfrågor.....	107
NU13 Handelspolitiska frågor	108
12 § (forts. från 9 §) Energipolitiska frågor (forts. NU17)	109
Anf. 117 LISE NORDIN (MP) replik	109
Anf. 118 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	110
Anf. 119 LISE NORDIN (MP) replik	111
Anf. 120 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	111
Anf. 121 EVA FLYBORG (FP).....	112
Anf. 122 LISE NORDIN (MP) replik	115
Anf. 123 EVA FLYBORG (FP) replik	116
Anf. 124 LISE NORDIN (MP) replik	116
Anf. 125 EVA FLYBORG (FP) replik	117
Anf. 126 KENT PERSSON (V) replik	117
Anf. 127 EVA FLYBORG (FP) replik	118
Anf. 128 KENT PERSSON (V) replik	118
Anf. 129 EVA FLYBORG (FP) replik	119
Anf. 130 HELENA LINDAHL (C).....	120
Anf. 131 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	122
Anf. 132 HELENA LINDAHL (C) replik	123
Anf. 133 ANN-KRISTINE JOHANSSON (S) replik	123
Anf. 134 HELENA LINDAHL (C) replik	123
(Beslut skulle fattas den 18 april.).....	123
13 § Allmänna helgdagar m.m.....	124
Konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU16	124
Anf. 135 PETER ERIKSSON (MP).....	124
Anf. 136 BJÖRN VON SYDOW (S).....	125
Anf. 137 ANDREAS NORLÉN (M)	126
Anf. 138 STEFAN KÄLL (FP).....	128
Anf. 139 TUVE SKÅNBERG (KD).....	129
Anf. 140 MIKAEL OSCARSSON (KD)	130
(Beslut skulle fattas den 18 april.).....	131
14 § Offentlig förvaltning.....	131
Konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU19	131
Anf. 141 HANS EKSTRÖM (S).....	131
Anf. 142 JONAS ÅKERLUND (SD).....	132

Anf. 143	MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	133
Anf. 144	KAJSA LUNDERQUIST (M)	135
Anf. 145	MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik	136
Anf. 146	KAJSA LUNDERQUIST (M) replik	136
Anf. 147	MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik	136
Anf. 148	KAJSA LUNDERQUIST (M) replik	137
Anf. 149	STEFAN KÄLL (FP)	137
Anf. 150	MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik	138
Anf. 151	STEFAN KÄLL (FP) replik	138
Anf. 152	MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik	138
Anf. 153	PER-INGVAR JOHNSON (C)	138
Anf. 154	HANS EKSTRÖM (S) replik	139
Anf. 155	PER-INGVAR JOHNSON (C) replik	140
Anf. 156	HANS EKSTRÖM (S) replik	140
Anf. 157	PER-INGVAR JOHNSON (C) replik	140
Anf. 158	MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik	140
Anf. 159	PER-INGVAR JOHNSON (C) replik	141
Anf. 160	MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik	141
Anf. 161	PER-INGVAR JOHNSON (C) replik	141
	(Beslut skulle fattas den 18 april.)	141
15 §	Kommunala och regionala frågor	141
	Konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU22	141
Anf. 162	JONAS ÅKERLUND (SD)	141
Anf. 163	PHIA ANDERSSON (S)	142
Anf. 164	STEFAN KÄLL (FP)	144
Anf. 165	PER-INGVAR JOHNSON (C)	145
Anf. 166	CECILIA BRINCK (M)	145
	(Beslut skulle fattas den 18 april.)	147
16 §	Ersättningsrätt	147
	Civilutskottets betänkande 2012/13:CU10	147
Anf. 167	JONAS GUNNARSSON (S)	147
Anf. 168	JAN LINDHOLM (MP)	148
Anf. 169	MARIANNE BERG (V)	152
Anf. 170	MARGARETA CEDERFELT (M)	154
Anf. 171	JAN LINDHOLM (MP) replik	156
Anf. 172	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	157
Anf. 173	JAN LINDHOLM (MP) replik	157
Anf. 174	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	158
Anf. 175	JONAS GUNNARSSON (S) replik	158
Anf. 176	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	158
Anf. 177	JONAS GUNNARSSON (S) replik	158
Anf. 178	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	159
Anf. 179	MARIANNE BERG (V) replik	159
Anf. 180	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	159
Anf. 181	MARIANNE BERG (V) replik	159
Anf. 182	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	159
Anf. 183	NINA LUNDSTRÖM (FP)	160
Anf. 184	OLA JOHANSSON (C)	161

Anf. 185	JAN LINDHOLM (MP) replik	163
Anf. 186	OLA JOHANSSON (C) replik.....	164
Anf. 187	JAN LINDHOLM (MP) replik	164
Anf. 188	OLA JOHANSSON (C) replik.....	165
Anf. 189	JONAS GUNNARSSON (S) replik.....	165
Anf. 190	OLA JOHANSSON (C) replik.....	165
Anf. 191	JONAS GUNNARSSON (S) replik.....	166
Anf. 192	OLA JOHANSSON (C) replik.....	166
Anf. 193	ROLAND UTBULT (KD).....	166
Anf. 194	JAN LINDHOLM (MP).....	168
Anf. 195	OLA JOHANSSON (C) replik.....	168
Anf. 196	JAN LINDHOLM (MP) replik	169
Anf. 197	OLA JOHANSSON (C) replik.....	169
Anf. 198	JAN LINDHOLM (MP) replik	169
	(Beslut skulle fattas den 18 april.).....	170
17 §	Bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor	170
	Finansutskottets betänkande 2012/13:FiU22	170
Anf. 199	BO BERNHARDSSON (S).....	170
Anf. 200	PER BOLUND (MP)	171
Anf. 201	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	174
Anf. 202	ULLA ANDERSSON (V).....	175
Anf. 203	LOTTA OLSSON (M).....	178
Anf. 204	ULLA ANDERSSON (V) replik	180
Anf. 205	LOTTA OLSSON (M) replik.....	181
Anf. 206	ULLA ANDERSSON (V) replik	181
Anf. 207	LOTTA OLSSON (M) replik.....	182
Anf. 208	PER ÅSLING (C)	182
Anf. 209	GUNNAR ANDRÉN (FP).....	183
	(Beslut skulle fattas den 18 april.).....	184
18 §	Bordläggning.....	184
19 §	Anmälan om interpellationer	184
20 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	185
21 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	185
22 §	Kammaren åtskildes kl. 21.28.	186

Tryck: Elanders, Vällingby 2013